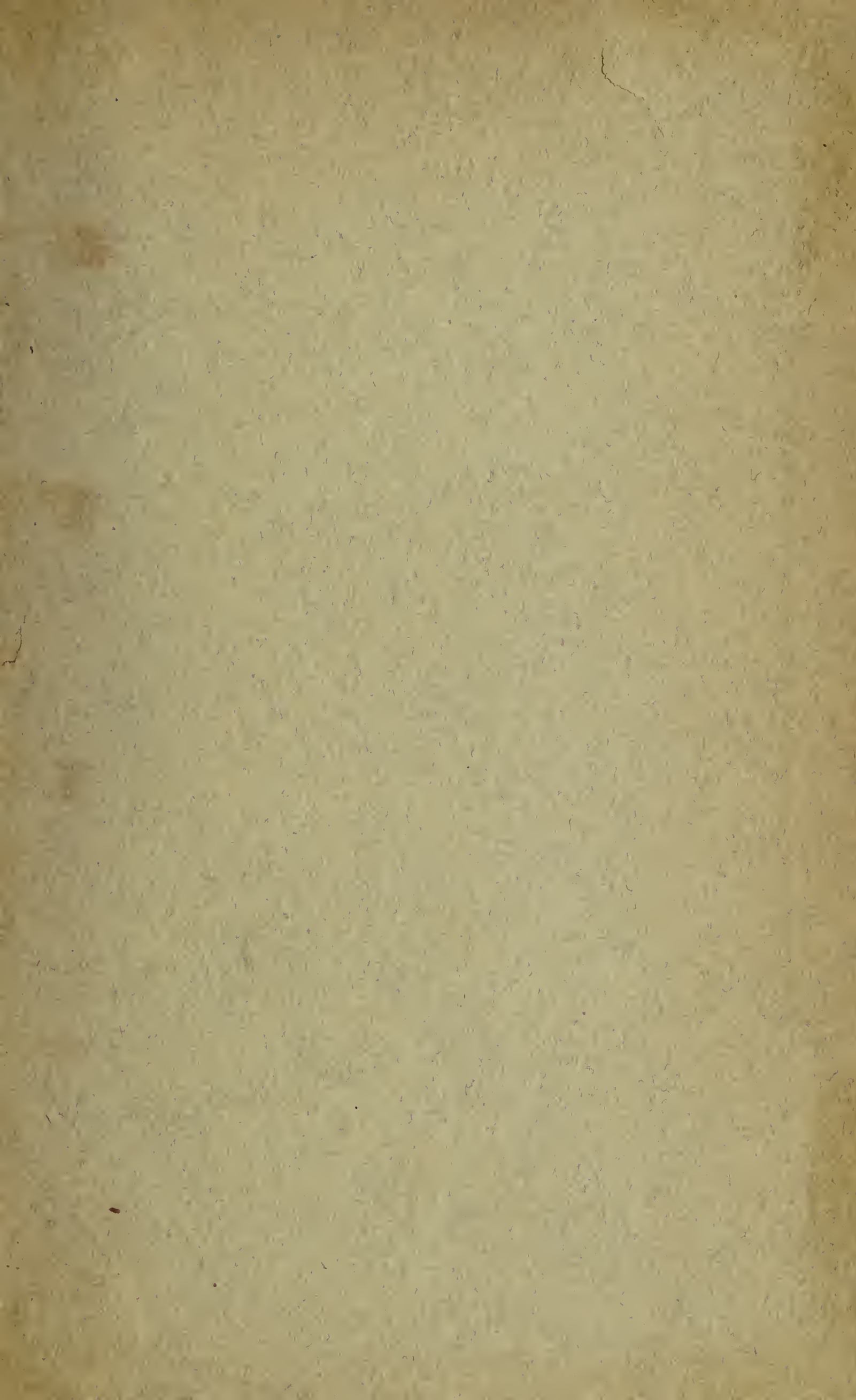


PJ5279 .B58 v. 1-2
Die samaritanische Liturgie : (eine

Princeton Theological Seminary-Speer Library



1 1012 00076 0571





Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Princeton Theological Seminary Library



✓
✓
BIBLIOTHECA SAMARITANA I.

Bible. O.T. Genesis. Samaritan. 1884.

DIE

SAMARITANISCHE PENTATEUCH-VERSION

DIE

GENESIS

IN DER

HEBRÄISCHEN QUADRATSCHRIFT

UNTER

BENUTZUNG DER BARBERINISCHEN TRIGLOTTE

HERAUSGEGEBEN

UND MIT

EINLEITUNG, TEXTKRIT. NOTEN, SCHOLIEN UND BEILAGEN
VERSEHEN

VON

DR. M. HEIDENHEIM.



LEIPZIG,

OTTO SCHULZE.

1884.

Druck von W. Drugulin in Leipzig.

Inhalt.

	Seite
Vorwort	V
Einleitung: Die Samaritaner und ihre Literatur	VII
Die ältesten Nachrichten vom samarit. Pentateuche	XI
Die samaritanischen Pentateuchhandschriften	XIV
Die barberinische Triglottenhandschrift	XX
Die Ausgaben des samarit. Pentateuchs	XXIII
Die neue Textausgabe	XXVI
Die Punktation	XXXIII
Der paläographische Beweis für die Emendationen	XXXV
Die textkritischen Versuche	XL
Der samaritanische Text der Genesis	1
Scholien zum Texte der Genesis	70
Appendix: Beilage I. Notizen vom Ende d. Exod. u. Numeri der barber. Triglotte	94
Beilage II. Deuteron. Cap. XXXII u. XXXIII aus d. barber. Triglotte	96
Berichtigungen	98

V o r w o r t .

Zur Herausgabe einer „Bibliotheca Samaritana“ ist reichliches Material vorhanden. Die überaus umfangreiche samarit. Liturgie würde schon allein mehrere Bände füllen! In dieser Bibliothek sollen jedoch nur eine Auswahl der werthvollsten Texte mit den nöthigen Einleitungen und Erklärungen erscheinen.

Selbstverständlich ist die samaritanische Pentateuch-übersetzung der werthvollste dieser Texte. Sie bedarf jedoch einer durchgehenden Revision, um ihre gebührende Stelle neben ihren Schwesterversionen einzunehmen. Morinus und Castellus liessen in den Polyglotten einen sehr unvollkommenen Text dieser Uebersetzung erscheinen. Sie waren nicht in der Lage, den Sinn dunkler Worte, in denen sie in den meisten Fällen nur eine Wiedergabe des Urtextes erkannten, zu erklären. Diese oberflächliche Verfahrungsweise musste nothwendigerweise sehr üble Folgen nach sich ziehen. Da man die Version an vielen Stellen nicht verstand, so gab dieses zu den albernsten Bemerkungen Veranlassung.

Wer sich nicht lange genug mit samaritanischen Handschriften beschäftigt hat, kann kaum dazu berufen sein, die dunklen Stellen dieser Version zu beleuchten. In den meisten Fällen sind es Schreibfehler, Wortverstellungen, Buchstabenverwechslungen, halberhaltene Worte, welche den Wortsinn unkenntlich machen. Dazu kommen noch eine ziemliche Anzahl korrumpirter Worte aus anderen Sprachen, welche sich nach und nach in dieser Uebersetzung eingebürgert haben.

Die „Barberinische Triglotte“, welche in dieser neuen Ausgabe zum ersten Male verwerthet ist, liefert sehr schätzbare Varianten. Aber mit diesen Varianten allein und mit den von Petermann gesammelten, die zuweilen nur Schreibfehler sind, ist keine befriedigende Lösung der Schwierigkeiten möglich.

Wie aber Petermann zu seinem Texte gekommen ist, blieb bis jetzt unbekannt! Bei seiner Heimkunft aus dem Oriente hatte er ihn nicht! Er zeigte mir nur die Varianten, erzählte, wie er auf dem Boden der Synagoge zu Nablus sitzend seine Vergleichen vorgenommen. Die Ausgabe Petermanns bereichert den Variantenschatz, wenn diese einer nochmaligen Revision unterliegen, ohne den Text selbst überall geniessbarer zu machen!

Mögen die in dieser revidirten Ausgabe vorgenommenen Emendationen dazu beitragen, die samarit. Uebersetzung brauchbarer zu machen! Die zu veröffentlichenden Texte aus der sam. Liturgie und anderen Werken sollen den aramäischen Sprachschatz bereichern und überhaupt einen besseren Einblick in die samarit. religiöse Anschauungsweise eröffnen. Viele dieser Stücke enthalten historische Notizen, Bibelerklärungen u. s. w. und sind jedenfalls dazu geeignet, den Samaritanismus in seinem wahren Lichte erscheinen zu lassen.

Möge dieses Unternehmen sich einer günstigen Aufnahme aller derer erfreuen, denen die Förderung der biblischen Wissenschaft am Herzen liegt!

Zürich, den 22. April 1884.

DR. M. HEIDENHEIM.

I.

Die Samaritaner und ihre Literatur.

Unter allen bekannten Sekten giebt es kaum eine zweite, deren Literatur so vernachlässigt ist wie die der Samaritaner. Was bis jetzt davon veröffentlicht wurde, ist nicht hinreichend, um ein endgiltiges Urtheil über die Genannten zu fällen. Erst nachdem die wichtigsten Texte aus den verschiedenen Perioden vorliegen, kann es eher möglich werden, einen Einblick in das geistige Leben dieser nur noch in einigen Familien fortlebenden Religionsgenossenschaft zu gewinnen. Die Vorurtheile, welche man den Samaritanern entgegenbringt, stammen aus alter Zeit und sind auch insofern gerechtfertigt, weil dieselben, so oft es ihnen nur möglich war, sich als die unversöhnlichsten Feinde gegen Christen und Juden zeigten. Auch mögen manche andere Vorwürfe, die man ihnen gemacht hat, nicht völlig unbegründet sein. Bis jetzt sah man in der Beschuldigung, dass sie auf dem Berge Garizim eine Taubengestalt verehrten, einen ungerichten Vorwurf und es lassen sich auch aus Abul Fatach's Chronik Belege anführen, wodurch es möglich wird zu zeigen, dass diese Beschuldigung auf einem Irrthume beruht. Ein merkwürdiges samaritanisches Selbstgeständniss, das schon längst gedruckt vorliegt, aber vielleicht nur Wenigen bekannt ist,*) beweist jedoch, dass die „Tauben-

*) Selden, *De Dis Syris* p. 316 erwähnt es nur kurz. So theilt Kircherus in seinem *Oedip. Egyptiarum* Vol. I, S. 365 ein Bruchstück aus dem Buche des Patriarchen Seduna von Gaza mit, welches früher in der Vaticana war, aber trotz unserer wiederholten Nach-

verehrung“, von der jüd. Quellen berichten, nicht ganz unbegründet ist.

Wie dem aber auch sei, so steht fest, dass sowohl Juden als Christen nicht ganz im Irrthume waren, wenn sie die Samaritaner mancher religiösen Ausschweifungen anklagten. Dositheus und seine radikalen Lehren können nicht verleugnet werden. Es kann aber auch kaum befremden, dass sich in „Sichem“ in der ältesten Zeit, wozu ja Simon Magus in der apostolischen Aera einen so treffenden Beweis liefert, so manche Scene abspielte. Diese Stadt war gleichsam ein Asyl für Alle, welche in ihren religiösen Anschauungen nicht mit denen der im Mutterlande herrschenden religiösen Machthabern übereinstimmten. Ihnen bot nicht nur Sichem eine Freistätte, sondern er-

forschungen nicht mehr aufgefunden werden konnte. In dem angeführten Buche lässt Seduna einen Samaritaner Folgendes berichten: כִּי אֲבִינוּ שְׁבָקִים אֶת תּוֹרַת יְהוָה וְהָיוּ עֹבְדִים טַעוּת תְּרַנְגֵּל שְׁנֵאמַר בְּלִשׁוֹן שְׁמֵרוֹנִי נִרְגַּל: „Denn unsere Väter haben die Lehre Gottes verlassen und dienten dem Götzen Tarnagol, welcher in der samaritanischen Sprache Nergol heisst“. Dieses stimmt so ziemlich zusammen mit der Nachricht des Talmud Chulin p. 6 a דְּמוֹת יוֹנָה מֵצְאוּ לָהֶן בְּרֵאשׁ הַר גְּרִיזִים „Es fand sich bei ihnen auf dem Berge Garizim ein Taubenbild, das sie verehrten.“ Nach Ber. Rab. c. 81 hatten sie das Götzenbild, welches Jakob Ges. 35, 4 unter der Eiche zu Sichem vergrub, aufgefunden und verehrt. Nach dem Talmud Jerusal. Abodah Sarah Hal. II war es eine Henne und ihre Küchlein תְּרַנְגוּלָהּ welche sie verehrten. Eben daselbst ist נִרְגַּל als רִיגְלִיָּה דִיעֶקֶב erklärt. Sie hatten nämlich eine Fussgestalt verehrt, weil Jakob zu Laban sagt: וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶתְךָ לְרֵגְלֵי Gen. 30, 30 (Azariah de Rossi stellt jedoch dieses Meor Enajim c. 21 in Frage). Tamb. Jechiah (vgl. dessen Tamath Jescharim Th. I. Resp. 208, S. 109) glaubte an die Taubenverehrung der Samaritaner zu s. Zeit und als man bei ihm anfragte: Ob ein samar. Torahvorhang, worauf sechs Zeilen in der samarit. Schrift eingewirkt, in der jüd. Synagoge gebraucht werden dürfe, entschied er: Man könnte, dieses Falls es schon geschehen, zulassen, da in dem Torahschreine der Samaritaner in „Egypten“ kein Götzenbild, sondern nur die Torah aufbewahrt werde.

möglichte es Ihnen noch, ihre Ansichten unter den damals noch völlig unkultivirten Ansiedlern, die zwar, wie früher nachgewiesen,*) durch den grossen Zuwachs von Judäern völlig judaisirt wurden, zu verbreiten.

Von allen diesen geistigen Ausschweifungen hat sich jedoch in dem aramäischen Theile ihrer Literatur kaum eine Spur erhalten. In ihrem arabisch geschriebenen Buche Josua und in der Chronik Abul Fatach's hat sich manche Legende erhalten. In ihrer Liturgie erscheinen ihre Schriftgelehrten in dem günstigsten Lichte. Ganz besonders legen sie in den liturgischen Stücken, welche der ältesten Periode angehören, ein schönes Zeugniß für ihre religiösen Anschauungen ab. Sie waren auch nie so abgeschlossen und unempfindlich für lichtvollere Anschauungen. Sie blieben sogar nicht von den alexandrinischen Ideen unberührt und einzelne Ausdrücke in ihrer Liturgie beweisen, dass ihnen das christliche Schriftthum nicht völlig unbekannt blieb. Sie scheinen immer den Versuch gemacht zu haben, ihren religiösen Gesichtskreis zu erweitern. Dieses beweist ganz besonders ihre Bibelübersetzung, welche meist nur den einfachen Wortsinn wiedergibt und in der sich keine Fabeln und allegorische Auslegungen finden, wie dieses ganz besonders bei Jonathan der Fall ist und wovon Onkelos nicht ganz frei blieb. Ihre Glossen haben auch sie wie Onkelos, dieselben sind aber nur Emendationen, da sie meistens den Wortsinn wiedergeben. Sie betrachteten ihre Uebersetzung nie als vollkommen und suchten sie immer zu verbessern und diesem Umstande ist es zuzuschreiben, dass viele Stellen bis jetzt völlig unverständlich, ja sinnlos sind. Dies rührt aber einerseits von unwissenden Correctoren und anderseits von nachlässigen Copisten her.

Dieser Thatsache ist es zuzuschreiben, dass dem samaritan. Pentateuche nur Einzelne ihre Aufmerksamkeit zu-

*) S. Untersuchungen über die Samaritaner Vierteljahrsschr. für deutsche u. engl.-theol. Forschung u. Kritik Bd. I, S. 9—43.

wendeten. An Abhandlungen über den samarit. Pentateuch ist kein Mangel; allein die eigentlichen textkritischen Versuche haben nicht dazu beigetragen, die gedachte Version brauchbarer zu machen. Einige neuere Arbeiten auf diesem Gebiete sind so voller Deuteleien, dass sie mehr schaden, als nützen. Viel reichhaltiger sind die Mittheilungen, welche uns aus dem arabisch abgefassten Theile der samarit. Literatur vorliegen. Hottinger,*) Schnurrer, P. Smyth und Leitner**) veröffentlichten nur Bruchstücke aus dem Buche Josuah und der Chronik Abul Fatach's, während jetzt die Gesamtausgaben von Juynboll***) u. Vilmar †) vorliegen. Alle diese Schriften stammen aber aus der nachmohamedanischen Zeit und enthalten darum auch viele Legenden. Einen viel grösseren wissenschaftlichen Gewinn werfen die von Kuenen ††) und Nöldeke †††) herausgegebenen Schriften ab. Zu bedauern ist jedoch, dass Ersterer die Ausgabe Abu Said's unvollendet lässt und Letzterer nicht fortfährt, auf diesem Gebiete zu arbeiten. Von samarit. Commentaren besitzen wir bis jetzt nur einzelne Proben, welche Schnurrer in Eichhorn's Repertorium u. Neubauer im Journal Asiatique veröffentlichten. Von den samarit. dogmatischen Schriften ist die wichtigste, welche die Bodleiana besitzt, deren Inhalt schon i. J. 1821 von dem damaligen Unterbibliothekar

*) Auszüge aus dem Buche Josua gab Hottinger in den Exercit. Anti-Morianae u. in den Smegma. Oriental. Heidelb. 1662.

**) Proben aus Abul Fatach's Chronik veröffentlichte Schnurrer in Paulus Neues Repertorium S. 117—159 und in den Memorabilien S. 94—101. P. Smyth in unserer Vierteljahrschr. Bd. II, S. 304—335 u. S. 432—459 u. Dr. Leitner, Principal d. Kollegiums zu Lahor in unserer Vierteljahrschr. Bd. IV, S. 185 ff.

***) Th. G. Juynboll, Chronicon Samaritanum Arabico conscriptum qui titulus est Liber Josuae Lugd. Bat. 1848.

†) Ed. Vilmar, Abul Fathi Annales Samaritani, Gotha 1865.

††) A. Kuenen, Libr. Genes. Exod. et Levit. secundum Arabicum Pentat. Samaritani Versionem ab Abu Saido, Lugd. Bat. 1851—54.

†††) Th. Nöldeke, Ueber einige samaritanisch-arab. Schriften, die hebr. Sprache betreffend. Göttingen 1842.

Nicoll bekannt gemacht wurde. *) Erst nachdem eine reichhaltigere Auswahl aus der eigentlichen samarit. Literatur vorliegt, lässt sich ein massgebendes Urtheil über die Samaritaner fällen.

II.

Die ältesten Nachrichten vom samarit. Pentateuche.

Der samaritanische Pentateuch war bis zum 17. Jahrhundert nur aus den spärlichen Citaten der Kirchenväter u. der Talmudisten, bekannt. Dazu kommen noch die Mittheilungen, welche ein karaitischer Schriftsteller darüber macht.

Obwohl die Citate, welche sich bei den ältesten Kirchenvätern finden, fast alle dem sogenannten Samaritikon entnommen sind, so lässt doch die Art und Weise, wie Origines den masor. Text anführt, darüber keinen Zweifel, dass er auch den samarit. Originaltext kannte. Im anderen Falle hätte er den hebr. Text einfach als Εβραϊκον und nicht Εβραϊκον το παρα Ιουδαίος bezeichnet! Es geht dies aber noch bestimmter aus den Stellen hervor, wo er geradezu von dem hebräischen samaritanischen Texte redet. **) Auch Hieronymus war der Originaltext nicht unbekannt. ***)

*) A. Nicoll, Bibliothecae Bodleianae Codicum MSS. Orientalorum partis secundae Volumen Primum p. 3.

**) So zu Numeri 13, 1 (Ad marg. Basiliensis) καὶ τοῦτον μνημονύει Μωϋσῆς ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ Δευτερονομίου ἃ καὶ αὐτὰ ἐκ τοῦ τῶν Σαμαρειτῶν Ἑβραϊκον, μετεβάλομεν . . . vergl. noch Montfaucon's Hexapla zu Numeri 31, 21.

***) Samaritani etiam Pentateuchum Moysis totidem litteris figuris, tantum et apicibus discrepantes. (Hieron. in Prologomena ad libros Regum.) Zu Galat. 3, 10, wo er den Juden vorwirft, Deuter. 5, 27 לֹא ausgelassen zu haben, bemerkt er, der hebr.-samarit. Pentat. stimme

Andere Kirchenväter wie Cyril führen indessen nur das sogen. Samaritikon an, worüber S. XXVIII mehr gesagt ist.

Photius berichtet, der Samaritaner Dositheus habe den Octateuch an vielen Stellen verfälscht. *)

Jacob v. Edessa kannte den samarit. Pentateuch und sagt, in demselben stehe: „Moses habe befohlen, den Altar auf Garizim nicht auf Ebal zu bauen“. **) Auch in syr. Pentateuchhandschriften werden hie und da die samarit. Lesearten angeführt.

Der Talmud bewahrt ebenfalls einige Nachrichten vom sam. Pentateuche. R. Elasar b. Simon erzählt: „Ich sagte zu den Schriftgelehrten der Samaritaner: Ihr habt eure Torah verfälscht, ohne damit euch etwas zu nützen, denn ihr habt in eurer Torah (Deuter. 11, 30) neben dem Haine Moreh, Schechem (zugefügt).“ Ferner erwähnt der Talmud, dass der samarit. Pentateuch nicht immer das „He“ locale anwende. So erzählt R. Schimon b. Elasar: „Ich sprach zu den Schriftgelehrten der Kuthäer (Samaritaner), warum deutet ihr die Stelle Deut. 25, 5 החוצה falsch? ***) Weil ihr

mit den LXX überein: „Quam ob causam Samaritanorum hebraea volumina relegens inveni כל scriptum esse“. Zu Genes. 4, 8 bemerkt er: „Superfluum ergo est, quod in Samaritanorum et nostro volumine reperitur, transeamus in campum“. (Hieron. Questionum in Genesin.)

*) Photius in Bibl. p. 886. Wie nun Photius von einem Octateuche reden konnte, scheint von einem Versehen herzurühren. Bekanntlich ist der Pentateuch „Chamischa Chumsche Torah“ betitelt. Abgekürzt konnte ת' תורה geschrieben sein. Das ת „acht“ gab zu dem Irrthume Veranlassung.

**) S. Assemani Bibliotheca Orientalis Vol. II, p. 283 a.

***) Frankel will aus diesem Citate Vorstudien zur LXX S. 197 schliessen, dass החוצה von den Samaritanern als die äussere Frau genommen werde, und dass sie die Leviratsehe nur an Bräuten, nicht an der Wittve vollziehen lassen, d. h. also an Solchen, welche nach „aussen“ nicht verheirathet sind. Die samarit. Uebers. zu Deut. 25, 5, so treffend sie auch scheinen mag, kann hier nicht den Ausschlag geben. Denn vgl. man Talm. bab. Jebamoth p. 13 b u. Talm. bab. Kiduschin p. 76 a, wo diese Frage klarer behandelt wird, als in dem von Frankel angezogenen Citate, so kann man schon daraus schliessen, dass die Samaritaner es als selbstverständlich nehmen, dass

nicht wie R. Nechemiah erklärt, denn R. Nechem. lehrte: Jedes Wort, das ein „Lamed“ am Anfange haben sollte und es nicht beigefügt wurde, setzte man dafür ein „He“ zu Ende.“

Dieser Ausspruch passt aber weder zur Stelle noch zu den anderen Citaten des Talmuds, da der samarit. Pentateuch ein „He“ hat, was auch Kirchheim*) anerkennt, aber von Frankel übersehen wurde.

Einer der bedeutendsten karait. Schriftsteller theilt unter anderen schätzbaren Nachrichten über die Samaritaner, welche ihm mündlich von David b. Meruan erzählt wurden, auch einige Abweichungen ihres Pentateuchs mit. So z. B. die Glosse Gen. 3, 8, ferner soll der sam. Pent. Gen. 46, 15, 36 Personen**) st. 33 Personen des masor. Textes haben; jedoch stimmen hier beide Pentateuche zusammen. Angeführt werden noch folgende Stellen: Exod. 20, 18, wo nach allen MSS. der sam. Pentateuch שמע liest, während der Berichterstatter שומעים angiebt. Exod. 16, 35 stimmen Masor. und Sam. Text vollkommen überein, jedoch soll nach der karait. Angabe der samarit. Pentat. רבני ישראל אכלו את המן במדבר ובשדה ארבעים שנה.***) Auch Ibn Esra kannte den samaritanischen Pentateuch, worüber die Scholien zu Gen. 1, 1 zu vergleichen sind.

die kinderlose Wittve gemeint sei, wesswegen sie in ihrer Uebers. ganz besonders auch auf die Braut hindeuten. Auch die Karaiten sind in Bezug auf die Leviratsehe getheilte Ansicht. So z. B. erklärt Benjamin Hanawendi, התוצה sei nur auf die angelobte Braut zu beziehen, also nicht auf die hinterlassene Wittve. S. den Supercommentar Tiras Kesef zu Aron's Mibchar u. vgl. Gan Eden Seder Naschim c. 31 u. Adereth Eliah Seder Naschim c. 5. So mögen auch über Deut. 25, 4 die Samaritaner getheilte Meinung gewesen sein, dass sie aber jetzt התוצה auf die hinterlassene Wittve deuten, ist gewiss.

*) S. Kirchheim Karne Schomron, p. 31 u. Frankels Vorstudien zu der Septuaginta p. 197. S. Talm. jer. Sotah. c. VII Halachah 3 u. Talm. bab. Sotah 33 b, u. Talm. jer. Jebamoth c. I, Halachah 6.

**) Ein sehr altes MSS. des Eschkol Hakofer, das wir besitzen, bestätigt diese Angabe, jedoch wird in der HSS. und in der gedruckten Ausgabe beigefügt: „der Schreiber irrte sich“.

***) S. Eschkol Hakofer Ed. Goslow p. 41 c.

III.

Die samarit. Pentateuchhandschriften.

Wenn es auch bis jetzt unmöglich war, die ältesten samarit. MSS. zu vergleichen, so ist es immerhin von Wichtigkeit, das Wenige, was wir von denselben wissen, mitzutheilen. Benjamin von Tudela berichtet darüber nichts. Ab Sechusah sagt darüber in seinem i. J. 1589 an Skaliger gerichtetes Schreiben: Wir besitzen eine Schrift aus den Tagen der Gnade, worin geschrieben steht: „Ich Abischa S. Pinchas, S. Elasar's, S. Aron's des Priesters, habe diese Handschrift im 13. Jahre des Wohnsitzes der Kinder Israel im Lande Kanaan am Eingange des Tabernakels geschrieben.*) Erst 1696 berichtet darüber Huntington und glaubte, es sei 500 Jahre alt.**) In einem von John Usgate im J. 1734 nach Oxford geschriebenen Briefe erzählt derselbe, er sei im Feb. d. J. in Nablouse gewesen, wo er einige samaritanische Familien getroffen hätte. Er hätte das alte MSS. angesehen, das aber an manchen Stellen völlig unlesbar sei und dass er den Samaritanern ein Angebot auf dasselbe gemacht und bald es zu kaufen hoffe. Usgate's Hoffnung erfüllte sich nicht, da er nicht lange darnach ermordet wurde.***) Auch Kennicott's zuversichtliche Erwartung, dass diese Rolle bald von einem grossen Manne, der sie vermöge seines religiösen Eifers und zur Ehre seines

*) Ebenso Ab Sechuah in dem von uns veröffentlichten Briefe. S. unsere Vierteljahrsschr. Bd. I, S. 99. Auch Moses Alasekar (vgl. dessen R. G. A. No. 75, p. 138 b. Ed. Sabionita) war dieses bekannt, nur hat er statt Abischa, Pinchas b. Elaser. ושיש להם ספר ... תרה בשכם כתוב מימות פנחס בן אלעזר:

**) Mandrell sah die Rolle im J. 1697.

***) S. Kennicott. The State of the printed Hebrew Text of the Old Testament, Bd. II, S. 541.

Vaterlandes kaufen und nach England bringen werde, ist bis heute nicht erfüllt worden.*)

Indessen ist es der engl. Gesellschaft für die Erforschung des heiligen Landes gelungen, zwei Photographien dieser alten Rolle zu veröffentlichen. Es sind dies 1) No. 161 View of old silver Case, containing Samaritan Pentateuch, Nablus u. 2) No. 162 Interior of Pentateuch in silver Case, Nablus.

Die Kapsel,**) worin diese Rolle aufbewahrt wird, ist kunstvoll gearbeitet und vielfach beschrieben. Sie veranschaulicht den Tempel und dessen Geräte. Zuerst das Allerheiligste קדשה קדשים mit der Bundeslade und den Cherubim, die mit Flügeln und Vogelköpfen abgebildet sind. Dann folgen der Deckel und die Bundeslade. Zur Rechten steht der Stab Moses und zur Linken der Aron's und jeder dieser Stäbe ist gleich Bäumchen mit sieben Zweigen. Dann kommt der Vorhang und stehen die folgenden Worte:

*) Bekannt ist indessen aus dem Briefe Ab Sechusah's an Skaliger aus dem Jahre 1589 (Eichhorn's Repertorium z. Bibl. u. Morgenl. Litteratur Th. XIII, S. 268), dass die Samaritaner keine „Torah“ verkaufen. Als Geschenk, sagt „Ab Sechusah“, sende er die Torah Skaliger, aber die Torah dürfe nicht verkauft werden.

**) Diese Kapsel nennen die Samaritaner *قبر الكتاب الشريف* „das Grab des heiligen Buches“. S. Bargès Les Samaritains de Nablouse, p. 49. Bargès giebt darüber l. c. folgende Beschreibung: „L'étui qui était de cuivre, était recouvert d'un voile de soie verte sur lequel on avait brodé quatre ou cinq mots en lettres samaritaines. Il était de forme cylindrique, et avait environ cinquante centimètres de long sur deux de diamètre. Il était circlé, orné d'arabesques et de figures représentant des fleurs, et surmonté d'un petit globe échancré: dans son ensemble, il ne ressemblait pas mal à une lanterne de forme ronde et oblongue. Il se composait de deux pièces mobiles qui se séparaient ou se rapprochaient à volonté, et dans l'intérieur de ces pièces demi-circulaires étaient fixés des rouleaux en bois auxquels le livre de loi était adapté par chacune de ses extrémités: ces rouleaux, quoique ainsi fixés pouvaient tourner sur eux-mêmes, et suivre le mouvement de deux mains qui voulaient déployer ou refermer le volume.“

שומרים שם שם*) וקדוש

„dasselbst wird der geheime u. heilige Name aufbewahrt“.**)
 Darauf folgt: der Räucheraltar und unter demselben steht zur Rechten die „Menorah“ und auf der Linken die כפרת ומנקייה, darunter der Tisch mit dem „Lechem Hapanim“, dann das מכבר הנהשת ihm zur Rechten das „Waschbecken“ und zur Linken „der Stab“ u. s. w. Die äussere Einfassung enthält an den vier Seiten die Namen der Stämme in folgender Reihenfolge: Reuben, Schimon, Gad oben; zur Rechten: Jehudah, Isaschar, Sebulun; Zur Linken: Efraim, Menasseh, Benjamin; unten: Dan, Ascher, Naftali. Sie geben also zwölf Stämme und schliessen Levi aus, weil sie sonst 13 hätten, da für Joseph, Menasseh u. Efraim angeführt werden. Die äusserste Einfassung ist wieder in verschiedene Felder eingetheilt, wovon jedes mit einem Buchstaben bezeichnet ist. Sie haben diese in 5 Dekade eingetheilt und sind immer 10 י, 20 כ, 30 ל u. 50 נ ausgelassen und dafür steht immer עמוד. Bemerkenswerth ist noch, dass sie nicht, wie die Juden, welche aus Pietät für den heiligen Namen 15 durch טו bezeichnen, da auf dieser Kapsel für 15 יה steht. Mehrere Worte sind unleserlich. Während die Juden die „Torah“ zum bequemeren Auf- und Zumachen an zwei Rollen „Ez Chajim“ befestigen, haben die Samaritaner drei „Ez Chajim“, und ist wohl die eine Rolle in der Mitte angebracht.

Die alte Rolle ist photographisch aufgenommen und obwohl es mit der Lupe nur möglich ist, einzelne Worte zu entziffern, so ersieht man doch daraus, wie das älteste Pentateuchexemplar geschrieben ist. Die Schrift selbst ist sehr klein und jede Zeile schliesst mit zwei nebeneinanderstehenden Buchstaben, wie das in allen samaritanischen Handschriften der Fall ist.

Von Interesse ist indessen die auf zwei Columnen mit-photogr. Notiz, die auf d. anderen Seite wiedergegeben ist.

*) ל. רז.

**) Jetzt wird der heilige Name, nach Petermann's Mittheilung in Herzog's Real-Encyclop. in einem Hause neben der Kenischa aufbewahrt.

צרי * ב(ך)	בשם יה(וה)
עבר * יהוה	זה הס(פר) * ד(כתב) על
בן יעקב ב(ך)	שם * אדוני(נו)
בן * אברהם	מכתב אבי(שע)
דמב(ני) מרחיב	בן * פינ(חס) ב(ך)
ויקבל ממ	אלעזר ב(ך)
ויחלף על	אהרן הכה(ך)
מן וזה (היה)	שלום יה(וה) וה
(ב) חדש שעבון	עליו אמ(ך)
רה * וע *	בעמל מ(שה)
אלף לממל(כת)	הנאמן א(מן)
ישמע(אל) וכתבו	עשה זאת
(מ)רחיב המר(חיבי)	העבדה

Im Namen Gottes! Dieses Buch, welches im Auftrage unseres Herrn geschrieben wurde, ist die Schrift Abishah's des Sohnes Pinchas, des Sohnes Elasar's, des Sohnes Aron's des Priesters. Gottes Friede sei mit ihm! — Wegen des Verdienstes Moses des beglaubigten Amen. Es vollzog diese Arbeit Zari, S. des Knechtes Gottes, S. Jakob's, S. Abraham's der von den Söhnen der Marchibiten ist. Und er empfing dafür? und dieses geschah im Monate Schabon, im Jahre 1075 der Regierung der Ismaeliten. Es ist die Schrift Marchib des Mareibiten.

Noch ist beizufügen, dass die Photographie auch einen Umhang der Kapsel giebt, den sie בגד „Gewand“ nennen und worauf Untenstehendes eingewirkt ist.*)

Die sehr alte Torahrolle, von der die Photogr. No. 227 (Palestine Exploration Fund.) drei ganze Columnen giebt, theilen wir hier zwei Abschnitte mit, weil sie die Schreibweise der alten samarit. HSS. veranschaulicht.

*) עשה זה הבגד שלמה בן אב סכ(וה) בן ע. ב. ו. ואלף למ(מלכת) *)
 „Es arbeitete diesen Umhang Schalmah S. Ab Sechuah's
 i. J. 1078 der Regierung d. Söhne Ismaels.“

Numeri 31, 25—31.

קח ו יאמר • יהוה • אל • משה • לאמר • • שא • את ראש • המל
 שי ה שבי • באדם • ובבהמה • אתה • ואלעזר • הכהן • ורא
 שי א בות • העדה: וחצית • את • המלקח • בין • תפ
 מת ה מלחמה • היוצאים • לצבא • ובין • כל • הערה • והר
 בא מ כס • ליהוה • מאת • אנשי • המלחמה • היוצאים • לצ
 מה א חת • נפש • מהמש • מאות • מן • האדם • ומן • הבה
 תס ו מן • החמרים • ומן • הצאן • מכל • הבהמה • ממצוי
 יהוה ת קח: ונתתה • לאלעזר • הכהן • את • תרומת
 מן ו ממצצית • בני • ישראל • תקח • אחד • אחז
 מן ה חמשים: ומן • האדם • ומן • הבקר • ו
 ה חמרים • ומן • הצאן • מכל • הבהמה • ונתת
 עש א תם • ללוי • שמרי • משמרת • משכן • יהוה: וי
 — מ שה • ואלעזר • הכהן • כאשר • צוה • יהוה • את • משה:

Num. 31, 32—42.

עם ו יהי המלקח • יתר • הבז • אשר • בזזו
 שת ה צבא • צאן • שש • מאות • אלק • ושבעים • אלק • וחמ
 ים א לפים: ובקר • שנים • ושבעים • אלק: וחמר
 שר א חד • וששים • אלק: ונפש • אדם • מן • הנשים • א
 ים ל א • ידעו • משכב • זכר • כל • נפש • שנים • ושלוש
 בא א לף: — ותהי • המחצה • חלק • היוצאים • בצ
 עת מ ספר • צאן • שלש • מאות • אלק • ושלושים • אלק • ושב
 מן א לפים • וחמש • מאות: ויהי • המכס • ליהוה •
 שה ה צאן • שש • מאות • ושבעים: והבקר • ש
 ים ו שלשים • אלק • ומכסם • ליהוה • שנים • ושבע
 סם ו חמרים • שלשים • אלק • וחמש • מאות • ומכ
 לף ל יהוה • אחד • וששים: ונפש • אדם • ששה • עשר • א
 את ו מכסם • ליהוה • שנים • ושלושים • נפש: ויתן • משה
 את מ כס • תרומת • יהוה • לאלעזר • הכהן • כאשר • צוה • יהוה • את
 מ שה: —

Bis jetzt mangeln gute facsimil. samarit. Pentateuchhandschriften und die von Rosen*) mitgetheilten sind nur

*) S. Rosen, Ztschr. d. deutschen morgenl. Gesellsch. Bd. XVIII, S. 582 ff.

theilweise korrekte Wiedergaben der Rollen. Besonders ist die, welche als Facsimile der ältesten Rolle veröffentlicht wurde, nicht korrekt, wie das am besten ein Vergleich dieser Facsimile mit der Photographie der Rolle beweist. Die Buchstaben in der dem Abischa zugeschriebenen Rolle sind klein aber sehr niedlich geschrieben und sind Anfang und Schluss der Zeilen genau so wie die oben mitgetheilte Stelle aus einer alten Rolle zu Nablus.

Den Herausgebern der Polyglotten standen keine solche Rollen zur Verfügung. Sie konnten nur die im 17. Jahrh. nach Europa gebrachten Codd. benutzen. Peter de la Valle und Erzbischof Uscher waren die ersten, welche samar. HSS. nach Europa brachten. Peter de la Valle erzählt, er sei vom französischen Gesandten in Konstantinopel ersucht worden, sam. MSS. zu erwerben. Die Samaritaner in Kairo, Gaza und Nablus wollten ihm keine verkaufen und nur zufällig gelang es ihm, im Jahre 1616 in Damaskus drei Handschriften zu kaufen, wovon er die Pergamenthandsch. dem franz. Gesandten de Sancy in Konstantinopel schenkte und die zwei anderen behielt. Er wollte sie nicht, wie er erzählt, der Vaticana überlassen, weil sie sonst den Gelehrten nicht zum Gebrauche überlassen würden. Jetzt ist aber die eine im Vaticane und von Assemani im Cataloge beschrieben.

Uscher war auf seiner Reise im Oriente glücklicher und brachte sechs samar. Handschriften nach England,**) die er gern Gelehrten zur Benutzung mittheilte, da seine

*) S. Pet. de la Valle, Reise-Beschreibung, Genf 1674, S. 162 u. 168 u. Morinus Antiquitates Ecclesiae Orientalis Epist. XIX, XXII, LI, S. 160, 204, 260 s. Ed. Londini.

**) Samar. Pentateuchum, sagt Uscher in s. 1652 an Capellus gerichteten Br.: vel primus, vel certe inter primos, nostris temporibus in occidentem ipse intuli. — — Non prius destiti, quam ex Syria et Palaestina quinque vel sex illius exemplaria (una cum Arabicae versionis textus illius parte magna, et Arabici in eundem commentarii fragmento) mihi comparavissem. S. Kenn. l. c. p. 141.

Bibliothek, wie Spanheim sagte, „die Bibliothek der gelehrten Welt“ war. Schon 1629 schickte er L. de Dieu eine Handschrift und ermunterte ihn, dieselbe zu veröffentlichen, damit er die Ehre habe, der erste Herausgeber des samar. Pentateuchs zu sein.*)

L. de Dieu scheint die HSS. als ein Geschenk betrachtet zu haben, obwohl Uscher sie ihm nur geliehen hatte. Ausser Uscher's Exemplar stand de Dieu**) noch das von Golius, welches jetzt in der Bibliothek zu Leiden ist, zur Verfügung und man weiss nicht, wie Kennicott bemerkt, was aus der HSS. Uscher's geworden. Nur die übrigen 5 HSS. Uscher's sind noch vorhanden. Die, welche Sir Robert Cotton besass, ist jetzt im Brit. Museum Claudius B. 8. Ein anderes Exemplar besass Erzbischof Laud und ist jetzt in der Bodleiana No. 624. Auch die Num. 3127, 3128 u. 3129 gehörten Uscher, die er Walton zur Benutzung für seine Polyglotte überliess, und welche die Curatoren der Bodleiana später von Uscher's Erben kauften.

Zu diesen HSS. kommen noch 3, welche de Peyresc***) kaufte und worunter sich auch die sogen. Barber. Triglotte befand.

IV.

Die barberinische Triglottenhandschrift.

Bis jetzt wissen wir ziemlich wenig von dem eigentlichen Inhalte der barber. Triglotte, denn was Blanchinus daraus mittheilt, gab nur „Tychsen“ Veranlassung, diesen Codex ziemlich in den Schatten zu stellen. Weil einige Ausdrücke mit Onkelos übereinstimmten, liess Tychsen

*) S. Kennicott l. c. S. 140.

**) In seiner Dedication zu seinen Annot. zur Apostelgesch. sagt er: „Tuis litteris fui salutatus etc. (quod omnem spem longe maxime superabat) amplissimo Pentateuchi Samaritani Munere beatus“.

***) S. Epist. XXXVI, 179 Antq. Eccl. Orientalis Ed. Lond.

sich zur folgenden Aeusserung verleiten: „Der samarit. Herausgeber dieser Tritapla hat die chaldäische Uebersetzung des Onkelos, mutatis mutandis, in seine eigene Schrift übertragen und seinem Werke einverleibt.“ Was hätte aber wohl Tychsen gesagt, wäre ihm die folgende Stelle bekannt gewesen, oder hätte er sich dann zu einem so raschen Urtheile verleiten lassen? R. Juda nennt Talmud Kiduschin p. 49a den einen Lügner, welcher die Schrift wörtlich übersetzt. Dazu führt Raschi zur Stelle ein Beispiel an, wie wörtlich eine solche Uebers. sein müsste, um sich eines solchen Vergehens schuldig zu machen. Wenn man z. B. Exod. 23, 2 לא תסהיד על דינא übersetzte! Folglich sind alle Stellen in Onkel., die streng wörtlich sind, aus einer antirabbinischen Uebersetzung, und man sollte darum vorsichtig sein, von Interpolationen nach Onkelos zu reden, bevor man im Klaren ist, ob nicht etwa der sogenannte Onkelos selbst eine altpalästinische Version benützte, die auch der Vers. Sam. zu Grunde liegen mag.“ Wie dem aber auch sei; Jeder, der die in dieser Ausgabe mit Sperrschrift gedruckten Wiedergaben aus der Barber. Triglotte und die in den Beilagen aus dem Deuteron. mitgetheilten Fragmente liest, wird sich wohl von der Origi-

*) S. Eichhorn Repertorium f. bibl. u. morgenl. Lit. Th. XI, S. 96.

**) S. Gassendi Vita Peiresc. p. 161. Morinus antiquit. eccl. orient. Londini 1682, p. 182, 183, 186 coll. p. 258 Blanchini Evangel. quadrupl. II, p. DCXXIX coll. tab. aen. p. DCIV. Gabriel Fabricy titres primitifs de la revelation à Rome 1772, T. I, p. 373 ff. (vgl. Björenstahl „Ueber die samar. HSS. in der barber. Biblioth. in Eichhorn's Repertorium Th. III, p. 84—102). Tychsen in Eichhorn's Repertor. Th. XI, S. 82 ff. Hwiid Specimen ineditae Versionis Arabico-Samaritanae Pentateuchi e Codice Manuscripto Bibliothecae Barberinae Romae 1780 u. dazu Michaelis Oriental. u. exeget. Bibliothek Th. XVI, p. 70 ff. J. J. De Rossi, Specimen variarum Lectionum Sacri Textus etc. Appendix de celeberrimo Codice Samaritano Tritaplo Sacri Textus etc. Romae 1783, p. 165—225. De Rossi Varr. Lect. V. T. Vol. I, p. CLVI. Adler, Bibl. krit. Reise, p. 133 ff. (In der HSS. ist eine Notiz von Adler, dass er sie verglichen habe). Kennic. Dissert. Gen. Ed. Brunns, p. 499.

nalität dieses Codex überzeugen müssen. Dieser Codex enthält werthvolle Lesearten, die oft mit dem von Peterm. citirten Cod. C. übereinstimmen. Was aber bis jetzt noch unklar war, ist die Zeit, wann der Codex geschrieben wurde, wesswegen in dem Appendix zwei Beilagen mitgetheilt sind, die über die Zeit der Abschrift Auskunft geben. Diese widersprechen sich, weil in der Ende Exodus beigefügten Bemerkung, woselbst der Schreiber erwähnt, dass diese in drei Sprachen geschriebene Torah für den Archon Abi Sihada zum alleinigen Besitze seiner und dessen späteren Nachkommen geschrieben sei, sagt er: und dieses (ist geschrieben) im Monate Rebiah II im J. 624 des Reiches Ismaels (= April A. Chr. 1227), wird Ende Deuteronom. mitgetheilt, die Vollendung sei geschehen im Monate Tamus שנה d. i. im J. 799 der Hedschra = Anno Chr. 1396. Die erste Notiz nennt keinen Schreiber, während die letzte Ende Deuteronom. „Jakob b. Joseph“ aus Damaskus als Copisten anführt. Der Ausgleich der Zeitdifferenz zwischen dem ersten und letzten Theile ist klar; da der Schreiber sagt, er habe in diesem Codex von Deuter. XI, 29 an geschrieben, also ihn vervollständigt. Somit ist der grösste Theil des Cod. im 13ten und der Rest im 14ten Jahrhundert geschrieben. *) Man behauptete wiederholt, der Cod. befinde sich in der königl. Bibl. zu Paris und selbst Kennicott berichtet mit aller Bestimmtheit, ihn aus der dortigen Bibl. in Paris benutzt zu haben. **) Wie nun dieser Irrthum entstanden sein mag; ob die Handschrift wirklich einige Zeit in der königl. Bibliothek war, da sie der Catal. irrthümlich anführt, ***) es ist gewiss, wie die

*) Ueber die Jahreszahl s. Björenstahl l. c. p. 88. Tychseln l. c. p. 103. Hwiid l. c. p. 15. De Rossi l. c. p. 183 u. Michaelis, Orient. et Exeget. Bibl. Bd. XVI, p. 79.

**) S. Wolf, Bibl. Hebr. T. II, p. 472 et Le Long Bibl. Sacra T. I, p. 85, Kennicott l. c. p. 539.

***) Catalogue des MSS. de la Bibliothèque du Roi de France T. I, p. 50.

unten abgedruckte Urkunde besagt, dass sie der Cardinal Barberini de Peyresce zum Geschenke erhielt.*)

Die Triglotte ist allem Anscheine nach die schönste Handschrift, die nach Europa gekommen; zu bedauern ist nur, dass dieselbe sehr lückenhaft ist. So z. B. beginnt sie erst Genes. 34, 25 בְּרוּמָה תְּלִיתָאָה, geht dann bis Cap. 38, 12. Von da mangelhaft bis Cap. 39, 19 וְאַתְקָה רְגִזָּה und dann in der Genesis keine Lücke mehr.

V.

Die Ausgaben.

Erst 1645 gab Morinus den Vten Bd. der Pariser Polyglotte heraus**), wo der Sam. Text nach dem Cod. Orator., d. i. die Handschr., welche Pet. de la Valle, dem Gesandten de Sancy schenkte und von diesem dem Bibl. d. Oratoriums***) zu Paris geschenkt wurde, abgedruckt ist.†)

*) Die nachstehende Notiz ist auf dem Deckel des Einbandes mit Goldbuchstaben eingedruckt. Emin^{mo} ac. Rev^{mo} S. R. E. Cardinali et Vicecancellario Francisco Barberino Sanct^{mi} D. N. Urbani VIII NEPOTI ut in Ducatu Urbanite Legato A Latere.

Nicolaus Claudius de Fabricius Peiresc Baro Riantis Abbas Aquistriae et Regius Acquisextiensis Senator in Animi sui obsequentissimi Memoriam Pentateuchum Hoc Samaritanum Tritaplon ex Testamento legavit. Palamedes Fabricius De Valaves Fratres B. D. S. M. Haeres Obtulit L. L. M.

**) Pentateuchum Hebraeo Samaritanus juxta codicem oratorianum jussu Eminentissimi Cardinalis Berulli edi coeptus an. 1630 et absolutus anno 1632 et Pentateuchus idioma Samaritano, studio et opera Joannis Morini cum una utriusque versione latina. v. Tom. V Bibliorum polyglottorum Parisiensium, anni 1645 fol.

***) Diesen Cod. beschrieb Morinus und veröffentlichte einige Specim. in s. Exercitation. Ecclesiast. in utrumque Samaritanorum Pentateuchum. Paris 1631, p. 369—394.

†) . . . Editione peracta supervenerunt mihi amplissimo Domino Peirescio MSS. Codices tres, quorum unus trilinguis erat, Hebraeo

Im J. 1657 gab Walton seine Polyglotte heraus, und Edm. Castellus*), welcher den samar. Text besorgte, standen nicht nur die sämtlichen MSS. Uscher's, sondern auch die gedruckte Ausg. Morinus zur Verfügung. Beide Ausgaben haben hie und da Lücken im Texte, weil ihre HSS. mangelhaft waren. In beiden Editionen haben sich eine Unzahl Druckfehler eingeschlichen und ist es auffallend, dass weder der Leidener Codex, noch der der ambros. Bibliothek zu Mailand,**) welcher schon 1621 nach Italien kam, verglichen wurden. Ob der Samarit. Cod. der kaiserl. Bibliothek schon damals in Wien war, ist mir unbekannt.

Samaritanus, Arabicus et Samaritanus, sed a tuo non sensu, sed verbis admodum diversus, ita ut si non alia verbo videretur, tota esset interpolata. Verum Codex ille variis in locis, fere quinta fuit parte mutilatus erat. Cum Codices illos accepi, illorum comparisonem cum editione mea facere institui etc. S. Morinus Antiquitates Eccles. Oriental. Epistol. LI et Opuscula Hebr. Sam. p. 96 et 97.

*) Ueber diese Ausgabe sagt Castellus in der Praefatio, De Animadversionum Samaritarum Folgendes: In edendo Pentateucho Samaritano, ejusque versione Chaldaeo Samaritana exemplar Parisiense in magnificentissimo illo (quod post homines natos in lucem prodiit unquam) opere Biblico, secuti sumus: quod quidem religiosius observantes (cum non nisi in mendis evidentissime typographicis, neque id tamen in omnibus ab eo discedere constitutum fuerit) in causa hoc erat cur in vocibus Asterisco notatio, quae non raro erant erratorum indices, nil mutaverimus; nec plura in illo etiamque nobis correctione egere videbantur, emendaverimus. Nunc igitur tandem Asteriscorum illorum rationem hic tibi exhibemus, atque simul etiam propositi exemplaris errores atque defectus non paucos praecipue quod Chald. Samar. Pentateuchum, varias item lectiones, quae in aliorum Samaritanorum codicum collatione occurrunt: collectas partim ex nuperis Adnotationibus Doctis. Morini (cujus studio atque labore insigni, *zeitung* hoc admodum pretiosum, ac auro quidem contra non carum, post tot saecula absconditum, in lucem non ita pridem Parisiis primum fuit editum) partim ex viri Reverendiss. Jacobi Usserii Archiepiscopi Armachani Hiberniae Primatis Manuscriptis codicibus Samaritanis, quos nobis communicavit etc.

***) S. Montfaucon, Diarium Italicum S. 11.

Seit die Polyglottenausgaben erschienen, ist nur der hebr.-samarit. Pentateuch vereinzelt abgedruckt worden. So setzte Houbigant in seiner Bibelausgabe Paris 1753 (Frankf. 1774 im Auszuge und verstümmelt), die Varianten des hebr.-samarit. Textes an den Rand. Kennicott liess in seinem grossen Bibelwerke (Oxford 1776) den hebr.-samarit. Text neben dem masor. Texte abdrucken. Von B. Blayney erschien 1790 eine Separatausgabe des hebr.-samarit. Textes mit den Kennicottschen Varianten in d. hebr. Quadratschr. In allen diesen Ausgaben erschien der samarit. Text in der hebr. Quadratschr. Auszüge aus der Vers. Samarit. mit Noten theilte C. Cellarius in s. Hor. Samarit. Frankf. 1704 mit. Ferner erschienen unter dem Titel „Targum Schomroni“ (Titel u. Text mit hebr. u. samarit. Typen gedruckt) die ersten 18 Capp. der Genesis anonym in der hebr. Quadratschrift. Auf der inneren Seite des Titels theilt der Herausgeber Christ. Heinr. Ludovici die ersten drei Verse der Genesis punktirt mit, giebt noch das samarit. Alphabet und auch die drei ersten Verse der Genesis in der samarit. Schrift. Diese anonyme Ausgabe erschien Halle 1758. *) Die „Biblia Sacra Polyglotta“ London Bagster 1817—28 enthält auch den samarit. Text. In der von Samuel Lee herausgegebenen „Biblia Sacra Polyglotta Londini“ 1831 ist in der Quartausgabe der samaritanische Text enthalten. Von Petermann's 1872 begonnenen Ausgabe der Vers. Sam. liegen jetzt Genesis, Exodus und Leviticus vor. Die Ausgabe des samaritanischen Targums von Brüll Frankf. 1872 ist nur eine Wiedergabe des Londoner Polyglottentextes. Neues Material brachten die von Nutt edirten Fragmente der Bodleiana Oxford 1874 und die von Kohn in s. Abhh. mitgetheilten Fragmente, welche aber zum Theile nur Perikopen sind, wie sie häufig in der Liturgie der Samaritaner vorkommen.

*) Name des Verfassers u. Druckort sind in dem Handexemplare von Gesenius, das wir besitzen, notirt.

VI.

Die neue Textausgabe.

Die Aufgabe, welche wir uns in dieser neuen Textausgabe stellten, besteht hauptsächlich darin, den Text der Vers. Samarit. geniessbarer zu machen. Bis jetzt sind eine grosse Anzahl Worte in dieser Version völlig unverständlich. Morinus und Castellus geben in ihren Wörterbüchern vielfach die Uebersetzung, welche das betreffende Wort im hebr. Texte hat, wieder. Ein Mann von einer solchen Sprachkenntniss wie sie Castellus besass, musste es fühlen, dass er nur sich half wie er konnte. Hätte ihm ein reicheres Material samarit. Texte zu Gebote gestanden, so hätte er sicherlich einen anderen Weg eingeschlagen. Unleugbar ist die Thatsache, dass der Text der sam. Version völlig korrumpirt ist. Solchen, die sich gerne mit sophistischen Deuteleien abgeben, eröffnet er ein anscheinend ergiebiges Gebiet. Aber gewiss nur dem äusseren Anscheine nach! Hie und da können schon einige der ältesten Midraschim zum Verständnisse dunkler Stellen, wie z. B. eine solche Stelle in den Scholien Gen. 22, 7 verwerthet ist, dienen; aber man muss nur solche Stellen mit grosser Vorsicht gebrauchen. Die ältesten Theile der samarit. Literatur sind sehr einfach u. so auch ihre Version. Was jetzt in derselben von solchen midraschischen Ausschmückungen steht, ist spätere Zuthat. Will man aber absolut etwas in diese Version hineindeuten, was ihr ganz heterogen ist, so liessen sich schon Anhaltspunkte finden. Was wir jedoch in diesem Versuche anstreben, besteht einfach darin, sämtliche Emendationen nach bestimmten paläographischen Regeln vorzunehmen. Dass sich manche dunkle, ja sinnlose Worte hierdurch wiedererkennen lassen, dürfte kaum bezweifelt werden.

Wenn auch bei den Samaritanern dem bibl. Texte nicht

die Sorgfalt zugewendet wurde, wie dieses von einer gewissen Periode an mit dem masorethischen Texte der Fall war, so lässt sich doch aus den Notizen, die sich hie und da in den samarit. HSS. finden, schliessen, dass man dennoch bis zu einer gewissen Zeit diese Arbeiten beaufsichtigte.

Selbständig konnte darum Niemand arbeiten, da die Abschriften der Codices unter Aufsicht des Oberhauptes vorgenommen wurde und da mögen die Archonen verschiedener samarit. Niederlassungen ihren eigenen Weg eingeschlagen haben. Sie liessen die für ihre Gemeinde zu autorisirenden Abschriften so anfertigen, um sie dem Laien zugänglicher zu machen. Stände uns ein reicheres Material zur Verfügung, dann würde dieses sich viel deutlicher erkennen lassen. Wir würden dann in den Codices, welche in Egypten gebraucht wurden, weniger Arabismen und mehr koptische Worte finden. Alle die uns jetzt zugänglichen Handschriften sind nach diesen verlorenen alten Handschriften bearbeitet worden, wesswegen man auch in ihnen eine solche Varietät von Sprachgemengsel antrifft. Die alte samarit. Uebersetzung war zum grössten Theil rein aramäisch abgefasst. Zur Erläuterung schrieb man die Uebersetzungen in der ihnen bekannten Sprache ihres Aufenthaltes an den Rand, von wo aus sie mit der Zeit in den Text kamen. In der sam. Liturgie haben sich einzelne spärliche Fragmente erhalten, aus denen sich sogar schliessen lässt, dass in den ältesten Exemplaren auch der „Logos“ eine Stelle hatte, wovon sich zwar auch noch in der Version, wie sie jetzt vorliegt, einzelne Spuren erhalten haben. Darauf soll aber nur andeutungsweise hingewiesen werden und erst nachdem die ganze Version veröffentlicht ist, kann dieses Thema vollständig ausgeführt werden.

Auch die nicht unbedeutende Zahl hebr. Worte, welche sich in dieser Version wie auch bei Onkelos finden, lassen sich rechtfertigen, wenn man in Erwägung zieht, dass dem Volke die Bedeutung einzelner hebr. Worte stets bekannt

blieben. Solche populäre Worte wurden darum auch in der Schriftsprache verwendet. Oder gewisse Revisoren, denen die Ausdrücke der Version unverständlich waren, ersetzten dieselben durch hebr. Worte.

So ist es denn gekommen, dass diese „Version“ völlig verunstaltet wurde und es fragt sich nun, ob die aufgefundenen Varianten dazu beitragen können, den samarit. Text geniessbarer zu machen? Die bis jetzt vorliegenden Varianten und auch die der barberinischen Triglotte sind an und für sich nicht hinreichend, um die bis heute völlig unverständlichen Ausdrücke der Version zu erklären, da sie zum Theil unverständlich sind und der Revision und Erklärung bedürfen! Viele der bis jetzt völlig sinnlos scheinenden Ausdrücke können erklärt werden, und man darf wohl annehmen, dass die samarit. Uebersetzung in ihrem ersten Entstehen verständlicher war als sie es jetzt ist. Dass sich aber schon in den ältesten Zeiten Corruptionen und anders gedeutete Worte finden, dafür ergeben sich bestimmte Anhaltspunkte aus dem sogenannten Samaritikon. Ob dasselbe, wie Hottinger^{*)} meint, schon zur Zeit Alexander d. Grossen, der die Samaritaner nach Egypten verpflanzte oder später abgefasst wurde, soll hier nicht entschieden werden. Unbestreitbar ist die Thatsache, dass dieselbe von den Kirchenvätern benutzt wurde. Es zeugen diese Fragmente für das Alter der samarit. Version und für die schon in der ältesten Zeit eingeschlichenen Fehler. So übers. der Sam., weil er abweichend vocalisirte, Gen. L, 19 התחת φοβουμενος, womit die Ed. Petermann übereinstimmt, da sie הדחל hat, während die Ed. Polygl. richtig החליפת übersetzt.***) Exod. XIV, 15 übers. Samarit. וְיִעְלֹךְ לְפָנֶיךָ אֲפָסִים = Vers. Sam. וְיִטְלֹךְ, was von der Verwechsel. von

^{*)} S. Hottinger, Exercitationes Anti-Morianae, p. 28.

^{**)} Dieses scheint Schwarz entgangen zu sein, da er in seinen Exercitationes Historico Critico in utrusque Samaritan. Pentateuchum p. 211 die richtige Uebersetzung, welche gerade das Gegentheil beweist, anführt.

▽ mit ∇ herrührt. Exod. XVI, 31 übers. Samarit. כזרע גד
 ὡς σπέρμα ὀρύσις. Vers. Sam. כארז = ὀρύσις, was aber
 durch Buchstabenverstellung von זרע entstand. Num.
 VII, 3 צב. Vers. Sam. היול = Samaritik. δυνάμεως. Num.
 XXXI, 26 übers. LXX ראש wörtlich τὸ κεφάλαιον. Samrit.
 τὸ τέλος. St. ראש las er שאר „Rest = Ende. Anscheinend ist
 d. סכום „Zahl“ der Vers. Sam. eine Abweichung, jedoch hatte
 sie ursprünglich סיום „Ende“ = τέλος, woraus סחום, dann
 סכום entstand. מ and ח wechseln oft. Diese Verbesserung
 mag man gerne vorgenommen haben, da auch Onkel. und
 Pesch. ראש frei durch הרשבן und שמבן wiedergeben. Alt
 sind auch die Buchstabenversetzungen*) und Wortverstel-
 lungen.***) Auch sind Worte im Gebrauche, welche nicht
 in der gewöhnlichen Bedeutung genommen werden.***)

Diese Beispiele dürften wohl beweisen, dass Corrup-
 tionen schon sehr früh sich in die Vers. Sam. einschlichen.
 Manche dieser Abweichungen entstanden, wie das ja so
 häufig in der LXX der Fall ist, durch abweichende Vokali-
 sation und nicht selten durch Unwissenheit. Belege dazu
 liefert die sam. Uebersetzung, jedoch dürfen diese nicht
 dem Urtexte zugeschrieben werden, weil es sich in den
 meisten Fällen überzeugend nachweisen lässt, dass es
 Schreibfehler sind!

Das Bedürfniss einer wenn auch nur einigermaßen
 verbesserten Ausgabe ist nothwendig, wenn die samarit.

*) So z. B. im masoreth. Texte כבש u. כשב, שלמה u. שמלת,
 לעג u. עלג, חרס u. סרת, אנמון u. גמא, זעה u. זעה, לתעות u.
 מתלעות, חלש u. חלש, גער u. רגע, חלד u. חלד, ויהרגו u. ויהרגו u. s. w.

**) Schon Jonah b. Gannach führt Rikmah, Porta 33 eine ziem-
 liche Anzahl solcher Beispiele an, z. B. Exod. 24, 7 sollte statt נעשה
 ונשמע, ונשמע ונעשה stehen.

***) So z. B. Gen. 32, 7 צרה, wo man strenggenommen צרה
 lesen müsste, da צרה „verwüsten“ bedeutet; allein aus Mischna Rosch
 Haschanah 1, 9 u. Wajikra Rabba ist schon von Geiger Sprache d.
 Mischnah I, 7 nachgewiesen, dass צרה die Bedeutung fürchten bei-
 gelegt wurde.

Pentateuchübersetzung für die Exegese benutzt werden soll. Bis jetzt konnte dieses nur in sehr beschränkter Weise geschehen, weil eine nicht geringe Zahl von Worten und Ausdrücken völlig unverständlich ist. Aus diesem Grunde dachten wir längst daran, eine neue Ausgabe zu veranstalten, wie dieses schon 1869, also drei Jahre vor dem Erscheinen der Editio Petermann angekündigt wurde. *) Dass Petermann in seiner Ausgabe uns sehr reiches Material aus verschiedenen Handschriften zuführte, und sich hierdurch sehr verdient machte, werden Sachverständige dankbar anerkennen; jedoch ist der Text selbst lückenhaft und nicht fehlerfrei und bedürfen die Varianten zum Theile einer Revision, **) da sie nicht selten Schreibfehler sind.

*) S. Vierteljahrsschr. für deutsche u. engl. theologische Forschung u. Kritik, Bd. IV, S. 247.

**) So z. B. Gen. 7, 16 צהר Cod. C עצר l. עזר = צהר. ib. 8, 7 Ed. Pet. המחוזה l. למחוזה. ib. V. 22 Ed. Pet. וארתע l. ואקתע. ib. 9, 28. Cod. B. ורחי l. ורח. ib. 14, 7 גרי Ed. Pet. אמר l. תמר. ib. 15, 16 האלא Cod. B. האלא l. האלא. ib. 18, 28 Ed. Pet. אחבין l. אחביל. ib. 20, 6 Ed. Polygl. et Pet. ואחסכת l. ואחסת. ib. 22, 16 נאם Ed. Pet. מהימן l. מימר. ib. 27, 33 Ed. Pet. קפץ l. קנץ. ib. 27, 42 Ed. Pet. ולירש l. ולירש. ib. 27, 37 Cod. C. לרבקה l. לרבדה. ib. 28, 4 Ed. Pet. om. אברם. ib. 28, 10 Ed. Pet. שוימה l. שוימה. ib. 28, 18 Ed. Pet. ויצק ויצק. ib. 30, 32 Ed. Pet. om. ויחי אגרי. ib. 30, 36 Ed. Pet. om. תלי. ib. Ed. Pet. נמרודים l. נמרודים. V. 37. Ed. Pet. om. דלכן Ap. אטר דעבר l. אטר דעבר. ib. 31, 10 Ed. Pet. עיני l. עיני. ib. 31, 36 Ed. Pet. דעקת l. דעקת. ib. 45, 7 Ed. Pet. et Polygl. שמירן l. שמירן. ib. 47, 17 Ed. Pet. om. בלחמה בכל קניניה etc. etc.

Exod. 3, 22 Ed. Pet. מן l. מן. ib. 6, 12 Ed. Peterm. et Polygl. ערול l. ערול. ib. 16, 21 richtig 6, 30 ערל Ed. Pet. ומחפרי l. ומחפרי (heb. זרח) ib. 16, 21 Ed. Polygl. כמעפרי Ed. Pet. ומחפרי l. ומחפרי (Cod. Barber. מ(ת)עני l. מעילה, רענונו. ib. 19, 28 Ed. Pet. כמצפה l. (מגיב לה). ib. 20, 26 Ed. Pet. בשקרין l. בשקרין. ib. 32, 18 Ed. Pet. ואמר l. ואמר. ib. 32, 29 ידכם Ed. Pet. אתריכון l. אתריכון. ib. 32, 32 Ed. Pet. מחקני l. מחקני. ib. 33, 5 Ed. Pet. סעוך l. סעוך. ib. V. 6 Ed. Pet. מלבל l. מלבל. ib. 33, 20 Ed. Pet. למחשי l. למחשי. ib. 33, 22 Ed. Pet. וקדומי l. וקדומי. ib. 34, 23 Ed. Pet. ארון l. ארון. An fehlerhaften Varianten fehlt es auch im Exod. nicht. So

Es ist zu bedauern, dass Petermann diese Revision unterliess! Vielleicht beabsichtigte er, nur die Varianten genau so zu geben wie sie sich vorfanden, obwohl hier und da Emendationen versucht wurden. Jedenfalls scheint Vollers, der Herausgeber des Leviticus, die Sache viel sorgfältiger zu nehmen. Der Text enthält weniger Druck- oder Schreibfehler und die Variantenzahl ist ziemlich revidirt und viel brauchbarer als die in den BB. Genesis und Exodus! In den

z. B. z. Exod. 1, 6 דעבדו Ap. דיבדו l. דהבדו l. mit י verwechselt. ib. V. 15 פועה A עטרה pro פועה l. עטרה = אתרה „die Andere“ st. Uebers. von תניניה also nicht von Puah! ib. V. 19 תיעל Cod. A אקרון l. ארבון = עד בא „bis kommt“! Ez: 2, 3. למחכם Cod. C למעבד l. למדעה ib. V. 6 ורחמת Cod. A ורחפת l. ורחמת. ib. V. 9 ווינקרה Cod. A ועפיענה l. ועניקנה. „Nun“ mit „Pe“ u. „Kof“ mit „Ain“ verwechselt. ib. V. 10 Ap. וזעה l. וזעקת! Exod. 2, 11 Ap. ליד l. ליד ib. V. 13 נצים Cod. A נציפוך l. נצימין V. 14 הלמקטלני Cod. C הלמקטלני l. הלמקטלני Peterm. nahm א for א! ib. V. 14 זמלי l. זמלי Cod. A זמלי l. זמלי ib. V. 16 ברן = ברון l. ממון? Cod. C וואהן הוא למה l. וואהן ווילכר Cod. A וואהן הוא למה Das erste א verschrieben für א, ויל verstellt = ה, also הוא ib. V. 22 נכריה Cod. A ואתלעמו l. ואתלעמו ib. V. 23 עבירותה l. עבירותה Cod. B עבירותה l. עבירותה etc. etc.

Levit. 2, 4 Ed. Pet. אפיה l. אפיה ib. 4, 27 Ed. Pet. פרודי l. פרודי ib. 4, 1 Ed. Pet. עזי l. חזה ib. 6, 26 Ed. Pet. בדרה l. בדרה ib. 7, 38 Ed. Pet. om. סיני ib. 9, 4 Ed. Pet. בסיסה l. בסיסה ib. 10, 15 לחלק l. לחק = Cod. A גזירת ib. 17, 7 לתורעים l. לתורעים u. s. w.

Lev. 2, 3 Cod. A ודמשתיר l. ודמשאר ib. 4, 10 Cod. A כרי טרם l. כדיתרם = כדיתרם ib. 4, 18 rel. מועד l. מועד. ib. 4, 21 Cod. B מסיבה l. מסיבה ib. 5, 2 Cod. A ממלל מסוב l. מסאוב ib. 6, 21. הקריב t. הקריב l. וחתב (א)יב ib. 6, 21. Ap. יתמרק l. יתמרק = Onkel. ib. 7, 12 Cod. A יתשגי verschr. חליף Schreibungfehler, l. חליף ib. V. 29 Cod. A ונברי l. ונברי = ונברי ib. V. 33 Ap. שהק „He“ mit „Wav“ verwechselt l. שוק ib. 8, 7 A. מעקלה verschr. für מעילה, der Copist versah א für א, schrieb מעלה, woraus dann מעקלה entstand. ib. 8, 13 Cod. A וחשב l. וחשב ib. 10, 3 Cod. A אפטש l. אפטש. בגבאי אקדש. בגבאי = rabbin. גביא ein Vorzüglicher = Raschi, erklärt בקרובי durch meine Auserwählten! ein Auserwählter ist ein Vorzüglicher! ib. 10, 40 übers. Cod. A אבניה, סיפיה, wofür nicht כיניה sondern כיפיה zu lesen ist etc. etc.

Noten verfährt aber Vollers nicht selten wie Peterm. und registriert Schreibfehler für Var. Lect. Wenn aber auch diese Ausgabe völlig fehlerfrei wäre, so würde sie dennoch nicht genügen, um die samarit. Version brauchbar zu machen. Es handelt sich ja darum, die verschriebenen Worte zu emendiren und die unklaren Ausdrücke zu erklären. Auch Brüll, der ja nur eine neue Ausgabe des Polyglottentextes unternahm, wollte keinen verbesserten Text herstellen. Hat er auch hie und da die grössten Fehler verbessert, so liess er das Meiste wie es war.*)

Somit ist eine neue Textausgabe und ein Versuch, dieselbe einigermaßen brauchbarer zu machen wie sie jetzt ist, vollkommen gerechtfertigt. Freilich wäre es wünschenswerth, wenn eine neue Ausgabe es sich zur Aufgabe machen könnte, mit den eingeschlichenen Fremdwörtern, besonders mit den Arabismen, aufzuräumen; aber hierzu mangelt das Material. Die Ed. Peterm. und die Barber. Triglotte liefern werthvolle Varianten, jedoch reichen diese nicht aus, um den Urtext herzustellen. Es schien darum am geeignetsten, in dieser neuen Ausgabe dunkle Worte und Ausdrücke klarer zu machen, ohne die samarit. Schreibweise zu berühren, und wurden immer die alten Lesearten in den Noten angemerkt, so dass sie nicht verloren sind.

*) Er lässt in seiner Ausgabe nicht selten Worte aus, die im Polyglottentexte stehen, was jedenfalls aus Versehen geschah, Worte die leicht hätten verbessert werden können, wie z. B. das wiederholt vorkommende עקר l. ערק Gen. 31, 21, 22, 27. ib. 38, 35 בעירבון l. מירבון ib. 45, 17 מלילים l. אלילים ib. 42, 31 איעת l. זיעת und viele andere. Auch sind seine Emendationen nicht immer gelungen. Exod. 2, 5 ist die Lescart der Polyglotte für למסתי, לרחוץ. Brüll למחזי, was sich umzuschauen bedeutet, während die Polyglotte das Richtige hat und ist das Wort nur verstellt, st. למחסי ist nur למחסי „sich zu waschen oder baden“ zu lesen etc. etc. Genügen diese wenigen Beispiele nicht, so könnten noch eine grosse Anzahl anderer folgen, die es recht klar darthun werden, dass die in Rede stehende Ausgabe in mancher Hinsicht nicht einmal der Polyglottenedition gleichkommt.

Auch sind vorsätzlich die verschiedenen Schreibweisen, wie z. B. אלה, אלהה u. אלהים beibehalten und alle Emendationen können paläographisch gerechtfertigt werden.

Diese neue Textausgabe ist also keineswegs eine Wiedergabe des Polyglottentextes. Eine Vergleichung des revidirten Textes mit den Polyglottenausgaben macht dies anschaulich. Die Noten hätten um das dreifache vermehrt werden können, wären alle Emendationen verzeichnet. So z. B. haben alle Ausgaben Gen. 1, 12 רהש, was in seiner urspr. Gestalt רעץ wiedergegeben ist. Um aber auch den Schein, willkürliche Verbesserungen vorgenommen zu haben, zu vermeiden, liessen wir einzelne Worte unemendirt stehen, obschon in den Scholien die muthmassliche rechte Leseart gegeben ist. So z. B. ist gewiss Gen. 1, 12 st. דקטינותה, דקטיפותה, ib. V. 17 st. בשוריה, בשורבין, ib. V. 21 st. קמץ, קבץ (s. in Scholien zu d. Stellen) zu lesen. Ferner sind räthselhafte Ausdrücke z. B. Gen. 1, 1, 21, 28. 3, 7. Corrupirte arab. u. Worte aus anderen Sprachen wurden in einer sie mehr kennzeichnenden Weise gegeben. Verstellte Worte u. Phrasen stehen in ihrer richtigen Ordnung. Die Glossen sind im Texte geblieben, aber eingeklammert, wie dieses bei fast allen Stellen der Fall ist, welche nicht im masorethischen Texte stehen.

VII.

Die Punktation.

In dieser Ausgabe wollten wir nicht nur den Text, sondern auch die älteste Punktation beifügen, und darum müssen wir über dieselbe Einzelnes bemerken.

Die Punktation samaritanischer Pentateuchhandschriften weicht bedeutend von der des gedruckten masorethi-

schen Textes ab. Dass die Samaritaner auch viel skrupulöser als die Juden in der Abtheilung der Worte sind und nicht nur einen Raum zwischen den einzelnen Worten lassen, sondern noch einen Punkt setzen, ist aus der Abischarolle und aus der S. XVIII mitgetheilten Probe ersichtlich.

Hinsichtlich der Punktation oder Accentuation, welche sie סדר מקרתה nennen, lassen sich zwei Perioden unterscheiden. In der ältesten Zeit hatten sie nur die drei folgenden Zeichen: פסק, נגד, ו בעי, wie das aus dem S. XVIII gegebenen Specimen zu ersehen ist. Auch das קצין hat schon die Abischarolle; nur dürfte sich in der Zahl derselben eine Differenz finden.

In der zweiten Periode wurden die Lesezeichen bis auf zehn vermehrt, wie sie unten mitgetheilt sind.*)

Die Accente unterscheiden sich von den sogen. babylonischen und tibernischen dadurch, dass sie mit Ausnahme des ארכני, alle hinter dem Worte, wie d. Pesik im masoreth. Texte, stehen. Es fragt sich, ob die syr. Zeichen**) : ܦܫܩܐ od. ܦܫܩܐ = זעיקה, ܦܫܩܐ inferior, ܦܫܩܐ superior, ܦܫܩܐ = פסק den Samaritanern zum Vorbilde dienten, oder ob sie dieselben den babylonischen Accenten nachahmten? Das Letztere ist sehr wahrscheinlich, weil gerade in den poetischen Büchern des masorethischen Textes 10

*) Folgende Notiz ist der barber. Triglotte Ende Deuteronom. entnommen: סדרה מקרתה עשרה והיא פסק: נגד, אנתו, ארכנו, אשילה, בעי, זעיקה, סעם, = אתמת, < ותורו: מדעי מכשב ופם מיתב לכל חשרה מנין: יתברך מן אמר ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם בגלל אלפן קשטה: ^a Pausa, ^b Continuatio, ^c Disjunctio, ^d Inclinatio, ^e Interrogatio, ^f Obsecratio, ^g Exclamatio seu Compellatio, ^h Ironia, ⁱ Indignatio, ^k Admonitio. Morinus Opuscula Heb. Samaritanum.

**) S. Amirae Grammat. Chald. Lib. VII, p. 475—480 und Hoffmann, Gram. Syr. p. 119.

Viel einfacher ist die karaitische Punktation. In unseren HSS. d. samarit. Liturgie vertritt in den biblischen Stücken im Text ein senkrechter Strich | die Stelle des Punktes und in der Editio Kale 1804 ein Punkt •; in der Edit. Goslov 1836 bezeichnet | die kleinen Absätze und : Ende des Satzes.

Accente im Gebrauche sind. Auch lassen sich einige Namen und Zeichen derselben wiedererkennen. So ist פסק = אנתו wahrscheinlich dem אנתה, זעק u. זעיקה, vielleicht dem זקה nachgebildet, welches in den ältesten HSS. *) die Kreuzesform †, in den sam. HSS. aber so i bezeichnet ist, welches Zeichen jedenfalls dem זקה ähnlich ist. Auch sind die Zeichen <, <̇, <̈: Nachbildungen der alten babyl. Accente in verschiedenen Stellungen, für סגולתא, פשטא, טפהא und אנתה.***) In dieser Ausgabe wurde nur die alte Punktation wie in den Polyglotten gegeben.

VIII.

Der paläographische Beweis für die Emendationen.

Um den Schein der willkürlichen Emendation zu vermeiden, folgt hier eine alphabetische Ordnung der Buchstaben, welche in samarit. Handschriften häufig verwechselt werden. Auch in der LXX lassen sich zahllose Belege dafür anführen, wie dies schon früher geschehen.***) Vorauszuschicken ist aber noch, dass die samar. Typen, wie sie bis jetzt überall im Gebrauche sind, keineswegs als gelungen bezeichnet werden können. So z. B. sind in alten HSS. „Alef“ u. „Sain“ sehr ähnlich und können darum leicht verwechselt werden. Ferner stehen die Buchstaben \aleph \aleph \aleph immer „schräg“, \beth u. \beth sind einander sehr ähnlich. Zuweilen sind auch diese Fehler durch die Aussprache entstanden, wie das leicht aus den folgenden Beispielen zu

*) S. Pinsker, Einl. in d. Babyl. Hebr. Punktationssystem (hebr. Theil) S. 27.

**) S. Pinsker l. c. pp. 19, 25, 29 u. 30.

***) S. Zur Textkritik der Proverbien unsere Vierteljahrsschr. für deutsche u. engl. theol. Forschung und Krit. Bd. II, S. 394—414. Bd. III, S. 51—60. 327—346. 445—460. Bd. IV, S. 468—487.

ersehen ist. Es giebt indessen noch manche andere, die hier nicht verzeichnet sind. So z. B. konnte verständlich in der Aussprache ד u. ה leicht verwechselt werden und hier haben wir einen Beleg dazu aus sehr alter Zeit. In R. Meir's Bibelexemplar stand Gen. 1, 31 טוב מוה טוב מאד Ber. Rab. c. 9. Diese Leseart entstand einfach, weil ד mit ה verwechselt wurde.

Alle unten angeführte Beispiele sind dem Heb. Sam. Texte*) entnommen. In der Liturgie kommen noch viel gröbere Schreibfehler vor, worüber die Einleitung in die Liturgie Eingehenderes enthalten wird.

⌘ ⚡ Deut. 9, 20 והכתב Cod. 221 st. ואכתב.

⌘ ⚡ Lev. 2, 13 תמלא Cod. 64 st. תמלח. Deut. 1, 38 התזיק Codd. 64. 66 st. אהזק. Deut. 2, 30 והמץ Cod. 221 st. ואמץ.

⌘ ∇ Exod. 25, 16 על Codd. 64, 65, 183. st. אל Exod. 25, 27

*) Die anzuführenden Sam. Codd. sind folgende: Cod. 61 Oxon. Pentat. Samarit. fol. Bodl. (Usser 1) Cod. 62 Oxon. Pent. Sam. 4° Bodl. (Usser 2). Cod. 63 Oxon. Pent. Sam. 4° Bodl. (Usser 3). Cod. 64 Oxon. Pent. Samar. 4° Th. Laud. B. 143 (Usser 4). Cod. 65 Oxon. Pent. Samar. 12° Marsh. 15 Cod. 66 Oxon. Pent. Sam. 24° Pocock 5. Cod. 127 Lond. Pent. Samar. 4° Mus. Britan. Claud B. 8 (Usser). Cod. 183 Leidens. fol. Bibl. Academ. 1. Cod. 197 Mediolan. 13 Bibl. Ambros. 12°. Cod. 221 Paris 87. S. Genovef. 4°. Cod. 229. Cod. Hebr. impressus Hanau 1610 usque et finem Deut. interfoliatus, et varias hebraeas lectiones ab Hottingero ex isto Golii Codices excerptas, cum paucis ex Usseriano ed. L. de Dieu transmissio. S. Einleitung S. XXVII. Cod. 333. Paris 41 Reg. fol. (Peirese 1). Cod. 334 Paris 42; Reg. 4°. (Peirese 2). Cod. 363 Paris 81 Orator. [Pet. a Valle]. Cod. 364 (Paris 83. Orator.) [Nolin]. Cod. 503 Rom (92 Bibl. Vatic. 42 fol.) [Petr. a Valle]. Cod. 504 (Rom. 93 Barberin. fol. Peirese 3). Cod. 670. Variationes MStorum Samarit. editae a Morino in Opusc. Hebr. Sam. 12°. 1657.

Alle diese Codd. liess Kennicott vergleichen (S. Kennicott, The State of the Printed Hebrew Text etc. Vol. I, p. 538—540 u. Kenn. Dissertatio Generalis in Vetus Testamentum Hebraicum Ed. Bruns p. 335—531) und ist noch zu bemerken, dass die Codd. 299, 333, 334, 363, 364, 503, 504 u. 670 nur theilweise verglichen wurden.

- על Cod. 363 st. אל. Exod. 40, 20 האדות Cod. 363
 st. העדות. ib. על Cod. 127 st. אל. Lev. 1, 3. עם Cod.
 61 st. אים. Deut. 1, 20 בעתם Cod. 221 st. באתם.
- א א Levit. 5, 6 תת Polygl. st. את.
- א א Exod. 18, 25 הדבר Cod. 368 st. הדבר. Lev. 6, 12
 בבקב Polygl. st. בבקר Codd. 61, 64, 65, 66, 127, 363.
 ויאמר Cod. 363 st. ויאמב Gen. 1, 26.
- א א Deut. 14, 26 הכסף Cod. 65 st. בכסף.
- א ז Gen. 25, 8 ויגוע Cod. 62 ויגבע Num. 26, 17 Polygl.
 לוחת Cod. 62 st. לוחת הארכלי Deut. 10, 1 st. הארכלי
 צבה Cod. 197 st. צוה Deut. 4, 19.
- א ז Num. 15, 12 Cod. 66 במספרם st. כמספרם.
- א ז Exod. 15, 26 Codd. 64, 65 בקול st. לקול Numeri 1, 9
 אליאב Cod. 183 st. אליאב.
- י ז Exod. 28, 18 נפג Cod. 221 st. נפך Exod. 28, 32
 ארך Cod. 64 st. ארג.
- פ פ Num. 1, 23 פדריהם Polygl. st. פקדיהם Codd. 61, 63,
 64, 65, 66, 127, 363.
- פ א Deut. 1, 9 לברי Cod. 503 st. לבדי.
- א ז Gen. 15, 11 ועיט Cod. 363 st. העיט Gen. 30, 32
 האות Cod. 66 st. האות ואות Exod. 4, 8 st. הטלוא Polygl. st.
- א ח Lev. 27, 17 יהובל Cod. 363 st. היובל.
- א ז Exod. 40, 5 המשכן Cod. 61 st. למשכן.
- א ∇ Deut. 5, 28 ההם Cod. 66 st. העם.
- א א Exod. 35, 2 העשה Cod. 363 st. תעשה.
- ז מ Lev. 23, 36 יהיה Codd. 61, 63, 64, 65, 66, 127, 183,
 363 st. יהוה Deut. 2, 26 קדומות Cod. 221 st. קדימות
 Deut. 5, 26 כמוני Cod. 66 st. כמוני Deut. 24, 10
 בעבוטו Cod. 221 st. בעבוטו ib. עבוטו Cod. 221 st.
- ז ז Num. 3, 3 וכהן Polygl. st. לכהן.
- ז ז Gen. 29, 26 במקוינו Cod. 66 st. במקוינו.
- ז ה Lev. 13, 26 סהסגירו Cod. 197 st. וסהסגירו.
- ז ה Lev. 15, 26 סובה Cod. 363 st. זובה.

- א מ Exod. 15, 5 במזלות Polygl. st. במצלות Exod. 34, 13
 ורחזו Cod. 221 st. מצבתיהם Lev. 15, 18
 Cod. 363 st. ורחצו.
- ח מ Gen. 41, 14 וירחצהו Cod. 62 st. ויריצהו Gen. 42, 35
 מריקים Cod. 42 st. מרחקים.
- ח ∇ Deut. 2, 23 והחיים Cod. 197 st. והעוים Deut. 3, 8
 הרמוך Cod. 64 st. עמוך.
- ∇ ∇ Exod. 37, 25 הקערת Cod. 363 st. הקטרת u. v. m.
- מ ה Gen. 1, 25 הבימה Cod. 62 st. הבהמה Gen. 15, 6
 ויאמן Cod. 197 st. והאמן Exod. 34, 13 תשתחוי Codd. 64,
 127, 183 st. תשתחוה Exod. 40, 18 והקים Cod. 61 st.
 מאשה Deut. 1, 3 מאשי Cod. 363 st. ויקם Lev. 10, 12
 באשתה Cod. 670 st. באשתי Deut. 2, 4 צוי Polygl. st.
 דגי Codd. 61, 64, 65, 66, 127, 183, 197, 221 st.
 דגה Deut. 28, 12 תלוי Codd. 64, 221 st.
 תלוח.
- מ ז Deut. 31, 12 בשעריך Cod. 64 st. בשעריך.
- מ ∇ Deut. 33, 23 שבי Codd. 62, 65 st. שבע.
- מ כ Deut. 14, 16 הפנשוף Cod. 504 st. הינשוף.
- מ מ Deut. 16, 3 מצרצם Cod. 363 st. מצרים.
- מ א Exod. 35, 2 תשעה Cod. 363 st. יעשה.
- ז ז Lev. 2, 14 בכורים Cod. 127 st. בכוריק Deut. 1, 33
 להראותכם Cod. 35 st. להראותכך Deut. 12 20 אלהים
 אלהיך Polygl. st.
- ז כ Gen. 26, 8 מלשתים Cod. 14 st. פלשתים.
- ז ט Exod. 18, 25 הממפט Cod. 61 st. המשפט Deut. 3, 12
 מערער Cod. 66 st. שערער Gen. 2, 3. Cod. 363
 אלהים st.
- ז פ Deut. 28, 12 רביר Cod. 64 st. רבים.
- ז צ Gen. 47, 15 כנעך Polygl. st. כנען.
- ז ∇ Deut. 28, 68 ואיע Cod. 64 st. ואין.
- ז כ Exod. 29, 10 לפני Cod. 66 st. לפני Lev. 11, 21
 לנתר Cod. 64 st. לנתר.
- ∇ כ Gen. 44, 18 כערעה Cod. 62 st. כפרעה.

- פ א Gen. 2, 1 והאקץ Cod. 363 st. והארץ Num. 11, 12
 Polygl. האמר st. האמר.
 א א Deut. 4, 8 התורה Cod. 64 st. התורה Deut. 14, 23
 ובכורות Cod. 66 st. ובכורות.
 א ו Deut. 12, 3 ונתצתם Coe. 62 st. ונתצתם.

Verstellte Buchstaben.

Gen. 10, 8 נמרוד Cod. 63 st. נמרוד Exod. 2, 16 החרטים
 Cod. 62 st. החרטים Exod. 40, 11 Cod. 197 הכיור st. הכיור
 Lev. 2, 3 u. 6, 15 Codd. 61 u. 66 המתנה st. המתנה Lev.
 4, 13 Cod. 321 תעשיהן st. תעשינה ib. 11, 30 Codd. 64, 183
 מהטלואה st. מהטלואה Numeri 1, 38 מנב Polygl. st. מנב Deut.
 3 11 עשרו Cod. 127 st. עשרו Deut. 4, 48 שאיון Cod. 127 st.
 התנאף Deut. 9, 8 ויתנאף Cod. 221 st. ויתנאף Deut. 9, 20
 התנאף Cod. 65, 221 st. התנאף etc. etc.

Eingeschobene und angehängte Buchstaben zum Theile Matres Lectiones.

Gen. 19, 5 האנושים Codd. 61, 65, 127 st. האנושים Gen.
 2, 18 כנגדו Cod. 64 st. כנגדו Gen. 22, 2 יהודאך Polygl. st.
 יהודך ib. V. 16 יאהודך Codd. 61, 221, 334 st. יהודך Exod.
 2, 16 אביהנה Cod. 221 st. אביהן Exod. 34, 24 Cod. 66 ארצוך
 st. ארצך ib. 36, 8 Codd. 61, 63, 64, 65, 127, 183, 221 בעשאר
 st. בעשר ib. V. 12 Cod. 363 הללאות st. הללאות Lev. 11, 22
 Cod. 221 ההרגב st. ההגב ib. V. 25 Codd. 63, 66, 183 הנושא
 Cod. 65 הנושא st. הנושא ib. 16, 26 Cod. 61 לעזאזל st. לעזאזל
 Deut. 1, 32 והברבר Codd. 61, 64, 65, 127, 221 st. וברבר Deut.
 2, 12 וישמידם Codd. 64, 127 st. וישמידם Deut. 2, 23 הירצאים
 Cod. 221 st. הירצאים Deut. 2, 24 והתיגר Cod. 64 st. והתיגר
 Deut. 7, 13 דיגנך Codd. 24, 504 st. דיגנך etc.

Ausgefallene Buchstaben.

Gen. 1, 26 בצלמו Cod. 61 st. בצלמו Gen. 15, 11 העט
 Cod. 64 st. העוט Gen. 19, 13 להשיתה Codd. 62, 64 st. להשיתה

Exod. 34, 28 Polygl. ואבעים st. וארבעים ib. 35, 31 Cod. 18
 ואהליאב st. ובהבונה ib. V. 34 Cod. 127 והליאב st. ובהבונה
 Lev. 16, 4 Cod. 61 ובאניט st. ובאבניט ib. V. 8 Cod. 66 השעירים
 st. השעירים ib. 19, 28 Polygl. קעקע Deut. 21, 1 ונפה Cod.
 127 st. ונפנה Deut. 6, 14 ולהחיתנו Codd. 64, 66, 127, 183
 st. ולהחיותנו etc. etc.

Getrennte Worte.

Gen. 25, 34 עד שים Polygl. st. עדשים Deut. 1, 9 לא מר
 Cod. 61 st. לאמר Deut. 33, 5 בעת אספו Cod. 364 st. בהתאספו etc.

Zusammengezogene und verkürzte Worte.

Gen. 1, 27 בראתם Cod. 299 st. ברא אותם Gen. 23, 8 ישת
 Polygl. u. Cod. 66 ישאת st. יש את Gen. 29, 7 לעת Cod. 183
 st. לא את Lev. 20, 10 Cod. 65 אשרעהו st. אשת רעהו ib. 25, 55
 Cod. 197 כלי st. בכלי Deut. 5, 26 בהרגריזים Cod. 61 st.
 בהר גריזים Deut. 7, 1 ירה Cod. 64 st. יהרה etc. etc.

Verstellte Worte.

Gen. 40, 18 Cod. 62 שלשת הסלים st. שלשת הסלים Deut.
 30, 16 Cod. 299 ומצותיו ומשפטיו וחקיו st. ומצותיו ומשפטיו וחקיו.

IX.

Die textkritischen Versuche.

Im 17. Jahrh. beschäftigten sich Morinus, Castellus,
 aber vorzüglich und mit Geschick J. H. Hottinger*) mit

*) H. Hottinger Exercitationes Anti-Morianae de Pentateucho Samaritano, Ejusque Udentica AYΘENTIA. Tiguri MDCXLIV.

J. H. Hottinger Dissertationum Theologico-Philologiarum (Fasciculus: III) De Translationibus Bibliorum in varias Linguas Vernaculas etc. (p. 114—146) Tiguri CIO IOCLX.

der Versio Samaritana. Wir führen einige der wichtigsten Bemerkungen hier an:

Deut. 21, 20 טובא Sam. מהואב „abominandum“ (l. c. p. 114).

Hottinger erklärt jedoch nicht, wie diese sinnlose Leseart entstand. Im Texte steht מזל ומתעוב, die ursprüngliche Leseart war וסובע = מזלל ותובע. Im ersten Worte fiel ל aus, das zweite Wort ist verstellt und מ zu streichen.

Gen. 43, 14 l. c. p. 114 כאשר שכלתי שכלתי Sam. כמה דמתתי. Die Conjectur Hottinger's, der Samar. habe שכלת od. אסובר. Die Conjectur Hottinger's, der Samar. habe שכלת od. סכלתי gelesen, ist falsch. Der Sam. verstand die Worte nicht u. las כאשר כשלתי אתקל „wenn ich unglücklich bin, so will ich hoffen oder es ertragen“. מטא bedeutet im rabb. Einem etwas „begegnen, zustossen“, also ein Unglück zustossen; dass סבר hoffen bedeutet ist bekannt.

Deut. 29, 22 l. c. p. 114 תחלויה אשר חלה Sam. וית צלוביה „crucesque ejus, quibus crucifixit, pro חלה leg. videtur, nisi malis vocem propriam authorem impropiè reddere voluisse“. Hottinger's Conjectur ist unrichtig, weil die Verwechslung von ח mit ה nur auf die heb. Quadratschrift anwendbar ist. Die ursprüngliche Leseart war וית חלה und die verdorbene Leseart entstand, weil ח mit ו verwechselt wurde, ב u. ו sprechen die Samarit. = v ו (s. Peterm. Hebr. Formenlehre nach d. Ausspr. der h. Samaritaner S. 109) und wiederum wechseln ja die Buchstaben ו"ח häufig. Für das ausgefallene ח am Anfange liegt der Grund im vorhergehenden Worte, welches mit ח schliesst, und in solchen Fällen lassen die Samarit. häufig einen Buchstaben aus; somit kann man statt חלויה, תחלויה und statt צלב, חלה lesen.

Exod. 20, 26 l. c. p. 115 במעלות Sam. בשקרין Hott. l. c. p. 115 erklärt: „in mendaciis, praevaricationibus, מעל und מעלה confusis“.

Diese sinnentstellende Leseart hat auch die Ed. Petermann und alle MSS. Es ist aber hier nur

ein Schreibfehler und ist für **בשקרין**, „auf Schwellen“ d. h. Tritte zu lesen.

Num. 23, 22 u. 24, 8 l. c. p. 115 **כתועפות ראם לו** Sam. „volatus et altitudinis est ei“.

Diese Uebers., wofür Hott. keine Erklärung weiss, ist nicht zu verwerfen. **אפרעה** „Flug“ = Schnelligkeit, wie Ges. (s. v.) u. Michael. Supl. ad Lex. Heb. No. 2298. mit **רומה לה** vgl. Pesch. die es ebenfalls durch **סִבְּסָמָהּ** „et altitudine sua“ übersetzt.

Num. 23, 10 l. c. p. 117 **מותים משבחים** Sam. „mortibus cantantibus, vel honoratis“.

Auch hier ist nur das Richtige durch Schreibfehler entstellt, **ב** mit **ר** u. **י** mit **ה** verwechselt l. **משרים**.

Exod. 15, 13 l. c. p. 117 **אל נזה קדשך** Sam. „Omnipotens laudatus, sanctitatis tuae“.

Für das sinnentstellende **משבה** stand ursprünglich **משכנה**, **ב** mit **כ** verwechselt und **נ** ausgefallen.

Exod. 21, 22 l. c. p. 118 **בפלילים** Sam. „cum precibus“. Hier haben wir eine Entstellung, die entweder Schreibfehler ist oder von einem unwissenden Korrektor herrührt. Die alte Leseart war **בדיונים**, Cod. A. falsch **בשדלים**, dies durch Buchstabenverstellung und Verwechselung **מ** mit **מ** und **י** mit **י** entstand.

Gen. 18, 12 l. c. p. 119 **ותצחק** Sam. „accusavit“. Vgl. hierüber die Scholien zur Stelle.

Gen. 40, 13 l. c. p. 119 **ישא פרעה ית** Sam. „subducet Pharaoh rationem tuam“. Also dasselbe was Castell. s. v. hat. Dieses entstellte Wort ist schon in unsrer Vierteljahrschr. Bd. IV, S. 248 erklärt. Es ist zuerst **ס** zu streichen und dann **מומך** zu lesen, da der Samaritaner **ראש** = **באש** „Fehler“, „Vergehen“ las, das er mit **מומך** übersetzte. Nicht unmöglich ist es aber auch, dass die alte Leseart **רושך** war, da **צ** mit **ר** und **מ** mit **צ** verwechselt wurden. Auch die Ed. Pet. hat **רושך**.

Gen. 34, 25 l. c. p. 119 **כמטעינין** Sam. „cum vulne-

rati essent“. Ist mit dem chald. טען „durchbohren, [vom Schmerz] beladen sein“ zu vergleichen.

Nach Hottinger war es vorzüglich S. Ravius, welcher in seinen Exercitationes Philologicae sehr einleuchtende Bemerkungen bezüglich der Vs. Sam. niederlegte, die jedenfalls von Gesenius in seiner Abhandl. De Pentateucho Samaritano, wo er hie und da auf die Version speciell eingeht, benutzt wurden und wird sich in den Scholien Gelegenheit bieten, die eine und die andere dieser Emenationen zu prüfen.

Eingehend mit der Kritik der Versio Samaritana haben sich in diesem Jahrhunderte mehrere Gelehrte befasst und wir wollen an einigen Beispielen zeigen, dass es ihnen nicht gelungen ist, die schwierigen Stellen in einer befriedigenden Weise zu erklären. Zuerst versuchte Winer*) ziemlich eingehend die gedachte Version einer kritischen Untersuchung zu unterwerfen, obwohl es ihm nicht glückte, immer das Richtige zu finden. Hier möge es genügen, nur Einzelnes beispielsweise anzuführen, da der Rest seiner Bemerkungen in den Scholien zu den einzelnen Stellen zur Sprache kömmt.

1) Numeri 23, 10 l. c. p. 20 übers. d. Sam. מספר durch מהני, was Winer nicht erklären kann. Hier ist aber die Uebersetzung wörtlich und ist nur מאני (vgl. Heb. מנה) zu lesen, also einfach א mit א verwechselt.

2) (l. c. p. 23) Gen. 13, 18 meint Winer die Uebers. der V. S. ופרס stimme mit dem hebr. Texte ויאהל überein, aber nicht mit Heb. Sam. der וילך hat (d. h. einige HS.). Die Leseart des Sam. ist gleich d. hebr. nur verdorben, da nur ein Cod. וילך hat, 2 MSS. ויהל u. 2 MSS. ויאל. Dass hier nur ה ausgefallen und die sam. Uebers. ויאהל hatte, ist klar.

3) (l. c. p. 25) Gen. 49, 5 übers. d. V. S. ארני für זבני, was Winer nur durch Vergleichung des Ar. أوَان „tempus“

*) Winer, De Versionis Pentateuchi Samaritanae Indole Dissertatio Critico Exegetico. Lipsiae 1817.

zu erklären weiss. Es ist aber einfach die wörtliche Uebers. von ארני = ערני vgl. Exod. 31, 10 u. bedeutet „cohabitatio“ was auch Onkelos mit תקפי u. Abu Said mit قوتی „meine Kraft“ ausdrücken wollen. „Mein Erstgeborener (bist) du, meine Kraft“, d. h. Erzeugniss derselben (4, 12), nämlich der vollen noch ungeschwächten Manneskraft, daher sofort hinzugefügt wird „und Erstling meines Vermögens, Zeugungsvermögens (vgl. Dillmanns Bearb. d. Genesis v. Knobel z. St.). Ganz dasselbe will auch die V. S. durch זבני ausdrücken, welches mit dem Rabbinischen זבן „Schamglied“ zu vergl. ist, vgl. Talm. Bechoroth 39 b.

4) Gen. 15, 2 l. c. p. 52 übers. V. S. בר בן משק durch מדבר wo Winer nicht nöthig hatte das Ar. دبر zur Erklär. von מדבר heranzuziehen, da auch im Chald. דבר „leiten“ bedeutet, also hier der Haushälter oder Verwalter zu übersetzen ist. Wie aber die V. S. zu dieser Uebersetzung kam, vermochte Winer nicht zu erklären. Die V. S. nahm das folgende ב = ר von ביתי zu משק, das משקר = משגר v. שגר „aussenden, Dienst verrichten“ bedeutet.

5) Gen. 23, 16 (l. c. p. 32) עבר לסחר in der V. S. wörtlich durch נגדי תיגרה, wofür einfach סיכרה hebr. סוכר zu lesen ist, da עבר ganz die Bedeut. von נגד hat, leitet W. mit Morinus u. Castell. von נגר aus dem Aethiopischen „transire“, welche Emendation überflüssig ist, da die samar. Uebers. wörtlich das hebr. wiedergiebt.

6) Gen. 41, 40. l. c. p. 33 ישק welches die V. S. יפרנס übers. So Raschi מפרנס, ob aber Onkel. und Jon. die יהון u. רתזינון haben. ebenfalls „ernähren“ übers. wollen ist sehr fraglich u. Berkowitz in s. „Lechem Wesimlah“ verweist auf die Bemerkung Samuel ben Meir's, wonach die Vers. der Targumim ein Denominat. von זיין wäre.

Jedoch ist anzunehmen, dass die samarit. Uebers. ihre Berechtigung habe, was W. wiederum nicht nachweist. ישק passt jedenfalls nicht. Aber ganz bestimmt ist ישפק

zu lesen u. das Chald. ספק u. Ar. سفكة cibus paratus qui offertus hospitii Freytag (s. v.) zu vergleichen.

7) Nur noch ein Beispiel aus den Stellen, welche als „loca difficiliora“ bezeichnet sind und die Winer nur anführt, ohne sie erklären zu können. Exod. X, 21 (l. c. p. 35) übers. die V. S. וימש השך durch ויפסאך השכה, was wörtlich genommen, und es soll „aufhören“ gerade das Gegentheil des Urtextes ausdrückt. Uns scheint die einzige Hebung dieser Schwierigkeit in der Vergleichung von פסאך mit dem Arab. فَصَح „conspicuus“, „deutlich“, „bemerktbar“ zu liegen, welche Bedeutung jedenfalls dem Sinne von וימש entspricht.

Nach Winer war es zuerst Frankel,*) der sich, wenn auch nicht tiefer eingehend, mit der V. S. beschäftigte. Sehr befremdend ist es, sagt Frankel**) l. c. p. 239, dass Gesenius, den wegen seines sehr dunklen Sinnes bemerkenswerthen Zusatz des Sam. P. zu Exod. 23, 19 כִּי עָשָׂה זֹאת כִּזְבַּח שֶׁכַּח הוא לאלהי יעקוב nicht anführt. Die sam. chald. Version hat הלא עבד דה כזבח אנשהו ומרגזה היא לאלהי יעקב Die LXX, welche Frankel als samarit. Griech. citirt, hat diese Stelle ebenfalls; sie ist in der Edit. Holmes aus Cod. Vat. 58 mitgetheilt und lautet: ὅτι ὁ ποιῶν τοιαύτην θύσσαν καὶ παράβασίς ἐστὶ, τῷ θεῷ Ἰακώβ (θεω ist von F. ergänzt). Hierzu bemerkt Frankel a. a. O.: „Dieses שכח ist, da der Sam. häufig ח mit ע verwechselt, wie שקע, welches im Ar. (vgl. Castell. h. v. u. Freytag V. شح شقح taedium, molestia, ira bedeutet. Die sam.-chald. Vers. hatte es sinnlos für שכח oblicis genommen und daher אנשהו oblivio von נשה. Die sam.-griech. Vers. las ferner עברה, die sam.-chald. V. עברה, in diesem wie in jenem Falle eine Probe der Sprachkenntniss des sam. Pentateuchs.“

*) Frankel, Ueber den Einfluss der palästinischen Exegese auf die alexandrinische Hermeneutik. Leipzig 1851.

**) Vgl. Hottinger Exercitationes Anti-Morinianaе p. 89.

Die so zuversichtlich gegebene Erklärung ist durchaus falsch. Sowohl der heb.-sam. Text, sowie die V. S. haben richtig übersetzt. Sie geben genau $\mu\sigma\sigma\omicron\varsigma$ wieder, nur ist שכה eine sinnentstellende Leseart, die sich in allen bis jetzt bekannten MSS. findet. Hier wie an anderen Orten ist ש mit ך verwechselt u. שנה = שנה zu lesen, das ohne Zweifel die ursprüngliche Leseart war. Ebenso unrichtig ist Frankels Bemerkung bezüglich עבֿרה, da es im Heb. Sam. die wörtliche Wiedergabe von παραβασις ist u. die V. S. braucht nur einen stärkeren Ausdruck עבֿרה „Grimm“.

Numeri 11, 32 hat Heb. Sam. st. רישחטר, רישחטר שחטה. Frankel sagt (l. c. p. 247), weil der Samaritaner in Bezug auf das Schlachten viel strenger als die Juden und Karäer sind, so wollten sie das Gebot der שחטה in der Schrift wiederfinden und lasen darum רישחטר.

Schon Michaelis (Neue Orientalische und Exegetische Bibliothek Th. III, S. 225) bemerkt zu רישחטר „der Sinn ist ganz gut, und ehemals war nur die Leseart auffallend: allein da nur ein einziger jüdischer Codex (99) beitrug, sieht sie nur zu sehr als Korrektur der samaritan. Abschreiber u. Gelehrten aus, die nicht wussten, was שטה hiesse, dies um so mehr, da nicht einmal ein alter Uebersetzer beitrug, und mehrere unter ihnen gar das hebräische שטה harmonisch beibehielten. Ich lasse also alle ehemals geäußerten Zweifel gegen die Richtigkeit der Leseart fahren.“

Dagegen ist zu bemerken: diese Leseart findet sich zum Theil auch in Gr. MSS. Sie lesen רישחטר רישחטר „και εσφαξαν και εψυξαν“. So 10 Codd. bei Holmes zur Stelle und unter diesen d. Cod. Vatic. Wenn dieses so viele Codd. bestätigen, so muss sie theilweise aus der Septuaginta, oder wenigstens von den MSS., die der LXX zu Grunde lagen, stammen. Und da die Samaritaner so häufig Worte umstellen, so darf man wohl annehmen,

dass die ursprüngliche Leseart die des masoret. Textes war. Freilich stimmt die V. S. zu der jetzigen Leseart, aber st. וּנְכַסְרֵי konnten sie auch וּנְכַסְרֵי = וּנְכַסְרֵי „und sie sammelten ein“ lesen. Falls man aber, wie das so vielseitig geschieht, den Samaritaner für die Corrupirung dieser masor. Leseart verantwortlich machen will und das Zeugnis der LXX missachtet, so sollte die folgende Stelle, die kaum einem Gelehrten wie Frankel entgangen sein dürfte, eines Besseren belehren. Der Superkommentar „Tirath Kesef“ zum karait. Kommentar Mibchar Aron's I bemerkt zu Numeri 11, 32: אִינוּ הַפּוֹךְ כְּדֶרֶשׁ ב"ה שֶׁאָמְרוּ אֶל תְּקַרֵּי וַיִּשְׁטְחוּ אֲלָא וַיִּשְׁחָטוּ מִלְּמַד שֶׁנִּתְחַיְבוּ שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלִיָּה: אֶל תְּקַרֵּי שְׁטוּחָא אֲלָא שְׁחָטָא מִלְּמַד שִׁירֵד לְיִשְׂרָאֵל דְּבַר שְׁטַעוֹן שְׁחִיטָה: „Nicht ist שְׁטַח in der Bedeutung von הַפּוֹךְ zu nehmen (d. h. umkehren, zerstören) wie die Schule Hillel's es erklärt: Lies nicht וַיִּשְׁטְחוּ sondern וַיִּשְׁחָטוּ, welches lehrt, dass die Feinde Israels der Vernichtung schuldig sind. Lies nicht שְׁטוּחָא sondern שְׁחָטָא, welches lehrt, dass den Israeliten ein Ding herabfiel, das die שְׁחִיטָה (d. h. das rituelle Schlachten) bedurfte.“*)

Was also die angesehenste Schule der Rabbinen lehrte, hätte Frankel wohl berücksichtigen sollen!

Kirchheim hatte es sich in seiner werthvollen Schrift Karme Schomron nicht zur Aufgabe gestellt, schwierige Worte zu erklären, vielmehr hat er eine grosse Anzahl der korrumpirten Worte zusammengestellt und überhaupt das Ganze sehr lichtvoll dargestellt.

Die neueren textkritischen Arbeiten kommen in den Scholien zur Sprache, hier nur einige Beispiele:

*) Auch Talmud Joma 75 b ähnlich u. abgekürzt Sifri z. Stelle. Demnach ist das karaitische Citat kein ersonnenes; nur hat der Talmud שְׁחִיטָה die richtige Leseart st. כְּלִיָּה. Unter den Feinden Israels sind hier die Unzufriedenen im Volke gemeint, die durch den Fleischgenuss umkamen. Der Talmud will also hier bedeuten, nicht häuften sie auf וַיִּשְׁטְחוּ, sondern sie wurden geschlachtet, kamen um וַיִּשְׁחָטוּ.

Von S. Kohn liegen einige ausführliche Abhandlungen über den sam. Pentateuch vor, jedoch hat Kohn weder in seinen samar. Studien noch in der Abh. „das samarit. Targum“ (Abh. für die Kunde des Morgenlandes Bd. V) immer das Richtige gefunden. Z. B. Gen. 16, 12 übers. der Samar. פרא אדם mit פשה אנשה, was Kohn Stud. S. 53 „ein furchtbarer Mensch“ übersetzt. St. פשה l. פצה „reissen“ d. i. also „ein wilder Mann“.

Gen. 28, 2 u. 5 פדנה ארם sagt Kohn (l. c. p. 162) hat Text u. Cod. A. לקיץ ארם das. V. 6, hat T. dafür das hebr. Wort beibehalten, aber A. פליץ; V. 7 das. haben T. u. A. gar beide Lesearten, und mitten drin noch eine Glosse, nämlich: לקיץ ניפוק פליץ. Sollte man bei לקיץ vielleicht an das gr. κοιλός, Coelesyria, denken dürfen?“

In diesem völlig entstellten Worte לקיץ, welches die Ed. Peterm. und Cod. A als Uebersetzung für פדן geben, ist die Leseart einiger Codd., welche פדן ארם, שדה ארם (vergl. auch Hos. 12, 13) übersetzen, enthalten. Für לקיץ, in welchem Worte ט mit פ, צ mit פ and ש mit פ verwechselt sind, erhalten wir לשדה = לדהש, da die Buchstaben verstellt sind. Wie war es aber möglich, פדן durch שדה zu übersetzen? Man verglich פדן mit dem Ar. فدّان „ager“ und übersetzte ארם לשדה.

V. 7 übers. die Ed. Peterm. פדנה ארם, לקיץ ניפוק פליץ. Dass לקיץ = לשדה ist, haben wir erkannt; ניפוק ist ein verkehrtes Wort, l. פוניק (*), „Phönicier“ und für לצוּפה ist לצופה (vergl. die Scholien zu Gen. 2, 14) zu lesen. Die richtig hergestellte Uebersetzung ist also ארם צופה. Dass man Syrien in Coelesyrien und Phönicien eintheilte, ist aus

*) Aruch (s. v.) hat פנוקיא als Citat aus Ber. Rab. c. 91. Die Ausg. in Ber. Rab. Ed. Constantinopel 1512, deren Kapiteleinteilung vielfach von den späteren Ausgg. abweicht, hat c. 88 פנוקיא. Die späteren Ausgg. d. Ber. Rab., woselbst es c. 90 ist, geben פנוקיא und פניקיא.

Strabo Lib. XVI bekannt, und ist somit die samarit. Uebersetzung nicht so ganz aus der Luft gegriffen.

Gen. 31, 15 übers. die Vers. Sam. כנכריות wörtlich כנכראן, Cod. A aber כפרקוטאי, wofür Peterm. כפרקותאי emendirt. Kohn (l. c. p. 174) vergleicht damit das Gr. πραγματα! Cod. A giebt aber ebenfalls die wörtliche Uebersetzung, nur sind die Buchstaben verstellt und verwechselt. ך und ך werden häufig vom Abschreiber verwechselt. So ist statt כפרקוטאי, כנכרותאי = כנכרותאי = כנכרותאי zu lesen.

Gen. 31, 19 übersetzt Cod. A תרפיה, סלקקיה, wofür Kohn (l. c. p. 174) סלמניה = צלמניה lesen will, was aber paläographisch nicht zu rechtfertigen ist. In סלקקיה ist ך mit ך verwechselt und ein ק zu streichen, so erhalten wir סנקיה l. סנקיה = נסכיה = מסכה „Götzenbild“.

Gen. 40, 13 ית סכומך ישא פרעה את ראשך Sam. ית סכומך. Kohn bespr. diese Stelle Stud. S. 68, ohne sie erklären zu können. Der Sam. las statt ראשך, באשך „deinen Fehler“, d. h. also „Pharaoh wird dir dein Vergehen verzeihen“. Das באשך übers. er dann durch מומך, woraus סכומך verschrieben wurde. „Samech“ zu streichen, es entstand wegen des vorangehenden ת u. מ, wurde mit כ verwechselt.

Gen. 41, 32 Heb. Text וממהר, wofür Cod. A עטיר giebt. Kohn (l. c. p. 175) nahm irrthümlich עטיר als Uebers. von נכון. Es ist aber die Uebers. von ממהר, wozu עטיר l. עטיב = הטיב „schnell“ passt! Auch die Verweisung auf V. 34 hilft nichts, wo A ויעטד hat, das aber nicht, wie Kohn meint, die Uebers. von ויהמש, sondern wie an noch anderen Stellen bei Petermann nicht an seinem Platze steht.

Gen. 42, 34 übersetzt Cod. A תספרין, תסחרו, was = תסכרוך und תסכרוך ist, da ך mit ך verwechselt wurde. Es ist also unnöthig, mit Kohn (l. c. p. 175) das Ar. سفر „bereisen“ zu vergleichen!

Gen. 42, 38 שיבתי Cod. A סנכלותי, dazu bemerkt Kohn (l. c. p. 175) „wahrscheinlich סנכטותי das lat. senectus; was סרדופה bedeutet, das derselbe Cod. hier für TW. שאולה

hat, oder לריוק, das er 37, 35 für dieses TW. hat, mögen die Götter wissen.“

Zur Erklärung dieser Worte reicht doch noch das menschliche Wissen aus! סנכלותי ist ein zusammengezogenes Wort aus סנ כלותי פ oder ב mit נ verwechselt, so erhalten wir סב(ה), für כלותי ist בלותי = בלוטי zu lesen. Die ursprüngl. Leseart war ויה סיבתי בלוטי, also die wörtliche Uebers. des hebr. Textes; auch Jon. übers. ähnlich ויה סיבתי בלוטי לשיורל übers. Cod. A סרוכה סרופה. Hier ist כ mit פ verwechselt und ד zu streichen, סרוחה ist das Grab als Ort der Verwesung und Fäulniss.

Gen. 45, 19. עגלות übersetzt Cod. A ספסקין, was Kohn (l. c. p. 176) als Corruptel von σατραπή „gedeckter Wagen“ bezeichnet. Das ist aber nicht das Richtige! Es sind hier zwei Worte ספ סקין zusammengezogen und im zweiten Worte ט mit פ verwechselt, l. ספר = סבו, d. h. „nehmet Wagen“. Dass dieses das Richtige ist, bezeugt Jonathan, welcher ebenfalls סבו סדני übersetzt.

Ebenso Gen. 37, 35, wo Cod. A שאלה durch לריוק übers., wofür aber לריוק = לרבקה „Moder“ zu emendiren ist. An beiden Stellen drückt also Cod. A dieselbe Idee nur in anderen Worten aus.

Gen. 49, 14 חמר גרם, dazu bemerkt Kohn (l. c. p. 147) alle Codd. חמר תותבין „Esel der Einwohner“!! nur Cod. A hat סבל פשטן „Flachs tragend“; fast scheint es, er habe für חמר gelesen חמול und dieses gleich حمال genommen u. in גרים — wie so? das mögen die Götter wissen!

Hier ist aber Kohn wiederum durch die verstellten Noten Petermann's in die Irre geführt worden. סבל פשטן in den Noten Petermann's soll die Uebersetzung von סבל פשטן sein und פשטן ist aus לחעק = לחוף verschrieben, da ו and ח, ו and ח und ו and ח häufig verwechselt werden.

Exod. 4, 25 übers. die Vers. Samar. ונסבת צפורה נהר

לרגליו וקעימת עם בטול בנואה וקרבת לרגליו Kohn übers. Stud. S. 79: „Zippora nahm eine Leuchte u. schloss ein Bündniss bei der Vorhaut ihres Sohnes, nahte seinen Füßen u. s. w.“ Zu lesen ist: ונסבת צפורה נהר וחטיכת ער בטול בנואה. Wie aus קעימת חטיכת ק mit ח durch die Aussprache verwechselt und wie oft st. ע, ט u. statt מ, כ geschrieben wird, bedarf keiner näheren Erörterungen. Zu übers. ist demnach: „Und Zippora nahm ein Messer (נהר = נגר) und schnitt die nutzlose Haut (d. i. die Vorhaut) ihres Sohnes weg.“ Dass unsere im Jahre 1869 veröffentlichte Emendation (s. Vierteljahrsschr. f. deutsche u. engl. Forsch. u. Kritik Bd. IV, S. 247 ff.) richtig war, ist durch die Edit. Petermann bestätigt, da Cod. C. st. קעימת, וקטעה = וחטכת liest.

Brüll's Emendationen, in seinen kritischen Studien über die von Nutt herausgegebenen Samarit. Manuscript-Fragmente, beweisen, dass er in seinen kritischen Bemerkungen nicht immer das Richtige trifft.

Exod. 3, 5 wird auch הלם mit עטף wiedergegeben, während Gen. 16, 13 dasselbe Wort mit אכה übersetzt ist, wofür in der Peterm. Handschr. הכה. Brüll (l. c. p. 36).

Auch hier irrt sich Brüll, da die falsche Uebersetzung auf die irrthümliche Leseweise des Uebersetzers zurückzuführen ist. Er nahm הלם = עלם, da ja die Samaritaner die Gutturalen verwechseln; für dieses עלם nahm er das gleichbedeutende עטף verhüllen, und wollte nicht übersetzen „tritt nicht hierher“, sondern „nähere dich nicht verhüllt (d. h. mit deinen Schuhen) ziehe deine Schuhe aus!“

Lev. 26, 31 והריקתי וואמלט übers. d. Oxf. Fragm. Brüll schlägt vor, dafür וואשלף! zu lesen. וואמלט ist aber nur aus וואמרק verschrieben, da ל mit ר oft verwechselt werden u. √ nur der Kopf von dem samarit. √ ist. Auch die Edit. Peterm. hat וואמלק verschrieben aus וואמרק.

Num. 28, 7 הסך נסך, welches die Oxforder Fragmente שפי משפי übersetzen, was Brüll mit dem Chald. שרף „schmie-

ren, sich salben“ (l. c. S. 36) vergleicht. Das ist aber verfehlt, es ist hier einfach \aleph mit \beth verwechselt und ist משפך שפך zu lesen und dass $\text{נסך} = \text{שפך}$ „ausgiessen“ bedeutet, ist bekannt.

Num. 31, 49 übers. die von Nutt edirten Fragmente wie der Polyglottentext נפקד durch אחעשד , was jedenfalls fehlerhaft ist, aber nicht mit Brüll (l. c. S. 30) aus dem Ar. עשד „denken“ zu erklären ist. Es ist aber einfach ב mit ד verwechselt und $\text{אחעשב} = \text{אחחשב}$ zu lesen, also חשב „sinnen, denken“.

GENESIS.

Cap. I.

- 1 בקמאותה^a טלמס אלהה ית שומיה וית ארעה: וארעה הות 1
 2 שואמה וריקנה וחשכה על אפי תהומה: וריה אלהה מנשבה 3
 3 על אפי מיה: ואמר אלהה הוה נהר והוה נהר: וחזה אלהת 4
 4 ית נהרה הלא טב: ואפריש אלהה בין נהרה ובין חשכה: וזעק 5
 5 אלהה לנהרה אימם ולחשכה זעק ליליה והוה רמש והוה צפר
 יומה חרה: < —
- 6 ואמר אלהה הוה קפאיה במיסון מיה והוה מפריש בין 6
 7 מיה למיה: ועבד אלהה ית קפאיה ואפריש בין מיה דמכתי 7
 8 לקפאיה ובין מיה דמלעל לקפאיה והוה דכן: וזעק אלהה 8
 לקפאיה שומיה: והוה רמש והוה צפר יומה תנינה: < —
- 9 ואמר אלהה יתכנשון מיה דמכתי שומיה לאתר חרה: ואתחזה 9
 10 יבשתה והוה דכן: וזעק אלהה ליבשתה ארעה: ולמכנשון מיה 10
 11 זעק ימיה: וחזה אלהה הלא טב: ואמר אלהה^b תיאר ארעה יאר 11
 עסב מזרעה נוף: ואילן פרי עבד פרי לגנסה דזרעה בה על 12
 12 ארעה והוה דכן: ואפקת ארעא יאר עסב^c מנפנף נפנוף לגנוסה: 12
 ועץ עבד פרי דקטיפותה בה לגנוסה ועגל אלהה הלא טב: 13
 13 והוה רמש והוה צפר יומה תליתה: < —
- 14 ואמר אלהה יהי נהירין בפלוק שומיה למנהרה על ארעה 14
 ולמפרק בין יומה ובין לילי: ויהונו לסימנין ולעדנין וליומים 15
 15 ושנין: ויהונון למאורין בפלוק שומיה למנהרה על ארעא והוה 15
 16 כדן: ועבד אלה ית תרי מאוריה רברביה ית (מלוי) מאורה 16
 רבה למשלטת יומה וית מאורה זעורה למשלטת לילי: וית 17
 17 כוכביה: ושוה יתון אלה בשוביך שומיה למראה על ארעא: 17
 18 ולמשלטת ביומה ובלילי: ולמפרק בין אורה ובין חשכה: ועגל 18
 19 אלה הלא טב: והוה רמש והוה צפר יומה רביעה: < —
- 20 ואמר אלה^d יתרקפון מיה^e רקוף נפש חיה וקמץ ינפנף 20
 21 על ארעא על אפי פלוק חללה: וברא אלה ית^f תנקסיתיה 21

^a I. = خلق (ס) חלכ? ^b Ed. תיר ^c Ed. מלפלה לפלה
^d Ed. יתלקפון ^e Ed. לקוף ^f Ed. תלקסייה

רברביה: וית כל נפש חיתה דרמסת^a ורקפת מיה לגנוסיהון
 22 וית כל קמץ^b כנף לגנוסה ועגל אלה הלא טב: וברך יתון אלה
 למימר פושו וסגו ומלו ית מיה בימיה: וקמצה יסגי בארעה:
 23 והוה רמש והוה צפר יומה חמישה: < —
 24 ואמר אלה תפק ארעה נפש חיתה לגנסה בהמתה ורמס:
 25 ועפיסת ארעה לגנסה והוה כדן: ועבד אלה ית עפיסת
 ארעה לגנסה: וית בהמתה לגנסה: וית כל^c רחוש אדמתה
 26 לגנוסה ועגל אלה הלא טב: ואמר אלה נעבד אדם בצורתן
 ד^d וכתדמותן וישלטון בנונית ימה ובקמץ עללה ובבהמאתה
 27 ובכל ארעה ובכל רמסה רומיסה על ארעה: וברא (וכון) אלה:
 ית האדם בצורתה: בצורת אלה כון יתה דכר ואנקבה כון יתון:
 28 וברך יתון אלה ואמר לון אלה פושו וסגו ומלו ית ארעה
 ועמרו^e עליה ואשלטון בנונית ימה: ובקמץ חללה: ובכלון
 29 עפיסיה דרומיסת על ארעה: ואמר אלה הא יהבת לכון ית כל
 עסב^f מנפנה נפנוף דעל אפי כל ארעה וית כל אילן דבה פרי
 30 אילן^g מנפנה נפנוף לוכון יהי למיכלה: ולכל עפיסת ארעה ולכל
 קמץ חללה ולכל רומיסה על ארעה דבה נפש חיתה ית כל סליק
 31 עסב למיכלה והוה כדן: ועגל אלה ית כל דעבד והא טב שריר:
 והוה רמש והוה צפר יומה שתיתה: < —

Cap. II.

1 ואתעסלו שומיה וארעה וכל חולקיון: וכלל אלה ביומה
 2 שתיתה פלענתה דעבד: ובטל ביומה שביעה כלול פלענתה דעבד:
 3 וברך אלה ית יומה שביעה וקדש יתה: הלא בה בטל פסק לכלון
 4 פלענתה^h דטלמס אלה למעבד: אילן תולדי שומיה וארעה
 5ⁱ בטלמסון ביומה דעבד יהוה אלה חללה וארעה: וכל^k פעוטון
 ברה אדלה יהי בארעה: וכל עסב חקלה עדלה יסק: הלא לא
 המטיר יהוה אלה על ארעה ואנש לית למשמשה ית אדמתה:
 6 וענן יסק מן ארעה והשקי ית כל אפי אדמתה: וצער: < יהוה
 7 אלה ית האדם^l עפר מן אדמתה: ^m ונפת באגריו נסמת חיון והוה
 8 אנש לנפש קעימה:
 9 ונציב יהוה אלה פרדוס בעדן ממדענע: ושוה תמן ית
 האדם דצער: ואסק יהוה אלה מן אדמתה ית כל אילןⁿ עפנק

וכתשבותן. Ed. d בעלפוש. Ed. c גנפר. Ed. b ולקפת. Ed. a
 ? דחלכ(ס). Ed. h מלפלק לפלק. Ed. s מלפלק לפלק. Ed. f גליה. Ed. e
 עפלק. Ed. n וזעף. Ed. m צעף. Ed. l פענטוס. Ed. k ? בתלכסין. Ed. i

- למחזה וטב למיכלה ואילן הייה במיסון פרדיסה ואילן הדעת
 10 טב וביש: ונהר יפק מן גנתה^a לנסול ית פרדיסה: ומתמן יתפרק
 11 ויהי לארבעה נסולין: שם חדה פישון: (קדוף) והוא הסחר ית
 12 כלול ארע חוילתה דתמן דדהבה: ודהב ארעה ההיא טב שריר:
 13 תמן פנקלה וכיף שהמה: ושם הנהרה תנינה עסקוף: והוא הסחר
 14 ית כל ארע כופין: ושם נהרה תליתה קפלוסה הוא ההלוך מלכות
 הצפו: ונהרה רביעה הוא פרת: < —
 15 ונסב יהוה אלה ית האדם ואקרה בפרטיס עדן למשמשה
 16 ולמטרה: ופקד יהוה אלה על האדם למימר כל אילן גנתה אכל
 17 תיכל: ומן אילן דמחכם טב וביש: לא תיכל מנה: הלא ביום
 מיכלך מנה שיוץ תשתיוץ: < —
 18 ואמר יהוה אלה לית טב מהי אנשה לעודה: אעבד לה סעד
 19 כקבלה: וצער יהוה אלה עורי מן אדמתה ית כל עפיסת ברה
 וית כל קמץ חללה ואנדה ליד האדם למחגל מה יזעק לה: וכלול
 20 דיקרי לה האדם נפש חיה הו שמה: וקרא האדם שמהן לכל
 בהמתה ולקמץ שומיה ולכל עפיסת חקלה: ולאדם לא אשקע
 סעוד כקבלה: < —
 21 ונפל יהוה אלה^b פינוקה על האדם ודמד: ונסב חתה מן
 22 עלעיו וחתם בסר חליפתה: ובנה יהוה אלה ית עלעתה דנסב
 23 מן האדם לאתתה ואנדתה ליד האדם: ואמר האדם דה^d המסקת
 24 צום מצומי ובסר מן בסרי להדה יתקרי אתתה: הלא מן
 גברה אתנסבת דה: בדיל כן ישבק גבר ית אבוה וית אמה
 25 ויתעלץ באתתה: והו משניהון לבסר חדה: והו שניהון^f עספין
 אדם ואתתה ולא יבאתו: < —

Cap. III.

- 1 ונחשה הוה^g אסעיל מן כל עפיסת ברה: דעבדון יהוה
 אלהה ואמר לאתתה ברן כו מלל אלהים לא תיכלו מכל אילן גנתה:
 2 ואמרת אתתה לנחשה מפרי אילן גנתה ניכל: ומפרי אילן הדך
 3 דבגו פרדיסה: אמר אלה לא תיכלון מנה ולא תקרבון בה ברן
 4 תמתיהון: ואמר נחשה לאתתה לית שיוץ תשתיוץ: הלא חכם
 5 אלה הלא ביום מיכלכון מנה ואתגלי עיניכון ותהונו כמלאכיה
 6 חכמי טב וביש: ועגלת אתתה הלא טב אילנה למיכלה: הו(ע)ניוקה

^a Ed. לפלוס ^b Ed. פילוקה ^c Ed. עליו ^d Ed. הסמקת
^e Ed. שיוף משיופי ^f Ed. עסקפין ^g Ed. עסטיל ^h Ed. ניווקה

- הוא למעגל; ^a וכסוף אילנה למחכום ונסבת מפריו ואכלת ויהבת
7 אף לגברה עמה ואכלון: ואתגלת עיני (רדפי) ^b תליהון וחכמו
הלא ^c עסופין אנון וקטפו קטופי עלי תאנה: ועברו לון עסורין:
8 ושמעו ית קול יהוה אלה מתיזל (ית קולן) בפרדיסה לרתח יומה:
ואתכסה אדם ואתתה מלקדם יהוה אלה בגו אילן פרדיסה: < —
9 (ויקרא) וזעק יהוה אלהים לאדם ואמר לה איך את: ואמר ית
10 קלך שמעת בפרדיסה ודחלת הלא ערטלא אנא ^d ואותתבת: ואמר
11 מן החוי לך הלא ערטלא את לוד אילנה דפקדתך לא תיכל מנה
12 אכלת: ואמר האדם אתתה דאתנחת לי עמי היא יהבת לי מן
13 אילנה ואכלת: ואמר יהוה אלה לאתתה מה דה עבדתי: ואמרת
אתתה נחשה אשלתי ואכלת: < —
14 ואמר יהוה אלהים ליד נחשה למה ואיך עבדת דה: לבושי
את מן כל בהמתה ומן כל עפיסת ברה: על ^e עופך תלך וקטם
15 תיכל כל יומי קיומך: ודבבו אשווי בינד ובין אתתה ובין נופך
16 ובין נופה: הוא יתקפנד ריש ואת תקפנו עקב: ולא אתתה אמר
סגו אסגי עצרוניך בטעניך ועל עצרוך תילדי בנין: וליד גבריד
עזרותיך והוא ישלט עליך: < —
17 ולאדם מלל למה שמעת מן קל אתתך ואכלת מן אילנה
18 דפקדתך למימר לא תיכל מנה: לוטוה אדמתה בגללך בעצבון
19 תיכלנה כל יומי קיומך: ושוכין וכובין תסק לך: ותיכל ית עסב
ברה בלעוש אפיך תיכל מזון עד ^f עזרותך לות אדמתה הלא מנה
20 אתנסבת הלא עפר את וליד עפרך תעזר: וזעק האדם שם אתתה
21 חוה הלא היא הות אם כל חי: ועבד יהוה אלה לאדם ולא אתתה
כיתנואן עורי ואלבשוך: < —
22 ואמר יהוה אלה הן האדם הוה כסקוף מנה חכם טב
וביש וכדו כד יושט אדה ויסב אף מן אילן חייה וייכל וחי (וחף)
23 לעלם: ואושטה יהוה אלהים מפרדיס עדן למשמש ית אדמותה
24 דאתנסב מתמן: וטרד ית האדם ושרה ממדנעה לפרדיס עדן: ית
כרוביה וית לכש דחרבה המתהפכין לנטר ית שביל אילן חייה:

Cap. IV.

- 1 והאדם חכם ית חוה אתתה ובטנת וילדת ית קין: ואמרת
2 מלכת גבר מיהוה: ואוספת למילד ית תלימה ית הבל: והוה
א ואודחת ^d Ed. עסופין ^c Ed. עליהון ^b Ed. וסקוף ^a Ed.
^e Ed. עפסותך ^f Ed. לעופך

3 הבל רעי עאן וקין הוה שמש ארע: והוה מסכום יומיה ועלל קין
 4 מן פרי אדמתה שליחה ליהוה: והבל אנדה אף הוא מבכירי עאנה
 5 ומתרביון: ואתרחי יהוה אל הבל ואל שליחאתה: ואל קין ואל
 6 שליחאתה לא אתריה ואתקף לקין שריר: ונפלו אפיו: ואמר יהוה
 7 לקין למה אתקף לך: ולמה נפלו אפיד: אן איטבת התלי: ואן לית
 8 תטיב לתרה חטיה כרע ולידך עזרותה ואת תשלט בה: ואמר קין
 אל הבל תלימה נהלך לברה והוה בהוהון בברה: וקעם קין אל
 הבל תלימה וקטלה: < —

9 ואמר יהוה לקין אהן הבל תלימך ואמר לא חכמת הנטור
 10 אחי אנה: ואמר מה עבדת קל דם תלימך צבע לי מן אדמתה:
 11 וכדו לוט את מן אדמתה דפתחת ית פמה למסב ית דם תלימך
 12 מן ארד: הלא תפלה ית אדמתה לא תוזף למהב לך כהוה^a טמי
 13 וגלי תהי בארעה: ואמר קין אל יהוה רב עובי ממסבל: הן
 14 טרדת יתי יומה מן על אפי אדמתה ומקמיך אטמר: ואהוא^b טמי
 15 וגלי בארעא והוי כל משקחני יקטלני: ואמר לה יהוה: לכן
 כל קטול קין על תרתי שבעין יתגבי: ושוה יהוה לקין סימן:
 16 לדלא מקטל יתה כל משקחה: ונפק קין מלקודם < — יהוה:
 ושרה בארעה גלי מדנעת עדן: < —

17 וחכם קין ית אתתה ובטנת ואולדת ית חנוך והוה בנה
 18 קרתה וזעק ית שם מדינתה כשם ברה חנוך: ואתילד להנוך ית
 עירד: ועירד אולד ית מיהאל ומיהאל אולד ית מתושאל: ומתושאל
 19 אולד ית למך: ונסב לו למך תרתי נשין: שם חדה עדה ושם
 20 תנינתה צלה: ואולדת עדה ית יבל הוא הוה ארש מן שכן
 21 במשכן וקנינן: ושם תלימה יובל: הוא הוה ארש כל מן עפס
 22 פלגא^c וקטרוס^d (חנגה^e ועכבה^f): וצלה אף היא אולדת ית
 תובל קין^g סיקל כל^h חרף נחשה ופרסלה ואחות תובל קין
 23 צלקיפה: ואמר למך לאתתה עדה וצלה שמען קלי תרתי נשי
 למך אצותין לאמירתיו: הלא גבר קטלת לחרדתיו: וילד לעסורתיו:
 24 ולא שבויעין יתגבי קין ולמך יתיר ומותר: < —
 25 וחכם אדם עורי ית אתתה ואולד בר וזעק ית שמה שת
 26 הלא שבה לי אלהה נוף חורן חליפת הבל כד קטלה קין:
 ולשת אף הו אולד בר: וזעק ית שמה אנוש טטה שרא למזדעק
 בשם יהוה:

a Ed. כלי וטמי b Ed. כלי וטמי c Ed. פלכיסה
 d Ed. וקטלוס e Ed. צנגה f Ed. ועמרה g Ed. לסיק
 h Ed. קחף i Ed. ופרסקה

Cap. V.

- 1 הן תנווי תולדי אדם ביום ברא אלהה אדם בתשביה מלאכיה
2 עבדה: זכר ונקבה בראון וברך יתון וזעק ית שמון אנשה ביום
הבראון: < —
- 3 ואתוחי אדם תלתיך ומואן שתה ואולד^a בתדמיתה כצורתה:
4 וזעק ית שמה שת: והווי יומי אדם בתר הולדה ית חלופתה
5 תמני מואן שתה ואוליד ברים וברות: והווי כל יומי אדם
6 דאתוחי תשע מואן שתה ותלתיך שתה ומית: < ואתוחי שת חמשה
7 שנין ומואן שתה ואוליד ית אנוש: ואתוחי שת בתר מולדותה
8 ית אנוש שבע שנין ותמני מואן שתה ואוליד ברים וברות: והווי
כל יומי שת תרתי עסר שתה ותשע מואן שתה ומית: < —
- 9 ואתוחי אנוש תשעים שתה ואולד ית קינן: ואתוחי אנוש
10 בתר מולדותה ית קינן חמש עסר שתה ותמני מואן שתה ואוליד
11 בנין ובנאת: והווי כל יומי אנוש חמשה שנין ותשע מואן
שתה ומית: < —
- 12 ואתוחי קינן שבעים שתה ואולד ית מהללאל: ואתוחי קינן
13 בתר מולדותה ית מהללאל ארבעים שתה ותמני מואן שתה:
14 ואוליד בנין ובנאן: והווי כל יומי קינן עסר שנין ותשע מואן
שתה ומית: < —
- 15 ואתוחי מהללאל חמש שנין וששין שתה ואוליד ית ירד:
16 ואתוחי מהללאל בתר מולדותה ית ירד תלתיך שתה ותמנה
17 מואן שתה ואוליד בנין ובנאן: והווי כל יומי מהללאל חמש
ותשעיך שתה ותמני מואן שתה ומית: < —
- 18 ואתוחי ירד שתיך וששין שתה ואוליד ית חנוך: ואתוחי
19 ירד בתר ילדותה ית חנוך חמש ושמינין שתה וסבע מואן שתה
20 ואוליד בנין ובנתן: והווי כל יומי ירד סבע וארבעיך שתה ותמני
מואן שתה ומית: < —
- 21 ואתוחי חנוך חמש ושתיך שתה ואוליד ית מתושלח: ואתהלך
22 חנוך עם האלהים בתר ילדותה ית מתושלח תלת מואן שתה
23 ואוליד בנין ובנתן: והווי כל יומי חנוך חמש ושתיך שתה ותלת
24 מואן שתה: ואתהלך חנוך עם האלהים וליתו חלא נסב יתה
מלאכיה: < —
- 25 ואתוחי מתושלח שבע ושתיך שתה ואוליד ית למך: ואתוחי
26 מתושלח בתר ילדותה ית למך תלת וחמשין שתה ותת מואן

^a Ed. בתשביה

- 27 שתה ואוליד ברין וברות: והור כל יומי מתושלח עסרין שתה
 וסבע מואן שתה ומית: < —
- 28 ואתוחי למך תלת וחמשין שתה ואוליד בר: וקרא ית שמה
 29 נח למימר דה יסוברנן מן עובדינן ועצרון אדינן מן אדמתה
 30 דלוטה יהוה: ואתוחי למך בתר ילדותה ית נח שת מואן שתה
 31 ואולד ברין: וברות: והור כל יומי למך תלת וחמשין שתה וש
 מואן שתה ומית: < —
- 32 והוה נח בר חמש מואן שתה ואוליד ית שם וית חם וית יפת:

Cap. VI.

- 1 והוה כד שרה אנשה למסגרי על אפי ארעה ובנן אתילד להון:
 2 ועגלו ברי שלטניה ית בנאת אנשה הלא שפירין אנון ונסבו לון
 נשין מן כל דבחרו: < —
- 3 ואמר יהוה לית^a ינקפן עובדי באנשה לעלם במטי הוא בסר
 4 ויהון יומיו מואן ועסרין שתה: וגיבריה הור בארעה ביומיה
 אנון ואה בתר כן דייעלון ברי שלטניה לות בנאת האדם ואולדו
 5 להון אנון גבריה דמן עלם גברי עדיפה: ועגל יהוה כד סגת
 בישות אנשה בארעה: וכל רז ענין סודה לחוד ביש כל יומה:
 6^b ואתנחם יהוה כד עבד ית^c האדם בארעה ואתעצב עם לבה: < —
- 7 ואמר יהוה^d אמחוק ית עולמה^e דטלמסת מן על אפי אדמתה
 מן אדם עד בהמתה עד רמש עד קמץ שומיה: הלא^f אתנחמת
 8 למה עבדתי: ונח אשקע רחם בחזות יהוה: אלין תולדי נח נח
 9 גבר זכאי ושלים הוה בגיליו: עם האלהים אתהלך נח: ואוליד נח
 10 תלתה בנין ית שם ית חם וית יפת: ואתחבלת ארעה לקודם
 11 האלהים ואמלת ארעה טלום: וחזה אלהה ית ארעה והא
 אתחבלת: הלא חבל כל בסר ית שבילה על ארעה: < —
- 12 ואמר אלהה לנח סכום כל בשר עלל לקודמי: הלא אמלת
 13 ארעה טלום^g לקבלי: והאנה מחבלון מן ארעה: עבד לך ספינה
 עאי סיסם^h לנטוכין תעבד ית ספינתהⁱ ותקכלן יתה מלגו ומלבר
 14^k בקכון: ודה דתעבד יתה: תלת מואן אמה ארכה ספינתה וחמשין
 15 אמה פתעה ותלתיך אמה^l רפטונה: נהר תעבד לספינתה ועל
 16 אמה תסכמנה מלעל ותרה תיבותה בצטרה תשו^m ארעין תנינין
 ותליתין תעבד: < —

a Ed. ילקפן b Ed. ואתנפת c Ed. עולם d Ed. אשקול
 e ? דחלכת f Ed. אתנחפת g Ed. מקבלי h Ed. מלשוין
 i Ed. ותקלפן k Ed. בקלפון l Ed. קפתולה m Ed. לרעים

- 17 ואנה מנדי ית מבלאי מיה על ארעה למחבלה כל בסר דבה
 18 רוח קעימה מכתי שומיה כל דבארעה ישלם: ואקים ית קיאמי
 עמד: ותיעל ליד תיבותה את ובריך ואתתך ונסי בריך עמד:
 19 ומכל חיתה ומכל בסרה תריך מכלה תנדי ליד תיבותה: למחווה
 20 עמד דכר ואנקבה: ויהונו מן קמצה לגנוסה ומן בהמתה
 לגנוסה: ומכל דרמס על אדמתה לגנוסיהוון: תרים מכל ייתו לידך
 21 למוחה: ואת סב לך מכל מיכלה דיאכל ותכנש לידך ויהוון לך
 22 ולון טעמה: ועבד נח כמה דפקד יתה אלה כן עבד: < —

Cap. VII.

- 1 ואמר אלהה ליד נח אעול את וכל ביתך ליד תיבותה: הלא
 2 יתך עמית זכאה קמי^a בגינוס הדן: מן כל בהמתה דכיתה תסב
 לך סבעה סבעה דכר ואנקבה ומן בהמתה דלא דכיתה הי: תרים
 3 תרים דכר ונקבה: ואף מן קמץ שומיה דכיה שבעה שבעה דכר
 4 ונקבה למוחה נוף על אפי כל ארעה: הלא ליומיה עורי שבעה
 אנא ממטיר על ארעה ארבעים יומם וארבעים לילואתה: ואמחק
 5 ית כל^b יקומה דעבדת מן על אפי אדמתה: ועבד נח כמה דפקדה
 יהוה: < —
 6 ונח בר תת מואן שתה וטופנה הוה מיה על ארעה: ועל נח
 7 ובריו ואתתה ונסי בריו עמה ליד תיבותה מקדם מי טופנה: מן
 8 בהמתה דכיתה ומן בהמתה דליתה דכיתה ומן קמצה ומכל
 9 דרמס על אדמתה: תרים תרים עלו לנח לתיבותה: דכר ונקבה
 כמה פקד יהוה ית נח: < —
 10 והוה לשבעת יומיה ומי טופנה הוה על ארעה: בשנת השת
 11 מואן שתה לקיומי נח בירחה תנינה בשבעה עסר יום לירחה:
 ביומה הדן אפלגו כל מעיני תהומה רבה ותרכי שומיה
 12 אתפתחו: והוה אמטרה על ארעה ארבעים יומם וארבעים
 13 לילוה: בגרם יומה הדן אעל נח שם חם ויפת ברי נח ואתת
 14 נח ותלת נסי בריו עמוך ליד תיבותה: אנון וכל חיתה לגנוסה:
 וכל בהמתה לגנוסה: וכל הרמש הרומש על ארעה לגנוסיהוון: וכל
 15 קמצה לגנוסה כל קמץ כל כנפה: ועלו לנח ליד תיבותה תרים
 16 תרים מן כל בסר דבה רוח קעימה: ועלוליה דכר ונקבה דכר

^a Ed. בכילה ^b ממנה

ונקבה מכל בסר עלו כמה דפקד יתה אלהה וחתם יהוה
בסעדה: < —

- 17 והוה אבדנה ארבעים יומן על ארעה: וסגו מיה וסבלו ית
18 תיבותה ורמת מן על ארעה: ואתגברו מיה וסגו שריר על ארעה
19 ואזלת תיבותה על אפי מיה: ומיה אנברו שריר על ארעה שריר
20 וטמרו כל טבריה שהקיה דמכתי שומיה: חמס עסרי אמין מלעל גברו
21 מיה ואטמרו טוריה: ואתגוי כל בסר רומיסה על ארעה בקמצה
ובבהמאתה ובהיתה ובכל שורצי דרומיס על ארעה (וכל העלם):
22 כל דנשמט רוה היין באגריו מן כלול דבנגבויתה מיתו: < —
23 וימחק ית כל^a יקומה דעל אפי אדמתה מן אנש עד בהמתה
עד רמס עד קמץ שומיה ואמהו מן ארעה ואשאר אף נח כוף
ודעמה בתיבתה ואתגברו מיה על ארעה חמשין ומואן יום: < —

Cap. VIII.

- 1 ודכר אלהה ית נח וית כל עפיסתה וית כל בהמאתה
דעמה בתיבותה ועביר אלהה רוה על ארעה^b ואסתקה מיה:
2 ואסתכרו^b מנפוקי^c אפיוק וארבי שומיה: ואתעסל מטרה מן
3 שומיה: ועזרו מיה מן על ארעה: הלכו ועזרו ועספו מיה מסכום
4 חמשין ומואן יום: ואתנתת תיבותה בירחה שביעה בשבעה עסר
5 יום לירחה על טברה הררט: ומיה אזלון וחסרין עד ירחה עסורה
בעסוראי בחדה לירחה: אגלו רישי טבריה: < —
6 והוה מסכום ארבעים יום ופתח נח ית חרכת תיבותה דעבד:
7 ושגר ית ערבה ונפק נפוק ותב עד אתיבשת מיה מן על ארעה:
8 ושגר ית יונתה מן עמה למעמי הקלת מיה מן על אפי אדמתה:
9 ולא אשקחת יונתה^d מדר לצעי רגלה: ועזרת לידה ליד תיבותה
הלא מיה על אפי כל ארעה ושגר ית אדה ונסבה ואגדה יתה
10 לגו תיבותה לידה: ^e ומתן עורי שבעה יומין חורנין: ואוסף שגר
11 ית יונתה מן תיבותה: ואתת לידה יונתה לזבן רמשה והא טרפה
12 זית עטיף בפמה: וחכם נח הלא קלא מיה מן על ארעה: ומתן
עורי שבעה יומים חורנין ושגר ית יונתה^b ולא אוזפת מעזרה
13 לידה עורי: והוה באחתה ושת מואן שתה בקדמאה בחדה
לירחה: אנגבו מיה מן על ארעה ואסטה נח ית כסות תיבותה:

a Ed. ממנה b Ed. מלקופי c Ed. פיוק d Ed. מקר
e Ed. אמן

- 14 וְחָזָה וְהָא נִגְבוּ אִפִּי אֲדַמְתָּהּ: וּבִירְחָה תִּנְיָנָה בִּשְׁבַעַה וְעֶסְרִינָן יוֹם
 לִירְחָה אֲתִיבֶשֶׁת אֲרַעָה: < —
- 15 וּמְלַל אֱלֹהֵהּ לִנְחָ לְמִימְרֵי פֶקֶן מִן תִּיבּוֹתָהּ אֶת וְאֶתְתָּךְ וּבְרִיךְ
 16 וְנִשְׂי בְרִיךְ עֵמֶךְ: וְכֹל חֵיתָה דְעֵמֶךְ מִכָּל בִּסְרָ בְקִמְצָהּ וּבִבְהַמְתָּהּ
 17 וּבְכָל רִמְסָה דְרִמְסָה עַל אֲרַעָה אֲפִיק עֵמֶךְ וְאֲשַׁרְצּוּ בְאֲרַעָה: וּפּוֹשׁוּ
 18 וְסִגּוּ עַל אֲרַעָה: וְנִפְקָן נַח וּבְרִיּוֹ וְאֶתְתָּהּ וְנִשְׂי בְרִיּוֹ עֵמָה: וְכֹל
 19 חֵיתָה וְכֹל קִמְצָה וְכֹל הֶרְמָס רֹמִיסָה עַל אֲרַעָה לְכַרְנִיָּהוֹן נִפְקוּ מִן
 20 תִּיבּוֹתָהּ: וּבְנָה נַח מְדַבַּח לִיהוּוָה וְנִסְבּ מִכָּל בְּהַמְתָּהּ דְכִיתָהּ
 21 וּמִכָּל קִמְצָה דְכִיָּה וְאֶסְק עֲלֵאִין בְּמִדְבַּחָהּ: וְאֲרִיָּה יְהוּוָה יֵת רִיָּה
 רְחוֹתָהּ: < —
- וְאִמְרֵי יְהוּוָה לִיד רְזָה לִית אֲוֹזָק עוּרִי^a לְמַלּוֹט יֵת אֲדַמְתָּהּ מִבְּגַלְל
 אֲנִשָּׁה הֲלֵא^b חֲמִיד סוּד אֲנִשָּׁה בִיש מִרְבִּיּוֹתָהּ וְלֵא אֲוֹזָק עוּרִי
 22 לְמַקְטֵל יֵת כָּל קַעִים כְּמָה עֲבַדְתָּ: סַעַד כָּל יוּמֵי אֲרַעָה זָרָה וְחֲצִיר
 צוֹנָה וְאֲרַתַּע קִיט וְאֶסְתַּב אִימָם וְלִילֵי לֵא יִבְטְלוּ:

Cap. IX.

- 1 וּבְרַךְ אֱלֹהֵהּ יֵת נַח וִיָּת בְּרִיּוֹ: וְאִמְרֵי לֹךְ פּוֹשׁוּ וְסִגּוּ וּמְלוּ יֵת
 2 אֲרַעָה: וְאִימְתַּכּוֹן וְדַחְלַתְכּוֹן תִּיְהִי עַל כָּל חֵית אֲרַעָה וְעַל כָּל קִמְצָה
 שׁוּמִיָּה בְכָל דְתֶרְמָס אֲדַמְתָּהּ וּבְכָל נוֹנִית יִמָּה בְּאֲדִיכּוֹן יִהְבַּתָּהּ:
 3 כָּל רִמְסָה דְהוּוָה קַעִים לוֹכּוֹן יִהְיָה טַעְמָה כְּמַעְצָר עֶסֶב יִהְבַּת לוֹכּוֹן
 4 יֵת כְּלָהּ: בְּרַךְ בִּסְרָ בְּנַפְשָׁה אֲדַמָּה לֵא תִיכְלוֹן: וִיָּת אֲדַמִּיכּוֹן מִן
 5 נַפְשַׁתְכּוֹן אֲבַעָה מִן אֲדַ חֵי אֲבַעִינָה מִן אֲדַ אֲנִשָּׁה מִיד גְּבַר
 6 וְתִלִּימָה אֲבַעִי יֵת נַפְשָׁה אֲנִשָּׁה: שְׁפּוּךְ אֲדַם אֲנִשָּׁה בְּאֲנִשָּׁה אֲדַמָּה
 7 יִשְׁתַּפֵּךְ הֲלֵא בְצוֹרֶת מְלֵאכִיָּה עֲבַד יֵת בְּרִנְשָׁא: וְאֶתּוֹן פּוֹשׁוּ וְסִגּוּ
 וְאֲרַמְסּוֹן בְּאֲרַעָה וְאֶסְגּוּ בַּהּ: < —
- 8 וְאִמְרֵי אֱלֹהֵהּ אֵל נַח וְאֵל בְּנִיּוֹ אֶתּוֹ לְמִימְרֵי: וְהֵאֲנָה מְקִים יֵת
 9 קִיֵּאֲמִי עֲמוּכּוֹן וְעַם נוֹפִיכּוֹן בְּתֶרְכּוֹן: וְעַם כָּל נַפְשָׁה דְעֲמוּכּוֹן
 10 בְּקִמְצָהּ וּבִבְהַמְתָּהּ: וּבְכָל עֲפִיסַת אֲרַעָה עֲמוּכּוֹן מִכָּל נַפְּוִקֵי תִיבּוֹתָהּ
 11 לְכָל חֵית אֲרַעָה: וְאֶקִּים יֵת קִיֵּאֲמִי עֲמוּכּוֹן: וְלֵא יִקְטַע חוּרֵי כָּל
 בִּסְרָ מִמִּי מְבּוֹלָה וְלֵא יִהְיָ עוּרִי טוֹפְנָה לְמַחְבַּל אֲרַעָה: < —
- 12 וְאִמְרֵי אֱלֹהֵהּ דַּהּ סִימָן קִיֵּאֲמָה דֵּאֲנָה יִהְבּ בִּינֵי וּבִינִיכּוֹן: וּבִין
 13 כָּל נַפְשָׁה קַעִימָה דְעֲמוּכּוֹן: לְדַרִּי עוֹלָם: יֵת לִינְקֵי יִהְבַּתִּי בְעַנְנָה:
 14 וְתִהִי לְסִימָן פְּסָקוֹל בִּינֵי וּבִין אֲרַעָה: וִיְהִי בְעַנְנֵי עַנְן עַל אֲרַעָה:

^a Ed. למזל ^b Ed. טמיר ^c Ed. ואקפסון

15 ויתגלי לינקה בעננה: ואדכר ית פסקולי דביני וביניכון ובין כל
 16 נפש חיתה דעמוכון בכל בסר ולא יהי עורי מיה למבולה
 17 למחבלה כל בסר: ויהי לינקה בעננה ואחזי לדכר קיאם עלם בין
 18 אלהה ובין כל נפש קעימה בכל בסר דעל ארעה: ואמר אלהה
 19 לנח דה סימן קיאמה דאקימת ביני ובין כל בסר דעל ארעה: < —
 20 והווי ברי נח הנפוקים מן תיבותה שם חם ויפת וחם הוא
 21 אבי כנען: תלתה אלין ברי נח מנון אתבדרת כל ארעה: ושרי נח
 22 גבר פרנסה ונצב כרמה: ושיתה מן עמרוה ואשכר^a ואתגלי בגר
 23 משכנה: ועגל חם אבי כנען ית^b כנפות אבוה וחוי לתרי אחוה
 24 מלבר: ונסב שם ויפת ית שמלתה ושורו על שכם תריון ולכו סולק
 25 וכסו ית כנפות אביהן ופניו^c סולק^d וסנוף אביהון לא חזו:
 26 ואתפסע נח מן חמרה וחכם דעבד לה ית ברה זעורה: ואמר
 27 לוט כנען שמש שמשין יהי לאחוה: ואמר ברוך יהוה אלהה
 28 דשם והוה כנען שמש להון: יפה אלה ליפת וישרי במשכני שם
 29 והוה כנען שמש להון: ואתוחי נח בתר טופנה תלת מואן שתה
 30 וחמשין שתה: והווי כל יומי נח תשע מואן שתה וחמשין שתה
 31 ומית: < —

Cap. X.

1 ואלין תולדי ברי נח שם חם ויפת ויולידו לון בנין בתר
 2 טופנה: < ברי יפת גמר ומגוג מדי ויון תובל ומושך ותירס:
 3 וברי גמר אשכנז ריפת ותגרמה: וברי יון אליש תרשיש כתים
 4 ורודנים: מן אלין אתפרדו אקרי גועיה בארעיון גבר ללשונה
 5 לכרניהון בגויהון: < —
 6 וברי חם כוש ומצרים פוט וכנען: וברי כוש סבא
 7 וחויולה סבתה ורעמה וסבתכה וברי רעמה שבה ודדן: וכוש
 8 אולד ית נמרוד הוא שרי למהי קיפץ בארעה: הו הוה
 9 קיפץ ציד לקודם: < יהוה: לבדיל יתאמר כנמרד קיפץ ציד
 10 לקודם יהוה: < ותהי^f רישות ממלכתה בבל וארך ואכד וכלנה
 11 בארעה צופה: מן ארעה ההי יפק^g עסור ובנה ית נינוה וית
 12 סטכון קרתה וית לקסה: וית עספה: בין נינוה ובין לקסה היא
 13 קרתה רבתה: < —
 14 ומצרים ילד ית לדים וית עינמים וית להבים וית נפתחים:

^a Ed. ואלקי ^b Ed. קלשפות ^c לולק ^d Ed. וסלוק
^e Ed. ואחלפס ^f Ed. קופית ^g עסטיל

14 וית פתרסום וית כסלחים דנפקו מתמן פלסטיני וית כפתרים:
 15 וכנען ילד ית צידון בכירה וית חת: וית יבוסאי: וית אמראה
 16 וית גרגשאי: וית חותה וית ערוקאי: וית סינאי: וית ארודאי
 17 וית צמראה וית חמתאי ובתר אתבדרת כרני כנענאי: והוה
 18 תחום כנעני מן נהר מצראי עד נהרה רבה נהר פרת ועד
 19 ימה אחרה: אלין ברי חם לכרניהון ללשוניהון בארעיהון
 לגויהון: < —
 21 ולשם ילד אף הוא אבי כל ברי עבר אחי יפת גדולה: ברי
 22 שם עילם ואשור וארפכשד ולד וארם: וברי ארם עוץ והויל גתר
 23 ומשא: וארפכשד ילד ית שלח ושלח ילד ית עבר: ולעבר ילידו
 24 תרי ברין: שם חדה פלג הלא ביומין נפלגת ארעה: ושם אחוה
 25 יקטן: ויקטן ילד ית אלמודד: וית שלף וית חצרמות וית ירח:
 26 וית אדורם: וית איזל וית דקלה: וית עיבל: וית אבומאל: וית
 27 שבא: וית אפר וית חוילה וית יובב כלון אלין ברי יקטן: והוה
 28 א^aמדורון ממסבל^b במיעלך ספרה טור^c הקדם: הדה^d ינוקת
 29 ולידי שם לכרניון ללשוניהון בארעיהון לגויהון: אלין כרני ברי
 30 נח לתולדותיהון בגויהון מן אלין אתפרקו עניסוסי גויה בארעה
 31 בתר אבדנה: < —

Cap. XI.

1 והות כל ארעה שפה חדה וממלין אחדין: והוה במטלון
 2 ממדנע: ואשקעו שועה בארע שנער: ויתבו תמן: ואמרו גבר
 3 לחברה אתי^e נספת^f סאפתו^g וסלינה^h סילון ותהי לוןⁱ סאפתה
 4 לכיפה^k וסלונה הוה להון לטינה: ואמרו הוי אתי נבנה לנן
 5 קריה ולקדה: ורישה בחללה: ונעבד שם ברן נתבדר על אפי כל
 6 ארעה: ונעת: יהוה למחזה ית קרתה וית^l סומעה דבנו ברי
 7 אדם: ואמר יהוה הא עמה חדה ואספואה חדה לכהלון ודן
 8 שרואון לעובדה וכדו לא ילפס מנון כל^m דיסכנון לעבודה: אתי
 9 ניעת ונדלק תמן ספואן דלא ישמע אנש ית ספואת חברה: ובדר
 יהוה יתון מתמן על אפי כל ארעה וקטעו בנין ית קרתה וית
 פנקולילה: בדיל כן זעק שמה^o דילק הלא תמן^p דלק יהוה ית
 ספת כל ארעה ומתמן בדרון יהוה על אפי כל ארעה: < —

a	Ed.	b	Ed.	c	Ed.	d	Ed.
e	Ed.	f	Ed.	g	Ed.	h	Ed.
i	Ed.	k	Ed.	l	Ed.	m	Ed.
n	Ed.	o	Ed.	p	Ed.		

- 10 ואלין תולדי שם שם בר מואן שתה ואוליד ית ארפכשד
11 שנתיך בתר מבולה: וחי שם בתר אתילדותה ית ארפכשד: חמש
מואן שתה ואוליד בניך ובנך והווי כל יומי שם תת מואן שתה
ומית: < —
- 12 וארפכשד חי חמש ותלתיך ומואן שתה ואוליד ית שלח: וחי
13 ארפכשד בתר ילדותה ית שלח תלת שניך ותלת מואן שתה:
ואוליד בניך ובנך והווי כל יומי ארפכשד: תמנה ותרתין שתה
וארבע מואן שתה ומית: < —
- 14 וחי שלח תלתיך שתה ומואן שתה ואוליד ית עבר: וחי
15 שלח בתר ילדותה ית עבר שבעים שתה ומאתיך שתה: ואוליד
בניך ובנך: והווי כל יומי עבר ארבע שניך וארבעה מואן שתה
ואוליד בניך ובנך והווי כל יומי שלח תלת ותלתיך שתה וארבע
מואן שתה ומית: < —
- 16 וחי עבר ארבע ותלתיך ומואן שתה: ואוליד ית פלג: וחי
17 עבר בתר ילדותה ית פלג שבעים שתה ומאתיך שתה: ואוליד
בניך ובנך והווי כל יומי עבר: ארבע שניך וארבע מואן שתה
ומית: < —
- 18 וחי פלג: תלתיך שתה ומואן שתה ואוליד ית רעו: וחי פלג
19 בתר ילדותה ית רעו: תשע שניך ומואן שתה: ואוליד בניך ובנך
והווי כל יומי פלג תשע ותלתיך ומאתיך שתה ומית: < —
- 20 וחי רעו תרים ותליתיך ומיאן שתה ואוליד שרוג: וחי רעו
21 בתר ילדותה ית שרוג שבע שניך ומואן שתה: ואוליד בניך ובנך
והווי כל יומי רעו תשע ותלתיך ומאתיך שתה ומית: < —
- 22 וחי שרוג: תליתך שתה ומואן שתה ואוליד ית נחור: ואתוחי
23 שרוג בתר ילדותה ית נחור: מואן שתה ואוליד בניך ובנך ותווי
כל יומי שרוג תלתיך שתה ומאתיך שתה ומית: < —
- 24 ואתוחי נחור תשע שניך ושבעים שתה ואוליד ית תרח: וחי
25 נחור בתר ילדותה ית תרח תשע שניך ושתיך שתה ואוליד בניך
ובנך והווי כל יומי נחור תמנה וארבעיך שתה ומואן שתה ומית: < —
- 26 ואתוחי תרח שבעים שתה והוליד ית אברם ית נחור וית
27 הרן: אלין תולדי תרח תרח אוליד ית אברם ית נחור וית הרן
28 והרן אוליד ית לוט: ומית הרן על אפי תרח אבוה בארע
29 מולדותה באור כשדים: ונסב אברם ונחור לון נשיך שם אתת
אברם שרי ושם אתת נחור מלכה בת הרן: אבי מלכה ואבי
30 יסכה: והות שרי עקרה לית לת לה ילד: ונסב תרח ית אברם
31 ברה וית לוט בר הרן בר ברה: וית שרי וית מלכה כלותה אתת

אברם ונחור בריו והפק יתון מן אור כשדים למיזאל ארע כנען:
 32 ואתו עד חרן ודארו תמן: והווי יומי תרח חמש שנין וארבעים
 ומואן שתה ומית תרח בחרן:

Cap. XII.

1 ואמר יהוה לאברם לך לך מן ארעך ומן ילדותך ומן בית
 2 אבוך לארעה דמלכנך: ואעבדנך לעם רב ואברכנך וארבי שמך
 3 והווי ברכן: ואברך מברכך ולעוטיך אלעוט: ויתברכון בך כל
 4 כרני אדמתה: ולך אברם כמה דמלל לה יהוה: ואזל עמה לוט
 5 ואברם בר חמש שנין ושבעים שתה במפוקה מן חרן: ונסב
 6 אברם ית שרי אתתה וית לוט בר אחוה: וית כל קניניהון דקנו
 7 וית נפשהתון דעבדו בחרן: ונפקו למהלכה ארע כנען ועללו לארע
 8 כנען: ועבר אברם בארעה עד מדינת שכם עד^א מישר חזוה וכנענאי
 טטה בארעה: < —

7 ואתגלי יהוה לאברם ואמר לה^א לבניך אהב יתי ארעה הדה:
 8 ובנה תמן מדבח ליהוה המתגלי לותה: ואסתלק מתמן לטורה
 9 ממדנע לבית אל ונצב משכנה בית אל ממערבה: ועינה: ממדנע
 10 ובנה תמן מדבח ליהוה: וזעק בשם יהוה: ונטל אברם אזל ונטל
 11 לדרומה: < —

10 והוה כפן בארעה ונעת אברם למצרים^א לנטוע תמן: הלא
 11 יקיר כפנה בארעה: והוה כמה קרב לעלול למצרים: ואמר
 12 לשרי אתתה הא אנה חכמת הלא אתתה^ב יאה חזו אתי: והוה
 13 כד יחגלו יתך^ד מצראי: ויימרו אתתה דה: ויקטלוני: ויתוך יחיו:
 14 מללי נא אחתי אתי לבדיל יטיב לי בגלליך ואחי רוהי^ג בדיליך:
 15 והוה כד ייעל אברם למצרים: ועגלו מצראי ית אתתה הלא
 16 שפירה שריר: והזו יתה רבני פרעה: ושבחו יתה קדם פרעה:
 17 ואתנסבת אתתה לביתה פרעה: ולאברם אתיטב בגללה: והוה
 18 לה עאן ותור קנין יקיר שריר^ה ושמשין ואנסולין וחמרין ואתונין
 19 ורטונין: וכתש יהוה ית פרעה כתשין רברבין וית ביתה בדיל
 שרי אתת אברם: < —

18 וזעק פרעה לאברם ואמר מהדה עבדת לי: למה לא חוית
 19 לי: הלא אתתך הי: ולמה לא מללת אחותי הי: ואסב יתה לי

^a Ed. לנצוע ^b Ed. ייה ^c Ed. ייה ^d Ed. מצריה
^e Ed. בדיל סיחריו ^f Ed. קדולין

20 לאתה: וכדו הנה אתתך סבה ואזל: ופקד עליו פרעה^a גלילין:
^b ושלחו יתה וית אתתה וית כלול דלה ולוט עמה:

Cap. XIII.

1 ועאל אברם ממצרים: הוא ואתתה וכל דלה ולוט עמה:
 2 לדרומה: ואברם יקיר שריר: בקנין בכספה: ובדהבה: וילך למטליו
 3 מן דרומה ואל בית אל: אל אתרה דהוה תמן משכנה בשרואה:
 4 בין בית חילה ובין כפרה: ליד אתר מדבחה דעבד תמן
 בשרואה: וזעק תמן אברם בשם יהוה < —
 5 ואף ללוט ההלוך עם אברם הוה ענין ותורין ומשכנין:
 6 ולית סבלת יתון ארעה למדור כחדה: הלא הוה קניניון סגי ולא
 7 יכלו למדור כחדה: והוה^c חולק בין רעי קנין אברם ובין רעי
 8 קנין לוט: וכנענאה ופרזאה טטה^d לחצין בארעה: ואמר אברם
 ללוט: הכה לא תהי^e חולקה ביני ובינד ובין רעי ובין רעיד: הלא:
 9 אנשיך אחיך אנן: הלית כל ארעה קדמיד אתפרקת שוי מן עלי אן
 10 לצפון ולדרום ואן לדרום ולצפון: ותלא לוט ית עיניו: והזה
 ית משוחת ירדנה: הלא: כלה משקי לפני חבלות: יהוה ית סדם
 11 וית עמרה: כגנת יהוה: כארע מצראי במיעלך לצער: ובחר לה
 לוט ית כל מישר ירדנה: ונטל לוט ממדנחה: ואתפרק גבר מלות
 12 אחיו: אברם נצב בארע כנען ולוט נצב בקורי משוחה: והפרס
 13 עד סדם: וגברי סדם בישין וחביין ליהוה שריר: < —
 14 ויהוה אמר לאברם בתר מפרקות לוט מן עליו: תלא שוי
 עיניך וחזי מן אתרה דאת תמן: צפונה ולדרומה: ולמדנעה
 15 ולמערבה: הלא ית כל ארעה דאת חזה לך אהבנה ולנופך עד
 16 עולם: ואשוי ית בניך כקטם ארעה דאם יוכל גבר לממני ית
 17 עפר ארעה^e: אף בניך ימנון: קום התפרס בארעה^f לינסועה
 18 ולפתחעה: הלא לך אהבנה: ופרס אברם ועלל ושב במישרי
 ממרא בחברון ובנה תמן מדבחה ליהוה: < —

Cap. XIV.

1 והוה ביומי אמרפל מלך שנער: ואריוך מלך אלסר: כדר
 2 לעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים: עבדו קרבה: עם ברע מלך
 ולצין^d Ed. סולק^c Ed. וסלחו^b Ed. גלגלון^a Ed.
 לינסועה^g Ed. סבל^f Ed. סולקה^e Ed.

3 סדם ועם ברשע מלך עמרה ושנאב מלך אדמה ושמאבה מלך
 4 צבואים ומלך בלע היא צער: כל אלין אדבקו למישר חלקיה:
 5 הו נפס מלחה: תרתי עסרי שתה שמשו ית כדר לעמר^א ובתלת
 6 עסרה שתה עצו: ובארבע עסרה שתה עלל כדר לעמר ומלכיה
 7 דעמה ומחו ית^א סנעכיה בעפינית קרניה: וית^ב סיעפיה בלישה
 8 וית^ג תקיפיה בשוה מדינתה: וית חראה בטורי סעיר עד פרוס
 9 פלשה לפלוג דעל מדברה: ושבו ועלו ליד עין דין היא קדש:
 10 ומחו ית כל חקל^ד האמלקאי וגם ית אמראה דדאר בפלוג
 11 גדי: < —^ה

8 ונפק מלך סדם ומלך עמרה ומלך אדמה ומלך צבואים ומלך
 9 בלע הוא צער: וסדרו עמון קרבה במישר חלקיה: ית כדר
 10 לעמר מלך עילם: ותדעל מלך שלטן חממאי: אמרפל מלך בבל
 11 ואריוך מלך אלסר ארבע שלטנין עם חמשה: ומישר חלקיה בירן
 12 בירן טיעאן וערקו מלך סדם ומלך עמרה ונפלו תמן ודאותתרו
 13 לטורה ערקו: ונסבו ית כל עותר סדם ועמרה וית כל מיכלון:
 14 ואזלן: ונסבו ית לוט וית כל קנינה בר אבחי אברם וילך והוא
 15 יתיב בסדם: < —

13 ואתא מתפציה וחוי לאברם עבראה והוא שרי במישר ממרא
 14 אמראה: אחי אשכול ואחי ענרם והנם מסחני פסקול אברם:
 15 ושמע: אברם הן^ה השתבה אחוה: וזיאן ית עלימיו תולדי ביתה
 16 תמנה עסר ותלת מואן ורדף עד בניאס: ופלג עליהון לילי הו
 17 ושמשיו: וקטלון ומעונון לפוגה דמסמאל לדמסקס: ועזר ית כל
 18 קנינה: ואף ית לוט אחוה: וקנינה עזר ואף ית נשיה: וית עמה:
 19 ונפק מלך סדם לסעודה בתר עזרותה מקטלותה ית כדר לעמר
 20 וית שלטניה דעמה: למישר מפנה הוא עמק מלכה: < —

18 ומלכי צדק מלך שלם הפק לחם וחמר: והו כהן לחולה
 19 חולה: וברך ית אברם ואמר בריך אברם לחילה חולה מלוך
 20 שומים: וארע: וברוך חילה חולה דתרוס (ומסר) סניך בידך:
 21 ויהב לה מעסור מכלה: ואמר מלך סדם לאברם יהב לי נפשהתה
 22 וקנינה סב לך: ואמר אברם למלך סדם תלית אדי לות אלהים
 23 חולה חולה מלוך שומים וארע: אן^ה מדביר ועד סריק סנדל:
 24 אן אסב מכל דלך: ולא תומר אנה עסרתי ית אברם: לחוד:
 דאכלו רבקה: וחולק גבריה: דהלכו עמי ענרם ואשכול וממרא:
 אנון יסבו חלקון: < —

^a Ed. סולעפיה ^b Ed. תקיפיה ^c Ed. שיעפית ^d Ed. חרפי
^e Ed. כדי ^f Ed. השוה ^g Ed. ושרי ^h Ed. חמלקאי

Cap. XV.

1 בתר ממליה אלין (בעדניון) הוה ממלל יהוה לאברם בנבואה
 2 למימר: לא תדחל אברם: אנה תקופ לך ואגרד אסגי שריר: ואמר
 אברהם רבי יהוה מה תהב לי ואנה הלך^a ערימאי: ובר מדבר ביתי
 3 הו דמשק אליעזר: ואמר אברם אן לי לא יהבת נוף: והא בר ביתי
 4 יירת יתי: והא ממלל יהוה לה למימר לית יירתנד דן: הלא
 5 אן דנפק מן הלצד הוא יירתנד: ואפק יתה לברה ואמר: אסתכל
 שוי לשומיה: ומני כוכביה אן^b תוכל לממני יתון: ואמר לה הכה
 6 יהי חליפנד: והימן ביהוה והשבה לה קשיטה: ואמר לה
 7 אנה יהוה דהפקתיך מן אור כשדים למהב לך ית ארעה הדה
 8 למירתה: ואמר רבי יהוה במה אחכם הלא^c אירתנה: ואמר
 9 לה: סב לי עגלה משלשה ועז משלשה ודכר משלש ושפנין
 10 וצוץ: ונסב לה ית כל אלין: ופסק יתון פסוק: ושוה פגר ית
 11 פסוקה לזימוך חברה: וית עופיה לא פלג: ונעת^d הטער על
 פגורייה ועזר יתון אברם: < —

12 והות שמשה לעלל ותנומה נפלת על אברם והא קבלה
 13 חשיכה רבה סגיה נפלת עליו: ואתמר לאברם חכים תחכם הלא
 תותב יהי נופך בארע לית לון: וישמשנוך וילבטון יתון ארבע
 14 מואן שתה: ואף ית גואיה דיפלחון בון דיאן אנה: ובתר כן
 15 ייעלון בקנין סגי: ואת תיעל לאבתוך בשלם תתכנש בסיבו
 16 טבה: וגליה רביעה ייתי להכה: הלא לא שלם עוב אמראה עד
 הכה: < —

17 והוה שמשה עלאה: ועמוטה הוה: והא תנור יקיד ובעיר
 18 נור: דעבר בין קטריה האלין: וביומה הדן קטע יהוה עם
 אברם קיאם למימר: לבניך יהבת ית ארעה הדה מן נהר מצראי
 19 עד נהרה רבה נהר שלמאה: ית קינאה וית קנזאה: וית
 20 קדמונא: וית התאה וית פרזאה וית חסאה: וית אמראה וית
 כנענאה וית גרגשאה: וית חואה וית יבוסאה: < —

Cap. XVI.

1 ושרי אתת אברם לית ילדת לה: ולה^f אנסיללה מצרויה ושמה
 2 הגר: ואמרת שרי לאברם: הא שוי^g עצרני יהוה ממולד: עלל

^a Ed. עקימאי. ^b Ed. תרשי. ^c Ed. יירהנה. ^d Ed. רטעס
^e Ed. קלפוציה. ^f Ed. אסילתה. ^g Ed. עצלני

שוי^a לאנסייללתי לארי אתבונן מלותה ושמע אברם לקול שרי:
 3 ונסבת שרי אתת אברם ית הגר המצרייה^b אנסייללתה מסכום
 עסר שנין למדור אברם בארע כנען: ויהבת יתה לאברם גברה
 4 לה לאתה: ועלל על הגר ובטנת וחזת הלא בטנת^c וזלת רבתה
 5 בעיניה: ואמרת שרי לאברם^c תקפהותי עליך אנה יהבת
 6^d אנסייללתי בחובך: והגלת הלא בטנת וקלת בעיניה: ידין יהוה
 7 לה דיתיטב בעיניך: ולבטתה שרי וערקת מקדומיה: < —
 7 ואשקעה מלאך יהוה על עין מיה במדברה על עינה בשביל
 8 דשור: ואמר הגר^f אנסייללת שרי ויליך^g מנאן אתיתי: ואל אהן
 9 תיזלי: ואמרת מקדם שרי רבתי אנה ערקה: ואמר לה מלאך
 10 יהוה עזרי ליד רבתיך: והתלבטי כתי אדה: ואמר לה מלאך
 11 יהוה: סגוי אסגי ית זרעיך: ולית ימני מסגוי: ואמר לה מלאך
 12 יהוה: הנך בטנה ותילדי בר: ותזעקי ית שמה ישמעאל: הלא
 13 שמק יחזה ליד לבוטיך: הוא יהי פשה אנשה: אדה בכלה ואד
 14 כל בה: ועל אפי כל תלימיו ישרי: וזעקת שם יהוה הממלל
 15 לידה את חיולה הזוה: הלא אמרת האף הכה חזת בתר הזו:
 16 בדיל זעקת לבאר באר קעימה הזי: הא בין קדש: ובין ברד:
 15 וילדת הגר לאברם בר וזעק אברם ית שם ברה דילדת הגר
 16 ישמעאל: ואברם בן המנים שתה ותת שנין במילד הגר ית
 ישמעאל לאברם: < —

Cap. XVII.

1 והוה אברם בר תשעים ותשע שנין: ואתחזי יהוה לאברם
 2 ואמר לה אנה חיולה ספוקה: התיזל לקמי והוי שלם: ואהב
 3 קיאמי ביני ובינך: ואסגי יתך בשריר שריר: ואנפל אברם על
 4 אפיו: ומלל עמה אלה: למימר: ואנה הא קיאמי עמד: ותהי
 5 לאב רגוש גועיה: ולא יזדעק חורי שמך אברם: ויהי שמך
 6 אברהם: הלא רגוש גועיה יהבתך: והפרית יתך בשריר שריר
 7 ויהבתך לגועיה ומלכיה מנד: יפקנון: ואקים ית פסקולי ביני
 8 ובינך ובין בניך בתרך: לגליהון לפסקול עלם למהי לך לאלהין
 8 ולבניך בתרך: ויהבת לך ולבניך בתרך: ית ארע תותבוק: ית
 כל ארע כנען לסחנת עלם: ואוי להון לאלהין: < —

^a Ed. סולתי ^b Ed. אסולתה ^c Ed. אנכהותי ^d Ed. סולתי
^e Ed. סולתיך ^f Ed. סולה ^g Ed. מן

9 ואמר אלהה לאברהם ואת ית פסקולי תטר: את ובנוך
 10 בתרך לדריהון: דה פסקולי דתטרוך ביני וביניכון ובין בניך
 11 בתרך: המגזר לוכון כל דכר: ותלסינון ית בסר קלפתיכון: ותהי
 12 לסימך פסקול ביני וביניכון: ובר תמנה יומים יתגזר לכוך כל
 דכר לגליכון: מולד בית וסחרת כסף: כל בר עממי דלית מבנוך
 13 הו: הגזר יתגזר ילודי ביתך וסחרת כסף: ותהי^a קיאמתי
 14 בבסרכון לפסקול עלם: וקליף דכר דלית ילסין ית בסר קלפתא
 ביומה תמינה: ותקטע נפשה ההיא מן עמנה ית פסקולי
 אנשי: <

15 ואמר אלהה לאברהם שרי אתתך לא תזעק ית שמה שרי:
 הלא שרה שמה^b וברכת יתה^c ואף יהבת מנה לך בר:
 16 וברכתינה: ותהי לעממין ומלכי עממין מנה יהונו: ונפל אברהם
 17 על אפיו^b ואתמה: ואמר בלבה: הלבר מואן שתה הוליד: והן
 18 שרה הברת תשעין שתה תילד: ואמר אברהם לאלהה: הא לית
 19 ישמעאל יתוהי קדמיד: ואמר אלהה: קשט הן שרה אתתך
 תילד לך בר: ותזעק ית שמה יצחק: והקים ית קיאמי עמה:
 20 לקיאם עלם ולזרעה בתרה: ולישמעאל שמקתיך: הא ברכת
 יתה: ואפרי יתה ואשגי יתה בשריר שריר: תרתי עסרי נסויים
 21 יילד: ואהבנה לעם רב: זית קיאמי אקים עם יצחק דתילד לך
 22 שרה לעדנה הדן בשתה חורנתה: ואסכם לממללה עמה: <
 23 ואסתלק מלאך אלהה מן על אברהם: ואנסב אברהם ית
 ישמעאל ברה: וית כל אולדי ביתה: וית כל זבינת זוזה: כל דכר
 בגברי בית אברהם: ואגזר ית בסר בטולתון בגרם יומה הדן:
 24 כמה דמללה אלהה: ואברהם בר תשעים ותשע שנין: במגזרה
 25 ית בסר בטולתה: וישמעאל ברה: בר תלת עסרה שתה במגזר ית
 26 בסר בטולתה: בגרם יומה הדן אתגזר אברהם: וישמעאל ברה:
 27 וכל גברי ביתה אולד בית וזבינת זוז: < מלקבל בר בראה
 אתגזרו עמה: =

Cap. XVIII.

1 ואתחזי לידה יהוה במישרי ממרא^a והוא: דאר בתרה
 2 משכנה כרתע יומה: ותלא עיניו וחזה והא תלתה גברים
 מתקוממים עלויו: ועמה ורעט לזימונון לתרה משכנה: וסגד
 3 ארעה: ואמר רבני הן שבי אשקחת ריח בתזותכון^c אל שבי

^a Ed. תקומתי ^b Ed. ואתחמה ^c Ed. הא

4 תגוזו^a מן על שמשכון: יסב שבי זעור מיה: וסחו רגליכון
 5 ואתנחו כתי אילנה: ואסב פתית לחמה וסעדו לבוכון ובתר
 תגוזו: הלא בדיל געזתון^b מעל שמשכון: ואמרו כן תעבד כמה
 6 דמללת: וזרו אברהם לאגנה לשרה ואמר זרזי תלת מכלין קמה
 7 פטיר צקי" ועבדי עגולין: ולבקריה רעט אברהם: וסב בר בקר
 8 רך וטב" ויהב ליד רביה וזרו לעבודה: ואנסב גבנו ותרבה וית
 בר בקרתה דעבד: ויהב לקדמון והו קעום עליהון כתי אילנה
 9 ואכלו: ואמרו לידה: אהן שרה אתתך: ואמר הא במשכנה:
 10 ואמר עזור^c אעזר לידך כזבן קיומה: והא בר לשרה אתתך"
 11 ושרה אציתת תרח משכנה" והי בתרה: ואברהם ושרה סהבים
 12 אתים ביומיה: קץ למהי לשרה שביל כנשיה: ^d וקטקתת שרה
 בסודה: אמרה" בתר בלואתי הות לי הדותה ורבי סהב: < —

13 ואמר יהוה לאברהם למה רן תמחת שרה אמרה: הקשט אימנון
 14 תילד: ואנה סהבת: הטמיר מיהוה כלום: לעדן אעזר לידך
 15 כזבן קעים ולשרה בר: ואנכרת שרה אמרה: לא תמחת: הלא
 16 דחלת: ואמר לה הלא תמחתי: וקעמו מתמן גבריה: ואדיקו על
 17 אפי סדם: ואברהם מהלך עמון: למשגרון: ויהוה אמר המטמר
 18 אנה מן אברהם ית דאנה עביד: ואברהם הוו יהי לעמה רבה
 19 ותיולה: ויתברכון בה כל^e עמי ארעה: הלא חכמת בדיל
 דיפקד אברהם ית ברה וית ביתו^f בתרה ויטרון שביל יהוה
 למעבד גזרה ודין: מהן ינדי יהוה על אברהם ית דמלל
 עמה: < —

20 ואמר יהוה: צבעת סדם ועמרה הלא סגת וחובתותן כד
 21 אתיקרת שריר: איתת ני ואחזי צבעתה האתיה לידי עבדו
 22 אסכמו: ואן לא^g אחכם: ואתפנו מתמן אנושיה ואזלו סדמה:
 23 ואברהם כהדה קעם לקדם יהוה: וקדם אברהם ואמר: הקשט
 24 תסתפה זכאה עם סרוחה: מאן יתשקה חמשים זכאים בגו
 קרתה: הקשט תסתפה ולא תתלי לאתרה בדיל חמשין זכאים
 25 דבגבה: חס לך ממעבד כממללה הדן: למקטל זכאה עם סרוח:
 ויהי כזכאה: כחיבה: חס לך אה דיען כל ארעה לא יתעבד
 פשרונה: < —

26 ואמר יהוה הן אשקה בסדם חמשים זכאים בגו קרתה:
 27 וסבלת לכל אתרה בדילון: ואגיב אברהם ואמר" הא שבי

a Ed. על b Ed. על c Ed. אעזר d Ed. וקטקתת
 e Ed. עמה f Ed. בתרו g Ed. אמרק

28 אתרשית לממללה עם רבי" ואנה קטם ורבווע: מהן יתחסרון
 חמשים הזכאים חמשה התחביל בחמשה ית כל קרתה" ואמר לא
 29 אחביל: הן תשקה תמן ארבעים: וחמשה: והוסף חורי לממללה
 ואמר לה: מהן יתשקחון תמן ארבעים: ואמר לא אחביל בדיל
 30 הארבעים: ואמר לא שבי יתקף לרבי ואמלל: מהן יתשקחון
 31 תמן תלתין ואמר לא אחביל אן אשקה תמן תלתין: ואמר אה
 שבי מהן לממללה עם רבי טכה יתשקחון תמן עסרין: ואמר לא
 32 אחביל בדיל העסרין: ואמר לא ני יתקף לרבי: ואמלל^a ברן
 אזבנתה: דמע יתשקחון תמן עסרה: ואמר לא אחביל בדיל
 33 העסרה: ואסתלק: מלאך יהוה כמה אסכב ממללה עם אברהם
 ואברהם עזר לאתרה: < —

Cap. XIX.

1 ואתו תרי מלאכיה סדמה ברמשה: ולוט יתיב בתרח סדם:
 2 ועמה לוט וקעם לזימונון: וסגד אפים ארעה: ואמר הא שבי
 אדני: אסטו שבי לבית שמשכון: וביתון וסחו רגליכון ותיזלון
 3 ותהלכון לשבילכון ואמרון לית: הלא ברוחה נבית: ועצף עליהון
 שריר: וסרו לותה: ועללו לביתו ועבד להון נציבה: ופטיר קלי:
 4 ואכלון אדלא ידמכון: ואנשי קרתה אנשי סדם^b סחרון על ביתה:
 5 מן טלי ועד סהב: כל עמה מן סופה: וזעקו ללוט: ואמרו לה:
 האן אנושיה דעלוליה לידך לילתה: הפקן אלינן ונחכם יתון:
 6 ונפק להון לוט לתרה: ופליקה^c קפלו בתרה: ואמר לית שוי
 7 תלימי תרישון: הא שוי לי תרתי בנן דלא יחכמון גבר: אפק
 שוי יתין לותכון ועבדו לון כטב בעיניכון: לחוד לאנשיה אלין
 9 לית תעבדון ממלל: על כן עלו הלא בטלל^d שקנאבי: ואמרו
 קדם לעל (ועלל): ואמרו חדה עלל למיתובה: וידין אף דיין: כדו
 נבעש לך מנון: ועצפו בגברה בלוט שריר: וקדמו לכפתי לוטה:
 10 ואושטו גברה ית אדיון: ועללו ית לוט להון לביתה וית לוטה
 11 קפלו: וית אנושיה דתרח ביתה: אלקו בסמיונין מן^e צביר
 ועד רבי ולפטו מן משקה תרחה: = <
 12 ואמרו מלאכיה ללוט: עורי מן לך הכה חמי: בניך ובנתיך
 13 וכלול דלך בקרתה: פוק מן אתרה הדן: הלא מחבלין אנן ית
 אתרה הדן הלא רבת צבעתון עם אפי יהוה: ושלתנן יהוה

^a Ed. בל ^b Ed. סרחין ^c Ed. קבלו ^d Ed. שרבי ^e Ed. רציד

14 למחבלה: ונפק לוט ומלל לחמיו נסובי בנותיו: ואמר פוקו מן
אתרה הדן הלא מחבל יהוה ית קרתה: והוה כלעוב בעיני
15 חמיו: וכמה^a לעוכה סק^b וטפסו מלאכיה בלוט למימר " קם סב
ית אתתך וית תרתי בנותך דמתשקחין: פן תלקי בעוב קרתה:
16 °ויתנטלו: ואתקפו אנושיה בודה וביד אתתה וביד תרתי בנותיו:
17 ברחמות יהוה עליו: והפקותה וחואה מלבר לקרתה: והוה
כהפקתון למלבר: ואמר אחס על רוחך ולית אתפני בתרך" ולית
תקום בכל^d מישרה לטברה סק דלא לקי: =

18 ואמר לוט להון לית שוי רבי: הא שוי שקע שמשך רחם
19 בעיניך: התרבה חסדך דעבדת עמי למוחי (למאסי) ית נפשי:
האנה לא ארשי למסתלקה לטורה: הלא תשיגני בישתה ואמות:
20 הא שוי קרתה הדה קריבה למנוס תמן והי מצער: סלק שוי
21 תמן הלית מצער הי ואתוחי רוחי: ואמר לה הא סבלת אפיך
22 אף לממללה הדן לדלא נסובת ית מדינאתה דמללת: אוחי סק
לתמן: הלא לא ארשי לעובד ממלל במעולך לתמן: בדיל כן
23 זעק שם קרתה צער: שמשוה^e סלקתה (ניצה) על ארעה ולוט עלל
לצער: < —

24 ויהוה הלקי על סדם ועל עמרה פצטי ונור מלקובל יהוה
25 מן שומיה: והפך ית קריאתה האלין וית כל^f משוה וית כל
26 תותבי קריה^g והלמת ארעה: ואסתכלת אתתה מן בתרה והות
27 נציבה מלח: ואקדם אברהם (בצלו) צפר לאתרה דעמד תמן
28 לקדם יהוה: ואדיק על אפי סדם ועמרה ועל אפי כל ארע
29^h משוה: וחזה והא סלק אננה ארעה" כאננהⁱ כסופה: והוה
במחבל אלה ית קורי^k משוה: ודכר אלה ית אברהם" ושגר
ית לוט: מבגו^l שלקותה בשלקו ית קוריה דיתב בהון
לוט: < —

30 ועלל לוט מן צער ותב בטורה: ותרתי בנותיו עמה" הלא
דהל למדוד בצער: ודער במערה הוא ותרתי בנתיו עמה:
31 ואמרת בכירתה^m לרביהתה אבינן סהב: וגבר לית בארע לעלול
32 עלינן: כשביל כל ארעה: לכה נשקה ית אבינן חמר ונדמד עמה:
33 ונוחי מן אבינן זרע: ונשקי ית אבינן עמר בלילתה הדן: ועללת
34 בכירתה ודמכת עם אבוה ולית חכם בשכבה ובקומה: והות
צפרה: ואמרת בכירתה לרביהתה: הא דמכת רמש עם אבי:

a Ed. לעושה b Ed. וטרסו c Ed. ויתלעל d Ed. משוה
e Ed. וניצה f Ed. משוה g Ed. וצלמת h Ed. משוה
i Ed. נסופה k Ed. משוה l Ed. בשקלבו m Ed. לרבתה

נשקינה עמר אף לילתה ועללי דמכי עמה ונוחי מן אבינן בנין: 35
 והשקין אף בלילי ההוא ית אבינן^a פטיסאה וקמת רביתה 36
 ודמכת עמה^b ולית חנם בשכבה ובקומה: ובטנן תרתי בנת 37
 לוט מן אביהון: וילדת בכירתה בר וזעקת ית שמה מואב: הוא 38
 אבי מואב עד יומן: ורבתה אף הי ילדת בר: וזעקת ית שמה
 בר עמי^c והוא אב ברי עמון עד היום: < —

Cap. XX.

1 ונטל מתמן אברהם ארע דרומה: ודאר בין קדש ובין שור:
 2 ואתותב בעסקלון: ואמר אברהם לשרה אתתה^d תלימתי היא:
 3 ושלה אבימלך שלטון עסקלון^e ונסב ית שרה: ועלל אלה לות
 4 אבימלך בחלום לילתה: ואמר לה הנך שלם על^e דדה אתתה
 5 דנסבת^f והיא מסחנת בעל: ואבימלך לא נגע לותה: ואמר רבי
 6 עם אף נקיא תקטל: < הלית הו אמר לי אחתי היא: והי אף
 7 מללה תלימי הוא: בשלמות לבבי^f ובכסיפות כפי עבדת דה:
 8 ואמר לה אלה בחלומה אף אנה חכמת: הלא בשלמות לבבך
 9 עבדתה דה: וואחסכת אף אנה יתך מן^h מסאיבה לי: על כן לא
 10 יהבתיך למקרוב לותה: וכדו עזר ית אתת גברה: הלא נבוא
 11 הו: ויצלי בגללך ואתוחי: ואןⁱ ליתך מעזר: ^k חכם הלא שיוץ
 תשתיץ את וכל דלך: < —
 8 ואקדם אבימלך בצפרה וזעק לכל שמשיו: ומלל ית כל
 9 מלליה אלין במשמועיון ודחלו כל אנשיה שריר: וזעק אבימלך
 10 לאברהם ואמר לה^j מה עבדת עמנן ומה אתחיבת לך^j הלא עלית
 11 עלי ועל ממלכתי סיובה רבה עובדים דלית יתעבדון עבדת
 12 עמי: ואמר אבימלך לאברהם מה חזית הלא עבדת ית ממללה
 13 הדך: ואמר אברהם הלא דחלת^k ובתר אמרת לחוד לית דחלת
 14 אלה באתרה דדה: ויקטלוני על ממלל אתתי: ואף עסיק אחתי
 15 הי ברת אבי קשט לית ברת אמיי והות לי לאתה: והוה כמה
 הטעה יתי אלהים מן משכן אבי ומן ארע ילדותי: ואמר לה
 דה חסדיך דתעבדין עמי^l לכל אתרה דניעל לתמן אמרי לי
 תלימי הוא: =

14 ונסב אבימלך אלף אבר וענין ותורין ושמשין^l ואנסיללין:

^a Ed. ספסאה ^b Ed. ובקיומה ^c Ed. ותותב ^d Ed. תלימותי
^e Ed. דרי ^f Ed. ובכסיפות ^g Ed. ועכסה ^h Ed. מסחיבה
ⁱ Ed. לינך ^k Ed. עמך ^l Ed. ואסולאין

15 ויהב לאברהם: ועזר לה ית שרה אתתה: ואמר אבימלך הא
 16 ארעי לפניך בטב בעיניך תב: ולשרה מלל הא יהבת אלף אבר
 לאחוד הא הוא לך תכסין עינין ולכל מן עמך וית כלה ודלקובל:
 17 ואתפלל אברהם קדם אלה: וחסי אלה ית אבימלך וית אתתה
 18 ^aואנסיללאה ואילדו: הלא עציק צוק אלהים בסעד כל רחם
 לבית אבימלך בדיל שרה אתת אברהם: =

Cap. XXI.

1 ויהוה ^bאדכר ית שרה כמה אמר: ועבד יהוה לשרה כמה
 2 מלל: ובטנת וילדת שרה לאברהם בר לסיבהתה לזבן דמלל
 3 עמה אלהים: וזעק אברהם ית שם ברה המילך לה דילדת לה
 4 שרה יצחק: וגזר אברהם ית יצחק ברה בר תמנת יומים כמה
 5 פקד יתה אלה: ואברהם בר מואן שתה במולד לה ית: יצחק
 6 ברה: ואמרת שרה תדו: עבד לי אלהים כל שמועה יחדו
 7 לי: ואמרת מן בסר לאברהם ^c(הילן סהבה) מניקה ברים שרה:
 8 הלא ^dנטכתי לה בר לסיבותה: ורבה ילידה ^eופסק: ועבד
 9 אברהם צונע רב ביומה ^eפלעות ית יצחק ברה: ועגלת שרה
 10 ית בר הגר המצרית דילדת לאברהם מתמה: ואמרת לאברהם
 טרד ית אמתה דאה וית ברה: הלא לא יירת בר אמתה הדן
 11 עם ברי עם יצחק: וביש ממללה שריר: בחזות אברהם על דדי
 ברה: < —

12 ואמר אלהה לאברהם לא תבאש בחזותך על רביה: ועל
^fאנסיללתך: כל דיתמר לך שרה שמק מן קלה: הלא ביצחק
 13 יזדעק לך זרע: ואף ית בר אמתה דאה לעמה רבה אשבינה:
 14 הלא זרעך הוא: ^gוקדם אברהם בצפרה: וסב מזון וחמי מיה:
 ויהב ליד הגר שבה על כתפה וית ילידה ואטלקה: ואזלת וטעת
 15 ^hבשמימוע באר סבע: ואתכללו מיה מן ⁱפרקונה: ^kולפקת ית
 16 ילידה כתי חד ^lסוכריה: ולכת ^mויתבת לה מלקובל רחיק כמרמי
 קשטה: הלא מללת לית אחזי שלם ילידה: ויתבת מלקובל ותלת
 17 ית קלה ובכת: ושמע אלהים ית קול רביה: < —
 18 וזעק מלאך אלהה ליד הגר מן שומיה: ואמר לה מה לך
 הגר לא תדחלי: הלא שמק אלהה ית קל רביה במן דהוא תמן:

^a Ed. ואסולאה ^b Ed. אמסר ^c Ed. הילנסיפה ברים
^d Ed. ינטפתי ^e Ed. יסקף ^{ee} Ed. פלטות ^f Ed. סולתן ^g Ed. וקרץ
^h Ed. בממוע ⁱ Ed. פלקינה ^k Ed. ולקפת ^l Ed. סולסיה
^m Ed. והבת

קומי סבלי ית רביה: ותקפי ית אדיך בה: הלא לעמה רבה
 19 אשבינה: ^a ואנהר אללה ית עיניה: ועמת באר מיה: ומהלכת
 20 ומלת ית המיתאה מיה ושקת ית רביה: (עולימה): והוה אלהה
 21 עם עולימה: ורבה ודאר בבראה והוה מרמי קשתה: ודאר
 בבראה דפראן ואנסבת לה אמה אתתה מן ארע מצראי: < —
 22 והוה ביתה זבנה ואמר אבימלך ופמכל נסיא חולה:
 23 לאברהם: למימר" אלהה עמך בכל מה דאת עבוד: וכדו אשתבע
 לי באלהה הכה הן תדלס בי ולמולדי ולדלקבלי: וכטבה דעבדת
 24 עמך תעבד עמי: ועם ארעה דאתגרת בה: ואמר אברהם אנה
 25 אשתבע: ואתוכח אברהם ית אבימלך על דדי באר מיה ^b דעצבו
 26 שמשי אבימלך: ואמר אבימלך לא חכמת מן עבד ית ממללה
 הדה: ואף את לא חוית לי: ואף אנה לית שמקת" אלא הדה
 יומה < —

27 ונסב אברהם עאן ותורין ויהב לאבימלך" וקטעו תריהון
 28 קיאם: ואקים אברהם שבע כבשין לודון: ואמר אבימלך לאברהם
 29 מה אנין שבע כבשיה האלין דאקמת לודון:

= :: < :: = :: < — :: < :: = :: < :: = ::

30 ואמר אברהם הלא ית שבע כבשיה אסר מן אדי" בדיל תהי
 31 לי סהד: הלא ^c חספתי ית בארה הדן: בדיל זעק ליתתה אתרה
 32 באר שבע: הלא תמן אשתבעו תריון: וקטעו קיאם בבאר שבע:
 33 וקעם אבימלך ומימר רב חולה ועזרו לארע פלסתאה: ונצב
 אברהם פרדיס בבאר שבע: וזעק תמן בשם יהוה חיולה עלאה:
 34 ואתותב אברהם בארע פלסטאה: יומין סגין: < —

Cap. XXII.

1 והוה בתר ממלליה אלין ואלהה אנסה ית אברהם ואמר לה
 2 אברהם: ואמר האנה: ואמר סב שבי ית ברך ית אחדך דרתמת
 ית יצחק: וזל אתי לארע חזיתה ואסקה תמן מסוק על אחד
 3 טבריה דאימר לך: ואקדם אברהם בצפרה: ^d ושורה ית חמורה:
 ונסב ית תרי רביו עמה וית יצחק ברה ונסק ^e עאי עלתה" וקעם
 4 ותהלך לאתרה דאמר לה אלהים: ביומה תליתה וסבל אברהם
 5 ית עיניו ותזה ית אתרה מרהיק: ואמר אברהם לרבקיו תבו

^a Ed. ואניר ^b Ed. דעצו ^c Ed. חפסתי ^d Ed. ושקה
^e Ed. עחי

- לכוכן הכה: עם החמור ואנה: ונערה נהל עד הכה: ונסגד ונעזר
 6 לידכוכן: ונסב אברהם ית^a עאי עלתה ושוה על יצחק ברה:
 ונסב באדה ית נורה וית סכינה: ואהכו תריהון כחדה: < —
 7 ואמר יצחק לאברהם אבוה ואמר אבה ואמר אה אנה ברי:
 ואמר אה נורה וקיצמה ואהן נקיה לעלתה:
 8 ואמר אברהם אלהים יחזי לה נקי לעלתה ברי ואזלו תריהון
 9 כחדה: ועלו לאתרה דאמר לה אלהה: ובנה תמן אברהם ית
 מדבחה: ^bוערך ית עחי^c ועסר ית יצחק ברה: ושבה יתה על
 10 מדבחה מלעל^d לקיצמה: ושגר אברהם ית אדה^e ונסב ית סכינה
 למכס ית ברה: =
 11 וזעק לה מלאך יהוה מן שומייה^e ואמר אברהם אברהם ואמר
 12 האנה: ואמר לא תטלק אדך על רביה ולא תעבד לה כלום הלא
 כדו חכמת הן דחיל מן אלהה את ולא מנעת ית ברך ית^e לבידך
 13 מני: ותלא אברהם ית עיניה ותזה והא נקי חד אחיד בעקוף
 בעטלפיו: והך אברהם ונסב ית נקיה ואסקנה סליקה חליפת
 14 ברה: וזעק אברהם ים שם אתרה ההוא: יהוה יראה^e דיאמר
 יומן בטורה יהוה יחזי (ינפש): =
 15 וזעק מלאך יהוה לאברהם תנינית מן שומייה: ואמר בי
 16 אשתעבת מימר יהוה הלא חלף (מרוק) דעבדת ית ממללה הדה:
 17 ולית מנעת ית ברך ית^e לבידך מני: הלא ברוך אברכנך: וסגו
 אשגי ית נופך כבוכבי שומייה וכחולה דעל ספת ימה: ויירת
 18 זרעך ית קורי דבביו: ויתברכון בזרעך כל עמה דארעה: גזוי
 19 דשמעת מן קלי: ועזר אברהם לרביו: וקעמו ואזלו כחדה לבאר
 שבע: ודאר אברהם בבאר שבע: =
 20 והוה בתר ממללוה האלין ואתחורי לאברהם מימרה: הא
 21 ילדת מלכה אף הי בריום לנחור תלימד: ית עויץ בכורה: וית
 22 בוז תלימה: וית קמואל אבה ארם: וית כשד וית חזו וית
 23 פילדש: וית ידלף וית בתואל: ובתואל הולד ית רבקה תמנה:
 24 האלין דילדת מלכה לנחור תלים אברהם: ^fוכפלנתה: ושמה
 רומה וילדת אף הי ית טבה וית גחם וית תחש וית מעכה: < —

Cap. XXIII.

- 1 והות קיומי שרה מואן שתה ועסרין שתה וסבע סנין שני
 2 קיומי שרה: ומיתת שרה בקרית ארביעתה ליד עמק הי חברון
 לקימצה^d Ed. ועסק^c Ed. ועליך^b Ed. עחי^a Ed.
 כבלנתה^f Ed. לביבך^e Ed.

3 בארע כנען: ואתא אברהם למספד שרה ולמבכאתה: וקעם
4 אברהם מן על אפי מיתה: ומלל עם ברי חת למימר: גיור
5 ותתוב אנה עמוכון: ואקבר ית מיתי מלקדמי: ואגיבו ברי חת
6 ית אברהם אמרים: לא: שמקנן רבי נסיא אלהה את בגבנן
7 בבחור קברינן קבר ית מיתך גבר מנן ית קברה לא ימנע מנך
8 קבר מיתך: וקעם אברהם וסגד לעמה דארעה לברי חת: ומלל
9 עמוך למימר: אן אתריחית נפשכון מלקדמי ית מיתי מלקדמי:
10 שמקוני ומלכו לי בעפרון בר צהר התאה: ויהב לי ית מערת
11 מכפלתה דלה דביסטר עקלה: ^a בערך שלם יהבנה לי בגבוכון
לסחנת קבר: ועפרון דאר בגו ברי חת: ואגיב עפרון התאה ית
12 אברהם במשמוע ברי חת לכל עלולי תרה קרתה למימר: לא
רבי שמקוני: חקלה יהבת לך ומערתה דבה לך יהבתה לחזות ברי
13 עמי יהבתה לך קבר מיתך: וסגד אברהם לקודם עמה דארעה:
14 ומלל לעפרון במשמוע עמה דארעה: למימר ברם הן את לי
15 שמקוני אהב אבר עקלה סב מני ואקבר ית מיתי תמן: ואגיב:
16 עפרון ית אברהם למימר: לא שמקוני ברי ארע ארבעת מואן
17 מתקל אבר ביני ובינך מה זה: וית מיתך אקבר: ושמק אברהם
לעפרון: ואתקל אברהם לעפרון ית זוזה דמלל באצתות ברי חת
18 ארבעת מואן אתקל אבר נגדי איגרה: וקעם עקלה דעפרון
דמכפלתה דעל אפי ממרא עקלה: ומערתה דבה וכל אילנה
19 דבעקלה דבכל תחומה סחר: לאברהם לקנין לסהדות ברי חת:
20 בכל עלולי תרה קרתה: ובתר כן קבר אברהם ית שרה אתתה:
לגו מערת עקל מכפלתה: דעל אפי ממרא הי חברון בארע
21 כנען: וקעם עקלה ומערתה דבה: לאברהם סחנת קבר מן עם
ברי חת: <

Cap. XXIV.

1 ואברהם סהב עלול ביומיה ויהוה ברך ית אברהם בכלה:
2 ואמר אברהם לשמשה סהב ביתה השליט בכל דלה שוי שבי
3 אדך כתי מיתובי: ואשבענך ביהוה אלהה דשומיה ואלהה
דארעה: הן לא תסב אתה לברי מבנאת כנענאה דאנה דער
4 לגוה: הלא לארעי ולמולדי תיזל: ותסב אתה לברי ליצחק:
5 ואמר לה עברה מהן לא תתרחי אתתה למיזל בתרי ליד ארעה
6 דאה: < עזור תעזר ית ברך לארעך דנפקת מתמן: < ואמר לה
7 אברהם אנטר לך ברן תעזר ית ברי תמן: יהוה אלהה דשומיה

^a באורק Ed

- דנסבני מבית אבה ומן ארע מילדי ודמלל לי ודאשתבע לי
מימרה: לזרעך אהב ית ארעה דאה: הוא ישגר מלאכה לקמיד:
8 ותסב אתה לברי מתמן: והן לא תצבי^a אתתה למיזל בתרך
9 ותתברי מן אמי דאה: לוד ית ברי לא תעזר לתמן: ושבה עבדה
ית אדה כתי מיתובי אברהם רבה: ואמין לה על ממלה הדן: =
10 ונסב עבדה עשרה גמליון מן גמלי רבה" ואזל וכל איקר רבה
11 באדה: וקעם ואזל ליד ארם נהרים לקרית נחור: ואשרע גמליה
מלבר למדינתה על באר מיה לזבן רמש לעדן מפוק מליאתה:
12 ואמר יהוה אלהה רבי אברהם אזמן שבי לקדמי יומן ועבד טבו
13 עם רבי אברהם: הא אנה קעב על עין מיה ובראת גברי קרתה
14 נפיקין לממלי מיה: ותהי רביתה דארשי לה: אמכי ני קלתיך
ואשתי ותימר שתי: ואג גמליך אשקה: יתה אזמנת לשמשך
ליצחק ובה אחכם הלא עבדת טבו עם רבי אברהם: < —
15 והוה הוא אדלא אתסכם מן ממללה עם לבה והא רבקה
נפיקה דילדת לבתואל בר מלכה אתת נחור תלים אברהם: ^b ולגינתה
16 על כתפה: ורביתה טבת חזב שריר בתולתה וגבר לא חכמה:
17 ונחתת עינה ומלת ^c קלתה וסלקת: ורעט עבדה לזימונה ואמר
18 אשקיני ציבעד מיה מן קלתיך: ואמרת שתי רבי: וזרזת ואחתת
19 ^d לגינתה על אדה ואשקאה: ואתסכמת מן משקתה: ואמרת אף
20 לגמליך ^e אסעב סעד אן יסכמו מן משתואה: ופרת ואחתת קלתה
על משקואה ורעטת חורי לבארה לממלי ומלת לכל גמליו:
21 וגברה שתיו מנה ומשתק למחכם האזמן יהוה שבילה הן לא: < —
22 והוה כמה אתסכמו גמליה מן משתואה: ונסב גברה קודש
זהב טבע מתקלה ושבה על מנשמה ותרי שעירים על אדיה:
23 עסרה דהב מתקלון: ואמר ברת מן אתי: חוי שבי לי הית
24 בבית אבוך אתר לנן למבית: ואמרת לה ברת בתואל אנה בר
25 מלכה דילדת לנחור: ואמרת לה אף תבנה אף כסה סגי עמנן
26 ואף אתרה למבית: ועקד גברה וסגד ליהוה: ואמר בריך יהוה
27 אלהה דרבי אברהם דלא שבק טבואתה וקשטה מן עם רבי
אברהם אנה בשבילה נגדני יהוה בית תלים רבי: < —
28 ורעטת רביתה והוית לבית אמה כממלליה אלין: ולרבקה
29 תלים ושמה לבן: ורעט לבן לגברה לבראה ליד עינה: והוה
30 כמחזיה ית קודשיה ושעיריה על אדי תלימהה: וכמשמעה ית
ממללי רבקה תלימתה למימר: כן ממלל לי גברה: ואתה ליד

^a Ed. אסאה ^b Ed. וגיגה ^c Ed. קלאה ^d Ed. וגיגה ^e Ed. אסלף

31 גברה: והא קעם על גמליה על עינה: ואמר עול בריך יהוה (הן אתי) למה תקום בבראה: ואנה^a אזמנת ית ביתה^b ואתר לגמליה: 32 ואתא גברה לביתה ושרא גמליה ויהב תבנה וכסה לגמליה^c: 33 ומיה למחסי רגליו ורגלי גבריה דעמה: ושובה קדמה למיכל: ואמר לא אוכל סעד הן מללתי מללי ואמרו מלל: < —

34 ואמר שמש אברהם אנה: ויהוה ברך לרבי שריר: ורבה: 35 ויהב לה עאנין ובוקר וכספה ודהבה ושמשין^d ואנסיללין וגמליה וחרמוריה: וילדת שרה אתת רבי בר לרבי בתר סיבותה: ויהב 37 לה ית כל דלה: ואשבעני רבני למימר^e לא תסב אתה לברי 38 מבראת כנענאה דאנה דער בארעה: אלא לבית אבה תיזל 39 ולכרני: ותסב אסה לברי: ואמרת לרבני מהן לא תהך אתתה 40 בתרי: ואמר לי יהוה דאתיזל לקדמיו^f ישגר מלאכה עמך ויזמן 41 שבילך: ותסב אתה לברי מכרני ומבית אבה: טטת תתברי מתקומתי: כד תיעל ליד כרני: ואלית יהבו לך ותהי מזדכי מלבוטי: < —

42 ואתית יומה ליד עינה: ואמרת יהוה אלהה דרבי אברהם 43 הן יתך שבי מזמן שביולי דאנה מהך עלויה: הא אנה קעם על עין מיה ותהי רביתה הנאפקה לממלי ואומר לה השקיני שבי 44 ציבעד מים מקלתיך: ותימר לי אף את שתי^g ואף לגמליך 45^d אסעף: היא אתתה דכון יהוה לבר רבי: אנה אדלא אתסכם מן ממללה עם לבי: והא רבקה נפיקה^e ולגינתה על כתפה: ונחתת 46 עינה ומלת ואמרת לה השקיני שבי זעור: מים מקלתיך: וזרת ואחתת קלתה מן עלויה ואמרת שתי ואף גמליך אשקה ושתית 47 ואף גמליה השקת: ואשול יתה: ואומר ברת מן אתי: ואמרת ברת בתואל בר נתור דילדת לה מלכה: ושויית קודשה על^g נחורה: 48 ושעיריה על אדה: ואקדת וסגדת ליהוה וברכת ית יהוה אלהה דרבי אברהם דאנגדני בשביל קשטה למסב ית ברת תלים רבי 49 לברה: וכדו הן יתכון עבדין טבו וקשט עם רבי^h החויו לי והן לית תחויו ליⁱ לאתפני אל ימינה או על סמאלה: ואגיב לבן ובתואל: ואמרו מיהוה פק ממללה: לא נרשי נמלל עמך ביש 51 וטב: הא רבקה לקמיד סב וזל: ותהי אתה לבר רביך כמה דמלל יהוה: =

52 והוה כמה שמק שמש אברהם ית ממליהון^j וסגד ארעה 53 ליהוה: ואפק שמשה מאני כספה ומאני דהבה ולבושים ויהב

^a Ed. אזרמת ^b Ed. ואהב ^c Ed. ואסולן ^d Ed. אסלף
^e Ed. וגיגחה ^f Ed. ופרת ^g Ed. נירה

54 לרבקה: ומתונין יהב לתלימיה ולאמה: ואכלו ושתו הוא וגבריה
 55 דעמה והביתו וקעמו בצפרה ואמר שגרוני לרבי: ואמרו
 תלימיה ואמה תדור רביתה עמנן יומים אי ירח ובתר תיזל:
 56 ואמר לון לא תשחורו יתו ויהוה אצלה ית שבילי שגרוני ואמהך
 57 לרבי: ואמרו נזעק לרביתה ונשול ית פמה וזעקו לרבקה
 58 ואמרו לה התיזלי עם גברה הדן ואמרת איזל: ושגרו ית רבקה
 60 תלימתון וית מינקתה וית שמש אברהם וית גבריו: וברכו ית
 רבקה ואמרו לה תלימתן אתי הוי לאלפי סגואה ויירת זרעך ית
 61 קורי דבביו: וקעמת רבקה ורביאתה וארכבין על גמליה ואזלין
 בתר גברה ונסב שמשה ית רבקה ואזל: < —
 62 ויצחק אתי במדברה באר קעימה חזי: והוא דער בארע
 63 דרומה: ופק יצחק למצלאה בבראה לעדן רמש: ותלא עיניו
 64 וחזה והא גמליה אתים: ותלת רבקה ית עיניה ועמת ית יצחק
 65^a ורגענת מעל גמלה: ואמרת לשמשה מן גברה^b הדה המהך
 בבראה לזימונן ואמר שמשה הוא רבי ונסבת זהרה ואסתתרת:
 66 ותנא עבדה ליצחק ית כל ממלליה דעבד: ואנדאהה יצחק אגן
 67 שרה אמה ונסב ית רבקה והות לה לאתה ורחמה: < ואסתובר
 יצחק בתר אמה: < —

Cap. XXV.

1 ואוזג אברהם וסב אתתה ושמה קיטורה: וילדת לה ית
 2 זמרון וית יקשן וית מדן וית מדין: וית ישבק וית שוה: ויקשן
 3 אולד ית שבא וית דדן: וברי דדן הוו ריטורים ואמשחים
 4 ואמנים: וברי מדין עינה ואפר חנוך ואבידע ואלדעה כל אלין
 5 ברי קיטורה: ויהב אברהם ית כל דלה ליצחק ברה: ולברי
 6 כבלניה דלאברהם יהב אברהם מתנוואן: וטלקון מעל יצחק ברה
 ממדהווא קעים מדנעה ליד ארע מדנעתה: < —
 7 ואלין ימי שני קיומי אברהם דאתוהי מואן שתה ושבעין
 8 שתה וחמש שנין: ושלים ומית אברהם בסיבותה טבתה סהב
 9 וסביע יומיה ואכנש ליד עמה: וקברו יתה: יצחק וישמעאל
 בריו במערת מכפלתה לגו עקל עפרון בר צהר חתאה דעל אפי
 10 ממרא: עקלה דזבן אברהם מן עם ברי חת: תמן אקבר אברהם
 11 ושרה אתתה: והוה בתר מות אברהם ברך אלהה ית יצחק
 ברה: ודער יצחק עם באר קעימה חזי: <

^a Ed. וגענת

^b Ed. זהרה

12 ואלין תולדי ישמעאל בר אברהם: דילדת הגר מצראיתה
 13 אנסיללך שרה לאברהם: ואלין שמהאן ברי ישמעאל בשמהאתון
 14 לתולדון בכיר ישמעאל נבאות וקדר ואדבאל ומבשם: ומשמע
 15 ודומה ומשא: הדר ותימה יטור נפיש וקדמה: ואלין אנון ברי
 16 ישמעאל והאלין שמהאתון בדבריתון ובקליעתון תרתין עסר
 17 נסויין^a לקומון: והאלין שני קיומי ישמעאל מואן שתה
 18 ותלתין שתה ושבע שנין: ושלוש ומית ואכנש לעמה: ושרו מן
 חוילתה סעד שור דעל אפי מצראי: במיעלך אשורה על אפי
 כל תלוימיו נפל: < —

19 ואלין אתילדות יצחק בר אברהם: אברהם הולד ית יצחק:
 20 והוה יצחק בר ארבעים שתה במסבה ית רבקה ברת בתואל
 21 ארמאי מפדן ארם תלימת לבן ארמאי לה לאתה: וצלאה יצחק
 ליהוה לכוון אתתה הלא עקרוריתה היא: ואתבעי לה יהוה:
 22 ובטנת רבקה אתתה: ורצצו בניה בגוה: ואמרת הן כן למה דן
 23 אנה ואזלת למבעי מן יהוה: ואמר יהוה לה תרי גועיה
 בכרסיד: ותרי כרנים^b מכרסיד יתפרקו וכרן מכרן יתהיל ורבה
 24 ישמש זעורה: ואשלמו יומיה למילד והא תומים בכרסה: ופק
 25 קדמאה סמוקאי כלה ככוכלת סער: וזעקו שמה עשו: ובתר כן
 פק תלוימה ואדה אחידה בעפוק עשו וזעקו שמה יעקב ויצחק
 27 בר ששין שתה בילדותה יתון: ורבו רביה והוה (אלולוי) עשו
 28 גבר צוד וחכם^c בפלחנה ויעקב גבר שלים יתיב במשכנין: ורחם
 יצחק ית עשו הלא צידה בפמה: ורבקה רעמת ית יעקב: < —
 29 ובשיל יעקב תבשיל ועל עשו מן ברה והוא עקיץ: ואמר
 30 עשו ליעקב אסגיי שוי מן סמוקה סמוקה הדן הלא עקיץ אנה
 31 בדיל כן זעק שמה סמוקאי: ואמר יעקב זבנה כיומן ית בכורתך
 32 לי: ואמר עשו אנה הלקי לממית ומה עובדי בבכרתה: ואמר
 33 יעקב השתבע לי כיומן והשתבע לה: וזבן ית בכורתה ליעקב:
 34 ויעקב יהב לעשו לחם ונפצק עדשווי: ואכל ושתה: וקם ולך
 ד' ואביז עשו בכירתה: < —

Cap. XXVI.

1 והוה כפנה בארעה מלבר כפנה קדמאה דהוה ביומי אברהם
 2 ואזל יצחק לות אבימלך מלך פלסטיני עסקלון: ואתהזי לה יהוה

ואשפי Ed. ^d בפלינה Ed. ^c מכרשיך ^b לרומון ^a

- 3 ואמר אל תיעת ^a למצרים: דעיר בארעה דיימר לך: תותב בארעה
הדה ואהי עמך ואברכנך הלא לך ולבניך אהב ית כל ארעיה
4 אליך ואקים ית שבועה דאשתבעת לאברהם אביך: ואסגיי ואשים
ית בניך ככוכבי שומייה ואהב לבניך ית כל ארעיה אליך: ויתברכון
5 בבניך כל עממי ארעה: גזוי דשמע אברהם אבוך לקלי: ונטר
מטרתי פקודי גזיראתי ותורותי: < —
6 ותותב יצחק בעסקלון: ושאלו אנשי אתרה על אתתה ואמר
7 אחותי היא: הלא דחל לאמר אתתי היא בהן יקטלוני אנשי
8 אתרה על רבקה הלא טובת חזבה היא: והוה כד אתורכו לה
תמן יומייה ואדיק אבימלך פלישתאי בסעד ליסקה וחזה והא
9 יצחק מלעב ^b עם רבקה אתתה: וזעק אבימלך ליצחק ואמר בהן
הא אתתך: היא והיך אמרת אחתי היא: ואמר לה יצחק הלא
10 אמרתי הדלא אמות עליה: ואמר אבימלך מה דה עבדת לנך:
11 הזעור דמך אחד מן עמה: עם אתתך ואנדי עלונך אתם: ופקד
אבימלך ית כל עמה למימר דקרב בגברה הדן ובאסה קטל
יקטל: < —
12 וזרע יצחק ברתה ארעה ואשקחה ביתה שתה מאה שיאמים
13 וברכהו יהוה: ורבה גברה ואתא אתה ורבה סעד הן רבה
14 שריר: והוה לה נכסן אען ונכסן בוקר ופרנסה סגי וכנשו יתה
15 פלשתאה: וכל בירואתה דחפרו שמשי אבוה: ביומי אברהם
16 אבוה טמנון פלסטאיה ומלאון קטם: ואמר אבימלך ליצחק זל
17 מן עמן כד אתחילת מנן שריר: ואזל מתמן יצחק ושרה בנחל
18 גרר ושרה תמן: ועזר יצחק וחפר ית בארות מיה: דחפרו שמשי
אברהם אבוה: וטמנון פלסטאיה בתר מות אברהם וזעק לון
19 שמהן כשמהן דזעק לון אבוה: וחפסו שמשי יצחק בנחלה
20 ושקחו תמן באר מים חלוין: ואיגרו רעי גרר עם ^c רעי יצחק
21 למימר לנן מיה: וזעק שם בארה עזו כד עצותה עמה: וחפרו
22 באר חורנה ואתיגרו אף עליה וזעק שמה אעשרה: ועקר מתמן
^d וחפסו באר חורן ולא אתיגרו עליה וזעקו שמה נפושה ואמר הלא
23 כען נפש יהוה לגן ופרינק בארעה: וסלק מתמן לבארה שבע: < —
24 והגלי אלה יהוה ביתה לילה ואמר אנה אלהה אברהם
אביך לא תדחל הרי עמך אנה וברכנך ואסגי ית זרעך בסעד
25 אברהם עבדי: ובנה תמן מדבח וזעק בשם יהוה וקבע תמן
26 אגנה וקטו תמן שמשי יצחק גרב: ואבימלך אזל לידה מגרר
27 ואחזת עברה ומימר כל רב חילה: ואמר לון יצחק כמה אתיתון

^a Ed. לנפיק ^b Ed. ית ^c Ed. רעי ^d Ed. וכסו

28 לידי ואתון סניתון יתי ושגרתוני מן עמוכון: ואמר: חזו חזינו
הלא הוא יהוה עמד ואמרנן תהי שבי תקומה בניאן ביננאן
29 ובינך ונקטע קיאם עמד: אם תעבד עמנאן ביש ממה דלא
^a קרבנן יתך וכמה דעבדנן עמד לחוד טב ושלחנתך בשלם כדו אתה
30 ברוך יהוה: ועבד לון משתה ואכלו ושתו: ואקדמו בצפרה
31 ואשתבעו גבר לחברה ושלחנן יצחק ואזלו מן עמה בשלם: והוה
32 ביומה ההוא ואתו עברי יצחק וחבו לה על דדי בורה דחפרו
33 ואמרו לה אשקענן מים: וקרא יתה שבעה על כן שם קרתה
34 באר שבע עד יומה הדן: והוה עשו בר ארבעין שתה ונסב
אתה ית יהודית ברת בארי חתאי וית בשמת ברת אילון חואי:
35 והויתן ממראן רוח ליצחק ולרבקה: —

Cap. XXVII.

1 והוה כד סהב יצחק ^b וכמהי עיניו מן חזו וזעק ית עשו
2 ברה רבה ואמר לה ברי ואמר לה ^c הא אנה: ואמר הא שבי סהבת
3 לא עכמת יומה מותי: וכדו תלי שבי מניך מרמיתך וקשתך
4 ופק לברה וצר לי ציד: ועבד לי טעמנין כמה דרחמתי ותנדי
5 לי ואוכל בדיל תברכנך נפשי באדלה אמות: ורבקה שמעת
בממלל יצחק עם עשו ברה: ואזל עשו לברה למצעד ציד
6 למנדאה: ורבקה אמרת ליעקב ברה למימר הא שמעת ית אבוך
7 ממלל עם עשו אחוך למימר: העאל לי ציד ועבד לי טעמנים
8 ואוכל ואברכנך לקדם יהוה לקדם מותי: וכדו ברי שמע בקלי
9 לדה אנה מפקדה יתך: אזל שבי ליד עאנה וסב לי מתמן תרי
10 גדיי עזים טבים ואעבד יתון טעמונים לאבוך כמה דרחם: ותעאל
לאבוך וייכל בדיל דיברכנך לקדם מותה: < —
11 ואמר יעקב לרבקה אמה הא עשו אחי גבר סעיר ואנה גבר
12 נקי: מאן ימושני אבי: והיית בעיניו כמטעי ותיעל עלי קללה
13 ולא ברכה: ואמרת לה אמה עלי קללתך ברי ברן שמע בקלי:
14 ואזל סב לי: ואזל ואנסב ואנדה לאמה ועבדת אמה טעמנין כמה
15 דרחב אבוה: ונסבת רבקה ית רקעי עשו ברה רבה חמידתה
16 דעמה בביתה: ואלבשת ית יעקב ברה זעורה: וית משכי גדיי
17 עזיאה הלבשת על אדה ועל נקיות צברה: ויהבת ית טעמניה
18 וית לחמה דעבדת באד יעקב ברה: ועאל ליד אביו: ואמר
19 אבה: ואמר האנה מן אתה ברי: ואמר יעקב לאברה אנה עשו

הנאר Ed. ^c וכמעי Ed. ^b קרבננאך Ed. ^a

- בכרך עבדת כמה דמללת עמי קום שבי אסעד ואכל מצידו בדיל
 20 תברכני נפשך: ואמר יצחק לברה מה דן זרזת למשקעה ברי:
 ואמר הלא אזמן יהוה אלהך לקדמי: < —
- 21 ואמר יצחק ליעקב קדם שבי ואמושנד ברי האתה דן ברי
 22 עשו עם לא: וקדם יעקב ליד יצחק אבוי^a וגששה: ואמר הקלה
 23 קל יעקב ואדיה אדי עשו: ולא אכרה: הלא הוו אדיו כאדי
 24 עשו אחוה סעירן וברכה: ואמר האתה דן ברי עשו ואמר
 25 אנה: ואמר קדמה לי ואוכל מציד ברי: לבדיל תברכנד נפשי:
 26 וקדם לה ואכל ואנדה לה עמר ושתה: ואמר לה יצחק אבואה
 27 קדם שבי ושק לי ברי: וקדם ונשק לה ואריח ית ריח רקעיו
 וברכה ואמר חזו ריח ברי כריח ברה (שלמה) דברכה יהוה:
 28 ויהב לך האלהים מטל שומיה ומשמני ארעה: וסגי דגין^b וחרצן:
 29 ישמשונך עממאי ויסגדון לך לאמים הוי רב לאחוד: ויסגדון לך
 ברי אמך: לעטים לעיט ומברכך ברוך: < —
- 30 והוה כד אסכם יצחק למברך ית יעקב: והוה כמה מפוק
 נפק יעקב מן עם קדם יצחק אבוה ועשו אחוה אתא מצידה:
 31 ועבד אף הוא טעמנין ועאל לאביו ואמר לאבוה יקום אבי ויוכל
 32 מציד ברך: בדיל דברכני נפשך: ואמר לה יצחק אבה מן אתה:
 33 ואמר אנה ברך בכרך עשו: וארתת יצחק ארתת רבה עד שריר
 ואמר מן^c אפה מצוד ציד ואנדה לי ואכלתי מכלה באדלה תיתי
 וברכתה ואף ברוך יהי: < —
- 34 והוה כשמע עשו ית מלי אבוה^d וצבע צבעה רבה ומרירה
 35 עד שריר: ואמר לאבוה ברכני אף אנה אבה: ואמר עאל אחוד
 36 במרמה ונסב ית ברכתך: ואמר אשפיר קרא שמה יעקב ועקבני
 דן זבנאון ית בכורתתי נסב והא כדו נסב ברכתתי ואמר הלא אצלת
 37 לי ברכה: ואגיב יצחק ואמר לעשו הא רב שביתה לך וית כל
 אחיו אהבת לה לאבדים ודגן וחרצן סמכתה ולך הכה מה אעבד
 38 ברי: ואמר עשו לאבוה הברכה חדה היא לך אבה ברכני אף
 39 אנה אבה: ותלה עשו קלה ובכה: ואגיב יצחק אבוה ואמר
 40 לה הן משמני ארעה יהי מדורך מטל לעל: ועל חרבך תחי וית
 41 אחוד תשמש והי כמה תתקן ותפרק נירה מן על צוארך: וסנה
 עשו ית יעקב על ברכתה דברכה אבוה: < —
- ואמר עשו בלבה יקרבו יומי אבל אבה ואקטל: ית יעקב
 42 אחי: ואתחרי לרבקה ית מלי עשו ברה רבה ושלתת וזעקת

ארה Peterm. אחרגה. ^c Ed. ויביש ^b Ed. ומאשה ^a Ed.
^d Ed. ואת בי.

ליעקב ברה זוערה: ואמרת לה הא עשו אחוך^a מתעתד לך
 43 למקטלנך: וכדו ברי שמע בקלי וקום ערק לך ליד לבן אחי לחרן:
 44 ותדור עמה יומים יחידאים עד דתעזר חימת תלימד: עד יעזר
 45 רגז אחוך מנך ויתנשי ית דעבדת לה ואשלה: וואנסבך מתמן
 46 למה אתכל אף תריכונ יום הדה: ואמרת רבקה ליצחק אציקת
 בחיי מקדם בנת חת הן נסב יעקב אתה מבנאת חת כאלין מבנאת
 ארעה למה לי חייך: < —

Cap. XXVIII.

1 וזעק יצחק ליעקב וברך יתה ופקדה ואמר לה לא תסב אתה
 2 מבנאת כנענאה: קום אזל לפדן ארם לבית בתואל אבה דאמד
 3 וסב לך מתמן אתתה מבנת לבן אחי אמד: וחיולה ספוקה יברך
 4 יתך: ויפרינד ויסגינד ותהי לקהל עממאי: ויהב לך ית ברכת
 אברהם אבוך לך ולזרעד עמד למירת ית ארע מתותביך דיהב
 5 יהוה לאברהם: ושלה יצחק ית יעקב ואזל לפדנה ארם ליד לבן
 6 בר בתואל: ארמאה תלים רבקה אם יעקב ועשו: וחזה עשו הלא
 ברך יצחק ית יעקב ושלה יתה לפדנה ארם למסב לה מתמן אתה
 בבורכה יתה: ופקד עליו למימר לא תסב אתתה מבנת כנען:
 7 ושמע יעקב לאבואה ולאמה ואזל לפדן ארם: וחזה עשו הלא
 8 בישן בנת כנען בעיני יצחק אבואה: ואזל עשו ונסב ית מחלת
 9 ברת ישמעאל בר אברהם אהת נבאות על נשיו לה לאתה: < —
 10 ונפק יעקב מבאר סבע למיזל לחרן: ופגע באתר ובית תמן
 11 הלא עלל שמשוה ונסב מן אבני אתרה ושבה סמיכתה ודמדך
 12 באתרה ההוא: והלם: והא סלם קעם ארעה ורישה מטי שומיה
 13 והא מלאכי אלהים סלקין ונעתין בה: והא יהוה מתקומם עלויו
 ואמר אנה יהוה אלהה דאברהם אבוך ואלהה דיצחק: ארעה
 14 דאתה דמד עליה: לך אתננה ולזרעד: ויהי נופך כקטם ארעה
 15 ותפתי למערבה ולמדנעה ולצפונה ולדרומה: ויתברכון בך כל
 כרני ארעה ובנופך: והא אנה עמד ואטרנד בכל דתיזל ואעזרנד
 לארעה הדה הלא לית אשבקנד עד אן אעבד ית דמללתי
 לך: < —
 16 ואתעיר יעקב משנתה ואמר ברך ית יהוה באתרה הדין ואנה
 17 לית^d חכמת: ודהל ואמר מה נוראה אתרה הדין לית דן אלא בית
 18 אלהים ודין תרח שומיה: ואקדם יעקב בצפרה ונסב ית כיפה

^a Ed. Peterm. מתרגז ^b Ed. ותעזר ^c Ed. ואנסבך ^d Ed. עממה

19 דשבה סמיכתה ושוה יתה קעמה וארק משח על רישה: וקרא
 ית שם אתרה ההוא בית אל ואולם לזזה שם קרתה לקדמאהו:
 20 ונדר יעקב נדר למימר: אן יהי אלהה עמי ויטרני בשבילה הדן
 21 דאנה אזל ויהב לי להם למיכל ולבוש למלבש: ויעזרני בשלם
 22 לבית אבה ויהי יהוה לי לאלהה: ואבנה הדה דשוית קעמה
 יהי בית אלהים וכל דתהב לי אעסר אעסרנה לך < —

Cap. XXIX.

1 ותלא יעקב רגלו ואזל ארע ברי מדנע: וחזה והא באר
 2 בברה: והא תמן תלתה עדרי עאן רבעים עלויה: הלא מן בירה
 3 ההיא ישקון עדריה וכיפה רבה על פם בירה: ויכנשוך תמן
 4 כל רעיניה ויגללון ית כיפה מן על פם בירה וישקון ית עאנה
 5 ויעסרו ית כיפה על פם בירה לאתרה: ואמר לון יעקב אחי
 6 מנאן אתיתון ואמרו מן חרן אנתננן: ואמר לון החכמתון ית לבן
 7 בר נחור ואמרו חכמן: ואמר לון השלם לה: ואמרו שלם: והא
 8 רחל ברתה אתיה עם עאנה: ואמר לון הן עורי יומה רבה: לית
 9 זבן האכנש קנינה השקו עאנה ואזלו רעו: ואמרו לא נכל עד
 10 דיכנשוך כל רעיניה ומגללון ית כיפה מן על פם בירה וישקון
 11 עאנה: אכדו ממלל עמוך^a ורחל אתיה עם עאנה דלאבוה הלא
 רעיה היא: < —

10 והוה כד חזה יעקב ית רחל לבן אחוה דאמה וית עאן
 לבן אחוה דאמה: וקדם יעקב וגלל ית כיפה מן על פום בירה
 11 ואשקה ית עאן לבן אחוה דאמה: ונשק יעקב לרחל^a ותלא ית
 12 קלה ובכה: וחיבי יעקב לרחל הלא אחוה דאבותה הוא והלא
 13 בר רבקה הו ורעטת ותביאת לאבואה: והוה כדשמע לבן ית
 שמע יעקב בר אחיתה: ורעט לזימונה וגפף לה ונשק לה ואעלה
 14 לגו ביתה ותנה ללבן ית כל ממלליה האלון: ואמר לה לבן: ברן
 15 גרמי ובסרי אתה: ודר עמה ירת יומין: ואמר לבן ליעקב: הכות
 תלימי אתה ותשמשני מגן חבי לי מה אגירתך: < —

16 וללבן תרתין בנת שם רבתה לאה ושם זעורתה רחל: ועיני
 17 לאה רכיכין: ורחל ייה שפיר וייה חזו: ורחם יעקב ית רחל
 18 ואמר יעקב אשמשנד שבע שנין ברחל זעורתה: ואמר לבן
 20 טב מתן יתה לך ממתן יתה לגבר עורן דר עמי: ושמש יעקב

^a Ed. והבי

- 21 ברחל שבע שנין: והורו בעיניו כוומין יחידאון ברחמותה יתה יי
 ואמר יעקב ללבן העאל ית אתתי הלא אמלו יומי ואיעל לותה:
 22 וכנש לבן ית כל אנשי אתרה ועבד משתה: והוה ברמשה: ונסב
 23 ית לאה בריתה ועאל יתה לידה: ואעל לותה יעקב: ויהב לבן
 24 ית זלפה שמשתה ללאה בריתה לשמשה: והוה בצפרה והא הי
 לאה ואמר ללבן מה דה עבדת לי: הלא ברחל שמשת עמד ולמה
 26 רמיתני: ואמר לבן לא יתעבד כן באתרנן למתן זעורתה לקדם
 27 רבתה: מלאי שבוע הדה ואתן לך אף ית דה בתשמישה דתשמש
 28 עמי עורי שבע שנין חורנין: ועבד יעקב כן: ומלא שבוע דה ויהב
 29 לה ית רחל בריתה לה לאתה: ויהב לבן לרחל בריתה ית בלהה
 30 שמשתה לה לשמשה: ואעל אף לות רחל ורחם אף ית רחל
 מלאה ושמש עמה עוד שבע שנין עורנין: < —
- 31 וחזה יהוה הלא מסתניה לאה: ופתח ית רחמה ורחל עקרה:
 32 ובטנת לאה וילדת בר וקרת ית שמא ראובן: הלא אמרת: הלא
 33 חזה יהוה בלבוטי: הלא כדו ירחמני גברי: ובטנת עוד וילדת
 בר ואמרת הלא שמע יהוה הלא מסתניה אנה ויהב לי אף ית
 34 דה וקרת ית שמה שמעון: ובטנת עוד וילדת בר ואמרת: כדו
 זבנה ילוי גברי לידי הלא ילדת לה תלתה ברים: על כן קרת
 35 שמה לרי: ובטנת עורי וילדת בר ואמרת הזבנה אודית: ית
 יהוה על כן קרא שמה יהודה וקעמת ממילד: < —

Cap. XXX.

- 1 והזת רחל הלא לא ילדת ליעקב וקנית רחל באחתה ואמרת
 2 ליעקב הב לי בנין ואן לית מיתה אנה: ותקף רגז יעקב ברחל
 3 ואמר החלופת אלהה אנה דאמנע מנד פרי מעין: ואמרת הא
 4 שמשתי בלהה: על לותה ותילד על ברוכי ואבנה אף אנה מנה:
 5 ויהבת לה ית בלהה שמשתה לאתה ועל לותה יעקב: ובטנת
 6 בלהה וילדת ליעקב בר: ואמרת רחל דעני אלהה ואף שמע
 7 בקלי: ויהב לי בר על כן זעקת שמה דן: ובטנת עורי וילדת
 8 בלהה שמשת רחל בר תניאן ליעקב: ואמרת רחל פתאתי אלהה
 9 אפאית עם אחתי ואף יכלת וקרה ית שמה נפתלי: וחזת לאה
 הלא קעמת ממילד ונסבת ית זלפה שמשתה ויהבת יתה ליעקב
 10 לאתה: וילדת זלפה שמשת לאה ליעקב בר: ואמרת לאה
 11

12 בסור: וקרת ית שמה גד: וילדת זלפה שמשת לאה בר תניאן
 13 ליעקב: ואמרת לאה במשבחי הלא שבחוני בנאחה וקרת ית
 14 שמה אשר: ואזל ראובן ביומי הציר חטין ואשקע^a תיתאים בברה
 ואותי יתוך ליד לאה אמה ואמרת רחל ללאה חוי שוי לי מן
 15 תיתאים בריך: ואמרת לה^e תזעור מסוביך ית גברי^d ותסבי אף
 תיתאי ברי: ואמרת רחל לכן ידמדך עמיד לילין חלוק תיתאי
 16 בריך: ועל יעקב מן ברה ברמשה ונפקת לאה לזימונה ואמרת
 לותי תיעל לילין: הלא אגר אגראתיך בתיתאי ברי ודמדך עמה
 17 בליליה ההוא: ושמע אלהה ללאה ובטנת וילדת ליעקב בר
 18 חמשאי: ואמרת לאה יהב אלהה אגרי דיהבת שמשתי לגברי:
 19 וקרת ית שמה יששכר: ובטנת עוד לאה: וילדת בר שתיתאי
 20 ליעקב ואמרת לאה^e סעדני אלהה יתי^f סעד טב הזבנה יזבלני
 21 גברי כד ילדת לה שתה בנין וקרת ית שמה זבולן: ובתר ילדת
 22 ברת וקרת ית שמה דינה: ואדכר אלהה ית רחל ושמע לה
 23 אלהה ופתח ית רחמה: ובטנת וילדת בר ואמרת כנש אלהה ית
 24 גנואתי: וקרת ית שמה יוסף: למימר יוסף יהוה לי בר עורן:
 25 וההוה כמה דילדת רחל ית יוסף: ואמר יעקב ללבן שלחי ואיזל
 26 לאתרי ולארעי: ה^gב ית נשי וית ילידי דשמשת עמד בהין
 27 ואיזל: הלא אתה חכמת ית תשמישי דשמשתך: ואמר לה לבן
 28 אן ני אשקעת רחים בעיניך^h נ(ח)סתי: וברבני יהוה בגללך: ואמר
 29 כרז אגרך עלי ואתנה: ואמר לה אתה חכמת ית דשמשתך: וית
 30 דהוה קניניך עמי: הלאⁱ זעור דהוה לך לקדמי ופתח לסגני:
 31 וברך יהוה יתך לסעדי וכדו (קליל) אעבד אף אנה לביתי: ואמר
 מה אתן לך: < —

ואמר יעקב לא תתן לי כלום אן תעבד לי ית ממללה הדן:
 32 אעזרה ארעי עניך אטר: אעבר בכל עניך יומן אסטי מתמן כל
 נקי נמור ורסום וכל נקי לחוש באמריה ונמור ורסום בעזיה: ויהי
 33 אגרי: ותעני בי זכותי ביומה מחר כד ייעל על אגרי לקדמיד כל
 34 דלותו נמור ורסום בעזיה ולחוש באמריה גניב הו עמי: ואמר
 35 לבן והן לוי יהי כמליך: ^kואסטי ביומה ההוא ית תישיה קרואיה
 ורסומיה: וית כל עזיה נמוריה ורסומיה: וכל דעבר בה: וכל
 86 לחוש באמריה ויהב באד בריו: ושבה אורע תלתה יומים בינון
 ובין יעקב ויעקב רעי ית עאן לבן דאתתרי: =

^a Ed. איתאים ^b Ed. איתאות ^c Ed. הציבעד ^d Ed. ותחיין
^e Ed. סעדי ^f Ed. שעד ^g Ed. אב ^h Ed. נסזי ⁱ Ed. ציבעד
^k Ed. וסטה

(ואמר מלאך אלהה ליעקב בחלומה ואמר יעקב ואמר האנה
ואמר תלי שבי עיניך וחזי ית כל ערפיה דראמים על עאנה
קרועים נמורים וסמוקים: הלא חזית ית כל דלבן עבד לך: אנה
חילולה דבית אל דמשחת תמן קעמה ודנדרת תמן נדר קום פק מן
ארעה הזה ועזר לארע אבוך ואיטב עמך: =)

- 37 ונסב לה יעקב עטר דלבן רטיב: ולוז וערמון וקלף בהון
38 קלפין עבראן רשום עבראה דעל אטריה: ואסקף ית אטריה
דקלף במרכיה בהשקות מיה דאתיתין עאנה למשתי לקבל עאנה
39 ויתיהמן במיתין למשתי: ויתיהמן עאנה על עטריה ויילדן ענאה
40 קרועים נמורים ורסומים: ואמריה אפרש יעקב: ויהב קדם ענאה
דכר קרוע וכל לחוש בעאן לבן: ושׁוה לה עדרים לחודה: ולא
41 ^aשויתון עם עאן לבן: והוה בכל אתיהמת ענאה קטיראתה: שבה
יעקב ית אטריה לחזות ענאה במרכיה לאתיהמות באטריה:
42 ובפרידת ענאה לא שׁוה ויהון פרידיה ללבן: וקטיריה ליעקב:
43 ופתה גברה שריר שריר: והוה לח עאן סגן ושמשאן ועבדין
וגמלין וחמרין:

Cap. XXXI.

- 1 ושמע ית מלי בני לבן למימר: נסב יעקב ית כל דלאבונן ומן
2 דלאבונן עבד ית כל אוקרה הדן: וחזה יעקב ית אפי לבן והא
ליתנון עמה כאתמל תליתאי: < —
3 ואמר יהוה ליעקב עזר לארע אבהתך ולאיתילדותך ואהי עמך:
4
5 ושלח יעקב וזעק לרחל וללאה לברה ליד ענה: ואמר להין חזי
אנה ית אפי אבוכין הלא ליתנון עמי כאתמל תליתאה ואלהי
6 אבה הוה עמי: ואתין חכמתין: הלא בכל חילי שמשת ית
7 אבוכין: ואבוכין ^bשקר ביי: וחלף ית אגירותי עסרה גונים ולא
8 יהבה יהוה למבעשה עמי: אם אכהן יימר נמורים יהי אגרך
ויתילדו כל ענאה נמורים: ואם אכהן יימר קרועים יהי אגרך:
9 וילדו כל ענאה קרועים: ואצל יהוה מן קנין אבוכין ויהב לי:
10 והוה בזבן אתיהם ענה ותלית עיני וחזית בחלם והא ארפיה
דראמים על ענה קרועים נמורים וסמוקים: < —
11 ואמר לי מלאך האלהים בחלם יעקב: ואמרת האנה: ואמר
12 תלי שבי עיניך וחזה ית כל ארפיה דראמים על ענאה: קרועין

^a Ed. שבתין ^b Ed. דשקר

13 נמורים וסמוקים: הלא הזית ית כל דלבן עבד לך: אנה
 חיולה דבית אל: דמשחת תמן קעמה ודנדרת נדר וכדן קום פק
 14 מן ארעה הדה ועזר לארעה דילדותך: ואגיבי רחל ולאה ואמרי
 15 לה העוד לנן חלק ופלגה בבית אבונון: הלא כנכראן חשבנן לה
 16 הלא זבנן ואכל אף מיכל ית כספנן: הלא כל עותרה דאצל יהוה
 מן אבונון לנן הו ולבנינון וכדו כל דאמר לך אלהה עבד: < —
 17 וקם יעקב וסבל ית נשיו וית בריו על גמליה: ודהק ית כל
 18 קנינו וית כל^a עותרה: דעתר קנין נכסיו דעתר בפדן ארם למיעל
 19 ליד יצחק אבוה לארע כנען: ולבן אזל למגזיז ית עאנה וגנבת
 20 רחל ית תרפיה דלאבוה: וגנב יעקב ית לב לבן ארמאה עד
 21 דלא החוי לה הלא^b ערק הוא: וערק הוא וכל דלה וקם ועבר ית
 22 נהרה ושוה ית אפיין טבר גלעדה: ואתחוי ללבן ביומיה תלותאת
 23 הלא ערק יעקב: ונסב ית אחיו עמיה וארדף בתרה אורע שבעה
 יומין ומטה יתה בטבר גלעדה: =
 24 ואתא אלהה ליד לבן ארמאה בחלם^d ליליה: ואמר לה
 25 אשתמר לך דלא תמלל עם יעקב מטב עד ביש: ומטה לבן ית
 יעקב ויעקב קבע ית משכנה בטברה ולבן קבע עם אחוה בטבר
 26 גלעדה: ואמר לבן ליעקב מה עבדת וגנבת ית לבבי ודהקת ית
 27 בנאתי כשביות הרב: למה^e אסתרת למערק וגנבת יתי ולא
 28 חוית לי: ואשלחנך בחדו ברבינים^f בטפה ובזמר: ולא כתרתני
 29 למנשקה לברי ולבראתי וכדו סכלתה עבדת: אית לאל אדי
 למעבד עמד ביש: ואלהה דאבוך רמשית אמר לי למימר: השתמר
 30 לך ממלל עם יעקב מטיב: עד ביש: וכד מיזולי אזלת: הלא סכוי
 סכית לבית אבוך למה גנבת ית אלהי: < —
 31 ואגיב יעקב ואמר ללבן הלא דחלת הלא אמרת דלה תעצי
 32 ית בנאתך מן עמי: עם דתשקע ית אלהיך לא יתוחי קבל אחונן
 33 הכר לך מה עמי וסב לך: ולא חכם יעקב הלא רחל גנבתו: ועל
 לבן^g ובלש במשכן יעקב ובמשכן לאה ובמשכן תרתי שמשאתה
 34 ולא אשקע ונפק ממשכן לאה ועאל במשכן רחל: ורחל נסבת ית
 הרפיה ושותין בכר גמלה ויתבת עליוהון ובלש לבן ית כל משכנה
 35 ולא שקע: ואמרת לאבוה הליתקף בעיני רבי: הלא לא אוכל
 למקום מקדמיד הלא אורע נשויה לי^h ובלש ולא שקח ית
 תרפיה: =

^a Ed. Par. נכסיו ^b Ed. אקר ^c Ed. ואיתי ^d Ed. לילין
^e Ed. שבשת ^f Ed. בטפו ^g Ed. ופתח ^h Ed. ופתח

- 36 ואתקף ליעקב ואתיגר בלבן ואגיב יעקב ואמר ללבן מה
37 פשעי ומה עובתי כד^a דלקת בתרי: וכד בלשת ית כל מאני מה
שקעת מכל מאני ביתך שוי הכה קבל אחי ואחיך ויוכוחון בין
תרינן: =
- 38 דן עסרים שתה אנה עמך רחליך ועזיך לא תכלו דכרי עאניך
39 לא אכלת: עטיפה לא אנדית לך אנה אמרקה מן אדי גניבת
40 אימם וגניבת לילי: והוית באיממה אסיפני סתבה וצנתה בלילי
ואתנטת שנתי מן עיני: =
- 41 דן לי עסרים שתה בביתך שמשאתך ארבע עסרי שתה
בתרתי בנאתך ושת שנין בעאניך וחלפת ית אגרתו עסרה
42 גונים: אלולי אלהי אבה אלהי אברהם ופרוק יצחק הוה לי
הלא כדו ריקן שלחתני מן עמלי ומן ליחות כפי חזה אלהה
ויוכה רמשיית: =
- 43 ואגיב לבן ואמר ליעקב בנאתה בנאתי ובניה בני ועאנה
עני: וכל דאתה הזי לי הו ולבנאתי מה אעבד לאלין יומן אי
44 לבניהון דילדו: וכדו אתא נקטע קיאם אנה ואתה ויי לסעד
45 ביני ובינד: ונסב יעקב אבן וארמה קאמה: ואמר יעקב לאחיו
46 לקטו אבנים ונסבו אבנים ועבדו גל: ואכלו תמן: על גלה: וקרא
47 לה לבן תותב סעדוה ויעקב קרא לה גל סעד ואמר לבן גלה
48 הדן סעד ביני ובינד יומן על כן קרא שמה גל סעד: וקעמתה
50 דאמר יצף יהוה ביני ובינד אן נתכסי גבר מן עברה: אם תלבט
ית בנאתי ואם תסב נשים על בנאתי לית אנש עמנן הזי אלהה
סעד ביני ובינד: =
- 51 ואמר לבן ליעקב הא גלה הדן והא קעמתה דחזית ביני
52 ובינד: סעד גלה הדן" וסהדה קעמתה אם אנה לא אעבר לידך
ית גלה הדן ואם: אתה לה תעבר לידי ית גלה הדן וית קעמתה
53 הדה לבישה: אלהי אברהם ואלהי נחור יפשר בינואן אלהי
אברהם ואשתבע יעקב בפרוק אבוה יצחק:
- 54 ונכס יעקב נכיסה בטברה: וזעק לאחיו למיכל לחם ואכלו
55 לחם ואביתו אל טברה: ואקדם לבן בצפרה ונשק לבריו ולבנאתה
וברך יתון ואזל ועזר לבן לאתרה:

^a Ed. ארצרת

Cap. XXXII.

1 ויעקב אתא לשבילה ופגעו בה מלאכי אלהם: ואמר יעקב
 2 כמה החזותון משרי אלהים דן וקרא שם אתרה ההוא משרויים: =
 3 ושלח יעקב שלחים לקדמיו ליד עשׂו אחיו ארע גבעלה
 4 בראה דאדום: ופקד יתון למימר אכהן תימרון לרבי לעשׂו אכהן
 5 אמר עבדך יעקב עם לבן אתותבת^a ושהית עד כדו: והוה לו
 6 תור וחמור ועאן ועבד ושמשה ושלחת למחבה לרבי למתשקעה
 7 רחום בעיניך: ועזרו שליחיה ליד יעקב^b למימר: אתינן ליד
 8 אחוך ליד עשׂו ואף אתי לזימונד וארבע מואן גבר עמה: ודחל
 9 יעקב שריר: וצדה לה: ופלג ית עמה דעמה וית עניה וית תוריה
 10 וגמליה לתרתין משריאן: ואמר אם ייתי עשׂו למשרותה חדה
 11 ויקטלנה ויי משריתה דמשארה לפלוטה: < —
 12 ואמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה
 13 האמר לי עזר לארעך ולא תילדותך ואיטב עמך: זערת מכל חסדיה
 14 ומכל קשטה דעבדת עם עבדך הלא באטרי עברת ית ירדנה
 15 הדן: וכדו אתהבית לתרתי משריאן: אפציתי שבי מן אד אחי
 16 מן אד עשׂו: חלא דחל אנה מנה דלא יועל ויקטלני אמה עם
 17 בניה: ואתה אמרת^b היטבה איטב עמך^c ואשווי ית זרעך כחל
 18 היום דלא יתמני מסגרי: ואבית תמן בליחיה ההוא: < —
 19 ונסב מן^d דאתי באדה^e שליחה לעשׂו אחוה: עזים מאתים
 20 ותושים עסרים רחלים מאתים ודכרים עסרים: גמלים מינקן
 21 ובריון תלתים פרות ארבעים ופריין עסרה אתנן עסריין ועורין
 22 עסרה: ויהב באד עבדיו^f עדראה עדראה לודה: ואמר לעבדיו
 23 געזו לקדמי^g ורוחא תשבון בין עדראה ובין עדראה: ופקד ית
 24 קדמאה למימר^h אן יפגשנד עשׂו אחי וישאלנד למימרⁱ למן
 25 אתה ולאהן תיזל ולמן אלין לקדמיד: ותימר לעבדך ליעקב
 26 שליחה הוא^j משתגרה לרבי לעשׂו והא אף הוא^k אתה אחרינן:
 27 ופקד אף ית תנינה ואף ית תלויה ואף ית כל אזליה בתר
 28 עדריה למימר: כממללה הדן תמללון עם עשו באשקעו יתכוון
 29 יתה: ותימרון אף הא עבדך יעקב אתי בתרנן: הלא אמר^l אצפי
 30 אפיו בשליחה דאזלה לקדמי: ובתר כן אחזי אפיו לאוי יתלי

a Ed. ושחיה b Ed. היטבו c Ed. וישבי d Ed. אתי
 e Ed. שלחיה f Ed. עדר g Ed. עברו h Ed. ורוח i Ed. משלחה
 k Ed. אחרינן l Ed. Peterm. ואשפי

- 21 אפי: ועברת שליחתה על קדמיו והוא אבית בליליה ההוא
במשריאתה: < —
- 22 וקם בליליה ההוא ונסב ית תרתי נשיו וית תרתי שמשאתה
- 23 וית חדה עסר ילידיו: ועבר ית מעבר יבקה: ונסבון ועברון ית
- 24 נחלה: ועבר ית כל דלה: ואתותר יעקב לודה ואגשש אישה עמה
- 25 עד אסתלקות שחרה: וחזה הלא לא יכל לה וקרב רכב ירכה
- 26 ואפקעת: כף ירך יעקב בגשושה עמה: ואמר שלחי הלא אסתלק
- 27 שחרה ואמר לה אשלחך הלא אם ברכתני: ואמר לה מה שמך:
- 28 ואמר יעקב: ואמר לא יעקב יתאמר עוד שמך: הלא עם ישראל
- 29 הלא^a אתרברת עם אלהה ועם אנשה ותכל: ושאל יעקב ואמר
- 30 החויני שמך: ואמר למה דן תשאל לשמי: וברך יתה תמן: וקרא
- יעקב שם אתרה פנואל: הלא חזית אלהה אפים לאפים ואתפצית
- 31 נפשי: ודנע לה שמשה כמה דעבר ית פנואל והוא חתים על
- 32 ירכה: על כן לא יוכלון ברי ישראל ית גיד נסיואה דעל כף ירכה
- עד יומה הדן הלא קרב: בכף ירך יעקב בגיד נסיואה: < —

Cap. XXXIII.

- 1 ותלא יעקב עיניו וחזה והא עשו אתא ועמה ארבע מואן
- 2 גבר: ופלג ית ילידיה על לאה ועל רחל ועל תרתי שמשאתה: ושׁי
- ית שמשאתה וית ילידיה קדמאה וית לאה וילידיה בתרון: וית
- 3 רחל וית יוסף בתרון: והוא עבר לקדמיון וסגד ארעה שבע
- 4 זבנין עד קדומה עד אחוה: ורעש עשו לזימונה: וגפפה ונפל
- 5 על צבארה: ונשקה ובכה: ותלא עיניו וחזה ית נשיה וית
- ילידיה ואמר מן אלין לך: ואמר ילידיה דארחה אלהה ית עבדך:
- 6 וקדמו שמשאתה אנין וילידיהן וסגדו: וקדמת אף לאה וילידיה
- 7 וסגדו: ובתר קדם יוסף ורחל וסגדו: ואמר מן לך כל משריתה
- 8 הדן דפגעת: ואמר למשקעה רחים בעיני רבאי: ואמר עשוֹ אית
- 9 לי סגי אחי ויי לך דלך: ואמר יעקב הלני אם נא אתשקעה
- 10 רחים בעיניך: ותסב שליחתה מן אדו הלא על כן חזית אפיך
- 11 כחזות אפי אלהה ותרצני: סב שׁי ית ברכתה דאנדית לך הלא
- ארתני אלהה והלא אית לי כל ועצף בה ונסב: < —
- 12 ואמר נטל וניזל ואיזל לקבלך: ואמר לה רבאי חכם: הלא
- 13 ילידיה רכיכין ועאנה ותוריה לחיאן עלי: ואטרפנון יומה חדה

^a Ed. שרית

14 וימותוֹן כל עאנה: יעבר שוי רבאי לקדם עבדה: ואנה אסובר
למהכה לרגל פלענתה דלקדמי ולרגל ילידיה: עד דאיתי ליד
15 רבאי לגבעלה: ואמר עשוֹ אשבק שבי עמד מן עמה דעמי:
16 ואמר למה דן אתשקע רחים בעיני רבאי: ועזר ביומה ההוא
17 עשו לאורה לגבלה: ויעקב נטל לסכות ובנה לה בית ולקנינה
עבד מטלין: על כן קרא שם אתרה סכות: < —
18 ועאל יעקב שלם קרית שכם דבארע כנען במיתיה מפדן ארם
19 ושרא עם קדם קרתה: וזבן ית פלגת עקלה דקבע תמן משכנה
20 מן אד ברי חמור אבי שכם^a במאה קשיטה: ואקים תמן מדבת
וקרא לה אֵל אלהה דישראל: < —

Cap. XXXIV.

1 ונפקת דינה ברת לאה דילידה ליעקב למתחזאה בבנת
2 ארעה: וחזה יתה שכם בר חמור חואה נסיא ארעה: ונסב יתה
3 ושכב עמה ולבטה: ואדבקת נפשה בדינה ברת יעקב ורהם
4 ית רביתה: ומלל עם לב רביתה: ואמר שכם לאבוה למימר סב
5 לי ית ילידתה הדה לאתה: ויעקב שמע הלא סיאב ית דינה
6 ברתה: ובריו הוו עם קנינה בברה ושתק יעקב עד מיעלוֹן:
7 ונפק חמור אבי שכם ליד יעקב דממללה עמה: וברי יעקב עלו
מן ברה כמשמועוֹן ואצתערו גבריה: ותקף להון שריר: הלא
8 נבילה עביד בישראל למשכב עם ברת יעקב וכן לא יתעבד: < —
9 ומלל חמור עמוֹן למימר: שכם ברי אתריעת נפשה בברתכוֹן
10 הבו שבי יתה לה לאתה: והתחתנו עמנן בנתכוֹן תתנוֹן לנן וית
11 בנתנן תסבוֹן לוכוֹן: ועמנן תדורוֹן וארעה תהי לקדמיכוֹן תבו
12 אגרוה ואסתחנו בה: ואמר שכם לאבוה ולאחיה אתשקע רחים
בעיניכוֹן ודתימרו לי אהב: אסגו עלי פרן שריר ומתנה ואהב
13 כמה דתימרוֹן לי והבו לת ית רביתה לאתה: < —
14 ואגיבו בני יעקב ית שכם וית חמור אבוה במרמה ומללו
15 דסיבו ית דינה אחותם: ואמרו להון לא נכל למעבד ית ממללה
16 הדן: למתן ית אחתנן לגבר דלה ערלה: הלא גנו הי לנן: ברן
17 בהדה נשתבי לוכוֹן אם תהון כותנן למגזר לוכוֹן כל דכר: ונתן
ית בנתנן לוכוֹן וית בנתכוֹן נסב לנן ונדור עמוכוֹן ונהי כעם
17 אהד: ואם לא תשמעוֹן לנן למגזר ונסב ית ברתנן וניזל:

^a Ed. באמה

- 18 ואתיטבו ממליהון בעיני חמור ובעיני שכם ברה: ולא שחו
 19 רביה למעבד ממללה הלא אתרחי בברת יעקב והוא יקיר מכל
 בית אבוה: < —
- 20 ויעל חמור ושכם ברה לתרח קריתון ומללו עם גברי קריתהון
 21 למימר: גבריה האלין שלמים אנון עמנן ידורון בארעה ויתגרון
 יתה וארעה הא פתיה אתרים לקדמיון ית בנאתון נסב לנן
 22 לנשיון וית בנאתן נתן לון: ברן בהדה: ישתבון לנן גבריה למדור
 עמנן למהי לעם אחד במגזר לנן כל דכר כמה דאנון גזירין:
 23 קניניון ונכסון וכל בהמתון הלא לנן אנון ברן נשתבי להון וידורון
 24 עמנן: ושמעו לחמור ולשכם ברה כל נפוקי תרח קריתה וגזון
 כל זכר כל נפוקי תרע קריתה: < —
- 25 והוה ביומה תליתה בהיתון כמטענין ונסבו תרי ברי יעקב
 שמעון ולוי אחי דינה גבר חרבה ועלו על קרתה ברחצה וקטלן
 26 כל דכר: וית חמור וית שכם ברה קטלו לפם חרבה: ונסבו
 27 ית דינה מבית שכם ונפקו: וברי יעקב עלו על קטיליה ובזזו
 28 קרתה דסיבו אחתון: וית עאניון וית תוריון וית חמריון וית
 29 דבקרתה וית דבברה נסבו: וית כל חילון וית טפלון וית נשוין
 30 שבו: ובזזו ית כל דבביתה: ואמר יעקב לשמעון וללוי עכרתון
 יתי למסרתתי בדיאור ארעה: בכנענאה ובפרזאה ואנה קליל
 31 מניאן ויתכנשוון עלו ויקטלוני ומשתוצי אנה וביתי: ואמרו הך
 זונה עבדון ית אחתנן: < —

Cap. XXXV.

- 1 ואמר אלהה ליעקב קום סק לבית אל ודר: תמן ועבד תמן
 2 מדבח לחיולה דאתחזי לך במערוקד מקדם עשו אחוד: ואמר
 יעקב לביתה ולכל דעמה הסטו ית אלהי נכראה דבגבוכון והדכו
 3 וחלפו תכסיתכון: ונקום ונסק לבית אל ואעבד תמן מדבח
 4 ליכולה דענה יתי ביום עקתי והוה עמי באורעה דהלכת: ויהבו
 ליעקב ית כל אלהי נכראה: דבאדון וית קודשיה דבאדניון:
 5 וטמר יתון יעקב ^a כתי ^b דחלתה דעם שכם: ונטלו ^c והות דחלת
 אלהה על ^d קריאתה ^e דסחרתון ולא רדפו בתר ברי יעקב: < —
 6 ^f ואתה יעקב לוזח דבארע כנען הוא בית אלה הוא וכל
 7 עמה דעמה: ובנה תמן: מדבח ^g וזעק לאתרה אלה ^h דבות אל:

^a Ed. תחת ^b Ed. דהלאה ^c Ed. והוה ^d Ed. קריאתה
^e Ed. דסחרתון ^f Ed. ועאל ^g Ed. וקרא ^h Ed. בית

8 הלא תמן אתגלי לה האלהים במערכה: מקדים^a תלימה: ומיתת
דבורה מינקת רבקה ואקברת מלרע לבית אל שפול מישרה: וקרה
שמה מישר בכיתה: < —

9 ואתהזי אלהה ליעקב^b עורי במיתיה מפדן ארם: וברך יתה

10 אלהה: ואמר לה אלהה שמך יעקב לא^c יתדעק עוד שמך יעקב

11 הלא אם ישראל יי שמך: וזעק ית שמה ישראל: ואמר לה

אלהה אנו^e היולי ספקה פרה וסגוי: גוי: וקהל גוים יהי מנך

12 ומלכים מחלצוך יפקוך: ויה ארעה דיהבת לאברהם וליצחק לך

13 אתננה ולזרעך בתרך: אתן ית ארעה: וסלק מן^f עליה אלהה

14 באתרה דמלל עמה: ואקים יעקב קאמה באתרה דמלל עמה

15 קאמת אבן ואסך עלויה נסוך וארק עלויה^g אמשה: וקרא יעקב

ית שם אתרה דמלל עמה תמן אלהה בית אל: ונטלו מבית אל

16 והוה עוד^h כברתוי ארעה למיעל לאפרתה: וילדת רחל ואקשות

17 במולדה: והוה בקשותה במולדה: ואמרת לה מילדתה לא

18 תדחלין הלא אף דן ליד בר: והוהⁱ במפוקת נפשה הלא מיתת

19 וזעקת ית שמה בר לבוטי: ואביו קרא לה בנימים: ומיתת רחל

20 ואקברת באורע אפרתה הי בית לחם: ואקים יעקב קאמה על

קברותה היא קאמת קבורת רחל עד יומן: < —

21 ונטל ישראל וקבע משרוה מלעל למגדל עדר: והוה^k במשרוה

22 ישראל בארעה ההיא ואזל ראובן ושכב עם בלהה כבלנית אבוה:

23 ושמע ישראל והווי בני יעקב תרי עסר: ברי לאה בכור יעקב

24 ראובן שמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולן: וברי רחל יוסף

25 ובנימים: וברי בלהה שמשות רחל דן ונפתלי: ברי זלפה שמשות

26 לאה גד ואשר: אלון ברי יעקב דאתילדו לה בפדן ארם: ואתה

יעקב ליד יצחק אבוה לממרא מדינת ארבעתה היא חברון

28 דאתותב תמן אברהם ויצחק: והווי יומי יצחק מאה שתה

29 ותמנים שתה: ושלם יצחק ומית ואכנש ליד עמה סהב וסבי

יומין: וקברו יתה עשׁ ויעקב בריו: =

Cap. XXXVI.

1 ואלין^m אתילדות עשׁ הו אדום: עשׁ נסב ית נשיו מבנת

2 כנען: ית עדה ברת אילון התאה וית אהליבמה ברת ענה בר

a Ed. אחוה b Ed. עוד c Ed. יחקרי d Ed. וקרא

e Ed. אל שדי f Ed. עמה g Ed. שמה h Ed. כברטוי

i Ed. במפוק k Ed. במשכון l Ed. ואעל m Ed. תולדות

- 3 צבעון הואה: וית מהלת ברת ישמעאל אחתה נבאות: וילדת
4
5 עדה לעשו ית אליפז ומחלת ילחת ית רעואל: ואהליבמה ילדת
ית יעוש וית יעלם וית קרח: אלין ברי עשׁ דאתילדו לה בארע
6 כנען: ונסב עשׁ ית נשיו וית בריו וית בנאתה וית כל נפשאן
ביתה וית קנינה וית כל בהמתה וית כל נכסיו דעתר בארע
7 כנען ואזל מן ארע כנען מקדם יעקב אחיו: הלא הוה עותרון
סגי ממדור כחדה: ולא יכלת ארע^a מהותביתון למסבל יתון
8 מקדם קניניון: ודער עשׁ בטבר גבלה עשׁ הוא אדום: < —
9
10 ואלין אתילדות עשׁ אבי אדום בטבר גבעלה: ואלין שמות
ברי עשׁ אליפז בר עדה אתת עשׁ רעואל בן מהלת אתת עשׁ:
11 והו בר אליפז תימן ואמר וצפו וגעתם וקנז: והמנע הות
12 כבלני לאליפז בר עשׁ: וילדת לאליפז ית עמלק: אלין ברי עדה
13 אתת עשׁ: ואלין בני רעואל נחת וזרח שמה ומזה: אלו הו בני
14 מחלת אתת עשׁ: ואלין הו בני אהליבמה ברת ענה בר צבעון
15 אתת עשׁ וילדת לעשׁ ית יעוש וית יעלם וית קרח: אלין רבני
ברו עשׁ ברי אליפז בכור עשׁ רבה תימן רבה אמר רבה צפו
16 רבה קנו: רבה געתם רבה עמלק: אלין רבני אליפז בארע אדום
17 אלין ברי אדה: ואלין ברי רעואל בר עשׁ רבה נחת רבה זרח
רבה שמה רבה מזה אלין רבני רעואל בארע אדום אלין ברי
18 מחלת אתת עשׁ: ואלון ברי אהליבמה אתת עשׁ: רבה יעוש
רבה יעלם רבה קרח אלין רבני אהליבמה ברת ענה אתת עשׁ:
19 אלין ברי עשׁ ואלין רבניהון עשׁ הוא אדום: =
20 ואלין ברי גבלה חראו דיארי ארעה: לוטן ושובל וצבעון
21 וענה: ודישון ואצר ודישן אלין רבני החרי ברי גבעלה בארע
22 אדום: והו ברי לוטן חרי והימם ואחת ואחתה לוטן תמנע: ואלין
23 ברי שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם: ואלין ברי צבעון איה
24 וענה הוא ענה דאתשקע ית אימאי במדברה^b במרעיה ית
25 חמוריה לצבעון אבוה: ואלין רבי ענה דשון^a ואהליבמה ברת
26 ענה: ואלין בני דישון^a חמדן ואשבן יתן וכרן:
27 ואלין ברי אצר^a בלהן וזוען ועקן^a ואלין ברי דישן עוץ
28 ואדן: אלין רבני החרי רבה לוטן רבה שופל רבה צבעון ענה:
29 רבה דישון רבה אצר רבה דישן אלין רבני החרי לרבניון בארע
גבעלה: < —
31 ואלין מלכיה דמלכו בארע אדום לקדם מלך מלך לברי

^a Ed. מתוביון ^b Ed. במריעה

32 ישראל: ומלך באדום בלע בר בעור ושם קרתה דנהבה: ומית
 33 בלע ומלך תחתיו יובב בר זרח מבצרה: ומית יובב ומלך
 34 תחתיו השם מארע דרומה: ומית השם ומלך תחתיו הדר בר
 35 בדר: דקטל ית מדינתה בעקל מואב ושם קרתה עוית: ומית
 36 הדר ומלך תחתיו שמלה ממשרקה: ומית שמלה ומלך תחתיו
 37 שאול מפתו נהרה: ומית שאול ומלך תחתיו בעל חנן בר
 38 עכבור: ומית בעל חנן ומלך תחתיו הדר ושם קרתה פעו: ושם
 39 אתתה מהיטבאל ברת מטרד ברת מי דהב: ואלין שמהת רבני
 עשו לכרניון לאתריון בשמהתון: רבה תמנע רבה עלוה רבה
 41 יתת: רבה אהליבמה רבה אלה רבה פינן: רבה קנז רבה תימן
 42 רבה מבצר: רבה מגדיאל רבה עירם: אלין רבני אדום לכרניון
 43 בארע סתנתון הוא עשו אבי אדום: < —

Cap. XXXVII.

1 ודר יעקב בארע מתותבי אביו בארע כנען: אלין^a אתילדות
 2 יעקב יוסף: בר שבע עסרי שתה הוה רעיאן עם אחיו^b בעאנה
 והוה רבי עם ברי בלהה ועם ברי זלפה נשי אבוה ואותיו יוסף
 3 ית גנותון^c בישתה ליד אבוהון: וישראל רחם ית יוסף מכל
 4 בריו הלא בר^d סהבה הוה לה ועבד לה כיתנת פסים: וחזו
 אחיו הלא יתה רחם אבוהון מכל בריו: וסנו יתה ולא יכלו
 5 למללה בשלם: < —
 6 וחלם יוסף חלם^f וחווה לאחיו ואוספו עורו^g סנואה יתי: ואמר
 7 להון שמעו שוי חלמה הדין דחלמת: והא אנחנן^h מכתרין כתרין
 בגו ברה והא קעמהⁱ כתרתי ואף מתקוממה והא סחראן^k כתריכון
 8 וסגדן^l לכתרתי: ואמרו לה אחיו המלכו תמלך עלינן ואם
 משלט תשלט בנן ואוספו עוד סנה יתה על חלמיו ועל
 ממלליו: < —
 9 וחלם עורי חלם עורן^m ותנה יתה לאחיו ואמר הא חלמת
 10 חלם עוד והא שמשה וזערה וחדה עסר כוכביה סגדים לי: ותנה
 לאבוה ולאחיו וזעף בה אבוה ואמר לה מה חלמה הדין דחלמת
 11 אתא ניתי אנה ואמךⁿ ותלוימיק למסגד לך ארעה: וקנו^o מנה

a Ed. תולדת b Ed. בענה c Ed. בישה d Ed. חכימים
 e Ed. ממללה לשלם f Ed. וחבי g Ed. סנה h Ed. אלמים
 i Ed. אלמתי k Ed. אלמתיכון l Ed. לאלמתי m Ed. ותני
 n Ed. ואחיק o Ed. בה

- 12 אחיו ואביו נטר ית ממללה: ואזלן אחוה למרעי ית עאן אבוהון
 בשכם: < —
- 13 ואמר ישראל ליוסף הלא אחיך רעים בשכם אתה ואשלחנך
 14 לידהון ואמר לה האנה: ואמר לה אתה שוי וחזי ית שלם אחיך
 וית שלם עאנה ועזרני ממלל ושלתה מן^a מישר חברון ואתא
 15 לשכם: ואשקחה אישה והא טעי בברה ושאלה האיש למימר מה
 16 תבעי: ואמר ית אחי אנה^b בעי^c החותי שוי הכה אנון רעיך:
 17 ואמר אישה נטלו מדן הלא שמעתון אמרין ניזל לדותין ואזל יוסף
 18 בתר אחיו ואשקעון בדותין: וחזו יתה מרחיק באדלה יקרב
 19 לידיהון ואתנכלו יתה למקטלנה: ואמרו גבר לאחיו הא מסחן
 20 חלמיה^{cc} הדה אתא: וכדו אתו נקטלנה ונרמינה באחד מן גוביה
 21 ונימר חיה בישה אכלתה ונחזי מה יהי חלמיו: ושמע ראובן
 22 ופצתה מן אדון: ואמר לא נקטלנה נפש: ואמר להון ראובן
 לתשפכון אדם ארמו יתה לגובה הדן דבמדברה ואד לתשלחון
 בה לבדיל מפצאה יתה מן אדון למחזרתה ליד אבוי: =
- 23 והיה^d כמה דאתה יוסף ליד אחיו ואשלעו מן יוסף ית כתנתה
 24 ית כתנת פסיה דעליו: ונסבו וארמו יתה לגובה וגובה^e פני לית
 25 בה מים: ויתבו למיכל לחם ותלו עיניון וחזו והא סיעת
 ישמעאלאי אתיה מגלעד וגמליון סבילין קטף ושעבי ואיטרן
 26 אזלים למיעת למצרים: ואמר יהודה לאחיו מה^{ee} הנאה^f כד נקטל
 27 ית אחונן ונכסה ית אדמה: אתו נזבננה לישמעאלי ואדן לא
 28 תהי בה הלא אחונן ובסרן הוא ושמעו אחיו: ^g וגעזו גברין
 מדינין תגרין ואנגדו ואסקו ית יוסף מן גובה וזבנו ית יוסף
 לישמעאלאי בעשרים כסף^h ואנחו ית יוסף למצראי: < —
- 29 ועזר ראובן לגובה והא לית יוסף בגובה וקדד ית רקעיו:
 30 ועזר ליד אחיו ואמר ילידה ליתו: ואנה אן אנה אתי: ונסבו ית
 31 כיתנת יוסף ונכתו צפיר עזים וטבלו ית כתנתה באדמה: ושלחו
 ית כיתנת פסיהⁱ ואנדוהתה ליד אבוהון ואמרו דה אשקענן הכר
 33 שבי הכיתנת ברך היא אם לא: ואכרה ואמר כיתנת ברי הי היה
 34 בישה אכלתה עטוף אתעטף יוסף: וקדד יעקב תכסיתה ושוח
 35 סק במתני^k ואתאבל על ברה יומים סגים: וקמו כל בריו וכל
 בנהתה^l למסתוברה^m ואמעוⁿ למסתוברה ואמר הלא איעת על ברי

כד עאל Ed. d זהיה Ed. cc חבי Ed. c מבעי Ed. b עמק Ed. a
 ועאלו Ed. h ועברו Ed. g אן Ed. f אנהה Ed. ee ריקן Ed. e
 ומעי Ed. m למנתם אתה Ed. l ואחב Ed. k ועאלוה Ed. i
 למתנתמה Ed. n

36 אביל לשיוול ובכה ^a יתה אבוה: ומדינאי זבנו ית יוסף למצראי
לפוטיפר סריס פרעה רב ^b נכוסיה: < —

Cap. XXXVIII.

1 והוה בזבנתה ההיא ונעת יהודה מן עם תלמיו ^c ואסטה עד
2 גבר עדלמאי ושמה חירה: וחזה תמן יהודה ברת גבר כנענאי
3 ושמה שוע ונסבה ^d ועלל לותה: ובטנת וילדת בר וזעקת ית
4 שמה ער: ובטנת עורי וילדת בר וזעקת ית שמה אונן: ואוספת
5 עורי וילדת בר וזעקת שמה שלה והוה בכדובה במולדה יתה:
6 ונסב יהודה אתתה לער בכורה ושמה תמר: והוה ער בכור
7 יהודה ביש בחזות יהוה ^e ואמיתה יהוה: ואמר יהודה לאונן
8 ^f עלל לות אתת אחוך ^g ואבם יתה ואקים זרע לאחוך: וחכם אונן
9 הלא לא לה יהי זרעה ^h והוה אן עלל לות אתת אחיו ⁱ ואחבל
10 ארעה לדלה ^k ויהב זרע לאחיו: ובעש ^l בחזות יהוה ית דעבד
ואמית אף יתה: < —
11 ואמר יהודה לתמר כלתה ^m תברי ארמלה ⁿ בבית אבוך עד
ירבה שלה ברי הלא אמר דלא ימות אף הוא כתלמיה ואזלת
12 תמר ויתבת ^o בבית אבוה: וסגו יומיה ומיתת ברת שוע אתת
יהודה ואסתובר יהודה וסלק עם גזוזי עאנה הוא וחירה רחמה
13 עדלמאה תמנתה: ואתחבי לתמר כלתה: הא חמויך סלק תמנתה
14 למגז עאנה: וסטת רקעי ארמלותה מן עלויה וכסואת בצעיפה
^p ואתחלפת ויתבת בתרה חזבים דעל אורע תמנתה הלא הזת
15 הלא רבה שלה והיא לא יהיבה לה לאתה: וחזתה יהודה
16 וחשבה ^q לזניה כד כסת אפיה: ומהך לידה לאורעה ואמר אתי
שבי איעל לותיך הלא לא חכם הלא כלתה היא: ואמרת מה תתן
17 לי כד תיעל לותי: ואמר אנה אשלח גדי עזים מן עאנה ואמרת
18 אם תתן ערבון עד שלחך: ואמר מה ערבונה: דאתן לידך ואמרת
19 חתמד ושזרך ואטרך דבאדך ויהב לה ועאל לותה ובטנת לה:
וקמת ואזלת וסטת צעיפה מן עליה ולבשת רקעי ^r ארמלותה: < —
20 ושלח יהודה ית גדי עזיה באד רחמה עדלמאה למסב ערבונה
21 מן אד אתתה ולא אשקעה: ושאל ית אנשי אתרה למימר אן

^a Ed. עמה ^b Ed. טכחיה ^c Ed. ואטע ^d Ed. ועאל
^e Ed. ואימתה ^f Ed. הא ^g Ed. ויבם ^h Ed. והי ⁱ Ed. וחבל
^k Ed. מתן ^l Ed. בעיני ^m Ed. עזרי עזרי ⁿ Ed. בית ^o Ed. בית
^p Ed. וחלפת ^q Ed. לבראה ^r Ed. אלמנותה

קדישתה ההיא בחזבים על אורעה ואמרו לא הות בך קדישה:
 22 ועזר ליד יהודה ואמר לא אשקעה ואף אנשנ אתרה אמרו לא
 23 הות בך קדישה: ואמר יהדה תסב לה דלא נהי לבזה הא שלחת
 ית גדיה הדן ואתה לא^a אשקעתנה: < —
 24 והוה כמתלתת ירחים ואתחבי ליהודה למימר זנת תמר
 25 כלתך: ואף הא בטנה לזנו ואמר יהודה אפקוה ותתוקד: הוא
 אתפקת והיא שלחת ליד חמיה למימר לגברה דאלין לה אנה
 26 בטנה ואמרת חכם שבי למן חתמה ושזרה ואטרה האלין: וחכם
 יהודה ואמר קשיטה מני הלא על כן לא יהבתה לשלה ברי ולא
 27 אוסף עורי למתכמה: והוה בזבן מולדה והא תומעים במעיה:
 28 והוה במולדה ויהב אד ונסבת מילדתה: וקטרת על אדה זעורי
 29 למימר דן יפק קדמאי: והוה^b כמעזר אדה והא נפק אחוה
 30 ואמרת מה פתית עלינן פתאי וקרת ית שמה פרץ: ובתר כן נפק
 אחוה דעל אדה זעוריתה וקרת ית שמה זרה: < —

Cap. XXXIX.

1 ויוסף אתיעת למצרים וזבנה פוטיפר סריס פרעה רב טבחיה:
 2 גבר מצראי מן אד ישמעאלאי דאעתותה לתמן: והוה יהוה עם
 3 יוסף והוה גבר מצלח והוה בית רבה מצראה: וחזה רבה
 4 הלא יהוה עמה וכל דהוא עבד יהוה מצלח באדה: ואתשקח
 יוסף רחים בעיני רבה ורברב יתה ואימנה על ביתה וכל דאית
 5 לה יהב באדה: והוה^c כד הימן יתה בביתה ועל כל דאית לה
 וברך יהוה ית בית מצראה בגלל יוסף: והוה ברכת יהוה בכל
 6 דאית לה בביתה ובברה: ושבק כל דלה באד יוסף ולא חכם
 מנה כלום הלא אם לחמה דהוא אכל והוה יוסף יאי שפר ויאי
 חזו: < —
 7 והוה בתר ממלליה האלין ותלת אתת רבה ית עינייה ליד
 8 יוסף ואמרת שכב עמי: ומעי ואמר לאתת רבה: הא רבי לא
 9 חכם^d מני כלום בביתה וכל דאית לה יהב באדי: ליתו רב בבית
 הדן מני ולא חסך מני כלום הלא אם יתיך באד אתי אתתה ואיך
 אעבד בישתה רבתה הדה וחטי לאלהה: < —
 10 והוה כד מללה עם יוסף יום ויום ולא שמע לה למשכב
 11^e אצטרה למהי עמה: והוה כיומה הדן: ועאל יוסף לביתה

^a Ed. השקענה. ^b Ed. כעזור. ^c Ed. מאד. ^d Ed. עמי.
^e Ed. אצלה

למעבד עבדתה בביתה: ולית אנש מן אנשי ביתה תמן בביתה:
 12 ^a ואחדתה ברקעיו למימר שכב עמי: ושבק רקעיו באדיה וערק
 13 ונפק לברה: והוה כחזותה כד שבק רקעיו באדה וערק ונפק
 14 לברה: וזעקת לאנשי ביתה ואמרת לון למימר חזו איתי לנן גבר
 15 עבראי למחיקה בנן עאל לידי למשכב עמי: וזעקת בקל רב: והוה
 כמשמעה הלא ארמית קלי וזעקת: ושבק רקעיו באדי וערק ונפק
 16 לברה: ואנתת רקעיו ^b אצטרה: עד עאל רבה לביתה: ומללת
 17 עמה כממלליה האלין למימר: עאל לידי עבדה עבראה דאיתית
 18 לנן למחיקה בי: והוה כארמית קלי וזעקת ושבק רקעיו אצטרי
 וערק לבראה: < —

19 והוה כמשמע רבה ית מלי אתתה דמללת עמה למימר
 20 כממלליה האלין עבד לי עבדך ^c ואתקף רגזה: ונסב רבי דיוסף
 יתה ויהבה לגו בית אסורה אתר: דאסירי מלכה אסירין והוה
 21 תמן בבית אסורה: והוה יהוה עם יוסף ונצב עמה חסד ויהב
 22 רחמותה בחזות רב בית אסורה: ויהב רב בית אסורה באד
 יוסף ית כל אסיריה דבבית אסורה וית כל דעבדין תמן הו הוה
 23 עבד: לית רב בית אסורה חזי ית כל כלום באדה באד יהוה
 עמה וכל דהוא עבד יהוה מצלח: < —

Cap. XL.

1 והוה בתר ממלליה האלין חטו משקיה מלך מצרים ^d ואפואיה:
 2 לרבון למלך מצרים: ורגז פרעה על תרי סריסין על רב ^e משקיה:
 3 ועל רב אפואיה: ויהב יתון במטר בית רב ^f נכוסיה לגו בית
 4 אסורה אתר דיוסף ^g אסיר תמן: ואימן רב ^h נכותיה ית יוסף
 5 יתון ⁱ ואשתמש בון והוה יומין במטר: וחלמו חלם תריון גבר
 חלמה בלילי חדה גבר כפשרון חלמה משקיה ואפואיה דלמלך
 6 מצרים דאסירין בבית אסורה: ועאל לידון יוסף בצפרה וחזה
 8 יתון והנון ^k מפעמין: ושאל ית סריסי פרעה דעמה במטר בית
 7 רבה למימר ממה אפיכון בישין יומן: ואמר לה חלם חלמן
 ופשר לית ^l לה: ואמר לון יוסף הלא לאלהה פשרוניה תנו
 שוי לי: < —

9 ותנה רב משקיה חלמה ליוסף ואמר לה בחלמי והא גפן

^a Ed. ואחזירחה ^b Ed. אצלה ^c Ed. וחקף ^d Ed. ואפואה
^e Ed. משקיה ^f Ed. שבחיה ^g Ed. אסור ^h Ed. שבחיה
ⁱ Ed. ושמש יתון ^k Ed. זכפיים ^l Ed. יתה

- 10 לקדמי: ובגפנה תלתה קלעלולים והיא^a כאפרחתה^b אסקת נצה:
 11 °אמסיואו אנכליה ענבים" וכהס פרעה באדי ונסבת ית ענביה
 ועצרת יתון לגו כהס פרעה: ויהבת ית כהסה על כף פרעה:
 12 ואמר לה יוסף דן פשרונה תלתת קלעלועיה תלתה יומין הנון:
 13 בעוד תלתה יומין יתלי פרעה ית סכומך ויעזרנך על דרגך ותהב
 14 כהס פרעה באדה כפשרונה קדמאה דהוית משקיה: הלא אן
 דכרתני עמך כמה דיתוטב לך: ותעבד שבי עמי חסד ותדכרני
 15 לפרעה ותפקני מן ביתה הדן: הלא^d גניבה אתגנבת מן ארע
 עבראי ואף הכה לא עבדת כלום כד שוו יתי^e בגובה: < —
 16 וחזה רב אפיה הלא טב פשר ואמר ליוסף אף אנה בחלמי
 17 והא תלתה קנונין^f אנקין עלדי רישי: בקנונה עלאה מכל מיכל
 פרעה עובד אפאי ועופה אכל יתון מן על קנונה מן^{ff} על רישי:
 18 ואגיב יוסף ואמר דן פשרונה תלתה קנוניה תלתה יומין אנון:
 19 בעוד תלתה יומין יתלי פרעה יה רישך מן עליך ויצלב יתך על
 20 קיצמה^g ויוכל עופה ית בסרך מן עליך: והוה ביומה תליתה
 יום^h מולד ית פרעה ועבד משתה לכל עבדיו ותלא ית ריש רב
 21 משקעיה וית סכום רב אפיה בגו עבדיו: ועזר יתⁱ רב משקיה
 22 על משקיאה ויהב ית כהסה על כף פרעה: וית רב אפיה צלב
 23 כמה דפשר לון יוסף: ולא זכר רב משקיה ית יוסף ואנשיה: < —

Cap. XLI.

- 1 והוה מסכום תרתום שנים יומים ופרעה חלם והא קעם על
 2 נהרה: והא מן נהרה^k סלקין שבע פרואן^l יאין חזב^m ושמינן
 3 בסר ורעיאן בתלימו: והא שבע פרואן עורנין סלקין בתרין מן
 4 נהרה בישן חזבⁿ ורקיקן בסר וקעמי איצטר פרואתה על ספת
 5 נהרה: ואכלן פרואתה^o בישין חזבה ורקיקת בסרה ית שבע
 6 פרואתה^p חסידי חזבה^q ושמינאתה ואתעיר פרעה: ודמך והלם
 7 תנינות: והא שבע שבלים סלקין בקנה חדה^r שמנין וטבין: והא
 8 שבע שבלים דקיקן ושדיפן קדום^s צמתן בתרין: ובלען שבליה
 דקיקאתה ית שבע שבליה שמינאתה ומליאתה: ואתעיר פרעה
 והא חלם: והוה בצפרה ואתפעמת רוחה: ושלה וזעק ית כל

a Ed. כאפרחתה b Ed. אשקת c Ed. אבשלו d Ed. גנוב
 e Ed. בגבה f Ed. נקין ff Ed. על בי g Ed. ואיכל h Ed. אתילד
 i Ed. סכום רב k Ed. סלקי l Ed. יאין m Ed. וברואן n Ed. ורקיקן
 o Ed. בישת p Ed. יית q Ed. וברואתה r Ed. ברואן s Ed. צמחי

- חרשי מצרים וית כל חכמיה: ותנה פרע להון ית חלמיו ולית
^a פשור יתון לפרעה: < —
- 9 ומלל רב משקיה עם פרעה למימר ית חובי אנה מדכיר יומן:
 10 פרעה ארגז על עבריו ויהב יתי במטר בית רב נכוסיה יתי וית
 11 רב אפיה: וחלמנן חלם בלילי אחד אנה והוא גבר כפשרון
 12 חלמה חלמנן: ותמן עמנן רבי עבראי עבד לרב נכוסיה: ותנינן
 13 לה ופשר לנן ית חלמינן גבר כחלמה פשר: והוה כמה דפשר
 14 לנן כן הוה יתי חזר על דרגי ויתיה צלב: ושלה פרעה וזעק ית
 יוסף: ^b ואסקיה מן גובה וספר וחלק תכסויאתה ועל ליד פרעה:
 15 ואמר פרעה ליוסף חלום חלמת ופשור לית ואנה שמעת עליך
 16 למימר התשמע חלם למפשר יתה: ואניב יוסף ית פרעה למימר
 בלעדי אלהה לא יתעני ית שלם פרעה: < —
- 17 ומלל פרעה עם יוסף בחלמי: והאנה קעם על ספת נהרה:
 18 והא מן נהרה סלקין שבע פרואן שמינן בסר ויאין ^c אשפר ורעיאן
 19 בתלימו: והא שבע פרואן חורנין סלקי בתריין: דלילן ובושן
 אשפר שריר ורקיקן בסר לא חזית כותין בכל ארע מצרים לבישה:
 20 ואכלין פרואתה רקיקאתה ובישה ית שבעתה פרואתה קדמאתה
 21 ושמינתה: ועלו לגבהין ולא אתחכם" כד עלו לגבהין וחזבין
 22 ביש כמה דבשרואה: ואתעירת: וחזית בחלם והא שבע
 23 שבלום סלקין בקנה אחד: מלאין וטבין: והא שבע שבלום
 24 נצניצין דקיקן ושדיפן קדום צמתי בתריין: ובלעי שבליה
 דקיקאתה ית שבע שבליה טבאתה ואמרת לחרשיה ולית מחוי
 לי: < —
- 25 ואמר יוסף לפרעה חלם פרעה אחד הוא ית דה האלהה
 26 עבד החוי לפרעה: שבע פרואתה טבאתה שבע שנין אנין
 27 ושבע שבליה טבאתה שבע שנים אנין חלם חדה הוא: ושבע
 פרואתה רקיקאתה ובישאתה סלקין בתריין שבע שנין אנין ושבע
 28 שבליה דקיקאתה ושדיפת קדומה יהון שבע שני כפן: הוא
 מללה דמללת עם פרעה ית דה האלהה עבד אחזי ית פרעה:
 29 הא שבע שנין ^d עלין סבע רב בכל ארע מצרים: ^e וקעמון שבע
 30 שני כפן בתריין ומתנשי כל סבעה בארע מצרים ^f ואתחסל ית
 31 אכפנה ית ארעה: ולא יתחכם סבעה בארעה מקדם כפנה החוא:
 32 ובתר כן הלא ^g עצים הוא שריר: וסלק" תנינת חלמה לפרעה

^a Ed. אפשר ^b Ed. ואריטה ^c Ed. שפר ^d Ed. אחיאן
^e Ed. ויקומן ^f Ed. ומסכם ^g Ed. רטם

זבנאין הלא מכבן ממללה מן עם האלהה ומזרז האלהה
למעבדה: < —

33 וכדו יחזי לה פרע גבר נעיר וחכים וישוינה על ארע מצרים:
34 ועבד פרעה ואימן מימנים על ארעת וחמאש ית ארע מצרים
35 בשבע שני סבעה: וצמת ית כל מזונה שבעתי שניה טבאתה
עללאתה האלין ויצמתון מיר ^a כתי אד פרעה מזון בקריאתה
36 יטרון: והי מזונה ^b לסרכן לארעה לשבעתי שני כפנה: ^c דיהין
37 בארעה מצרים ולא תתעקר ארעה בכפנה: ואתיטב ממללה
38 בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו: ואמר פרעה לעבדיו הנשקת כדן:
גבר דרוח אלהה בה: < —

39 ואמר פרעה ליוסף בתר חנם יתך ית כל דה לית נעיר וחכים
40 כותך: אתה תהי על ביתי ועל מימרך יפרנס כל עמי ^d לחוד
41 כרסיה ארבי מנד: ואמר פרעה ליוסף חזי יהבת יתך על כל
42 ארע מצרים: וסטה פרעה ית עסקתה מן על אדה: ויהב יתה
על אד יוסף ואלבש יתה רקעי מילת ושׁוה גימון דהב על צוארה:
43 וארכב יתה במרכבתה ^e תנינתה דלה ואזמן לקדמיו כרוז: ויהב
44 יתה על כל ארע מצרים: ואמר פרעה ליוסף אנה פרעה: ובלעדך
45 לא ירם אנש ית אדה וית רגלה בכל ארע מצרים: וקרא פרעה שם
יוסף טמירתו גלא ויהב לה ית אסנת ברת פוטיפרע כהנאן
לאתתה: < —

46 ונפק יוסף על ארע מצרים: ויוסף בר תלתים שנה במקעמה
47 לקדם פרעה מלך מצרים: ונפק יוסף מלקדם פרעה: ועבר בכל
48 ארע מצרים: וצמת ארעה בשבעתי שני סבעה לצמותים: וצמת
ית כל מזונה שבעתי שניה דהוה סבעה בארע מצרים ויהב מזון
49 בקריאתה מזון בר קרתה דסחראתה: יהב בגבה: וצפר יוסף
מיר כחלה דימה אסגי שריר עד הלא קץ לממני הלא לית
מניאן: < —

50 וליוסף אתילדו תרי בנים באדלה תיעל שנת כפנה דילדת לה
51 אסנת ברת פוטיפרע כהן אן וקרא יוסף שם בכורה מנשה: הלה
52 נשאני אלהה ית עמלי וית כל בית אבה: וית שם תנינה קרא
53 אפרים: הלא הפרתי אלהה בארע לבוטי: ואתסכמי שבעתה שני
54 שבע דהור בארע מצרים: ושריאו שבעתי שני כפנה למיעל כמה
55 דאמר יוסף והוה כפנה בכל ארעתה ובכל ארע מצרים הוה לחם:
וכפנת כל ארעה מצרים וצבע עמה לפרעה ללחם ואמר פרעה לכל

^a Ed. תחת ^b Ed. לסרמן ^c Ed. בעע ^d Ed. ליר
^e Ed. כפלה

56 מצראי אזלו ליד יוסף ודיימר לוכון תעבדון: וכפנה הוה על אפי
 57 כל ארעה ופתה יוסף ית כל דבהון מיר ואמיר למצראי ותקף
 כפנה בארע מצרים: וכל ארעה עאלו למצרים לממור מן יוסף
 הלא תקף כפנה בכל ארע: < —

Cap. XLII.

1 והזה יעקב הלא^a שקיה מיר במצרים ואמר יעקב לבריו
 2 למה תדהלון: ואמר אנה שמעת הלא שקיה מיר במצרים נעתו
 3 לתמן ומירו לנן מתמן ונתוהי: ולא נמות: ונעתו אחי יוסף
 4 עסרה לממור מיר ממצרים: וית בנימים אחי יוסף לא שלח
 5 יעקב עם אחיו הלא אמר דלא ירענה אסקל: ועלו בני ישראל
 6 לממור בגו עלליה הלא הוה כפנה בארע כנען: ויוסף הוא
 שלטיה על ארעה: והוא דממיר לכל עמה דארעה: < —
 7 ועאלו אחי יוסף וסגדו לה אפים ארעה: והזה יוסף ית אחיו
 8 ואכרון ואתנכר להון ומלל עמון קשואית: ואמר להון מנאן אתיתון
 9 ואמרו מן ארע כנען לממור מזון: ^b וחכם יוסף ית תלמיו ואנון
 10 לא ^c חכמון: ודכר יוסף ית חלמאתה דחלם לון ואמר לון
 11 ^d גשושין אתון למחזי ית גנות ארעה אתיתון: ואמרו לה לא רבי
 12 עבדיך עלו לממור מזון: כלנן בני גבר חדה אנון מהימנין אנתון
 13 לא הור עבדיך ^e גשושין: ואמר לון לא הלא גנות ארעה אתיתון
 14 למחזי: ואמרו תרים עסר עבדיך אחים אנתון ברי גבר חדה
 בארע כנען והא זעורה עם אבונן יומן וחדה ליתו: < —
 15 ואמר לון יוסף הו דמללת עמוכון למימר גשושין אתון:
 16 בהדה תבלשון חיי פרעה אם תפקון מדן הלא אם במיתי אחוכון
 17 זעורה הכה: שלחו מנוכון חדה: ויסב ית אחוכון ואתון התאסרו
 18 ויבלשון מליכון הקשט עמוכון ואם לא חיי פרעה הלא גשושין
 19 אתון ואמרו לא יכל רביה למשבק ית אביו ושבק ית אביו ומאת:
 20 וכנש יתון לגו מטר תלתה יומים: < —
 21 ואמר להון יוסף ביומה תליתה דה עבדו ואתחיו מן האלהה
 22 אנה דחל: אם מהימנים אתון: אחוכון חדה יתאסר בבית מטרכון
 23 ואתון אזלו ואיבלו ית מיר סרכן בתיכון: וית אחוכון זעורה
 24 אנדון לידי ויתימנון מליכון ולא תמותון ועבדו כן: ואמרו גבר
 25 לאחיו ^f בקשט חיבון אנתון על אחונן דחזינן בעקת נפשה

^a Ed. אית ^b Ed. ואכר ^c Ed. הכרוה ^d Ed. מיללים
^e Ed. הלברי עיבים ^f Ed. מלילים

בהתחננותה לידנן ולא שמענן^a בדיל כן עלת עלינן כל עקתה
 22 הדה: ואגיב ראובן יתון למימר הלא מללת עמוכון מימר אל
 23 תחטאון בילדה הלא תשמעון ואף אדמה הכה מתבעי: ואנן לא
 24 חכמו: הלא שמע יוסף הלא^b תרגמונה בוננותון: ^c ואסטה מן
 עליון ובכה: ועזר לידון: ומלל עמהון ונסב מן עמון ית שמעון
 ואסר יתה לעיניהון: < —
 25 ופקד יוסף ומלו ית^d מאנהון מיר ולמעזרה ית כספון גבר לגר
 26 סקה ולמתן לון זבדים לאורעה ועבד לון כן: ותלו ית מירון על
 27 חמרון ואזלו מתמן: ופתה חדה ית סקה למתן^e כסח לחמרה
 28^f באבאותה וחזה ית כספה והא הוא בפם^g טוענה: ואמר לאחיר
 העזר כספה ואף הא הוא בטועני^h וארתע לבון וארתתן גבר אל
 אחיו למימר מה דה עבדⁱ אלהה לנן: < —
 29 ואתו ליד יעקב אבוהון לארע כנען וחבו לה כל^k דערה יתון
 30 למימר: מלל גברה רבה דארעה עמנן קשיאית ויהב יתנן כגשושיין
 31 ית ארעה: ואמרנן לה מהימנין אנחנן לא הוינן גשושיין: תרים
 32 עסר אחין אנחנן ברי אבונן והדה ליתו וזעורה יומן עם אבונן
 33 בערע כנען: ואמר לנן גברה רבה דארעה בהדה אחכם: הלא
 מהימנין אתון אחוכון חדה אנתו עמי: וית סרכן בתיכון סבו
 34 ואזלו: ^l ואנדו ית אחוכון זעורה לידי ואחכם הלא לא גשושיין
 אתון הלא מהימנין אתון ית אחוכון אתן לוכון וית ארעה
 35 תתגרון: והוה אנון^m מפנים סקיוןⁿ והא גבר צריר כספה בסקה
 וחזו ית צררת כספיהון אנון ואבוהון ודחלו: < —
 36 ואמר להון יעקב אבהון יתי תכלתון יוסף ליתו: ושמעון
 37 ליתו וית בנימים תסבון: עליⁿ הוי כל אלין: ואמר ראובן לאבוה
 למימר ית תרי ברי תקטל אם לא^o הנדינה לידך הב יתה על אדי
 38 ואנה אחזרנה לידך: ואמר לא ייעת ברי עמוכון הלא אחוה
 מית והוא לחודה אשתיר וירענה אסקל באורעה דתהכון בה
 ותעתון ית סיבתי בגנו לשיאול:

Cap. XLIII.

1 וכפנה עיטם בארעה: והוה כמה דאסכמו למיכל ית מירה
 2 דהנדו ממצרים ואמר לון אבהון עזרו^p ומירן לנן ציבעת מזון:
 מסאה. Ed. ^e מניין. Ed. ^d וסחר. Ed. ^c מצית. Ed. ^b על. Ed. ^a
 טלטה. Ed. Cod. Barber. ⁱ ורתק. Ed. ^h עדאה. Ed. ^g בבחותה. Ed. ^f
 אחיחנה. Ed. ^o כהלין. Ed. ⁿ מרוקים. Ed. ^m ואיחו. Ed. ^l דהרע. Ed. ^k
 כרו. Ed. ^p

- 3 ואמר לה יהודה למימר סעדו אסיד בנן גברה למימר לא תחזון
 4 אפי^a בלחוד אחוכון עמוכון: ^bאן יתך משלח ית אחונן עמנן
 5 ניעת^c ונמיר לך מזון: ^dואן ליתך משלך לא ניעת הלא גברה
 אמר לנן לא תחזון אפי^e בלחוד אחוכון עמוכון: < —
 6 ואמר ישראל למה הבאשתון לי למחבאה לגברה^f העורי
 7 לוכון אחי: ואמרו שיאלו שאל גברה לנן ולילדותנן למימר העוד
 אבוכון קעים האית לוכון^g תלים^h וחוינן לה על מימר מליה
 8 האלין: המחכום נחכם הלא יימר אעתו ית אחוכון: ואמר יהודה
 לישראל אבוא שלח רביה עמי ונקום וניזל ונתוחי ולא נמות אף
 9 אנחנן אף אתה אף טפלנן: אנה אערבנה מן אדי תבעינה אם לא
 10 אנדינה לידך ואקימנה לקדמיד: אתחיבת לך כל יומיה: אן לו
 לאⁱ אשתהינן: הלא כדו עזרנן הן זבנין: < —
 11 ^kואמר להון ישראל אבואן אם כן^l עורי דה עבדו סבו מן זבת
 ארעה במניכון ואעתו לגברה שליחה ציבער שעבה וציבער דבש:
 12 קטף^m ואיטרן ביסקטין ולוזין: וכסף תנין סבו באדיכון וית
 13 כספה דמתעזר בפם עדיכון תעזרו באדיכון לוי משגה היא: וית
 14 אחוכון סבו וקומו ועזרו ליד גברה: ⁿויכולה ספקה יהב לוכן
 רחמים לקדם גברה וישלח לוכון ית אחוכון חדה וית בנימים
 ואנה כמה^o דאמטית אסתוברת: <
 15 ונסבו גבריה ית שליחתה חדה ותנין כסף נסבו בארון וית
 16 בנימים: וקמו ונעתו למצרים וקעמו לקדם יוסף: וחזה יוסף
 יתון וית בנימים: ואמר לדה על ביתה העאל ית גבריה לביתה
 17 ונכס נכיסה וכבן הלא עמי ייכלון גבריה בטהרים: ועבד גברה
 18 כמה דאמר יוסף ועאל גברה ית גבריה לבית יוסף: ודחלו
 גבריה כד אתיעלו לבית יוסף ואמרו על ממלל כספה דאתעזר
^pבטוענון בשרואה אנחנן^q מתעילים למתגללה עלינן ולמתנפלה
 עלינן למסב יתן לעבדים וית חמרינן: < —
 19 וקדמו ליד גברה דעל בית יוסף ומללו עמה תרח ביתה:
 20 ואמרו בעו רבי^r מיחת נחתנן בשרואה לממור^s מיר: והזה כד
 21 עלנן^t לאבתותה ופתחנן ית טוענן והא כסף גבר בפם טוענה
 22 כספנן במתקלה: ועזרנן יתה באדינן: וכסף עורן נסבנן באדינן

^a Ed. בלות ^b Ed. אם איתך ^c Ed. נכור ^d Ed. ואם
^e Ed. אתחשינן ^f Ed. אחי ^g Ed. אחי ^h Ed. וחוינן
ⁱ Ed. ואל שדי יתן ^j Ed. ואטרון ביצטקין ^k Ed. ויאמר
^l Ed. ארגזו ^m Ed. דמטתי אסובר ⁿ Ed. בערנין ^o Ed. לבתותה
^p Ed. מעותי נעתנן ^q Ed. מזון ^r Ed. לבתותה

23 לממור מיר ולא חכמנן מן שבה כספנן בטועננן: ואמר שלם
 לוכון לתדחלון אלהכון ואלהי אבהתכון יהב לוכון טמירן בעדיוכון
 24 כספכון על לידי ואפק לידון ית שמעון: ועאל גברה ית גבריה
 25 לבית יוסף ויהב מיה וסחו רגליון ויהב כסאה לחמריון: וכבנו
 ית שליחתה עד עלל יוסף בטהרים כדשמעו הלא תמן יוכלון
 לחם: < —

26 ועאל יוסף לביתה ואעאלו לה ית שליחתה דבאדון לביתה
 27 וסגדו לה ארעה: ושאל לון שלם ואמר השלם אבוכון סהבה
 28 דאמרתון אכדו קעים: ואמרו שלם לעבדך לאבונין אכדו קעים
 29 ואמר בריך גברה ההוא לאלהה ועקדו וסגדו: ותלא עיניו
 וחזה ית בנימים אחוה בר אמה: ואמר הדן אחוכון זעורה
 30 דאמרתון לי: ואמר אלהה ירתינך ברי: וזרז יוסף הלא אכמר
 31 רחמיו על אחוה: ובעו למבכי ועאל לגבא ובכה תמן: ^a וסחה
 32 אפיו ונפק ואסתובר ואמר שבו לחם: ושבו לה לודה ולון לודון
 ולמצראי דאכלים עמה לודון הלא לא ירשון מצראי למיכל עם
 33 עבראי לחם הלא ^b גנו היא למצראי: ויתבו לקדמיו רבה כרבינותה
 34 וזעורה כזעורנתה ואתמהו גבריה גבר על חברה: ותלא מסבלה
 מן עם קדמיו לידהון וסגת מסבלת בנימים ממסבלת כלון חמשה
 חלקין ושתו ^c ואתרוו עמה: < —

Cap. XLIV.

1 ופקד ית דעל ביתה למימר מלי ית טעוני גבריה מזון כמה
 2 דיכלון מסבל ושבי כסף גבר בפם טעונה: וית כלידי כליד כספה
 תשבי בפם עדאה דזעורה וית כסף מירה ועבד כממלל יוסף
 3 דמלל צפרה אניר וגבריה אשתלתו אנון וחמריון: אנון נפקו מן
 4 קרתה לא הרחקו ויוסף אמר לדה על ביתה: קום רדף בתר
 גבריה ואמטינון ותימר להון למה ^d מרקתון בישה חליפת טבה:
 5 הלוא דן דישתי רבי בה והוא נסוי ^e יתנסי בה הבאשתון
 6 דעבדתון: ומטתון ומלל עמהון ית ממלליה האלין: ואמרו למה
 7 ימלל רבי כמלליה האלין: ^f חס לה לעבדיך ממעבד כממללה
 8 הדן: הן כספה דאשקחנן בפם טועינן עזון לידן מן ארע כנען
 9 ואיד נגנב מן בית רבך כסף או דהב: דישתקע עמה מן עבדיך
 10 יקטל אף אנתנן נהי לרבי לעבדים: ואמר אף כדו כמליכון: כן

^a Ed. וסחו ^b Ed. הועבה ^c Ed. ואחוקרו ^d Ed. שלמתון
^e Ed. ינסי ^f Ed. חסל

- 11 הוא דיתשקע עמה יהי לי עבד ואתון תהון^a זכאיין: וזרזו ואעתו
 12 גבר עדאה ארעה ופתחו גבר עדאה: ובלש ברבה^b שרא
 13 ובזעורה^c חסל ואתשקע כלידה בטוענה דבנימים: וקרו תכסויאתון
 ואטינו גבר על המרה ועזרו לקרתה: =
- 14 ועאל יהודה ואחיו לבית יוסף והוה אכדו תמן: ונפלו
 15 לקדמיו ארעה: ואמר לון יוסף מה עובדה הך דעבדתון הלא
 16 נסוי^d ותנסי גבר דכֹּתִי: ואמר יהודה מה נימר לרבי ומה
 נמלל ומה נזכרי: והאלהה אשקע ית חוב עבדיך הננן עבדיך
 17 לרבי אף אנהנן אף דאשתקע כלידה באדה: ואמר^e חסלה לי
 ממעבד דה גברה דאתשקע כלידה באדה: הוא הי לי עבד ואתון
 סקו לשלם ליד אבוכון: < —
- 18 וקדם לידה יהודה ואמר בעו רבי: ומלל שבי עבדך ממלל
 19 במשמוע רבי ואל יתקף רגזך בעבדך הלא כותך כפרעה: רבי
 20 שאל ית עבדיך למימר האית לוכון אב אי אחי: ואמרנן לרבי
 אות לנן אב סהב ואולד בסיבותה זעור: ואחיה מית^f ואתותר הוא
 21 לודה לאמה: ואביו רחמה: ואמרת לעבדיך^g אעתותה לידי
 22 ואשבִי עיני עליו: ואמרנן לרבי לא יוכל רביה למשבק ית אביו
 23 ושבק ית אביו ומאת: ואמרת לעבדיך אם לא איעת אחוכון זעורה
 24^h עמוכון לא תוספון למחזי אפי: והוה כד סלקנן ליד עבדך
 25 אבונן וחוינן לה ית מלי רבי: ואמר אבונן עזרו מרו לנן ציבעת
 26 מיר: ואמרנן לא נכל למיעת אן אית אחונן זעורה עמנן וניעת:
 הלא לא נכל מחזי ית אפי גברה ואחונן זעורה ליתו עמנן: < —
- 27 ואמר עבדך אבה לנן אתון חכמתון הלא תרים: ילדת לי
 28 אתתי: ונפק חדה מן עמי ואמרת ברוⁱ עטוף אתעטוף ולא
 29 הזיתה עד הכה: ותסבון אף ית דן מן עם קדמי וירענה אסקל
 30 ותעתון ית סיבתי בבישה לשיוול: וכדו כמיעלי ליד עבדך אבה:
 31 ורבה ליתו עמי ונפשה קטירה בנפשה: והי כחזותה הלא לית
 רביה עמנן ומאת ואעתו עבדיך ית סיבת עבדך אבונן בגנו
 32 לשיוול: הלא עבדך ערב ית רביה מן עם אביו למימר אם לא
 33 איתינה לידך ואתחיבת לאבה כל יומיה: וכדו יתב שבי עבדך
 34 חליפת רביה עבד לרבי ורביה יסק עם אחיו: הלא איד אסק ליד
 אבה: ורביה ליתו עמי דלה אחזי בבישתה דישקע ית אבי: < —

^a Ed. בריס ^b Ed. שרי ^c Ed. אסכס ^d Ed. ינסי ^e Ed. חסל
^f Ed. ואתחוי ^g Ed. אעתואה ^h Ed. עמבכון ⁱ Ed. עטוף

Cap. XLV.

1 ולא יכל יוסף^a למסתוברה לכל דמתקוממים עליו וזעק ואפק
 2 כל גבר מן עליו ולא קעם אנש עמה באתחכמות יוסף ליד אחיו:
 3 ויהב ית קלה בבכיאה: ושמעו מצראי ושמעו בית פרעה: ואמר
 4 יוסף לאחיו אנה יוסף: העוד אבה קעים ולא יכלו אחיו למגבה
 5 יתה הלא אתבהלו מקדמיו: ואמר יוסף לאחיו קדמו שבו לידי
 6 וקדמו ואמר אנה יוסף אחוכון דזבנתון יתי למצרים: וכדו אל
 7 תצטערוך ואל יתקם בעיניכון הלא זבנתון יתי אכה: הלא למוחאה
 8 שלחי אלהה לקדמיכון: הלא דן תרתין שנים כפן בגו ארעה
 9 ועורי חמש שנים דלית^b דרעה והצאד: ושלחי אלהה לקדמיכון
 10 למושיתה לוכין^d שעירן בארעה ולמוקימה לכוך פליטה רבה: וכדו
 11 לא אתון שלחתון יתי הכה הלא האלהים: ושבתי לרעם לפרעה
 12 ולרב לכל ביתה ושליט בכל ארע מצראי: < —
 13 זרזו וסקו ליד אבה ותומרון לה אכה: אמר ברך יוסף^e שותי
 14 אלהה לרב לכל מצרים נעת לידי אל תקעם: ותדור בארע גשן
 15 ותהי קריב לידי אתה ובניך וברי בריך עאנד ותוריד וכל דלך:
 16 ואספק יתך תמן: הלא עוד חמש שנים כפן דלא^f תיבד אתה
 17 וביתך וכל דלך: והא עיניכון חזיאן ועיני אחי בנימים: הלא פמי
 18 דממלל עמוכון: ותחויין לאבה ית כל איקרי במצרים דחזיתון
 19 ותזרזון ותעתון ית אבה אכה: ונפל על צבאר בנימים אחוה ובכה
 20 ובנימים בכה על צבראה: ונשק לכל תלימיו ובכה עלוהון ובתר
 21 כן מללה אחיו עמה: וקלה אשתמע לבית פרעה למימר אתו
 22 אחי יוסף ואתיטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו: < —
 23 ואמר פרעה ליוסף אמר לאחיד דה עבדו אטינו ית בעיריכון
 24 ואזלו ואיתו לארע כנען: וסבו ית אביכון וית בתיכון ואיתו
 25 לידי ואתן לוכון ית טב ארע מצרים ואכלו ית דמע ארעה: ויתה
 26 פקדת דה עבדו סבו לוכון מן ארע מצרים עגלן לטפליכון ולנשיכון
 27 ותסבלון ית אבוכון ותיתון: ועיניכון לית חס על מאניכון הלא
 28 טב כל ארע מצרים לכוך הוא: ועבדו כן בני ישראל ויהב לון
 29 יוסף עגלן על מימר פרעה: ויהב לון זבדין לשבילה: לכלון יהב
 30 לגברה חליפן תכסיאן: ולבנימים יהב תלת מואן כסף: וחמש
 31 חליפן תכסיאן: ולאביו שלח כדה עסרה חמרון סבילין מטב

^a Ed. למסתוברה ^b Ed. ארדי ועצד ^c Ed. למשבאה
^d Barber. חמירן Ed. et Peterm. טמירן ^e Ed. שבאתי ^f Ed. תתערב

ארע מצרים ועסר אתנן סבילן מיר ולחם ומזון לאבוה לשבילה:
 24 ושלח ית אחיר ואזלו ואמר להון אל^a תשבשוך בשבילה: < —
 25 וסלקו ממצרים ואתו לארע כנען ליד יעקב אבוהן: ^b ואחור
 26 לה למימר העוד יוסף קעים: והלא הוא שליט בכל ארע מצרים:
 27 ואתפוגג לבה הלא לא אימן להון: ומלל עמה ית כל מלי יוסף
 דמלל להון וחזה ית עגלאתה דשלח יוסף למסבל יתה ואתוחית
 28 רוח יעקב אבהון: ואמר ישראל סגי עוד יוסף ברי קעים: איזל
 אחזינה באדלה אמות:

Cap. XLVI.

1 ונטל ישראל וכל דלה ואתא לבאר שבע ודבח דבחים לאלהה
 דאבוה יצחק: < —
 2 ואמר אלהה לישראל בחזבי לילה: ואמר יעקב יעקב ואמר
 3 האנה: ואמר אנה חיולה אלהי אבוך לתדחל ממיעת למיצרים:
 4 הלא לגוי רב אשבינד תמן: אנה איעת עמד למצראים: ואנה
 5 אסקנד אף^d מסוק ויוסף ישׁי אדיו על עיניך: וקם יעקב מבאר
 שבע: וסבלו ברי ישראל ית יעקב אבהון וית טפליהון וית
 6 נשיהון: בעגלאתה דשלך פרעה למסבל יתה: ונסבו ית קניניון
 וית עותרון דעתרו בארע כנען ועאלו למצרים יעקב וכל זרעה
 7 עמה: בריו וברי בריו עמה ברתו וברת בריו: וכל זרעה העאל
 עמה למצרים: < —
 8 ואלין שמהת בני ישראל עלוליה למצרים: יעקב ובריו: בכור
 9 יעקב ראובן: וברי ראובן חנוך ופלוא חצרון וכרמי: וברי
 10 שמעון ימואל ויכין ואהד ויכין וצהר ושאול בר כנענאיתה: ובני
 11 לוי גרשון קהת ומררי: וברי יהודה ער ואונן שלה ופרץ וזרח
 12 ומית ער ואונן בארע כנען והוו ברי פרץ חצרון וחמואל: וברי
 13 יששכר תולע ופועה ישוב ושמרון: וברי זבולן סרד ואלון ויחלאל:
 14 אלין ברי לאה דילדת ליעקב בפדן ארם: וית דינה ברתה: כל
 15 נפש בריו ובנאתה תלתים ותלת^c וברי גד צפון וחגי ושוני
 17 ואצבעון עדי וארודי וארולי: וברי אשר ימנה וישוה וישׁי
 18 ובריעה ושרח אחותם: וברי בריעה חבר ומלכיאל: אלין ברי
 זלפה דיהב לבן ללאה ברתה וילדת ית אלין ליעקב שת עסרי
 נפש: < —
 19 ברי רחל אתת יעקב: יוסף ובנימים: ואתילד ליוסף בארע
 20

^a Ed. תתרגזון ^b Ed. והבו ^c Ed. ופגע ^d Ed. סלק

- מצרים דילדת לה אסנת ברת פוטיפרע כהנאן ית מנשה וית
 21 אפרים: וברי בנימים בלע ובכר ואשבל גרה ונעמן אחים וראש
 22 מפים ואפים וארד: אלין ברי רחל דילדת ליעקב כל נפש ארבע
 23 עסרי: וברי דן חשים: וברי נפתלי יחצאל וגוני יצר ושלום:
 24 אלין ברי בלהה דיהב לבן לרחל ברתה וילדת ית אלין ליעקב כל
 25 נפש שבע: כל נפשאתה דעאלת ליעקב למצרים נפיקי ירכה:
 26 מלבר נשי ברי יעקב כל נפש אשתים ושש: ובני יוסף דאתילדו
 27 לה במצרים נפש תרים כל נפשאתה לבית יעקב עלילאתה למצרים
 שבעים: < —
- 28 וית יהודה שלח לקדמיו ליד יוסף למתחזה לקדמיו לגשן
 29 ואתא: ארע גשן: ^a וזיאן יוסף מרכבתה: וסלק לזימון ישראל
 אביו לגשן ואתחזה לה ונפל על צבארה ובכה על צבארה עורי:
 30 ואמר ישראל ליוסף אמות הזבנה בתר ^b חזותי אפיך הלא ^c הכדך
 31 קעים: ואמר יוסף לאחיו ולבית אביו אסק ^d ואחוי לפרעה:
 32 ואמר לה אחי ובית אבה דבארע כנען אתו לידי: וגבריה ^e רעיני
 33 עאן: הלא גברי קנין הוו: ועאניון ותוריון וכל דלון ^f אנדו: והי
 34 כד יזעק לוכון פרעה: ויימר מה עובדיכון: ותימרון גברי קנין
 הוו עבדיך: מרביותנן ועד כדו: אף אנחנן אף אבהתנן בדיל
 תדורון בארע גשן: הלא תועבת מצרים כל רעי עאן: < —

Cap. XLVII.

- 1 ^g ואתא יוסף וחבי לפרעה ואמר לה אחי ואחוי ועאניון
 2 ותוריון: וכל דלון אתו מן ארע כנען ואנון בארע גשן: ^h ומן איסטר
 3 אחיו נסב עמה המשה גברים ואקימון לקדם פרעה: ואמר פרעה
 לאחי יוסף מה עובדיכון ואמרו לפרעה רעי עאן עבדיך אף
 4 אנחנן אף אבהתנן: ואמרו לפרעה למתוב בארעה אתינן: הלא
 לית מרעיני לעאנה דלעבדיך: הלה יטם כפנה בארע כנען: וכדו
 5 ידורון שבי עבדיך בארע גשן: ואמר פרעה ליוסף למימר: אבוך
 6 ואחיד אתו לידך: ארע מצרים לקדמיך היא במיטב ארעה אדיר
 ית אבוך וית אחיד ידורון בארע גשן ואם חכמת ⁱ השקית בון
 גברי חיל יתשבינון רבני קנין על דלי: < —
- 7 ^k ואנדה יוסף ית יעקב אביו ואקימה לקדם פרעה וברך
 8 יעקב ית פרעה: ואמר פרעה ליעקב כמה יומי שני חייד: ואמר
 9

^a Ed. ואסר ^b Ed. חזית ^c Ed. אבוך ^d Ed. וחבי ^e Ed. רעי
^f Ed. ואיתו ^g Ed. ועאל ^h Ed. ומיצטר ⁱ Ed. האיה ^k Ed. ואיתו

יעקב לפרעה יומי שני מתותבי תלתים ומאה שתי^a זעורין ובישין
הור יומי שני חיי ולא מטו ית יומי שני חיי אבהתי ביומי
מתותביון: וברך יעקב ית פרעה: ונפק מלקדם פרעה: ואדיר¹⁰
11 יוסף ית אבוי וית אחוי: ויהב לון סחנה בארע מצרים^b בטבהית
12 ארעה בארע רעמסס כמה דפקד פרעה: וספק יוסף ית אבוי וית
13 וית אחוי וית כל בית אבוי לחם לפם טפלה: ולחם לית בכל
ארעה הלא יטם כפנה שריר: < —

14 ולעת ארע מצרים וארע כנען מקדם כפנה: ולקט יוסף ית
כל^c כספה דאתשקע בארע מצרים ובארעה כנען במירה דהנון
15 מירים: ואנדה יוסף ית כספה לבית פרעה: ושלם כספה מן ארע
מצרים ומן ארע כנען ואנדו כל מצראי ליד יוסף למימר הב לנן
16 לחם: ולמה נמות קבלך הלא^d אפסו כספה: ואמר יוסף הבר
17 קניניכוון ואתן לוכון לחם בקניניכוון אם^e אפסו כספה: ואנדו ית
קניניוון ליד יוסף ויהב לון יוסף לחם בסוסייה ובקנין עאנה ובקנין
תוריה ובתמריה^f ואזנינוון בלחמה בכל קניניוון בשתה ההיא:
18 ושלמת^g ביתה שתה: ואתו לידה בשתה תנינתה ואמרו לה לא
19 נכסי מרבי: הלא אם שלם כספה וקנין בהמתה לרבי לא
אשתאיר לקדם רביⁱ בלעוד אם גויתנן וארעתנן: למה נמות
לעיניך אף אנתנן אף וארענן זבן יתן וית ארעתן בלחמה ונהי אנן
וארעתן עבדין לפרעה והב זרע ונתוחי ולא נמות וארעה לא
תשמם: < —

20 וזבן יוסף ית כל ארעת מצראי לפרעה הלא זבנו מצראי
21 אנש עקלה הלא תקף עליהון כפנה והות ארעה לפרעה: וית
עמה העבד עמה לעבדים מיצטר תחום מצרים עד איצטרה:
22 לוד ארעת כהניה לא זבן הלא חלק לכהניה מן עם פרעה ואכלו
ית חלקון דיהב להון פרעה על כן לא זבנו ית ארעתון: < —
23 ואמר יוסף לעמה הא זבנת יתכוון יומן וית ארעתכוון לפרעה
24 הא לוכון זרע ותזרעון ית ארעה: והי בעללאתה ותתנון חמושה
לפרעה וארבעה חלקין הי לוכון לזרע ברה ולספוקכוון ולדן
25 בבתיכוון ולספוק לטפלכוון: ואמרו^k קימתנן^l נשקת רחים^m בחזות
26 רבי והוינן עבדין לפרעה: ושדה יתה יוסף לחלק עד יומה הון
על ארעת מצראי לפרעה לחמש לחוד ארעת: כהניה לחודה לא
הות לפרעה: < —

a Ed. ציבעת b Ed. במיטב c Ed. זוהה d Ed. אמצו
e Ed. אמצו f Ed. Barber et Peterm. ואסהנון g Ed. שתה ההיא
h Ed. נבהח Cod. Barber. נקטע i Ed. בלות k Ed. חויתנן
l Ed. נחשקע m Ed. בעיני

27 ודר ישראל בארע מצרים בארע גשן ואסתחנו בה ופרו וסגו
 28 שריר: ואקעים יעקב בארע מצראי שבע עסרי שתה: והוו יומי
 29 יעקב שני חייו שבע וארבעים ומאה שתה: וקרבו יומי ישראל
 לממות וזעק לברא ליוסף ואמר לה אם ני אתשקעת רחום בעיניך
 שדי שבי ^a אדך ^b כתי מיתוביתי ותעבד שבי עמי חסד ^c וקשט
 30 ^d לשוי תקברני במצרים: ותדמכני עם אבהתי ותסבלני ממצרים
 31 ותקברני בקבורתון ואמר אנה אעבד כמלוד: ואמר אשתבע לי
 ואשתבע לה וסגד ישראל על ריש ערסה: < —

Cap. XLVIII.

1 והוה בתר מליה האלין ואתמר ליוסף הא אבוק ^e באש ונסב
 2 ית תרי בריו עמה ית מנשה וית אפרים: ^f ואתחוי ליעקב ואתמר
 הא ברך יוסף אתי לידך ואתקף ישראל ויתב על ערסה: < —
 3 ואמר יעקב אל יוסף אל שדי אתחזה לי בלוזה בארע כנען
 4 וברך יתי: ואמר לי האנה מפריך ומסגיאך: ואתנך לקהל עמים
 5 ואתן ית ארעה הדה לזרעך בתרך סחנת עלם: וכדו תרי בניך
 דאתולדו לך בארע מצראי עד איתי לותך למצרים לי אנון אפרים
 6 ומנשה: כראובן וכשמעון יהון לי: ומולדתך דהולדת בתרון לך
 7 יהונו על שם אחיון יזדעקון בפלגיון: ואנה במיתי מפדן ארם
 8 מיתת עלי רחל אמך בארע כנען באורעה בעוד כברוטי ארעה
 למיעל ^h אפרתה וקברתה תמן באורעה אפרתה הי בית
 לחם: < —
 8 וחזה ישראל ית ברי יוסף ואמר מן אלין לך: ואמר יוסף
 9 לאבוה ברי אנון דיהב לי אלהה בדן: ואמר דברון שבי לדי
 10 ואברכנון: ועיני ישראל יקרי מסיבה לא יכל למחזי: וקדם יתון
 11 לידה: ונשק לון וגפף לון: ואמר ישראל ליוסף חזי: אפיך לא
 12 צלית: והא החזה יתי אלהה אף ית זרעך: ואפק יוסף יתון מן
 13 עם ברכיו וסגדו לאפיו ארעה: ונסב יוסף ית תריון ית אפרים
 בימינה מסמאל ישראל וית מנשה בסמאלה מימין ישראל ⁱ וקדם
 לידה: < —
 14 ושלה ישראל ית אד ימינה ושדת על ריש אפרים והוא זעורה:
 וית סמאלה על ריש מנשה תכל ית אדיו הלא מנשה בכורה:
 15 וברך ית יוסף ואמר האלהה דהתהלכו אבהתי לקדמיו אברהם

^a Ed. אחרך ^b Ed. חליפת ^c Ed. ואמת ^d Ed. הלני ^e Ed. בהאש
^f Ed. ואתחבי ^g Ed. מיתי ^h Ed. לאפרתה ⁱ Ed. וקד מלידה

- 16 ויצחק: האלהה דרעה יתי^a מדהוית עד יומה הדן: מלכה דפרק
 יתי מכל ביש יברך ית רבאיה האלין ויתקרי בון שמי ושם
 אבהתי אברהם ויצחק ויפתון לסגי בגו ארעה: =
- 17 וחזה יוסף הלא שׁוֹה אבוה אד ימינה על ריש אפרים: ובעש
 בעיניו^{aa} ותמך אד אביו למסטאה יתה מן על ריש אפרים על ריש
 18 מנשה: ואמר יוסף לאבוה לא כן אבה: הלא הן בכורה שׁוֹי
 19 ימינך על רישה: ומעי אביו ואמר חכמת ברי אתחכמת אף
^b הוא יהי לעם ואף הוא ירבי וארום אחיו זעורה ירבי מנה
 20 וזרעה יי מלׁ גועיה: וברכון ביומה ההוא למימר כך יברך
 ישראל למימר ישבונך אלהה כאפרים וכמנשה ושוה ית אפרים
 לקדם מנשה: < —
- 21 ואמר ישראל ליוסף הא אנה^c מאת: ^d ויהי אלהה עמוכון
 22 ויעזר יתכון לארע אבהתכון: ואנה יהבת לך שכם תדה: על
 אחוך דנסבת מן אד אמראה בחרבי ובקשתי: <

Cap. XLIX.

- 1 וזעק יעקב לבריו ואמר אכנשו^e ואחוי לכון^f ית דארע
 2 יתכון בעקבאית יומיה: אצטמתו^g ושמעו ברי יעקב ושמעו
 3 ^h מן ישראל אבוכון: ראובן בכרי אתה חיליⁱ וקדמאית לבוטי
 4 יתיר^k מסבל ויתיר עזיזה: ^l ארתעת כמיה לא ^m תהתהר הלא
 סלקתⁿ מדמוך אבוך^o טטה הללת שבוי סלק: < —
- 5 שמעון ולוי^p אחין אסכמו שקר^q במעקריהן: ^r בקטעיון
 6 לתתרחי נפשי ובכנושוון^s ליתקף יקירי הלא ברגזון קטלו
 7 גבר וברחותרון עקרו תור: משבת רגזון הלא עזיז ודביקתון
 הלא קשיה אפלגנון ביעקב ואבדרנון בישראל: < —
- 8 יהודה אתה^t יודנך אחיך אריך בקדל דבביך יסגרוך לך
 9 בני אבוך: ^u גור אריה יהודה^v מן עטוף ברי^w סלקת רביע
 10 כאריה וכלביה מן יקימנה: לא יסטי שבט מיהודה ומנגד מבין
 11 סדריו עד הלא ייתי שלה^x ולה ידברון עממיון: ^y יסטי

a Ed. מדבית aa Ed. ומכך b Ed. הי c Ed. מהת d Ed. והי
 e Ed. לחי f Ed. ית דירע g Ed. ושמע h Ed. ליר
 i Ed. לקדמאות זבני k Ed. תלי l Ed. ארתעת m Ed. לחותר כד
 n Ed. משכבי o Ed. אדון אחתללת עיוצי ריאמה p Ed. תלימין
 q Ed. קיומיון r Ed. אל אחייתת s Ed. אל יתקף t Ed. ירחמוך
 u Ed. גר v Ed. מקטולין w Ed. אסמלקת כביש רבץ x Ed. ולדה
 y Ed. אסירי יתנגדון עמין

- לגפנה קרתה ולריקי בני עמוקה^a רעץ בעמר לבושה^b ובאדם
 12 ענביה תכסיתה: עכירין עיניה מן חמר^d ועור שנין
 מתרב: < —
- 13 זבולן^e לחופת ימה ישרי והוה^f לחופת אספינתן
 14 ומיתוביתה עד צידן: יששכר^g חמר תיתבין רביע בין
 15 לשנאיה: ויחזי מנוחתה הלא טבה וית ארעה הלא שמינה
 16 וירכן כתפה למסבל והוה לאריס^k משמש: < —
- 17 דן ידין עמה כאחד שבטי ישראל: יהי דן נחש סלק
 18 עלוי אורח מכמן^m עלוי שביל הנכת עקבי סוס ומפל רכבה
 19 לאחריה: לאסונותך כתורי יהוה: < —
- 20 גד בסור יבסרנה והו יבסר עקב: מן אשר^{qq} אמשח לחמה
 21 והו^r יהב מתעתידי מלך: נפתלי אגרה משלחה היהב מימרי
 שפר: < —
- 22 בר פרותה יוסף בר פרותה עלוי^t עין ברי^u סעורי עלוי
 23 סור: ומררוה ותיגראה וסנואה מסחני פלגים: וותדור
 24 בעמוקה קשתה^w ומפזין אדרעי^x אדיו מן אתרה^z דעביר
 25 יעקב^{aa} משם רעיאן אבן ישראל: מן אלהי אבוך
 26 ויסעדנך יכולה ספקה ויברכנך ברכת שומיה^{cc} מלעל
 27 ברכת תהומה^{dd} דרביע מלרע ברכת^{ee} תדיה ורחמה: ברכת
 28 אבוך ואמך גברי^{ff} על ברכת^{gg} בטוני^{hh} עד תחמדת גבעת
 29 עלמהⁱⁱ תהי לריש יוסף^{kk} ולקדקד נזיר אחיו: בנימים דיב
 30 עטוף בצפרה יסוף^{ll} סעדה ולרמשה יפלג^{mm} חנאה: כל אלין
 שבטי ישראל תרים עסר: < —
- 31 ודה דמלל לון אבוהון וברך יתון גבר כברכתה ברך יתון:
 ופקד יתון: ואמר לון אנה מכנש עם עמי: קברו יתי עם אבהתי
 לגו מערתה דבעקל אפרון חתאה: במערתה דבעקל מכפלה דעל

a Ed. רתי b Ed. זכרם ענבים כסואה c Ed. עמרין עינים
 d Ed. ועבראן שנים e Ed. לחוף ימיה f Ed. לחוף אספינואן
 g Ed. חמאר תותבים h Ed. וחזה i Ed. ומהך k Ed. פרנס
 l Ed. הי m Ed. סלק אורע n Ed. עלבי o Ed. התריה
 p Ed. לפצואהך q Ed. מאשר qq Ed. שמן r Ed. יתן מעדני
 t Ed. עלאי חזו u Ed. וטלמואה
 v Ed. ודרת בעמקה w Ed. ואתבהלי x Ed. אדיו y Ed. אתרי
 z Ed. ביור aa ומשם רעיני bb שדי יברכנך cc Ed. לעל
 dd Ed. דרבץ לרע ee קרים ורחם ff Ed. עם
 gg Ed. טורי hh סעד ii יהן kk Ed. כליל
 ll Ed. סעדי mm Ed. אנתה

קדם ממרא בארע כנען: דזבן אברהם ית עקלה מן עם עפרון
 31 התאה לסחנת קבר: תמן קברו ית אברהם וית שרה אתתה:
 ותמן קברו ית יצחק וית רבקה אתתה: ותמן קברת ית לאה:
 זבין עקלה ומערתה דבה מן עם ברי חת: < —
 32 ^a ואסכם יעקב למפקדה ית בריו וכנש רגליו לערסה: ושלים
^b ואתכנש לעמה:

Cap. L.

ונפל יוסף על אפי אבוה: ובכה עלויו ונשק לה: ופקד יוסף 1
 2 ית עבדיו ית אסאיה למחנט ית אבוה: וחנטו אסאיה ית ישראל:
 3 ^c ואתמלו לה ארבעים יום הלא כן ^d ישלמון יומי הניטיה ובכו
 יתה מצראיה שבעים יום: ועברו יומי בכיתה: < —
 4 ומלל יוסף עם בית פרעה למימר: אם ני אתשקעת רחום
 5 בעיניכון מללו שבי במשמוע פרעה למימר: אבי אשבעי לקדם
 מותה: למימר הא אנה מית בקברי דקטעת לי בארע כנען תמן
 תקברני וכדו אסק שבי ואקבר ית אבה כמה דאשבעי ועזרת:
 6 ואמר פרעה סק וקבר ית אבוך כמה דאשבעך: < —
 7 וסלק יוסף למקבר ית אבוי וסלקו עמה כל עבדי פרעה
 8 סהבי ביתה וכל סהבי ארעה מצרים: וכל בית יוסף אחיו ובית
 9 אבוי לוד: טפלנן ועאניון ותוריון שבקו בארע גשן: וסלק עמה
 10 אף רכב אף ^e פרשין והוה משריתה יקירה שריר: ואתו עד אדאר
 עטדה דבעבר ירדנה ואספדו תמן אספד רב ויקיר שריר: ועבר
 לאבוי אבל שבעה יומים: < —
 11 וחזה ^f דיאר ארע כנענאי ית אבלה באדר עטדה ואמרו אבל
 יקיר דן למצראי על כן זעק שמה אבל מצרים: דבעבר ירדנה:
 12 ועבדו לה בריו כן כמה דפקתון: וסבלו יתה בריו לארע כנען:
 13 וקברו יתה במערת עקל מכפלה: דזבן אברהם ית עקלה לסחנת
 14 קבר מן עם עפרון התאה על קדם ממרא: ועזר יוסף למצרים
 הוא ואחיו וכל דסלקו למקבר ית אביו בתר קברו ית אבוי: < —
 15 וחזו אחי יוסף הלא מית אבוהן ואמרו לא יסנינן יוסף עזור
 16 יעזר לנן ית כל בישתה דגמלנן יתה: ופקדו על יוסף למימר
 17 אבוך פקד לקדם מותה למימר: אכהן תימרון ליוסף הא תלי
 שבי פשע אחיך ועובתון הלא בישה ^g מרכוך וכדו תלי שבי לפשע

^a Ed. וסכם ^b Ed. ואכנש ^c Ed. ומלו ^d Ed. ימלון
^e Ed. רגלים ^f Ed. יושב ^g Ed. גמלוך

- 18 עבדו אלהי אבוק ובכה יוסף במלולון עמה: ואזלו אף אחיו
ונפלו לקדמיו ואמרו הננאן לך לעבדים: < —
- 19 ואמר להון יוסף לתדחלון החליפת אלהים אנה: ואתון 20
חשבתון עלי: בישה: והאלהים חשבה לטבה: לבדיל מעבד כיומה
21 הדן: למוחאה עם סגיי: וכדו^a לית תדחלון אנה אספק יתכון
וית טפלכון ואנחם יתון ומלל עם לבהון: < —
- 22 ודער יוסף במצרים הוא ובית אבוי ואקעים יוסף מאה ועסר
23 שניין: וחזה יוסף לאפרים ברים תליתאום אף ברי מכיר בר
מנשה אתילדו ביומי יוסף: < —
- 24 ואמר יוסף לאחיו אנה מית והאלהה דכרן ידכר יתכון
ויסק יתכון מן ארעה הדח לארעה דאשתבע לאברהם ליצחק
וליעקב: < —
- 25 ואשבע יוסף ית בני ישראל למימר דכרן ידכר אלהה יתכון
ותסקון ית גרמי מדן עמוכון: < —
- 26 ומית יוסף בר מאה ועסר שניין וחנטו יתה ואשתבי בארון
במצרים: < —

הדן ספרה קדמאה קצין ר'ונ'

^a Ed. לתדחלון

Scholien zum Texte der Genesis.

Cap. I, 1. טלמס Gen. 1, 1. 2, 3, 4 ist nicht, wie Kohn Stud. S. 99 meint, mit צלם zu vergleichen, worauf schon Nöldeke in Geigers Zeitschrift VI S. 209 aufmerksam macht. Nöldeke vergleicht טלמס mit طلسم „Talisman“, weil die Samaritaner sich die Schöpfung als durch irgend eine Zaubermacht bewerkstelligt denken.*) Diese interessante Ansicht könnte in Ibn Esra einen Gewährsmann finden, welcher ja bekanntlich die Samaritaner ihren Götzen Aschima als Welterschöpfer bezeichnen lässt. Ibn Esra will in der Einleitung zu seinem Estherkommentare einen Grund angeben, warum im Buche Esther der Name Gottes völlig ausgeschlossen ist. Mardechaj wollte nämlich dieses Buch, von dem die Perser eine Abschrift nahmen, vor Entweihung schützen, da ja die Perser statt „Gott“ einen ihrer Götternamen geschrieben hätten, wie dieses ja auch die Kuthäer gethan, da sie statt ברא אלהים, ברא אשימא schrieben. Ob Ibn Esra ein Exemplar des sam. Pentateuchs benutzte, worin statt אלהים, השם oder אשם stand, ist nicht annehmbar, denn gewöhnlich vertritt השם die Stelle für יהוה, aber nicht für אלהים. Will man Ibn Esra keiner böswilligen Absicht anklagen, da er, wenn es sich um die Beurtheilung jüdischer Sekten handelt, sehr fanatisch ist, wie er das ja häufig an den Karäern zeigt, wofür ihn Joseph Salomo Del Medigo scharf kritisirt, so muss man annehmen, in seinem MSS. habe אשימא gestanden, wofür er aber אשימא, da א mit ש in Hdschr. leicht verwechselt werden können, las, und so den אשימא fand!

Nach unserer Ansicht lässt sich aber das räthselhafte טלמס einfach erklären, da hier nur, wie an an-

*) J. H. Hottinger (s. Primitiae Heidelbergensis p. 118) hatte eine ähnliche Ansicht: טלסם Dialecto Samaritano Aegypt. esse creare, fingere, facere. Quid si vexatum illud vocabulum טלסם Talisma, transpositis literis inde deducamus, ut proprie fit figmentum, fabrica? Alias טלמט Arabica linguae etiam significat contrahere vultum, caperare frontem, quod Schema fuit Setapidum seu Tilsematum averrunearum, quae formidabili a horribili specie exprimebantur etc.

deren Stellen, ein korrumpirtes arabisches Wort verborgen ist. Sehr häufig wird ∇ mit ∇ und \aleph mit \aleph verwechselt, so erhalten wir denn statt $\aleph\aleph\aleph$, $\aleph\aleph\aleph$ = خلق und ist ס zu streichen. Warum der Uebersetzer in den oben angeführten Stellen خلق statt ברא braucht, hat vielleicht darin seinen Grund, weil ברא nicht eine Schöpfung aus Nichts bezeichnet, wählte er ein Fremdwort, das er gerne entstellte. Eine Bestätigung dürfte diese Muthmassung darin finden, dass der Samaritaner Numeri XVI, 30 צלמס nicht gebraucht, sondern בריה יברי übersetzt.

6. במיסון = μέσον.
12. עגל nicht wie Uhlem. mit حٓٔ „volvit“, sondern mit dem Aethiop. Uḷḷ od. ḵḷḷ = עגל zu vergleichen.
11. לגנסה vgl. γένος.
12. וחש wofür im Texte ועץ gegeben ist. In der Polygl. ist „plantam“ übersetzt, ohne dafür einen Grund anzugeben. Uhlemann vgl. حشٓ „hortus“, was nicht passt. Es liegt die ganze Schwierigkeit in einem Schreibfehler; ח ist mit ע verwechselt und also חץ = עץ zu lesen.
6. קפאיה das Citat, welches Castellus (Animadvers. Sam.) aus der sam. Liturgie anführt, passt nicht hierher; es ist vielmehr von קפא „coagulatus, condensatus est“ abzuleiten. Onkelos u. Jonathan haben רקיע u. die Peschita رٓمٓدٓ , was die lat. Uebers. in der Polygl. falsch durch „firmamentum“ statt „expansio“ wiedergegeben. Die LXX Aq. Sym. u. Theod. übersetzen jedoch רקיע durch στερεώμα „firmamentum“, wofür רקיע keinen Anhaltspunkt gewährt. Diese Uebers. kann aber nur per Metath. und durch Verwechslung des א durch פ entstanden sein; also קביע = קפיע, woraus der sam. Uebers. sein קפאיה bildete. Es ist nicht unwahrscheinlich, dass man gern diese Leseart annahm und zwar aus dem Grunde, um den Widerspruch zwischen Gen. 1, 1 mit unserer Stelle, wonach ja schon am ersten Tage die Himmel geschaffen wurden, zu beseitigen. Die alten Ausleger, die den masor. Text festhalten u. רקיע lesen, suchen die Schwierigkeit auf andere Weise zu lösen: רב אמר לתים היו מעשיהם ביום הראשון ובשני קרשו יהי רקיע יחזק הרקיע: Rab sagte: „Am ersten Schöpfungstage war ihr Gebilde noch feucht, aber am zweiten Tage sind sie fest geworden, (mit dem Ausdrucke) es werde eine „Rakiah“ soll darum nur gesagt werden: „es werde die Rakiah fest“ (Bereschith Rab. Cap. IV).
11. תיר u. תיאר. Vielleicht mit dem Ar. كأب „germinare“ zu vergleichen und wäre denn תיאב zu emendiren?

12. דקטיפותה giebt keinen Sinn, wenn es von קטף abgeleitet wird, da dieses nur abreißen bedeutet, und auch das arab. قَطَف, welches Castell. u. Uhlem. vergleichen, dient nicht dazu, das Wort zu erklären. Es ist hier ein Schreibfehler zu beseitigen, נ u. ן sind verwechselt, und man erhält dann דקטינותה, vgl. Arab. قُطْنِيَّةُ, Chald. קטניה „Planta et grana terrae“, also Saamen, d. i. „kleine Körner“. Auch נבאה „Gewürze“ Gen. 43, 11 übers. der Sam. durch קטף, wofür ebenfalls קטן zu lesen ist.
15. פלוק vgl. فَلَكٌ „orbis coelestis“.
16. מלוי „plentitudo“ ist Glosse und entstand vielleicht aus der Sage, wonach Sonne und Mond gleich gross geschaffen wurden, aber der Mond wurde in seinem Umfange beschränkt, weil er vorgab, es sei nicht gut, dass zwei Könige von gleicher Grösse nebeneinander regierten. Zur Strafe ward er verkleinert und ihm noch die Sterne beigegeben. Die Sonne blieb aber in ihrer ursprünglichen Fülle(?) מלוי bestehen. (Vgl. Jonathan u. Raschi z. St.)
17. בשוביך kann unmöglich die Uebers. von רקיע sein. Kohn (Abh. S. 203) schlägt vor שוביב Funke, Flamme zu lesen, weil hier von Sonne und Mond die Rede ist. Das giebt aber keinen Sinn. Jonathan's Uebersetzung leitet auf das Richtige. Er übers. die Stelle על שטריהון ברקיעא. Für שטריהון ist סדריהון zu lesen, d. h. Gott setzte sie nach ihrer Ordnung oder Reihenfolge an den Himmel. Dasselbe will auch die sam. Uebers. ausdrücken, man lese nur st. בשורייה, בשורייה (vgl. rabb. שורה Reihe, Linie).
18. יתלקפון לקוף emendierten wir durch יתרקפון u. רקוף, das im Chald. u. Rabb. „Motte, Wurm“ bedeutet, dem der Samaritaner mit Recht die Bedeutung „Kriechendes“ שרץ beilegte. Die Emendation ist paläographisch gerechtfertigt, da פ und פ verwechselt werden.
21. הלקסותיה Castell. versteht im Lexikon darunter „Krokodil“. Eine andere Erklärung giebt er in den „Animadvers. Sam.“ z. St. u. sagt: „est genus piscis, de quo mentio fit in Talmude Hieros. לכש dictum“. Dies Citat, welches Castell. hier anführt, steht Talm. Jer. Kilaim. 1 Hal. VI, womit nach Talm. Jer. Babah Mezia II Halacha II zu vergl. ist. Aus beiden Stellen geht hervor, dass hier die Fische nach den Farben angeführt werden; לכש = λευκός, so werden sie Ber. Rab. c. VII (Ed. Constantinopel 1512) beschrieben: חר איכס וחד תיזור „der eine Fisch ist schwarz und der andere weiss“, während die gewöhnlichen Ausg. n. Aruch (s. v.) eine andere Leseart hatten, und dieselbe ist darum wichtig, weil sie zwei Fischarten anführt, die nach dem Wortlaute beide weiss waren: אחד תיזור ואחד לכים „der eine ist weiss und der

andere ist weiss“, folglich kann also nach der Wortbedeutung nicht die Fischart angeführt sein, wie auch dies in den gewöhnlichen Midrasch Ausgaben noch klarer hervortritt: **חד מיירין וחד אספרין**, was mehr der Leseart gleicht, welche Aruch (s. v. **אספרין**) anführt: **אחד אספרין ואחד מורון פירוש לבן בלשון יון אספרין מורון בלשון יון תשוך**. Es ist einleuchtend, dass hier nicht gerade von Fischen von verschiedener Farbe, sondern von Fischen verschiedener Arten die Rede ist, wie auch Raschi zum Midrasch **מין דג אחד** erklärend beifügt. Man kann darum nicht mit Kohn (l. c. S. 149) annehmen, man wollte in diesen Stellen nur die Farbe des Fisches bezeichnen. Wie **אספרין** = *Σφουραινα* ist, worauf schon Musafia (s. v.) aufmerksam macht, so ist **מיירין** = *Μυρινος* (vgl. Aristot. Thiergesch. 8. 20, 6 u. 9, 3, 1 und Lewysohn, d. Zoologie des Talmuds, der zwar nicht alle Varianten anführt) zu erkennen. Castel. war darum berechtigt, die Stelle als Anhaltspunkt zur Erklärung des schwierigen **תלקסיסיה** zu verwerthen, obschon dies in den angeführten Citaten nicht der Fisch ist, den der sam. Uebersetzer hier gemeint. Abu Said übersetzt wörtlich: **التنانين الكبار**, was auch der samar. Uebersetzer thut, nur wollte er damit den grössten Fisch oder das grösste Seeungeheuer, den „Leviathan“ bezeichnen, wie ja dieses bekanntlich auch die alten jüdischen Ausleger thun. (Ber. Rab. c. VII, Baba bathra 74 a u. Targ. Jon. z. St.) Auch Jakob v. Edessa kannte diese jüdische traditionelle Deutung, denn in seinem von Wright herausgegebenen Briefe sagt er: **סס מלמל חבנן סל מלמלמלמל ללמל מלמל מלמל** „das ist die grosse Schlange . . . welche bei den Hebräern den Namen Leviathan führt, bei den Griechen aber Wallfisch *κητος* genannt wird. **תלקסיסיה** hält mit **קיתוס** kaum eine Vergleichung aus und wenn man mit Petermann in d. Glossar **הל** als Verkürzung von *θαλάσσια* od. mit Uhlem. s. v. *ταλάσειος* betrachten wollte, so bliebe der Rest des Wortes **קסיסיה** unerklärbar. Treffender ist jedenfalls die Ansicht Nöldekes, welcher in Geigers Zeitschr. a. a. O. S. 211 es mit *θαλασσοκητος* vergleicht; jedoch ist es schwierig, einen Ausgleich zwischen *κητος* u. **קסיסיה** zu finden. Nöldeke's Ansicht würde sich am meisten zur Annahme empfehlen, hätte sich nicht eine passendere Vergleichung dargeboten! Statt **הל** in *θάλας* zu erweitern liegt es näher, **הל** = **הל** als Verkürzung von **הנין** zu lesen, da 2 Schreibfehler für **ל** ist. Aber auch **קסיסיה** findet seine richtige Erklärung, wenn man es mit dem Arab. **قَرَّازٌ** „Draco magnus“ (**ثعلبن**) (Freitag III, 439 a)

vergleicht. Die Aehnlichkeit zwischen $\text{קָרָאזְ} = \text{קסיסיה}$ ist nicht zu leugnen; auch Theod. übers. זנבן Jer. X, 22 „dracones“. הנקסיסיה bedeutet darum „der Drachenfisch“, d. i. Leviathan.

21. עוף übersetzt der Sam. קמץ , das sich freilich mit dem Chald. קמצא „Heuschrecken“ vergleichen lässt, was jedoch nicht berechtigt, um Kohn (Studien S. 63) als Ausgangspunkt einer sehr curiosen Hypothese zu dienen. Weil V. 14 von der Schöpfung des Gewürmes, der Thiere und des Geflügels die Rede war; der Uebers., meint K., hätte darum an שרץ gedacht, nicht aber an Vögel, sondern Insecten! wie Wasserfliegen, Mücken, besonders aber Heuschrecken! Es ist wahr, im Arabischen hat قمص alle diese Bedeutungen und ganz besonders wird das Wort von dem schnellen Laufen der Pferde gebraucht, was man auf den schnellen Flug der Vögel deuten könnte. Das wäre jedoch eine erkünstelte Erklärung. Der Uebersetzer versteht aber unter קמץ einfach Geflügel, Vögel und es ist nicht schwer, die Bedeutung des Wortes zu ergründen. Sehr wahrscheinlich haben wir hier wiederum einen Schreibfehler. Die ursprüngliche Leseart war vielleicht $\text{קבץ} = \text{Arab. قوش}$ „avis“.
25. רמס Sam. בעלפוש wie die Ed. u. sämtliche MSS. haben, ist ein korrumpirtes Wort. Statt ב ist $\text{ז} = \text{ח}$ zu setzen, st. ז , ח , u. ט zu streichen, so erhalten wir die richtige Leseart $\text{רכוש} = \text{ערתוש}$ oder רתוש , was mit ריחשא (Onkel.) zu vergleichen ist.
26. דמותנו , wofür Ed. u. alle MSS. וכתשביהן haben, was aber keinen Sinn gibt. Abu Said übersetzt wörtlich, wenn man die richtige Leseart herstellt, da بقدرتنا in der Ed. Küenen verschrieben ist, wofür zu l. باحدرتنا (v. حَبْرٌ „pictura“) = בצלמנו . Auch die Vers. Sam. gibt die wörtliche Uebersetzung wieder, und ist st. כתשבותן per Metath. כתדמיתן (vgl. דמות) zu lesen, da ט u. ז , ח u. ט häufig verwechselt werden.
27. בצלמו בצלם Sam. בצורה בצורה (Cod. Vatican.) vgl. Arab. Erpen. بمورثة بمورة .
28. עמרו גליה dazu bemerkt Castell. Animadvers. Samarit. Folgendes: In MSS. Samaritanis non insolenter vocabulum גליה exponitur per Ar. ظهير et videtur opponi incognitis terrae locis, habitationique minus commodis: proinde sic opinor non male vertantur praedicta voces, Habitate loca cognita, quae sc. vitae hominum, agriculturaeque conducunt maxime. Arrideret quidem admodum versio Cl. D. Morino Aratro proscindite colliculos ejus, nisi hoc unum obstaret, quod ne semel quidem neque in Pentateucho, neque in caeteris Samaritanorum MSS. hujus vocis

mihi occurit isthaec significatio; at quam attulimus saepissime. Beide Ansichten sind verfehlt und auch die versuchte Deutung Kohn's (Abh. S. 133) hat keinen Werth. Wir haben eine ganz wörtliche Uebersetzung des Urtextes und die Unverständlichkeit dieser beiden Worte ist durch unwissende Abschreiber verschuldet. Zu lesen ist גמרו עליה. Der Abschreiber verkannte oder verwechselte die Worte und schrieb statt עליה, גליה. Es ist aber zu lesen עמר = עמר III „Cum vehementia aggressus est in pugna aliquem“ Onkel. u. Jon. übersetzen ebenso ותקופו עליה = עמר עליה d. h. also „beherrschet sie.“

- Cap. II, 1. צבאם übers. Abu Said wörtlich mit جيوشها, während חולקיהון keinen Sinn gibt. Wahrscheinlich stand חונקיהון = חונכהון, vgl. חנכיו Gen. 14, 14, das er zwar dort durch עלומיו wiedergibt.
2. ובטל Sam. ובהטלו, obschon er V. 1 ואתהטלו übersetzt. Mit dem Gebrauche von בטל, das sowohl „aufhören“ als „ausrufen“ bedeutet, will er bedeuten: Gott habe nicht, wie der masor. Text angibt, am siebenten Tage die Schöpfung vollendet, sondern geruht. Er schrieb später V. 3 zur näheren Erklärung פסק an den Rand.
5. פענטוס ist nicht wie Kohn l. c. p. 204 meint, ein Corruptel für פלנטוס „planta“ oder פלנטוים „plantania“. Besser vergleicht man פענטוס mit φυτον, welches die LXX Hesek. 31, 4 u. 34, 29 gebrauchen. Es ist leicht erkennbar, wie aus פענטון, פענטון verschrieben wurde.
7. עפר Sam. זעק, was sinnlos ist, Falls man sich das Wort aus זחק verschrieben denkt, da ז oft mit ח verwechselt wird, so könnte man das hebr. צחק „Moder“, od. d. Chald. צחוינא „Trockenheit, trockne Erde“ vergleichen; jedoch adoptirte ich im Texte עפר, da ja der Uebers. Gen. III, 19 ebenfalls עפר hat.
7. וזעק Sam. וזעק, was aus נפח, welches auch Onkel. hat, verschrieben ist.
7. באפרו Abu Said wörtlich فى انفه, der Samar. באגריו, was keinen Sinn gibt. Wahrscheinlich muss man באגבריו emendiren, vgl. die Wurzel גב „hoch erhaben sein“, weil ja die Nase der erhabenste Theil des Gesichtes ist. Auch Symachus u. Aquila haben nicht wie die LXX das Hebr. wörtlich durch τὸ πρὸσσωπον wiedergegeben, sondern setzen dafür εἰς τοὺς μαστρηρας (Aq.) εἰς τοὺς μαστρηρας (Sym.) also in die Nasen oder Nasenlöcher.
9. עפלק gibt keinen Sinn, hier ist wiederum ל mit ח verwechselt, vgl. das Chaldäische פִּיֵּק ergötzen, freuen, angenehm sein. Das ע ist ein Epenthet.

10. לפלום. Wiederum פ mit ל verwechselt u. Buchstabenverstellung. Die ursprüngliche Leseart war לנסול, wofür auch das folgende נסולין zeugt.
פנקה scheint ebenfalls verschrieben, da es ja Num. 11, 7 בדלה hat. P u. F wird oft verwechselt, so mag also ursprünglich פנדלה od. פדלה gestanden haben.
11. קשוב, wozu Castel. (s. v. קרה) bemerkt: Sic dicitur, quia Navigationis commodus? Der Beweis für die Bedeutung ist nicht angegeben. Auf die Deutung des Wortes führt jedoch Ber. Rab. Cap. XVII, wo es heisst: פישון . . . מימיו מהלכין בשופי. Dieses בשופי erklären die Commentare Raschi und Matnoth Kehunah „langsam fliessend“. Es bedeutet aber gerade das Gegentheil „reissend“ da שוף im chald. zermalmen, zerreiben bedeutet (vgl. Aruch s. v. שף). Setzt man קשוב in קטוף um, so erhalten wir eine ähnliche Bedeutung „hinweggraffen“ mit „fortreissen“. Der Sam. bezeichnet ihn als „reissenden“ Strom.
13. עסקוף Castel. (s. v. עסק) erklärt: quia evacuabat se in paludes Chanaaniticas; unde גיחון a גוה!! Alle alten Uebers. geben Gichon wieder. Abu Said hat wie die arab. Geographen — جياكون, jedoch ist hierunter nicht, wie man angenommen hat, der „Nil“ zu verstehen. Freilich zählen die Araber den „Nil“ zu den Paradiesströmen, wie die folgende Stelle bei Ibn-al-Vardi mit Kazwini zu ersehen ist: النيل الغرات وسيكون والجياكون. Ob nun unter Gichon der Araxes (Reland Dissert. III) oder der Oxus, wie Abul Fat. u. Abulpharag. histor. dynastiarum p. 228. 266. 290. 292. 330 und Nicol. Wittsen Noord en Oost Tartarye Ed. sec. T. 1, p. 368 annehmen (Michaelis Suppl. I, S. 298, Rosenmüller, Alterthumsk. I, S. 210 u. Hartmann, Aufklärung I, S. 259) zu verstehen sei, kommt hier nicht in Frage. Es fragt sich, ob der samarit. Uebers. unter Gihon den Nil verstanden hat? Dieses ist sehr wahrscheinlich, da ja auch die LXX für שיהור Jer. II, 18 Γηων geben u. nach Jes. Syrach 24, 25 (in der Ausgabe von Drusius 24, 32) verstehen die LXX unter יאור Gihon den Nil und man hat, wie schon Drusius u. Fritzsche nachweisen φως als Schreibfehler anzusehen, da der Uebers. statt ביאור, באור las. Diese Emendation erhält noch durch die syr. Uebers. ihre volle Bestätigung, da dieselbe (in der Polyglottausg. 24, 39) übersetzt: אִין מַסְכָּן „wie ein Fluss die Lehre“. Dazu vgl. noch Joseph. Ant. I, 1, 3 u. die Kirchenväter, welche unter dem Gihon den Nil verstehen. Auch die samarit. Uebersetzung hat sehr wahrscheinlich unter עסקוף den Nil verst. u. für סקוף, da das „Ain“ epenthet. ist, ist wohl סכור = שחור, שיהור zu lesen.

13. קפלותה für חרקל kann nicht auf die Deutung der Rabbinen חר וקל (Ber. Rab. c. XVI) „leicht u. schnell“, welches sich noch bei Joseph. (Ant. I, 1, 3) findet: Τίγρις δὲ Δεγλάθ ἐξ οὗ φράζεται τὰ μετὰ στενότητος ὄξύ, auf Plinius Hist. Nat. B. VI, Cap. 27, zurückgeführt werden. Auch die von Castel. gegebene Erklärung genügt nicht. Michaelis schlug Folgendes zur Hebung der Schwierigkeit vor: קפלותי vocat: num a קפל duplicavit, quod duo fluvii, Tigris et Euphrates, in unum coeunt? (Supplementa ad Lex. Heb. I, S. 676). Abu Said übersetzt wie die übrigen Araber חרקל durch نجلة u. die Peschito ܩܦܠܬܗ. Auch der Samaritaner hat dieselbe Leseart, nur ist das Wort verschrieben, statt P muss 𐤐, u. st. 𐤑, 𐤒 stehen u. so erhalten wir רכלותה, was jedenfalls die ursprüngliche u. richtige Leseart war.
14. אשור Sam. הצפו, vgl. ארם צובה 2 Sam. X, 6, 8. Für „Aram Zofeh“ gebraucht Joseph. wie der Sam. צובה allein: . . . καὶ τὸν βασιλέα τῆς Σωφᾶς Jos. Antiq. Lib. VI, 6.
15. וינחהו Sam. ואקרה Ed. u. alle MSS. vgl. قَرَّ „mansit aliquo loco“ u. قرارَة Locus ubi habitant, auch Abu Said übers. واقرة. Diese Vergleichung empfiehlt sich besser, als אקרה von יקר abzuleiten u. אוקרה zu emendiren u. zu übersetzen „er liess ihn in Pracht und Herrlichkeit wohnen“.
21. תרדמה Sam. פילוקה wie alle MSS. lesen. פילוקפה wie Cod. Ap. bei Peterm. liest, ist völlig corrumpt. Zu lesen ist aber פינוקה, vgl. Chald. פנק u. פינוקה „ergötzen, Vergnügen“ (vgl. Targ. z. Prov. 19, 10). Die Gr. Verss. verstehen aber nach dem Wortlaute einen tiefen Schlaf, LXX εαστασις, Aq. καταφοραν, Sym. χάρον, Vers Vened. sogar ωμα „Schlafsucht“! Onkel. einfach שינתא, Jon. עמיקתא שינתא, (Kimchi s. v.) תרדמה היא השינה החזקה u. Abu Said u. Saad. سباتا, die Peschito jedoch מחל „Ruhe“, der Samarit. will aber mit seiner Uebers. פינוקה einen angenehmen Schlaf ausdrücken. Sehr treffend zu dieser Ansicht passt, was Delitzsch Comm. zu Genesis über diesen Paradiesschlaf sagt: „Es war ein Entsinken in den ewigen Abgrund der Liebe.“
23. הפעם Sam. הסמקה. Nur Edd. C. hat זבנה wie Peschito. Onkelos u. Jon. זימנא. Der Samaritaner übersetzt hier frei! הסמקה, das zwar Castell. u. Uhlem. als wörtliche Uebersetzung anführen, hat diesen Sinn nicht, sondern ist ein verkehrtes Wort. Man muss lesen הסמקה = המסכת dieses Gebilde oder dieser Guss. Aehnliches will auch Abu Said durch الدفعة „fluxus unus“, es lässt sich auch tropisch als ein Geflossenes, einen Guss, ein Gebilde auffassen.

24. **עצם מעצמי** Sam. **שיוף משיופי**. So lesen Alle mit Ausnahme von Cod. C., der ähnlich wie Onkelos **מגרמי גרם** hat. Auch unser Uebersetzer übersetzt wörtlich, nur sind die Buchstaben verschrieben. Statt **עצם** ist **עצ** u. st. **עצ** ist **עצ** zu lesen, so erhalten wir **עצום = צום**, eine aramaisirte Form von **עצם**.
25. **ערומים** Sam. **עסקפין** was keinen Sinn giebt. Cod. C. hat gleich Onkelos **ערטלאין**. Die ursprüngliche Leseart war aber gewiss **ערטפין = חטף** „entblößen“, somit ist **עטפין** die wörtliche Uebers. v. **ערומים** „nackt“.
- Cap. III, 1. **ערום** Sam. **אסטיל** Cod. C. **ערים**. St. **אסטיל** l. **אסטיל** **∇** u. **∇** verwechselt, vgl. **סכל** einsehen, erkennen, im weiteren Sinne „listig“ sein.
6. **תאוה** Sam. **וניוקה** Abu Said **وانها** = chald. **הנאה** „Vergnügen“ l. **ניועה** (ע) **∇** mit **P** in der Ausspr. verwechselt, z. B. **שמע** f. **שמק**.
וסקוף Sam. **ונתמר**. Das Wort ist verstellt l. **וכסוף** (nicht **קסוף** wie die Ed. Peterm.) = hebr. **כסף** sehnen, verlangen.
7. **ותפקחנה עיני** Sam. **ואתגלת עיני רדפי** die LXX u. Onkel. übersetzen wörtlich, allein die übrigen Versionen wurden von der richtigen Ansicht geleitet, dass hier ein geistiges Sehen zu verstehen sei, waren ja ihre Augen schon geöffnet, darum übers. der Sam. „u. es ward ihren Augen offenbar“ Jon. **ואתנהרן עיני** „die Augen beider wurden erleuchtet.“ Symmachus **Συμμετρήσουσται οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν** „intelligentes reddentur“, dasselbe will die Glosse **רדפי**, die von Sym. genommen wurde, ausdrücken. Man vgl. **רדפי** mit dem Arab. **رَبَطَ** „confirmavit animam suam“ u. mit **رَوْبَةَ** „Intellectus hominis et iudicium“. Man hat st. **רדפי**, **רבטי** zu lesen.
 Auch Abu Said übers. frei **فانجلت . . . كليهما** man muss aber **عليهما** emendiren, weil **∇** mit **P** verwechselt ist „das geistige Sehen ward ihnen gewiss“.
10. **ואחבא** Sam. **ואודחת** alle MSS. Uhlem. vgl. Ar. **وَدَعَّ** „se abscondit“. Ist aber ein rabbinisches Wort u. **ואוחבת** zu lesen, vgl. Ar. **كَبَّأ** „abdedit re“ u. hebr. **חבא**. **ואודחת** ist corumpirt l. **ואוחדבת**, auch Ab. Said übers. **واختبات**.
12. **נתת** Sam. **דאתנתת**. Cod. C. wörtl. **דיהבת** ebenso Ab. S. **جعلت** der Sam. folgte der Vers. Sym. **ἣ στυσίησας** (l. **στυωαησας**) **μοι** „quam habitare fecisti mihi“, i. e. „quam mihi iunxisti matrimonio“, darum ist st. **דאתנתת** welches auch in der Ed. Peterm. steht **דאתנתת** v. **תנתת** „habitare“ zu lesen.
14. **גחנך** Sam. **לצופך** u. sämtl. MSS. Damit ist nicht mit Uhlem. **לצפך** zu vgl. **ל** das am Ende des vorangegangenen Wortes wiederholt wurde, ist zu streichen. l. **עוף** = Arab. **كَوْفٌ** „venter“.

15. יִשׁוּפֵךְ Sam. יִתְקַפֵּךְ ist, wie schon Uhlem. bemerkt mit Arab. قَفَنَ „percussit, contrivit“ zu vergleichen: So übers. auch Ab. S. يَتَعَقِبُكَ „percussit“.
16. תְּשׁוּקַתְךָ Sam. עֲזֻרֹתֶיךָ u. alle MSS. Sym. συνάφεια „conjunctio“ mit אָזַר heb. אָסַר „binden, verbinden“ zu vergleichen.
22. כֹּאחֵר Sam. כִּסְקוּף erklärt schon Cast. An. Sam., woselbst er einige Stellen aus der sam. Lit. mit arab. Uebers. auszieht und zeigt, dass סָקַף „elevatus“ bedeutet (wie das auch schon das chald. זָקַף) Homo factus est sicut elatus. Dazu vgl. man Ab. S., der dieselbe Idee nur noch erweitert: ان ادم حار كالامل (t. كواحد l.) „Siehe Adam ist geworden einer von uns: „ein Vertrauter, ein Angesehener, ein Fürst.“ Aehnlich Ber. Rab. Cap. 21. Aquila übers. אַחֵר durch לְפָנַיִמי, wozu noch Raschi z. St. mit פְּנִים „interior“ z. vgl. ist u. wozu der Midr. erklärend beifügt זֶה אֲדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה מִחִיצָתוֹ לְפָנִים מִמְּלֹאכֵי הַשְּׂרָתָה, d. i. der erste Adam; dessen Gemach innerhalb des der dienenden Engel war.
- Sam. hat noch die Glosse וְחַי וְחַי vgl. Ar. حَايَ u. Rabb. חַיב d. h. „er lebe u. sündige immer.“ Also nicht nach Hött. u. Castel. אָף zu lesen.
24. לַחֵשׁ Sam. = Chald. לַחֵשׁ vgl. Targ. Jon. Gen. 30, 32 אֵימַר „ein Lamm von brennender Farbe.“ Die Deut. nach dem Syr. gibt Castel. Anim. Sam. zu Deut. 32, 22, woselbst Bar Bahluts Erklärung ausgezogen ist.
- כְּרוּבִים Ed. u. Ed. Pet. הַכְּרוּבִים wofür aber כְּרוּבִיא zu lesen, אֵ ist mit אֵ verwechselt.
- עֵץ Ed. u. Ed. Peterm. עֵיתָן, wofür aber אֵילָן zu lesen ist.
- Cap. IV. 7. תְּשׁוּקַתְךָ Sam. עֲזֻרֹתֶיךָ = πρὸς σὲ ἡ ἀποστρεφῆ was die Leseart תְּשׁוּבַתְךָ voraussetzt. Onkel. u. Jon. paraphrasiren. Theod. übers. ὀρεῖ. Schleussner (s. v.) bemerkt: ὀρεῖ de appetitu venereo explicandum est. Theod. muss eine hebr. Version gekannt haben, welche irregeleitet statt תְּשׁוּבַתְךָ, תְּשׁוּרַתְךָ (P u. A wechseln oft) las u. das im Targum תִּמַּא schauen, blicken d. h. „nach dir blickt die Sünde.“ Für תִּמַּא las dann Theod. תְּשׁוּבָה u. übersetzte darum ὀρεῖ!
12. נֵד וְנֵד Sam. כְּלִי וְשָׁמִי. So alle Cod. u. Mss. die Worte sind aber verstellt, wie V. 16 beweist, wo גְּלִי für נֵד steht. Auch Onk. hat מִשְׁלַעַל וְגְלִי. Statt כְּלִי l. גְּלִי was sich eher zur Annahme empfiehlt, als d. Vgl. Cast. An. Sam. כְּלִי mit كَلْبِي latitavit, locum latibuli accepit. Indessen legte auch Castell. auf diese Vergl. wenig Werth, denn er sagt: Multum consonat cum Ch. גְּלִי quo utuntur hoc loco Targ. Onk. et Jon. Atque ejusmodi permutationes, ך et ם sunt in hac dialecto frequentissimae.

Ob aber זמי Heb. *occultatus absconditus fuit*, wie Kimchi zu Hiob 18, 3 bemerkt, bedeutet, ist zweifelhaft. (Cast. l. c.) Wahrscheinlich ist זמי Schreibfehler für זעה „umherirren“.

21. הפש Sam. עפס wofür jedoch נפס = Chald. הפס zu lesen ist. Cod. C. hat אחד gewiss nicht אהד wie Peterm. angiebt.

וקטלום (פליכסה Ed. Peterm. פליכסה Sam. כנור ועוגב Für פליכסה l. פלגא = Syr. *פל* Systrum (Castel. An. Sam.), st. קטרום l. קטלום = *καταρος* auch Ab. S. hat *قيتار*; ferner werden genannt ועמרה l. חנגה ועכבה vgl. Pers. *پنك*, verschr. für ועכבה = Hebr. עוגב.

22. לטש Sam. לסיק l. סיקל = Saad. *سقال* vergl. *سَقَل* „polivit Gladium“ (S. Castel. An. Sam.).

קחה Sam. חרש (Cod. C. אמנוה = Pesch.) womit Cast. l. e. Ar. *قحوف* *sciens, intelligens* vergleicht, so dass קחה „scientia“ bedeutet. Mir schien jedoch קחה aus חרף = הרב verschrieben, vgl. Arab. *حَرْفَةٌ* *opificium, ars*.

ופרסקה l. ופרסלה Pesch. *سِفْرَان* Sam. וברזל

23. לפצעי Sam. לדחרתי Castel. gibt keine Ableitung. Cod. C. hat לדחלתי „zu meiner Furcht“; das Wort ist verschrieben, man lese לדחרתי = Chald. חרט „bereuen“. Reue verursacht Schmerz. Ab. Said *بشكنتي* was nur einen Sinn gibt, wenn man *شجع* „strenuus“ liest, da in Ab. S. häufig *ش* mit *ص* verw. werden; d. h. „in meiner Schnelligkeit“, also durch Unvorsichtigkeit habe ich ihn getödtet.

לעזורתי Sam. לחברתי vgl. Ar. *حَزْرَةٌ* „dolor“. Viell. ist *עזובתי* = *עזובתי* „mein Schmerz“. So Saad. *بضربني*. Cod. C. בדביקתי was keinen Sinn gibt, denn er hat gewiss nicht חבר verbinden = דבק ankleben, genommen! Wie häufig, so auch hier, bedürfen die Varianten Peterm.'s der Revision, das zweite *ח* ist zu streichen *חח* = *חח* u. *בציקתי* = *בצוקתי* in meiner Drangsal, trop. „Schmerz“ zu lesen.

Cap. VI. 2. בני האלהים Sam. שלטניה = Sym. *τῶν θεοκρατορευόντων*.

3. לא ידון רוחי Sam. לית ילקפן עובדי. Der sam. Uebers. weicht hier von allen alten Versionen ab. Die LXX Vulg. Pesch. geben דון die Bedeutung *καταμεινε* u. Sym. *κρανει*. Auch Abu Said schliesst sich den LXX, wenn auch nicht wörtlich, doch dem Sinne nach an, indem er übers. *لاينعمل* wofür aber *ينعمل* „adhaesit“ zu lesen ist, wie aus dem Scholion hervorgeht wo es heisst: *... المراد بالقيمر النفس الناطقة الشريفة والانغماد طول*... *... تحتها للجد الترابي* „Unter *الفيض* muss man die ver-

nünftige, die Seele, u. unter الانغماد die Dauer der irdischen Verbindung derselben mit dem Körper verstehen . . . Und dieser Zustand dauert (bei dem gemeinen Volke, das sich nicht bessert, fort), bis die Seele sich vom Körper trennt und zum Himmel (der göttlichen Welt) aufsteigt, wohin sie gehört.“

Der Scholiast macht also einen Unterschied zwischen guten u. bösen Menschen u. spricht überhaupt nur von einem Wohnen der Seele in dem Körper. Von einer anderen bei den Karäern üblichen Deutung des Textes, wonach ידון von נדן „die Scheide des Schwertes“ abgeleitet wird, von der Kohn (l. c. S. 168) redet, ist keine Spur vorhanden. Auch Ibn Esra bekennt sich keineswegs zu dieser Meinung, führt sie bloss an mit den Worten וי"א „und Einige sagen“. Der karait. Bibelerklärer Ahron I. vergleicht zwar ידון mit יריב „streiten“, führt es aber als Curiosum an, dass Einige*) ידון von נדן (vgl. 1 Chron. 21, 27) ableiten wollen und den Körper mit einer Scheide des Schwertes vergleichen. Ganz besonders im Unrechte ist aber Kohn l. c. wenn er sagt: auch der Karäer Ahron b. Elijah (Nikomedio) vertrete in s. Commentare Kether Torah diese Ansicht. Im Gegentheile, auch er nimmt ידון in der Bed. „streiten“. Schliesslich führt er diese Ansicht (die eine talmud. Auslegung ist, vgl. Sanhed. 108, a) an, bemerkt aber dazu והיה מן הדין לומר לא והיה מן הדין לומר לא ידון הגוף רוחי d. h. will man ידון von נדן ableiten u. die Scheide mit dem Körper, also als Gefängniss der Seele, vergleichen; so hätte es von rechtswegen heissen müssen „nicht diene der Körper zur Scheide der Seele.“ Somit fällt die ganze erkünstelte Erklärung K.'s zusammen und es ist unnöthig, die Künsteleien, welche er mit dem Arab. vornimmt, weiter zu verfolgen; denn die Vergleichung von ילקפן mit dem Ar. غلف, das nicht wie K. angiebt in „die Scheide stecken“, sondern „praeputatus fuit“ bedeutet, ist falsch. Solche Erklärungen, wie sie K. häufig giebt, bringen nur neues Gewirre. Für לקפן ist ינקפן zu lesen u. „lästern“ zu übersetzen. Wie sie zu dieser Uebersetzung kamen ist leicht begreiflich; sie lasen ידון = ירון sich freuen oder sich über etwas lustig machen, d. h. „lästern“. Man vgl. mit ינקפן Levit. 24, 16 wo das Wort in dieser Bedeutung im masoret. Texte gebraucht ist, da es Onkelos durch פרש wieder giebt, d. h. wer das Tetragram. „buchstäblich“ ausspricht, der lästert Gott. Nur am Versöhnungstage geschah dieses vom Hohenpriester. Deutlicher Jonathan z. St. מאן דמפרש ומחרף. Wer den Namen ausspricht lästert; das

*) Abu Said.

will sagen; durch das Aussprechen des Tetragram. lästert er Gott. Man hat מהרף zu lesen, da ja das buchstäbliche Aussprechen eine Lästerung war.

ינקפן עוברי ist darum zu übersetzen: man lästere nicht länger mein Wirken im Menschen, d. h. mein mit ihm streitender Geist soll nicht für die Dauer der Lästerung unterworfen sein.

4. Sam. אנשי השם (Cod. C. השם) vgl. Chald. עדיף גברי עדיפה.
 6. Sam. ואתנחם ואתנחפת Buchstabenverstell. ח = צ l. ואתנחם wie Cod. C. oder ואתנחמת.
 7. Sam. אמחה, אשקול, wofür אמחוק zu lesen, was Gen. 7, 4 bezeugt, wo die Ed. מחיה mit אמחוק wiedergiebt.
 11. Sam. חמס = טלום = Ar. طُلْمَا Abu Said.
 14. Sam. שטים = מנטוכין l. מלטופין קנים Sam. סיסם. „mansio“ וקפרת וקפלתן Sam. וקלפן vgl. Arab. كَعِيل „pax“.
 15. Sam. קומתה = רשפונה l. קפתולה = Arab. رَفَعَةٌ „Altitudo“.
- Cap. VI, 1. Sam. בדור בגילה die Ed. Polygl. Paris. hat dafür, was zum richtigen Verständnisse dieses Wortes führt. ד ist mit ך verwechselt, u. so erhalten wir בגינה, womit Gr. γεινος = דור zu vergl. ist. Aus diesem Grunde steht im Texte für das fehlerhafte כילה בגינױם, כילה.
23. Sam. היקום ממנה l. יקומה, wie Cod. A. u. C. ממנה der Ed. ist verschrieben aus כומנה.
- Cap. VIII, 1. Sam. Ed. ואסתקו וישבו, vgl. damit ואסתרגו bei Jon. Die Leseart ואתסתופו in der Ed. Peterm. ist falsch und muss ואתסתומו (צ mit צ verw.) gelesen werden.
2. Sam. וארבת ורחתי = Chal. u. Syr. תרע, Sym. οἱ θυρίδες Ed. Peterm. ארבי viell. verschr. aus תרבי = תרכי da א leicht mit א u. ח mit צ verwechselt werden.
- מעיונה Sam. מלקופי l. מנפוקי vgl. Arab. نَفَقٌ „fluere“ ד mit ך verwechselt u. das Uebrige per Metath. Morinus Opuscula s. v. übersetzt hingegen fossan Rodra לקה!
3. Sam. ויתסרו ועספו vgl. Ar. عَصَفَ celeriter ivit.
 4. Sam. אררט סרנדיב. Man verglich damit سرنديب Ceylanon J. Castell. s. v. Bochart Geogr. p. 770. Wegen der Ungewissheit dieser Wortbed. ist die richtige Leseart הררט, wie sie die Ed. Pet. hat, aufgenommen.
 9. Sam. מנוח מנוח מקר Ed. Pet. מנוח, wofür im Texte מדר = מדור, weil hier ח mit פ verwechselt wurde. דור chald. „habitavit“ im Sam. aber auch niederlassen, z. B. Gen. 25, 11 וישב Sam. ודער. Somit bedeutet מדר = Ruheort. So bedeutet ja auch ساكن quietus, tranquillitus fuit u. „habitavit“; die Wohnung ist ja selbstverständlich ein Ruheort.

- לכף Sam. לצעי (Cod. A. לצער verschrieben vergleiche Gen. 44, 2, wo es korrekt gegeben ist; also hier Druck- oder Schreibfehler) צעי ist die richtige Wiedergabe für כף, das die hohle Hand u. auch Becher bedeutet. (Vgl. d. Lexik. s. v.), wie ja auch im Gr. *κύπελλον* „Becher“ u. „hohle Hand“ bedeutet. *ποῦλον* „poculum“, mit dem man wohl צעי vgl. kann. Gen. 44, 2 wo Cod. A. גביעי גביעי durch צעי צעי übersetzt, bestätigt diese Deutung.
10. ויחל Sam. ואמן Ed. u. Cod. A. l. ומתן vgl. Chald. u. Syr. מתן, ושרי warten, harren. א mit א verwechselt. Die Leseart ושרי für ויחל in der Ed. Peterm. rührt von einem unwissenden Corrector her, der ויחל in der Bedeutung „anfangen“ nahm, welchen Fehler auch die Ed. u. Cod. A. V. 12 begehen.
11. עלה das Sam. Ed. u. Cod. A. קפישת übers. ist in dieser Ausg. durch טרפה oder טרפא wiedergegeben, wie es die Ed. Peterm., Onkel. u. Jon. bestätigen. קפיש der Ed. soll Uebers. von טרף sein, wie es auch Castel. s. v. „raptus“ übersetzt.
21. אל לבו Sam. ליד רזה Sym. *πρὸς ἑαυτόν* mit sich reden, d. i. geheim (רזה).
לקלל Sam. Ed. u. Ed. Pet. למלוט wofür למלוט mit Cod. C. (Radix Chald. לוט verfluchen) zu lesen, Onkel. למלט. Ed. Pet. למקלט fehlerhaft für לקלל.
- יצר Sam. עמיר = עמיר, l. חמיר gelüsten, begehren.
- Cap. IX, 7. ושרצו Sam. ואקפסון, wofür וארמסון א mit P u. א mit א verwechselt, was auch die Ed. Pet. bestätigt. Castel. An. Sam. liest וארפסון „et extendite, dilatationem vestri per terram facite.“
13. קשהי Sam. לינקי, wofür Castel. (s. v. לנק) einfach die Uebers. „arcus“ giebt, ebenso Uhlem. לינקה ist ein fremdes Wort, d. im Persischen sich wiederfindet, wo *نیم لندک* „Arcus“ bedeutet.
21. ויתגל Sam. ואלקי verschrieben aus ואתגלי, welche Leseart auch Codd. B., C. u. Onkel. haben.
22. ערות Sam. קלשפות wofür כנפות zu lesen. Schin zu streichen כ mit ך verwechselt, so erhält man קנפות = כנפות vgl. כנה, welches Deut. 27, 20 die „Schaam“ bedeutet. Cod. B. גנות = Ibn Esrah. Castel. An. Sam. liest סלוק = *سلف* quod Arabibus, Cutem denotat virilium Gig. et metonymice ipsa virilia.
23. אחרנית Sam. לולק l. סולק wegwenden, sich umkehren, Targ. übers. z. B. Ps. 51, 11 סליק אפיין. Hier ist כ mit א verwechselt.
- זנב Sam. וסלוק l. וסנוק (כ mit כ verwechselt) = „Schamglied“.

24. וייקץ Sam. ואתלפס l. ואתפסע per Metath. zu emendiren u. das Arab. **فَرَعَ** evigilavit e somno zu vgl.
- Cap. 10, 10. ראשית Sam. קופית, wofür nach Cod. B. רישות zu lesen ist, ob קופית mit „Caput“ zu vgl. od. vielleicht eine Beschreibung aus קדמאות, wie Cod. C. liest.
11. אשור Sam. עסטול wofür עסור zu lesen. Man denke sich אסעור geschrieben, das dann corrumpirt wurde.
31. בני Sam. חלוקה wofür ינוקה Sprösslinge, vgl. Ez. 17, 4, zu lesen. מ mit ח u. נ mit 2 verwechselt.
- Cap. XI. לבן נכספה = נספה „weiss“, weil ja die Steine durch das Brennen weiss werden. Das כ ging in der Ausspr. verloren סאפה = סאפתי.
- וסלינה סילון l. ונליסה נילוס Sam. ונשרפה לשרפה vgl. Ar. **زَلَع** combussit pedem igne, also brennen.
5. המגדל Sam. שוביכה l. סומעה, vgl. Arab. **مَوْمَعٌ** Claustum, „Turris“, ש mit ח verwechs. bes. שומיכה = סומיא Kohn. (Stud. S. 106) vergleicht שובך Taubenschlag, das aber keineswegs Thurm bedeuten kann. (S. Aruch s. v. שבך). LXX u. Sam. Hebr. haben diese Glosse. Sam. ואת המגדל פלקוליה, wofür ich פנקוליה = Pinaculum vgl., was besser passt als das Arm. **נשליח**, das Castel. vgl.
6. וזה החלם Sam. דילסקון l. דיסכנון od. דיתקנון (Chald. חקן) anordnen.
7. בלל Sam. לילק Ed. u. Cod: A. verschrieben von דלק.
9. הפיצם Sam. פלי, womit Uhlem. Chald. פלי u. Arab. **فَلَا** disjunct, separavi i. q. confudit sc. linguas vergleicht, jedoch schien es besser, die Leseart בדרון aus d. Ed. Peterm. zu adoptiren.
- Cap. XII, 16. ושפחות Sam. ואנסולין vgl. Ancilla, welcher Meinung auch Castellus ist. וגמלים = Sam. וקדולין, wofür aber ורמונין zu lesen ist, vgl. Ar. **رَطُونٌ** cameli multi etc. ח mit פ u. 2 mit נ verwechselt.
20. אנשים Sam. גלגלין l. גלילין, vgl. Ar. **جَلَّ** magnus illustris., vgl. auch Uhlem. z. Stelle.
- Cap. XIII, 7. ריב Sam. סולקה, vgl. Chald. צלח spalten, jedoch zogen wir חולק vor.
- ישב Sam. ילצין l. לחצין per Meth. מ = ח, d. h. „sie beherrschten, bedrückten das Land.“ S. Targ. Jerus. רשו בארע „sie herrschten im Lande.“
17. לארכה Sam. לינסוע l. לינסוע, vgl. Ar. **نُسُوعٌ** u. **نَسَاءٌ** Longitudo,

was wohl das Richtige sein dürfte. Castell. (s. v.) conf. cum Malaie Djaunia.

Cap. XIV, 5 רפאים Sam. סולעפיה l. סנעכיה, vgl. Ar. **مُنَائِك** durusque corpore, auch d. LXX übers. $\gamma\chi\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$.

האימים Sam. תקיפיה ist verwechselt mit dem folgenden האימים, die Uebers. von זוזים ist שיעפיה l. סיעפיה, vgl. Ar. **معفة** tremor, also „die Schrecklichen“, wahrsch. die Deut. 2, 20 gemeinten זמזומים Riesen (vgl. Dillmann's Ausg. d. Genesis von Knobel z. St.).

האימים Sam. תקיפיה weil er האצמים = העצומים (מ mit מ verwechselt), die „Mächtigen“ las.

14. וירק Sam. ושרי ein Denominat. v. שריון, jedoch zogen wir die Leseart der Ed. Pet. וזיאן vor.

23. מחוט Sam. חרפי l. מדביר per Metath. u. vgl. Ar. **دبير** „filum“ Castell. vergleicht damit תפר zusammennähen.

Cap. XV, 2. ערירי Sam. עקימאי (א mit P verwechselt). Auch die Ed. Peterm. hat ערטלאי.

5. תובל Sam. תרשי fehlerhafte Korrektur eines Emendators, der תותל las, die alte Leseart, die Cod. B. bewahrt, war תובל.

11. העיט Sam. רטעס l. הטער vgl. Ar. **طغر** „nomen avis“, Peterm. schlug vor, דטעס zu lesen!

הפגרים Sam. קלפיציה. Wahrscheinlich zusammengesetzt aus קלה Haut, (aber jedoch lese man per Metath. פקל = פגל chald., worauf schon Castell. s. v. aufmerksam macht) u. ציה = צחה, (מ u. א wechseln), vgl. צחנה „Gestank“, so erhalten wir פגלצחה Stinkendes, Leichnam; jedoch schien es sicherer die Leseart פגוריה nach Cod. C. zu verwerthen.

Cap. XVI, 5. חמסי Sam. אנכהותי verschrieben. Für א, א, א mit ן u. א mit א verwechselt, תנפהותי = תקפהותי mein Zorn, vgl. Chald. תקוה Zorn, Hiob 35, 15 „er weckte seinen Zorn“ (s. Levi. s. v.).

8. Hebr. ארי Sam. ארי, wodurch der samarit. Uebersetzer verleitet wurde ויליך „wehe dir“ zu übersetzen. So auch Abu Said **ويلك**, wofür aber **وَبِكَ** „vae tibi“ zu lesen ist.

Cap. XVII, 17. ויצחק Sam. ואתמה l. ואתמה so auch Jon. ותמה u. „er wunderte sich“, Lachen schien ihnen zu profan. Ed. Peterm. ואתמה u. Codd. B. u. C. ותמה.

Cap. XVIII, 1. כחם Sam. כרתח vgl. Chald. רתח „sieden“, d. i. also heiss sein.

12. ותצחק Sam. וקטרקה l. וקטקה vgl. Ar. **كَتَكَت** „risit“.

21. אדעה Sam. אמרק, auch Onkel. und Jon. ähnlich אתפרע. Die Uebers. scheinen דעה = דחה i. d. Bedeut. umstossen, vertreiben, also be-

strafen genommen zu haben. Andere wollen aus Onkelos das Gegentheil herausdeuten u. Ibn Esra führt eine Ansicht an, ohne zuzustimmen, wonach ארעה = ארתם zu nehmen sei. Es schien am geeignetsten, die Leseart der Ed. Peterm. ואהכם zu verwerthen, da die LXX ἰνα γων u. Pesch. אָנִי übersetzen.

Cap. XIX, 6. דלת Sam. פליקה Ar. فَلَاقُ fissura (Uhlem.) was auch zu פתח Eingang, Thüre passt.

סגר Sam. קבלו l. קבלו = Ar. قَفَلَ „clausus fuit de porta“.

8. קודתי Sam. Ed. u. Cod. C. שרבי Ed. Pet. was wohl zu Wohnung passen würde, aber keine wörtliche Uebersetzung ist, wie das auch mit Castellis Wiedergabe durch שרבי „tectum“ der Fall ist. Der Samar. giebt aber hier die wörtliche Uebersetzung, P ist mit פ verwechselt. Mit שקבי vergl. שקפים überlegte Balken zur Decke, also Balken, Schwelle. Im Texte steht שקנופי = Abu Said سقائفي, eine Nachbildung von שקבי das auch das Wort ist, welches die Sam. für Thüre gebrauchen.
11. מקטן Sam. רציר l. צביר = צויר, צעיר. So wird das Wort häufig in der Sam. Liturgie gebraucht, es ist gleichbedeutend mit זעור in der Ed. Peterm.
15. השחר Sam. Ed. u. Cod. A. לעושה l. לעוכה, welches Castell wie gewöhnlich „Aurora“ als wörtliche Uebers. d. Hebr. wiedergibt, jedoch nicht erklärt. Kohn (Stud. S. 102) meint לעושה sei nur aus שתרה, das der Uebers. auch anderwärts gebrauche, verschrieben. Später änderte Kohn seine Ansicht und will (Abh. S. 144) לחושה mit dem Chald. לחוש „schwarz“ vergleichen. Gibt es denn eine schwarze Morgenröthe? לעושה ist aber nichts Anderes, als ein dem Arab. لَوَاحٍ Aurora nachgebildetes Wort, wesswegen es in dieser Textausgabe als לעוכה mit Beibehaltung des ע (aus לעושה entstanden), aufgenommen wurde.
23. הארץ Sam. השמש יצא על הארץ שמש סלקת יניצה übers. Castell. s. v. „terra“ mit der unverständlichen Bemerkung: Iber. Mi'za (altern. מִי u. מִי), Kohn (Stud. S. 47) vergleicht dasselbe mit dem talmud. הנץ החמה, was im Talmud den „Sonnenaufgang“ bezeichnet, womit aber keineswegs die Schwierigkeit gehoben ist. יניצה ist nicht das rechte Wort, vielmehr gehört das י dem vorhergehenden Worte an, das nicht סלקת, sondern סלקחה zu lesen ist. Das ח ist dem מ ähnlich u. wurde von einem unwissenden Abschreiber zu ניצה gezogen. Zu lesen ist שמש סלקחה ניצה, von נוץ „strahlen, leuchten“, d. h. die Sonne ging „strahlend“ auf. Der Samaritaner fügt ניצה

erklärend bei, weil durch die Zerstörung Sodom's durch Feuer u. Schwefel, die ganze Atmosphäre verdunkelt war, so brachen dennoch die Sonnenstrahlen „leuchtend“ durch diese Finsterniss.

- 25 וצמחה Sam. Ed. וצלמה Cod. B. וצבעה Ed. Peterm. וצמחה, was aber keineswegs beweist, dass צלמה eine verdorbene Leseart davon ist. Man hat vielmehr da ח mit מ leicht verwechselbar ist, וחלמה zu lesen u. damit das Ar. حَلْمَةٌ u. حُلْمَةٌ zu vgl., da beide Bezeichnungen für verschiedene Pflanzen sind.
28. הכבשן Sam. נסופה, hier ist כ mit נ verwechselt, l. כסופה, vergleiche das Ar. كَاسِفٌ Eclipsin passus, obscuratus. Der Samaritaner übersetzte also wie der Rauch od. die Dunkelheit einer Eclipse. Der Uebersetzer, dem כבשן dunkel war, setzte es in כשבן um, viell. hätte er auch ein Exemplar, in dem כשבן stand u. dieses musste sich ihm um so eher empfehlen, da doch der Rauch, welcher durch diesen Feuer- u. Schwefelregen entstand, kaum mit dem eines gewöhnlichen Ofens verglichen werden kann. Eher kann man denselben mit einem rauchartigen Nebel vergleichen. (S. Dillmann in Knobels Ausg. d. Genes. u. Sep. 10, 7.) So konnte wohl ein Uebersetzer die Katastrophe mit der Dunkelheit einer Eclipse vergleichen, da ja noch die neueste Reisebeschr. (Robins. Pal. II, 453) von einem dicken Dunste oder einem dünnen Nebelschleier in dieser Gegend, berichten.
29. ההפכה בהפק Sam. שקלבוחה בשקלבה. Diese entstellte Leseart erklärt Kohn (St. S. 98) v. להב „brennen, glühen“, wovon die Schafelform שלהב, woraus dann nach Weglassung des ה das durch Suffigirung eines ק verstärkte Eschtafel gebildet sei. Der Uebersetzer gibt aber hier wörtlich den hebr. Text wieder, nur sind die Buchstaben verstellt u. man hat בשלקות בשלקו von סלק „umkehren“ zu lesen. Vgl. die Note zu Gen. IX, 23.
35. יין Sam. סטאה womit Kohn (St. S. 103) اسفنت vgl. Es ist hier ein verschriebenes Gr. Wort ποτῆς „Getränk“, u. so stand ursprünglich פטיסאה im Texte. Auch Freytag bemerkt zu أَسْفَنْطُ Vinum sec. nonnullos vox Graeca.
- Cap. XX, 5. ובנקיון Sam. ובנסיפות Castel. An. Sam. vergleicht Ar. نصيفة justitia, aequitas, נ mit כ verwechselt, l. ובכסיפות vgl. Chald. כסה „weiss“, „weisse Hände“, sind „reine Hände“.
- Cap. XXI, 1. פקד Sam. אמסר l. אדכר, verschrieben aus אסבר, כ mit כ verwechselt.
7. Sam. die Glosse הילנסופה בריום ist ein korrumpirtes Wort, welches Geiger, Ztschr. d. D. M. G. Band XVII, S. 722 zu erklären ver-

sucht, aber zu keinem einleuchtenden Resultate kommt. נסב sei nichts Anderes als ein verhärtetes נסב mit derselben Bedeutung. נסב soll aber entstanden sein, weil der Uebersetzer nach Trennung von הינקה in הי u. נקה das letztere in der Bedeutung von נקה = לקח aufgefasst habe. Brüll (z. Gesch. d. Literatur d. Sam. S. 46) meint, es sei nur als arabisches Wort gebraucht, welches dem hebr. הינקה entspreche. Brüll führt aber kein arab. Wort an, das dem הילנסיפה entspricht!

Wir bedürfen hier keiner erkünstelten Auslegung wie die Geigers, da einfach nur das מ in סיפה mit ה verwechselt wurde u. zwei Worte zusammengezogen sind סהפה = סהבה „die Alte“ הילן = האילן „Soll diese Alte noch Kinder säugen?“

Aehnlich dieser samar. Glosse ist die Ber. Rab. c. 53 enthaltene Auslegung „היניקה בנים שרה היניקה בן אין כתיב כאן וגו“ Sarah soll Kinder säugen, sie soll einen Sohn säugen steht hier nicht. Unsere Mutter Sarah war aber aussergewöhnlich bescheiden; aber Abraham sprach zu ihr, das ist nicht die Zeit der Bescheidenheit, enthülle deine Brüste, damit Alle erkennen, dass Gott angefangen hat Wunder zu thun. Sie enthüllte ihre Brüste und die Milch floss gleich zwei Strömen. Da kamen Matronen u. liessen ihre Kinder säugen, aber sie sprachen: wir sind nicht würdig, unsere Kinder mit der Milch dieser Gerechten zu säugen!“ Dieser Midrasch ist eine Antwort gerade auf die Frage: wie kann diese Alte säugen?

ילדתי Sam. נטפתי l. נטכתי; vgl. Pers. ننع hereinbringen, „gebären“.

8. ויגמל Sam. וספק per. Methat. l. ופסק, d. h. und er hörte auf, d. h. er hörte auf gesäugt zu werden, was auch Onkelos mit ואתחסל = Cod. 8 ואתעסל, die ebenfalls „aufhören“ gesäugt zu werden, also entwöhnen ausdrücken wollen.

הגמל Sam. פלטות l. פלעות = פלח dem der Sam. dieselbe Bedeut. wie פסק abschneiden, abbrechen, also entwöhnen beilegt.

14. וישכם Sam. וקרץ l. וקדם. ק, ק mit ק u. ק mit ק verwechselt. Dass das Wort קדם die Bedeutung von וישכם hat, ist aus Ps. 119, 148 ersichtlich.

במדבר Sam. בממיע l. בשממיע, das Schin ausgefallen, vgl. hebr. שממה „Wüste“.

החימה Sam. פלקינה l. פרוקינה. Castel. vgl. d. franz. „flacon“ u. Uhlem. „lagina“. Kohn (Abh. S. 154) will פ streichen u. d. gr. λάγηνος, λαγυνος verstehen. Es ist aber hier einfach ק mit ק verwechselt u. d. Ar. فرقه „uter plenus“, „also ein gefüllter Schlauch“ zu vergleichen.

ותשלך Sam. ולקפת l. ולפקת, ist aus dem Ar. verschrieben, wie auch Abu Said es durch *فالتت* übersetzt; es ist also abzuleiten von *أَلَك* misit = שלח.

סוכריה Sam. סולסיה ein verschriebenes Wort u. ist zu lesen. Abu Said übersetzt *الاشجار*. Es ist mit *شكيرة* *Arborum quaedam species* (s. Freytag s. v.) zu vergl.

Cap. XXII, 3. ויחבש Sam. ושקה l. ושרח, vgl. *سَرَج* ephippio instruxit instravive equum. Dass P u. Q oft verwechselt werden, ist klar u. so wurde aus ושרח, ושקה.

12. יחידה Sam. לביבך l. לבידך = Hebr. לבדך. Hier ist wiederum einfach T mit Q verwechselt. Alle MSS. drücken auch diese Bedeutung aus, Ed. Pet. יחידך, Cod. C. יחידאך. Freilich hat Abu Said *خصيمك*, da aber dessen Bedeutung nicht zum Textworte passt, kann es nur ein aus *وحيدك* verschriebenes Wort sein u. Kohn (Abh. S. 191) hat darum auch kein Recht dazu, die unwahre Behauptung aufzustellen, dieses Wort sei im Sam. Targum durch *חביבך* od. *עביבך* „dein Geliebter“ wiedergegeben und darum sei st. *לביבך*, *לביבך* zu lesen!!

Cap. XXIV, 15. וכדה Sam. וגיגתה l. לגינתה wie Jonathan, vgl. Syr. *كحط* u. Gr. *λαγυνος*.

64. ותפל Sam. וגענת Ap. וגענעת l. ורגענת, vgl. Chald. רכן u. Syr. *لَصَّ* „neigen, sich mit dem Gesichte zur Erde neigen“. So Jon. z. Stelle *ואחרכינת*.

Cap. XXV, 16. בתצריהם Sam. בדבריהן zu lesen, weil der Uebers. an *חציר* „Gras“ dachte und „Triften“ übersetzte. *לאמתם* Sam. *לרומון*, vgl. Ar. *قَرْقُ* „populus“.

27. איש שדה Sam. בפלינה l. חכם בפלינה. H mit M verwechselt. Obwohl *פלה* chald. einfach arbeiten bedeutet, aber das Ar. *فَلَاح* Agricultura u. *فَلَاحَةٌ* Agricultura bestätigen die samarit. Uebersetzung.

34. ויבוזו Sam. ואשפי l. ואפיש per Meth., wie es auch die Codd. B u. C haben. In *ואפיש* erkennen wir aber *ואביזו*, das der Samarit. nur durch die Aussprache *ואפיש* verschrieb.

Cap. XXVI, 5. פלגשים Sam. כבלניה. Bis jetzt ist dieses Wort unerklärt. Man hat aber an *כבל* = hebr. *כפל* doppelt zu denken. *כבלנה* also die doppelte oder zweite Frau, wie auch Cod. B., der *תניניה* hat, dies bestätigt.

Cap. XXVII, 3. למצרים Sam. Ed. u. Ap. לנפיק, jedoch haben die Ed. Peterm. u. Cod. B. מצרים; per Metath. kann man jedoch durch das räthselhafte *לנפיק* (יאה) *לפניק* auf den Gedanken kommen, dass einige sam. Uebersetzer hier an Phönizien gedacht haben.

8. מצחק Sam. מלעק, vgl. Arab. لَعَف „spielen, scherzen“.
19. מים חיים Sam. חלויך l. חיוך od. חלויך, vgl. Pers. حلو „süss“.
22. ויחפר Hebr. Sam. ויהפרו, Sam. וכסו l. וחפסו, da ja V. 19 die Ed. ויהפרו, וחפסו übersetzt, und so auch hier, ח ist mit פ verwechselt und das ה ist ausgefallen.
29. נגענוך Sam. קרבנך l. קרבנך ית, ausgefallen u. das ך wurde zum vorhergehenden Worte herübergezogen.
- Cap. XXVIII, 1. ותכהין Sam. וכמעי l. וכמהי, vgl. Arab. كمه. V. 40.
28. והירש Sam. ויביש ist verschrieben aus והרצן וחביש, welches die ursprüngliche Leseart dieses MSS. gewesen sein muss, und durch ein Missverständniss entstand. Abu Said z. St. übers. العصير „Most“ (die Variante des Cod. C., welche Kuenen als vitiose bezeichnet, ist es nur insofern, wenn man sie aus dem Arab. erklären will الصغیر, soll aber ألتشكر „berauschendes Getränk“ bezeichnen und hat darum ihre volle Berechtigung!). Ein Corrector nahm mit dem für הירש bezeichneten Worte eine Veränderung vor und gab das Arab. أسير عصير wieder, was jedoch ein späterer Emendator missverstand und es in seiner hebr. Bedeutung אסר binden nahm, und dafür das entsprechende חבש setzte. Die ursprüngliche Leseart war aber חרצן „leichter Wein (vgl. Aruch u. Buxtorf s. v.), was auch aus der Ed. Petermann zu entnehmen ist, wo hierfür וארתק steht, was keinen Sinn giebt. Man hat וארתק = וארתק u. וחרצן zu lesen, da ך u. ן häufig verwechselt werden u. צ mit ת durch die Aussprache verwechselt. Dass die sam. Uebersetzer nicht wörtlich „Most“ übersetzen, beweist die Ed. Peterm., wo er V. 37 הירוש durch חמר „Wein“ wiedergiebt.
33. אפוא Sam. אחרגה u. so Ed. u. Ap. Diese unpassende Uebersetzung entstand, weil im Heb. Sam. statt אפוא, אפוי steht und 4 Codd. אפו lesen, was zu dem Irrthume führte, da man אפו nach seinem Wortsinne „Zorn“ auffasste und so zu אחרגה kam. Die richtige Leseart ist אפה, die auch verstümmelt die Ed. Peterm. hat. Für das in der Ed. Peterm. falsch geschriebene ארה ist אבה = אפה zu emendiren.
42. מתנחם Sam. מתעתד, d. i. bereitet sich vor, rüstet sich, ähnlich alle alte Versionen. Die Ed. Peterm. hat מתרגז. Ap. מסתיפר l. מסתובר hoffen, sich vertrösten. Cod. C. hat משתלחם, ein Schreibfehler, und ist מתנחם zu lesen.
- Cap. XXIV, 65. הלזה Ed. זהיה, was Abu Said بهی „ein Glänzender“ übers., wie es jedoch Cap. 37, 19, wo dasselbe Wort דניר wieder vorkommt von Ab. S. anders übersetzt ist. Ohne Zweifel glaubte Ab. S. es sei das Arab. زها. Es liegt aber wohl näher mit זהיה das Zabische האזה zu vergl.

- Ueberhaupt ist die Stelle, worauf man sich beruft, wie auch Kohn (l. e. p. 180) aus Jon. „מִיִּן גְּבֵרָא הַדּוֹר וַיֵּאָהֵב“ „Wer ist dieser glänzende u. schöne Mann“ verschrieben. Die alte Leseart war הָדָר וַיִּרְאֶה „sie kehrte sich rückwärts u. fürchtete sich“, wie dieses Raschi zur Stelle erklärt, רָאָתָהּ אֹתָהּ הָדָר וְחִמְתָּהּ „sie (Rebekka) sah ihn, kehrte um (הָדָר umkehren) u. erschrak! So erklärt der Superkommentar Zedah Laderech die Stelle in Raschi, die aber freilich zu seinen Deutungen nicht passt, darum fügt er zu, Raschi habe sich geirrt! Dennoch ist Raschi im Rechte, wenn wir Ber. Rab. e. 59 Ed. Constantinopel in den übrigen Midrasch Ausgaben e. 60 vergl., dort wird erzählt: Rebekka habe Isaak's erhobene Hand als er betete gesehen, also Isaak selbst konnte sie nicht gesehen haben. Das geben auch Solche zu, welche diese Stelle, so wie Kohn verstehen wollen u. nur gezwungen deuten sie „Schönheit“ heraus. So der Superkommentar zu Ber. Rab. „Moses Helin“, der erläuternd beifügt: „Sie sah es an der Gestalt seiner Hand, welche der eines Königs aber nicht eines Bauern glich!“ R. Huna sagt: Sie (Rebekka) sah seine Hand im Gebete ausgestreckt u. sagte: Gewiss dieses ist ein grosser Mann, darum fragte sie wer ist dieser (הַלְזָה) . . . R. Chija sagt: Sie sah ihn, wich zurück u. entsetzte sich vor ihm. הַדּוֹר וְתוֹהָא (l. הָדָר) מִפְּנֵי. So muss die Stelle aufgefasst werden u. ist die jetzige Leseart im Targum Jon. fehlerhaft. Indessen ist hier u. 37, 19 זוֹהִיָּה in den Noten angegeben!
- Cap. XXVI, 22. וַיִּחְפְּרוּ Ed. וַיִּחְפְּסוּ l. וַיִּחְפְּסוּ hier ist פ ausgefallen u. וַיִּחְפְּסוּ, vgl. Chald. חָפַס „graben“, zu lesen.
- Cap. XXVII, 1. וַיִּכְבְּדוּ Ed. וַיִּכְמִיעֵי womit Uhlem. כֵּם „debilis factus est“ u. Kohn (l. e. S. 172) כָּמָה abnehmen, stumpf sein, vgl. Es ist aber hier eine Buchstabenverstellung u. וַיִּמְעַכְיָה zu lesen, d. h. die Augen waren „eingedrückt“, also eingefallen, schwach!
- Cap. XXIX, 31. וַיִּחְמָה Sam. וַיִּחְמָה, womit Kohn (l. e. S. 173) das Rabb. וַיִּחְמָה, Gr. ἐστὶν Menstruation vergleicht. Besser vgl. man aber וַיִּחְמָה mit וַיִּפְתַּח gr. στενέω „enge“, wozu auch das וַיִּפְתַּח besser passt.
- Cap. XXX, 20. וַיִּבְדֵּי Sam. וַיִּבְדֵּי, wofür וַיִּבְדֵּי = Hebr. וַיִּבְדֵּי „abtheilen“, auch Onkel. hat חוֹלֵק „Antheil“.
27. וַיִּחְשְׁתִּי Sam. וַיִּחְשְׁתִּי ist ח ausgefallen u. וַיִּחְשְׁתִּי zu lesen.
30. וַיִּבְדֵּי Sam. וַיִּבְדֵּי קְלִיל, das zweite Wort ist Glosse, das von einem unwissenden Corrector herrührt, welcher וַיִּבְדֵּי = קְלִיל „wenig, gering“ las, wesswegen in dieser Ausgabe וַיִּבְדֵּי קְלִיל eingeklammert ist. Kohn l. e. S. 173 hätte beachten sollen, dass im sam. Texte וַיִּבְדֵּי steht u. וַיִּבְדֵּי קְלִיל Glosse ist, also nicht ein wenig will ich thun, sondern „wann oder bis wann soll ich thun“.

- Cap. XXXII, 7. ויצר Sam. וצרה u. alle MSS. Ed. Peterm. וצרה. Ob dieses eine Emendation Peterm.'s ist oder ob er es so im Codex fand ist ungewiss. Dass וצרה im Neuhebräischen diese Bedeutung hat, darüber ist schon in der Einl. Näheres mitgeteilt.
- Cap. XXXIX, 21. ויאנצב Sam. ויש חסד. So alle MSS. Anscheinend leitete der Uebers. von נטע „pflanzen“ ab. Vielleicht aber auch aus ויאנהר verschrieben. א̄ verw. mit ו u. א mit א. So hätten wir denn die Uebers. der LXX n. Pesch. „effudit“.
- Cap. XXXXII, 1. וש Sam. Ed. אתשקץ Barb. u. Cod. C. שקיה vgl. Chald. שכה finden, im weiteren Sinne vorfinden.
9. מרגלים Sam. מיללים Barb. גשושין = Ar. جاسوس Explorator.
- Cap. XLV, 7. שארית Sam. Barber. המירן ist verschr. aus שעירן das wörtliche Wiederg. d. TW. ist, wurde aber von unwissenden Korrekt. missverst. u. so entstand die falsche Uebersetzung.
- Cap. XLIX, 3. אוני Sam. Ed. זבני, was schon in der Einleitung S. XV erklärt ist. Barber. u. Ed. Peterm. haben לבוני „mein Schmerz“. Sie nahmen also אוני in der wörtlichen Bedeutung.
4. פתו Samarit. Ed. אתרעת richtig Barber. אתרעת v. רתע = רתח „sieden, aufwallen, aufbrausend“, „du kochtest über wie das Wasser“, d. h. also, du warst aufbrausend. Diese Bedeutung liegt auch in פתו „überbrausen“ dem Bilde gemäss vom Wasser. Sym. ὑπερζέω, vergl. auch Kimchi (S. v. פתו), תנועה וקלות הנוצה וקלות, הוצר היה לך כמים הקלים הנגרים וגו' die Uebers. „verschlimmert wie Wasser den Vorzug“ (Kohut's Krit. Bel. d. pers. Penta-teuchübers. S. 327) ist verfehlt.
- יצוי Sam. Ed. עיוצי ist nur Buchstabenverstellung des Hebr. Wortes, während Barber. שבוני hat, was zu vergl. ist mit dem Chald. שוויא u. שוויא „ein Polsterbett“.
5. כלי חמס Sam. Hebr. d. Keri כלו Samar. übers. שקר. אסכמו. Von den alten Uebers. geben nur Aquila u. Pesch. den wörtlichen Wortsinn wieder. Der Sam. nimmt hier סכס in der Bedeutung „übereinstimmen“, „eine lügenhafte Übereinstimmung“. So schon Raschi z. Stelle לא הסכימו בהריגתו. Sie stimmten nicht überein. Will man aber mit Böhl (Forsch. nach einer Volksbibel S. 103) אסכמו in der Bed. „aufhören“ nehmen u. übers. „sie hörten auf mit dem trügerischen Vorgehen ihrer Rotten“ so wäre der Sinn des Ganzen verfehlt, da das Folgende im Widerspruch stände.
- עקר u. במעקריהון Barber. קיומיון Sam. Ed. מכירוניהם. entwurzeln, zerstören. Aehnlich Jon. למחטוף „sie stimmten in ihrem Zerstörungswerke überein.“
6. בסודם Samar. Codd. A. u. C. wörtliche Uebers. ברזון = Onkel

ברזיהון Ed. בסערוך Ed. Pet. בסהרוך nicht mit סהר „testare“ zu vergl. sondern aramaisir. v. סוד. Nur Barber. hat die abweichende Leseart בקטעיון, womit sich am Sichersten mit Jon. בעטהון v. עיטהא „Rathschluss“ vergl. lässt, da „Kof“ u. „Ain“ verwechselt werden. Im anderen Falle müsste man קטע = כרה nehmen, aber dann würde ברית fehlen.

אל יחר Sam. Ed. u. Barber. אל יתקה Ed. Pet. ארגז, welche die Leseart des Hebr. samar. Textes. אל יחר „es zürne nicht“, wiedergeben.

7. ארור wofür der hebr. samar. Text אריר hat, giebt die Vers. Sam. durch משבח wieder. Cod. A. der אריר in der Bedeutung „mächtig“ nimmt, übers. darum חסין was näher liegt, als, wie es Kohn thut, mit dem Ar. حسین schön zu vergl. In der Ed. Pet. muss für חסין, חסיר, חסיר, das in der sam. Liturg. häufig gleichbedeutend mit משבח vorkömmt. Oder man müsste חסין verschrieben aus עצום nehmen? Cod. C. hat nicht wie Kohn (l. c. S. 176) angiebt חסין.

ורביקהון ודברתם wofür der sam. hebr. Text ודברתם wovon ודברתם den Wortsinn ausdrückt.

9. מטרק Sam. giebt nur Barber. wörtlich מן עטוף wieder, während Edit. u. Ed. Pet. מקטולין haben, ähnlich Cod. C. = Onkelos. Streng genommen ist die letztgenannte Uebers., wenn auch vom Wortsinne abweichend, die richtige, da ja Juda nur die Brüder von der Tödtung Josephs abhielt, aber seinem Vater im Vereine mit den Brüdern glauben machen wollte „ein wildes Thier“ habe Joseph zerrissen. Cod. A. מיהוף wofür wahrscheinlich zu emendiren ist מצחוף = סחף „niederreißen“, das im Syr. auch „zerstören“ also „tödten“ bedeutet.

אסירי לגפן קרהה Sam. אסרי לגפן עירה. Auch Onkel. nimmt עירה wie der Samaritaner in der Bedeut. „Stadt“ nur paraphrasirt er die Stelle, während sich nach der gewöhnlichen sam. Leseart eine unsinnige Uebers. ergibt. Barber. hat indessen eine bessere Leseart יסטי, was man übersetzen kann „er neigte die Stadt dem Weinstocke zu“, d. h. er baute seine Stadt dahin, wo Wein wächst.

12. הכלילי Sam. Barber. עכיר „trübe sind“, hat hier die beste Leseart, da ja auch הכלילי „obscurus oculorum“ bedeutet (s. Gesen. Thesaurus I, S. 471).
18. לשואתך Samar. Barber. wörtlich לאסווחך = Chald. אסותא „Heilung, Genesung“, d. h. also „Hülfe, Heil.“

APPENDIX.

Beilage I.

	ספרה תנינה קצים ב מוץ	אלספר אלתאני סור מאתי	ספר השני ^a קצים ר
ים	תורת גביר כל העומ		זאת התורה הקדושה
ים	מן אלהים מן השמ		הנביא אשר קבלה
ים	לשונים במחכומ		היא כתיבה בשלושה
ים	הנבון רב כל חכומ		לזקן הנכבד הרם
ים	זה הדור בחסדים רמ		ארכון קהלה וסמוך
ים	אשר חסדיו חכימ		הזקן אבי סיעדה
ים	חסדיה טבים ורמ		בן ארכונה טבה אבי
ים	כרן ארכונים ראמ		אשר מבני פיגמה
ים	בעידות עצום העצומ		אקים את התורה הזאת
ים	עד עולמי העולמ		חרם לניני ולנגדי
ים	לא יכרת כל הימ		כחרם הקדש תמיד ובתריץ
ים	אשר בצדק קעמ		לבניו ולבני בניו
ים	אלא תהיה חרם תמ		לא תמכר ולא תגאל
ים	ואלה מעשים תמימ		אקימה במשפט הזה
ים	תוסיף לו בכל המקומ		תהי הברכות אשר בה
ים	עד לפניו לא קעמ		יכחשו לו אויביו
ים	נא בשני העולמ		ימלך טוב רצון
ים	התורה לו תקומ		דברי ברכות זאת
ים	בנים ולרצונה תמימ		ילמד בה בנים ובני

^a Aus der barberinischen Triglotte Ende Exodus und Numeri.

ים	ותהי מורשה מן אבות	לבנים בכל הימ
ים	בעמל נביא גידול קבץ	במצרים לבין אש ומ
		אמן אמן אמן
ים	וזה חדש רביע אחרון	שנת ארבע ועשר
ים	ושש מאות לממלכות	הישמעל

Von einer späteren Hand wurde noch folgende Bemerkung zugefügt:

ויפקד עליה בן אחותי אבנצענה בן אבי פתח בן אבן צענה
ובניו ובני בניו ואחריהם בית רבני קהלה בדמשק למקרא בסדרה
בשבתות והמועדים.

נה	לשו	אכתבת זאת התורה הקדושה בשלשה
נה	אחרו	וכתב בה מן כי יביאך עד
נה	מסכי	עבדה
נה	זעו	סגי החטא והפשע
נה	רחמ	הצריך אל רתות יהוה
נה		יעקב בן יוסף בן משלמה בן יוסף כה
נה		הלוי בדמשקו(ת) על שם סהבה הסמוך קהלה ואורכנ
נה		ויקירה וקראה וצלאה וחש(ובה) וכת(ובה) ויד ושם קדש אלפ
נה	זב	ועשה טהבתה
נה	וארכו	עבד יהוה בן סהב(ה) וסמוכה רבה
נה	יתר	ויקיר(ה) וצל(אה) וחשובה וכתובה אב
נה	שכו	דמבני הכפית והוא בפעם והוא בדמשק
נא	אל ק	והוא חסלה בעזרות יהוה
נה	תני	ביומה הברוך
נה	אחרו	והוא ארבע עשר יום מן חדש גמדי
נה	ש' ק' ש	ומזדמן ארבע(עשר) הח(דש) מן תמוס' שנת א' ופ' וח' ק' ש
נה	ב	תזי בריכה עליו ועל מה לו
נה	ב	וימלי ברה יקרי לגבה בנה ובן
נה	מהימ	בשלשה והמלך ובן עמרם
נה	ושדכ	מודאה לאלה דכן סעד בשמה

Beilage II.

Deuteronomium Cap. XXXII.

Text der barberinischen Triglotte.

1 אציתו שומיה ואמללה ותשמע ארעה ¹ מימר פומי:
 2 ירס כמטרה נסיבי ³ ותיזל כטל אמירתי ⁴ כצפירין עלוי יאר
 3 ⁵ וכרביבי עלוי עסב: הלא בשם יהוה אקרי ⁶ והווי רבו לאלהנו:
 4 ⁷ תקיפה דשלם ⁸ פעלה הלא כל ⁹ שביליה דין אל ¹⁰ מהימן
 5 ולית שקר קשיט ומשבח הוא: ¹¹ אתחבלו לאלה ¹² פנה מומה
 6 ¹³ גיל מעקמה ומפתלה: הליהוה ¹⁴ תגמלון הזה עם ¹⁵ נבל
 7 ולית חכם ¹⁶ הלא הוא אביך ¹⁷ קניך הוא עבדך וכוונך: ¹⁸ אדכרו
 8 יומי ¹⁹ דעלמה ²⁰ אתבוונך ²¹ לשנת דר ודר ²² שול לאבוך
 9 ויהוי לך חכומיך ויימרון לך: ²³ בפלוג עליון גויה
 10 בפרושה ברי אדם קבע ²⁴ תחום עממיה ²⁵ לתנוי ברי ישראל:
 11 הלא חולק יהוה עמה יעקב דמע פלגתה ישראל: חיצו בארע
 12 מדברה ²⁶ ובתשבתהן שויאה אסחרה ובניה ונטרה ²⁷ כאנש
 13 עינו: ²⁸ כנשר מעורר קנה ועל גוזליו מנשב פרס גפיו
 14 ונסבה וסבלנה על דביקתה: ²⁹ יהוה ביחידאו נגדה ולא
 15 עמה אל נכר: ³⁰ ארכבה על ³¹ במות ארעה ³² איכלה מגדנות
 16 תקלה אינקה דבשה מן מופה ומשחמן צנמי תקפי:
 17 ³³ שמן תורין ותרב ³⁴ עאן עם ³⁵ רתע פטימין ודכרין בני
 18 בשן ועריפין עם טרף כליאת חטה ואדם ענף תשתה

Varianten des Polyglotten-Textes.

¹ מימרי פמי ² ירסס ³ ותזעל ⁴ כשוערים ⁵ וכטלין
⁶ והבו ⁷ צעורה ⁸ פילה ⁹ יטבילין פשרונה ¹⁰ מימן
¹¹ טבלו ¹² ברי ארברב ¹³ גלו מעקם שזר שקר ¹⁴ תשלמון
¹⁵ דאה ¹⁶ רשוף ולא ¹⁷ אליית ¹⁸ מליכך ¹⁹ דכרו ²⁰ עלמה
²¹ אתבונו ²² שאל אבך ויחבינך סהביך ויימרון
²³ לך ²⁴ בסתן עלמה אמיה בפרוקה ברי ²⁵ תהומי ²⁶ למנין בני
²⁷ ובתשבתה שבינה אסארה ובננה ²⁸ כנציון ²⁹ כנסרה
³⁰ יעיר קנו ועל ציצוה ינשב יפרש כנפיו ויסבנה יסבלנה על
³¹ דביקאתה ³² יהוה פרד ינגדנה ולית עמה חיול בר ³³ ירכבנה
³⁴ רומאת ³⁵ ייכלנה אנופת חלקה יינקה סולך מתקפה ומשח
³⁶ מצנמי כיפה ³⁷ ארעא תורין ³⁸ עאין ³⁹ ארתע פטימים ודכרי ברי
⁴⁰ בתנין וערימים עם תרב כלית חטה ודם ענב תשתה עקור

15 חמר: ³⁶ יוכל יעקב ³⁷ ויסבע ישמן משבחה ובעט שמנת
 עבית שפרת ואטיס חילי דעבדה:
 16 ונבלי תקוף פצותה: ³⁸ אקנותה בבראין ובתועבן
 17 אכעסותה ידבחן לסיאדין לא אלה: ³⁹ אלהין דלא חכמוון
 18 חרתין מקריב אתו ולא ⁴⁰ דחלו לון אבהתכון: תקוף ⁴¹ מולדיך
 19 ⁴² אשפת ואתנשות לחילוה דשבחך: ⁴³ וחזה יהוה
 ואתפתר

Varianten des Polyglotten-Textes.

³⁶ ישמן כשורה ³⁷ וימרח שמנת עבת אשפרית ואסט חילוה
 עבודה וירשפו תקוף פצותה ³⁸ פנסתה בבראין ובגנואן אכעסתה
 יזבתו לקרודין ³⁹ אלהים לא חכמוון ⁴⁰ תורוון אבהתכון
⁴¹ מולדיך ⁴² תשף ואתנשי חילוה משבחך ⁴³ ויחזי יהוה ויבתר

Deuteronomium Cap. XXXIII.

Text der barberinischen Triglotte.

15 גבעת ¹ עלמה:
 16 וממיתי ² ארע ומלאה ורוח שרו סניה ³ עללאתה לריש יוסף
 17 ⁴ ולרוש כליל תלימיו: בכור ⁵ תור משבח לה וקרני ⁶ ראמן
 קרניו ⁷ בהון ⁸ עממאן יכש כחדה ⁹ שבקי ארעה אנון רבואת
 אפרים ¹⁰ אינון אלפי מנשה:
 18 ולזבולן אמר חדי זבולן ¹¹ באפקותך ויששכר ¹² במשכניך:
 19 ¹³ עמים לטורי יזדעקון ותמן ¹⁴ ידבחון דבחי ¹⁵ קשט ¹⁶ חלא
 ספת ימה יינק ¹⁷ ושפעים טמירי חלה:
 20 ולגד אמר ¹⁸ בריך מפתי גד כלביה ¹⁹ ידור עטיף אדרעה
 21 ²⁰ אף רום: וחזה קדמאותה לה ²¹ הלא תמן ²² חלקה
 דאנגאבה ²³ טמיר וכבה ראשי עמה זכות יהוה ²⁴ ודיניו
 עם ישראל:

Varianten des Polyglotten-Textes.

¹ עלם ² ארעה וסארה וריח שרי ³ עללתה ⁴ ולרום נסך
 תלימה ⁵ בקדר שבחה ⁶ רמיה ⁷ בהון ⁸ עממאה יכדס ⁹ קטרי
¹⁰ ואנון ¹¹ ובמפוקיך ¹² באגניך ¹³ עממאה טברי ¹⁴ יזבחו
¹⁵ זכו ¹⁶ חלא גללי ימים ¹⁷ ושדיכי טמירי חיל ¹⁸ ברוך
¹⁹ שרי קטיף ²⁰ גם רומה ויעמי ראשית ²¹ deest ²² רומה מנגר
²³ טמיר ואשתתף ראשי ²⁴ עבד ופשרוניו

Berichtigungen.

In der Einleit. S. XLII Z. 16 v. u. l. was st. dies.

Im Texte Cap 3, 15 l. תקפנה st. תקפנו. 4, 14 l. ואהוי st. ואהוא.
6, 14 l. מנטוכין st. מלטוכין. 7, 19 l. שריר על ארעה st. שריר על ארעה שריר עמיה. 17, 14 l. ואחי st. ותחי. 12, 13 l. עמנה st. עמנה. 18, 13 l. אילד st. תילד. 18, 28 l. תשקח st. אשקח. 21, 30 l. הסב st. אסר. 23, 16 l. תיגרה st. איגרה. 24, 30 l. תלימתה st. תלימהה. 24, 40 l. דאהזול st. דאהזלה. 24, 41 l. אלה st. לה. 26, 24 l. ושלש st. ושלם. 25, 17 l. טטת st. טטה. 29, 1 l. לאבדים st. לעבדים. 27, 34 l. וברכנך st. ואברכנך. 31, 13 l. ודנדרת st. וההיה. 30, 24 l. רגלו st. רגליו. 31, 32 l. ונדן st. וכדו. 31, 32 l. גנבתון st. גנכתו. 32, 1 l. אלהים st. אלהם. 32, 25 l. רכף st. בכף. 32, 26 l. לא st. לה. 35, 11 l. אנו st. אנה. 37, 28 l. ואנדו st. אנדון. 41, 47 l. וצמתה st. וצמת. 42, 20 l. הנדון st. אנדון. 42, 28 l. כספי st. כספה. 43, 9 l. ואחתיבת st. אחתיבת. 44, 13 l. וקרד st. וקרדו. 46, 4 l. ושרי st. ושרי.

In den Noten S. 30 Note b. l. זהיה st. זהרה. S. 33 Note c. l. הנאר st. הנאה.

In den Scholien S. 72 Z. 10 v. u. l. noch st. nach. S. 73 Z. 15 v. o. ist „zu erkennen“ zu streichen. S. 86 Z. 4 v. u. l. ם st. ם u. Z. 5 v. u. l. ם st. ם. S. 88 Z. 11 v. o. l. ם st. ם u. Z. 12 v. o. l. ם st. ם. S. 91 Z. 3 v. o. ist nach „alte“ „falsch geschriebenen“ zuzufügen.

✓
BIBLIOTHECA SAMARITANA. II

✓ Samaritanic. Liturgy and ritual.
DIE

SAMARITANISCHE LITURGIE

(EINE AUSWAHL DER WICHTIGSTEN TEXTE.)

IN DER

HEBRÄISCHEN QUADRATSCHRIFT

AUS

DEN HANDSCHRIFTEN DES BRITISCHEN MUSEUMS UND ANDEREN
BIBLIOTHEKEN

HERAUSGEGEBEN

UND MIT

EINLEITUNG, BEILAGEN, ÜBERSETZUNGEN
DER SCHWIERIGSTEN TEXTE UND SCHOLIEN VERSEHEN

VON

DR. M. HEIDENHEIM.



LEIPZIG,
OTTO SCHULZE.
1885.

